

GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE AS ALTERNATIEF
TOT GEVANGENISSTRAF
'N MAATSKAPLIKWERK PERSPEKTIEF

Deur

Izak Gerhardus van Gass

'n Verhandeling voorgelê ter gedeeltelike
vervulling van die Magisters-graad
in Sosiale Wetenskappe
aan die Universiteit van Kaapstad

KAAPSTAD

FEBRUARIE 1981

The University of Cape Town has been given
the right to reproduce this thesis in whole
or in part. Copyright is held by the author.

The copyright of this thesis vests in the author. No quotation from it or information derived from it is to be published without full acknowledgement of the source. The thesis is to be used for private study or non-commercial research purposes only.

Published by the University of Cape Town (UCT) in terms of the non-exclusive license granted to UCT by the author.

DANKBETUIGING

Ondersoeker wil graag hiermee sy opregte dankbetuiging toon aan diegene wat die ondersoek moontlik gemaak het. Ten eerste 'n spesiale woord van dank aan Mev F A Gross, wat ondersoeker gestimuleer het om navorsing oor die baie belangrike onderwerp te doen. Die ondersoek sou nie moontlik gewees het sonder die samewerking van die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders nie. Ondersoeker dink hier in besonder aan die belangstelling van Mnr John Pegge en Dr Toussaint van Hove.

Landdros C F Klopper, lid van die Permanente Strafhervormingskomitee word ook bedank vir sy bydrae tot die ondersoek. Verskeie ander persone het 'n belangrike bydrae gelewer tot die ondersoek. In besonder kan die name genoem word van Mnr A B J Brink, Departement van Gesondheid, Welsyn en Pensioene, Mnr A P Kotze, Landdroskantoor Wynberg en Mnr A Jones van St John's Ambulansdiens.

Ondersoeker kan net met lof praat van die vriendelikheid waarmee hy in Engeland en Wallis ontvang is tydens 'n kort studietoer gedurende Junie 1980. Die hulp en ondersteuning ontvang van Mej J King, M B E, verbonde aan die Instituut vir Kriminologiese Navorsing aan die Universiteit van Cambridge was van onskatbare waarde. Verder wil ondersoeker Mnr Clive Morgan, gemeenskapsdiensorganiseerder van Gwent, bedank vir die geleentheid om die praktiese funksionering van die gemeenskapsdiensstelsel van Gwent te bestudeer.

Aan diegene wat bygedra het tot die onkoste verbonde aan die studie wil ondersoeker sê dat die navorsing nie moontlik sou gewees het sonder hulle hulp nie. Spesiale melding moet gemaak word van Mnr Arthur Ward, Sekretaris van die Weeshuise en Weeskindersfonds, wat 'n bedrag beskikbaar gestel het om 'n gedeelte van die navorsingsonkoste te dek. Ek wil graag ook die Kommissie vir Administrasie bedank vir die feit dat 'n beurs tot my beskikking gestel is.

Ten slotte wil ek Professor Brunhilde Helm, Hoof van die Departement Maatskaplike Werk van die Universiteit van Kaapstad, wat as supervisor opgetree het, besonder bedank vir haar leiding en vir die sorg wat sy aan die ondersoek gewy het. Mev M Slabbert, van die Instituut vir Kriminologiese Navorsing aan die Universiteit van Kaapstad het as konsultant opgetree en het 'n waardevolle bydrae gelewe tot die studie. Ook wil ek graag vir Dr F J Kellerman van die Departement Gesondheid, Welsyn en Pensioene bedank vir sy advies en leiding.

Mev M A le Roux word bedank vir haar ywerige en noukeurige tikwerk.

Opgedra aan Esmè en Lézi van Gass

VOORWOORD

Misdaad is een van Suid-Afrika se grootste enkele maatskaplike vraagstukke - - een wat groot sosiale, ekonomiese, en politieke implikasies inhou. Die Republiek van Suid-Afrika is sover bekend, die land met die hoogste gevangenisbevolking per 100 000 lede van die bevolking ter wêreld. As gevolg van die hoë daaglikse gevangenisbevolking verduur ons dikwels heftige kritiek van die Internasionale gemeenskap en loop ons die gevaar om internasionaal verder geïsoleer te word as gevolg van die swak beeld wat ons hoë gevangenisbevolking skep.

Die doeltreffende hantering van die misdadvraagstuk is alleen moontlik indien daar samewerking bestaan tussen die Staat en die gemeenskap. Ongelukkig het 'n gees van geheimhouding in verband met aspekte van misdaad (byvoorbeeld ons gevangenisadministrasie) bygedra tot 'n onbetrokkenheid van ons gemeenskap by die rehabilitasie van oortreders.

Die gees van die moderne rehabilitasie-filosofie lê daarin opgesluit dat oortreders (sover prakties moontlik) binne gemeenskapsverband gerehabiliteer moet word, aangesien gevangenisstraf as strafmaatreël in sy doel gefaal het. Die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf in die meeste Westerse lande is grootliks die resultaat van navorsing oor die effektiwiteit van gevangenisstraf. Die gevangenisowerhede in dié lande is in die algemeen ook aktief betrokke by die beplanning van gemeenskapsgerigte rehabilitasieprogramme vir oortreders.

Wat Suid-Afrika betref is daar nog feitlik geen navorsing gedoen oor die effektiwiteit van gevangenisstraf nie. Kritiek op ons gevangenisstelsel berus dus dikwels op populêre opvattings. Die gevangenisowerhede moet dikwels heftige kritiek verduur wat dalk ongegrond mag wees. Sekere strafhervormers het in die verlede ons gevangenisstelsel soms vir politieke gewin aangeval, met die gevolg dat ons gevangenisstelsel al hoe meer geïsoleerd begin raak het van die gemeenskap, wat

dit veronderstel is om te bedien. Die vraag kan tereg gevra word of ons gevangenisstelsel nie die speelbal is van politici, wat eie gewin nastreef nie. Sekere radikale elemente strewe na die omverwerping van wet en orde, waarvan die gevangenis 'n onontbeerlike deel uitmaak. Daarenteen is dit ongelukkig so dat daar ander politici is, wat leemtes in ons strafregstelsel en gevangenisstelsel wil toesmeer. Die gevolg is dat die noodsaaklikheid van strafhervorming nie behoorlik besef word nie. Strafhervorming is alleenlik moontlik indien leemtes in die Strafregstelsel geïdentifiseer word en aan die gemeenskap bekend gestel word, sodat die gemeenskap betrokke kan raak by die proses van strafhervorming.

Vonnisse van gemeenskapsdiens, wat impliseer dat oortreders die een of ander vorm van gratis diens tot voordeel van die gemeenskap lewer, is 'n ideale manier om gemeenskapsbetrokkenheid te bewerkstellig. Hoewel die tipe vonnisse nie 'n kitsoplossing is vir die misdadvraagstuk nie, kan dit gebruik word om sekere oortreders uit die gevangenis te hou. In die ondersoek poog ondersoeker om 'n beskeie bydrae te lewer tot ons tergende misdadvraagstuk.

Die navorsingsonderwerp handel eerstens oor die beginsels van vonnisoplegging en 'n teoretiese bespreking oor die doel en waarde van gevangenisstraf. Aangesien die primêre doel van die studie is om aanbevelings te maak oor gemeenskapsdiensvonnisse as 'n alternatief tot gevangenisstraf in Suid-Afrika word in hoofstuk 4 en 5 gepoog om die waarde van gevangenisstraf in Suid-Afrika te evalueer deur middel van teoretiese en praktiese navorsing.

Ten einde riglyne te bepaal vir die toepassing van gemeenskapsdiensvonnisse word in hoofstuk 6 en 7 'n bespreking gegee van die toepassing van gemeenskapsdiensvonnisse in Engeland, Wallis en die Verenigde State van Amerika. Een van die belangrikste dele van die studie is hoofstuk 8 waar 'n eksperimentele projek om 'n gemeenskapsdiensstelsel in Kaapstad te loods bespreek word. In die slot hoofstuk word

aanbevelings gemaak met betrekking tot die toepassing van gemeenskapsdiensvonnisse in Suid-Afrika.

Terwyl ondersoeker besig was met die navorsing is daar vanaf 1 April 1980 begin met die "rasionalisasie" van die verskeie staatsdepartemente. Die voormalige departement van Volkswelsyn en Pensioene is ingeskakel by die departement van Gesondheid en staan tans bekend as die Departement Gesondheid Welsyn en Pensioene. Aangesien die hoofdeel van die navorsing voor die rasionalisasieproses onderneem is word die vorige naam deurgaans gebruik. Ten einde verwarring te voorkom word die vorige name van ander staatsdepartemente byvoorbeeld die Administrasie van Kleurlingsake deurgaans gebruik.

*Menigmaal het ek julle van 'n misdadiger hoor praat asof
hy nie een van julle is nie, maar 'n vreemdeling vir julle
en 'n indringer in julle wêreld.*

*Maar ek sê vir julle dat net soos die heilige en regverdige
nie hoër kan styg as die hoogste wat daar in elkeen van julle
is nie,*

*Net so kan die sondige en die swakke nie laer daal as die
laagste wat daar ook in julle is nie.*

*En soos 'n enkele blaartjie nie geel word sonder die stille
medewete van die hele boom nie,*

*Net so kan die kwaaddoener nie verkeerdelik handel sonder
die verborge wil van julle almal nie.*

Kahlil Gibran: Die Profeet

INHOUDSOPGAWEBladsyHOOFSTUK 1

INLEIDING

1.1	INLEIDING	1
1.2	BEGRIPSOMSKRYWING	2
1.2.1	<u>Gemeenskapsdiensbevel</u>	2
1.2.2	<u>Oortreder</u>	3
1.2.3	<u>Korttermyngevangenisstraf</u>	3
1.2.4	<u>Toesig</u>	3
1.3	DIE DOEL EN AFBAKENING VAN DIE ONDERSOEK	3
1.4	PROBLEME IN DIE ONDERSOEK	6
1.5	METODE VAN ONDERSOEK	10

HOOFSTUK 2

BEGINSELS VAN VONNISOPLEGGING MET VERWYSING NA
GEVANGENISSTRAF EN GEMEENSKAPSDIENS

2.1	INLEIDING	13
2.2	STRAFTEORIË	13
2.2.1	<u>Die beskerming van die gemeenskap</u>	15
2.2.2	<u>Voorkoming en afskrikking</u>	16
2.2.3	<u>Vergelding</u>	17
2.2.4	<u>Die hervorming en verbetering van die misdadiger</u>	18
2.3	GEVANGENISSTRAF EN STRAFTEORIË	19
2.4	GEMEENSKAPSDIENS EN VONNISOPLEGGING	24
2.5	HOFBESLISSINGS WAT VERBAND HOU MET VONNISSE VAN GEMEENSKAPSDIENS	31

HOOFSTUK 3

DIE GESKIEDENIS, DOEL EN WAARDE VAN GEVANGENISSTRAF

3.1	INLEIDING	37
3.2	DIE GESKIEDENIS VAN GEVANGENISSTRAF IN ENGELAND .	37
3.3	DIE GESKIEDENIS VAN GEVANGENISSTRAF IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA	41
3.4	DIE DOEL VAN GENVANGENISSTRAF	45
3.5	DIE INVLOED VAN GEVANGENISSTRAF	48
3.5.1	<u>Seksuele wanaanpassing</u>	51

3.5.2	<u>Die verhouding tussen mede-gevangenes en sosiale strukture in die gevangenis</u>	53
3.5.3	<u>Die verhouding tussen gevangenes en gevangenispersoneel</u>	55
3.5.4	<u>Die gebrek aan betekenisvolle arbeid</u>	57
3.6	DIE ONTSLAG VAN DIE GEVANGENE	57
3.7	DIE POSITIEWE UITWERKING VAN GEVANGENISSTRAF ...	60

HOOFSTUK 4

ASPEKTE VAN KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA

4.1	INLEIDING	67
4.2	STATISTIESE GEGEWENS IN VERBAND MET MISDAAD EN KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA	67
4.3	DIE TIPE OORTREDINGS WAT KORTTERMYNGEVANGENES PLEEG	72
4.4	DIE REHABILITASIE VAN KORTTERMYNOORTREDERS IN SUID-AFRIKA	75
4.4.1	<u>Opleiding en werksprogramme vir korttermyn-oortreders</u>	77
4.4.2	<u>Beroepsopleiding en opvoedkundige dienste</u>	79
4.4.3	<u>Sielkundige dienste</u>	82
4.4.4	<u>Maatskaplikewerk dienste</u>	82
4.4.5	<u>Ontspanningsfasiliteite vir korttermyn-oortreders</u>	85
4.4.6	<u>Navorsing</u>	86
4.5	RESIDIVISME EN KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA	87

HOOFSTUK 5

DIE NAVORSINGSTUDIE OOR VERHOORAFWAGTENDES IN POLLSMOOR GEVANGENIS

5.1	NAVORSINGSONTWERP	96
5.1.1	<u>Die steekproef</u>	96
5.2	HIPOTESE 1: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN DIE TYDSVERLOOP TUSSEN ARRESTASIE EN VONNISOPLEGGING EN DIE VERSKYNSEL VAN RESIDIVISME	99

5.3	HIPOTESE 2: HOE JONGER 'N OORTREDER IS BY DIE EERSTE OPNAME IN DIE GEVANGENIS HOE MEER SKADELIK IS DIE UITWRKING VAN GEVANGENISSTRAF ...	102
5.4	HIPOTESE 3: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN BETEKENIS= VOLLE GESINS- EN GEMEENSKAPSVERHOUDINGE EN DIE VERSKYNSEL VAN RESIDIVISME	104
5.5	HIPOTESE 4: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN MISDAAD= PLEGING EN OORTREDERS SE SKOLASTIESE EN BEROEPSOPLEIDING	108
5.6	HIPOTESE 5: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN VROEËRE SUBSTITUUTSORG EN DIE PLEEG VAN MISDAAD	111
5.7	HIPOTESE 6: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN GEVANGE= NISSETTING VIR MINDER ERNSTIGE OORTREDINGS EN DIE LATERE VERVAL IN ERNSTIGE MISDAAD	112
5.8	HIPOTESE 7: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN DIE HOUDING VAN OORTREDERS TEN OPSIGTE VAN DIE MISDADE WAT HULLE GEPLEEG HET EN HULLE REHABILITASIE- PROGNOSE	114
5.9	HIPOTESE 8: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN RESIDIVISME AAN DIE EEN KANT EN DIE MISBRUIK VAN DRANK EN AFHANKLIKHEIDSVORMENDE STOWWE AAN DIE ANDER KANT .	115
5.10	HIPOTESE 9: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN OORTREDERS SE HOUDINGS TEN OPSIGTE VAN GEVANGENISSTRAF EN HULLE REHABILITASIEPROGNOSE	117
5.11	HIPOTESE 10: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN OORTRE= DERS VAN DIE ONDERSKEIE BEVOLKINGSGROEPE IN DIE GEVANGENIS EN DIE BESKIKBAARHEID VAN MAATSKAPLIKE DIENSTE AAN HIERDIE BEVOLKINGSGROEPE	120
5.12	SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING	121

HOOFSTUK 6

GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE AS ALTERNATIEF TOT GEVANGENIS= STRAF IN ENGELAND EN WALLIS

6.1	INLEIDING	127
6.2	DIE GESKIEDENIS VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE ...	127
6.2.1	<u>Die Wootton-verslag</u>	132

6.3.	DIE ORGANISERING VAN WERK MET DIE OOG OP GEMEENSKAPSDIENS	133
6.3.1	<u>Skakeling tussen die hof en diensgewende organisasies</u>	134
6.3.2	<u>Die hofbevel en wetgewing</u>	134
6.3.3	<u>Die gebruik van bywoningsentrums vir gemeen= skapsdiens</u>	135
6.3.4	<u>Navorsing en Evaluasie</u>	136
6.4	DIE REAKSIE VOORTSPRUITEND UIT DIE WOOTON-VERSLAG	136
6.4.1	<u>Die Criminal Justice Act van 1972</u>	137
6.4.2	<u>Die Eksperiment in Ses Areas</u>	139
6.5	DIE PRAKTYK VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE EN DIE VERDERE ONTWIKKELING DAARVAN	144
6.5.1	<u>Die aard van gemeenskapsdiens</u>	147
6.6	DIE GEMEENSKAPSDIENSSTELSEL VAN GWENT AS MODEL ..	149
6.6.1	<u>Die praktyk van gemeenskapsdiens in Gwent</u>	150
6.6.2	<u>Personeel en administrasie in Gwent</u>	153
6.7	DIE SUKSES BEHAAL MET GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE ..	154
6.7.1	<u>Navorsing ten opsigte van gemeenskapsdiens= vonnisse</u>	156

HOOFSTUK 7

ENKELE ASPEKTE VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE VER= ENIGDE STATE VAN AMERIKA

7.1	INLEIDING	164
7.2	DIE ONTWIKKELING VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA	165
7.3	ENKELE VORMS VAN GEMEENSKAPSDIENS IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA	167
7.3.1	<u>Die Alameda County Stelsel van Kalifornië</u>	169
7.3.2	<u>Die gemeenskapsdiensstelsel van Multnomah</u>	171
7.3.3	<u>Die Projek 20 gemeenskapsdiensstelsel van San Francisco</u>	173
7.3.4	<u>Die Arundel County projek van Maryland</u>	174
7.4	DIE BENUTTING VAN VRYWILLIGERS BY GEMEENSKAPS= DIENSVONNISSE	178
7.5	'N EVALUASIE VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA	179

HOOFSTUK 8

GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN SUID-AFRIKA MET BESONDERE
VERWYSING NA DIE EKSPERIMENTELE GEMEENSKAPSDIENS-
PROJEK IN KAAPSTAD

8.1	INLEIDING	189
8.2	DIE GESKIEDKUNDIGE ONTWIKKELING VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN SUID-AFRIKA	189
8.3	DIE EKSPERIMENTELE GEMEENSKAPSDIENS- PROJEK IN KAAPSTAD	197
8.3.1	<u>Samesprekings gevoer by die landdroshoue</u>	201
8.3.2	<u>Skakeling tussen die Departement Gesondheid, Welsyn en Pensioene en die Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders</u>	203
8.3.3	<u>Skakeling met ander staatsdepartemente</u>	206
8.3.4	<u>Voorlopige skakeling met instansies wat deel kan vorm van die projek</u>	207
8.4	DIE ONTWERP VAN 'N VRAELYS EN DIE ORGANISERING VAN 'N LOODSVERGADERING	209
8.5	DIE GEMEENSKAPSDIENSVOORTSETTINGSKOMITEE	213
8.5.1	<u>Vergaderings vandie voortsettingskomitee</u>	214
8.6	DIE EERSTE OORTREDERS WAT AS DEEL VAN DIE GEMEEN- SKAPSDIENS-PROJEK GELAS WAS OM GEMEENSKAPSDIENS TE LEWER	216

HOOFSTUK 9

GEVOLGTREKKING EN AANBEVELING MET BETREKKING TOT GEMEEN-
SKAPSDIENSVONNISSE IN SUID-AFRIKA

9.1	INLEIDING	228
9.2	AANBEVELINGS MET BETREKKING TOT WETGEWING IN SUID-AFRIKA RAKENDE DIE KWESSIE VAN GEMEENSKAPSDIENS DIENS	230
9.3	DIE REGSPOSISIE VAN DIE OORTREDER WAT GEMEENSKAPSDIENS DIENS LEWER MET VERWYSING NA MOONTLIKE REGSEISE .	233
9.4	DIE ROL VAN DIE GEVANGENISOWERHEDE	235

9.5	DIE ROL VAN DIE DEPARTEMENT GESONDHEID, WELSYN EN PENSIOENE	237
9.5.1	<u>Die daarstelling van 'n oorhoofse Interdeparte=</u> <u>mentele beplanningskomitee</u>	238
9.5.2	<u>'n Eksperiment in vier areas</u>	240
9.5.3	<u>Behoorlike finansiering en die beskikbaarheid</u> <u>van bekwame personeel</u>	240
9.5.4	<u>'n Wetenskaplike ontleding van die voorkoms van</u> <u>misdad en die beskikbare behandelingsfasiliteite</u> <u>ten opsigte van oortreders in elke gebied</u>	241
9.5.5	<u>Die oprigting en uitbreiding van dagopleiding=</u> <u>sentrums en bywoningsententrums ten opsigte van</u> <u>oortreders</u>	242
9.5.6	<u>Skakeling met die gemeenskap, welsynsorganisasies,</u> <u>diensorganisasies en ander instansies</u>	242
9.6	DIE ORGANISERING VAN VOLDOENDE EN BETEKENISVOLLE GEMEENSKAPSWERK VIR OORTREDERS	243
9.6.1	<u>Die organisering van gemeenskapswerk vir oor=</u> <u>treders by munisipaliteite, plaaslike owerhede</u> <u>en die sentrale owerhede</u>	244
9.7	BEHEER EN TOESIG OOR DIE WERKSAAMHEDE VAN GEMEEN= SKAPSDIENSOORTREDERS	246
9.8	DIE KEURING VAN OORTREDERS VIR GEMEENSKAPSDIENS .	249
9.9	NAVORSING IS NOODSAAKLIK	254
	BIBLIOGRAFIE	257
	BYLAAG	

LYS VAN TABELLETABELBLADSY

4.1	Gevangenisbevolking per 100 000 lede van die gemeenskap	67
4.2	Die daaglikse Suid-Afrikaanse gevangenisbevolking volgens ras	68
4.3	Gevangenes in bewaring op 30 Junie 1979	69
4.4	Gevangenes opgeneem gedurende die tydperk 1.7.77 tot 30.6.78	70-71
4.5	Aard van misdrywe gepleeg deur korttermynootreders	74
4.6	Vaktoetsresultate van gevangenes	80
5.1	Die daaglikse gemiddelde aantal blanke verhoorafwag= tendes en gevonnisdies in Pollsmoor gevangenis	97
5.2	Die getal oortreders volgens ras, opgeneem in Pollsmoor gevangenis	98
5.3	Tydperk van aanhouding voor vrylating of vonnis= oplegging	102
5.4	Die ouderdom van blanke verhoorafwagtende oortreders in Pollsmoor gevangenis	104
5.5	Die huistaal van die groep verhoorafwagtendes	106
5.6	Die kerkverband van die groep verhoorafwagtendes .	106
5.7	Die huwelikstaat van die groep verhoorafwagtendes .	106
5.8	Die oortreders se seining van hulle eie kinderjare	107
5.9	Welsynsdienste gelewer ten opsigte van oortreders se gesinne van herkoms	107
5.10	Aard van gesinsverbokkeling in oortreders se ge= sinne van herkoms	107
5.11	Die voorkoms van drankmisbruik in oortreders se gesinne van herkoms	107
5.12	Die aantal kinders in oortreders se gesinne van herkoms	108
5.13	Versorging van oortreders tydens hulle kinderjare .	108
5.14	Die oortreders se akademiese kwalifikasies	110
5.15	Beroep waarvoor oortreders opgelei is	110
5.16	Oortreders se werksposisie ten tye van hul arres= tasie	110
5.17	Oortreders se werksrekord	111
5.18	Verhoorafwagtendes se vorige veroordelings	113

5.19 Aard van beweerde oortredings gepleeg deur die ondersoekgroep	114
5.20 Die voorkoms van alkohol-afhanklikheid	116
5.21 Voorkoms van dwelmmisbruik	116
5.22 Oortreders se siening ten opsigte van dit wat 'n maatskaplike werker vir hulle kan doen	117
5.23 Redes waarom gevangenisstraf nie altyd 'n doel dien nie	119
5.24 Houding ten opsigte van die doel van gevangenis= straf	120
5.25 Houding van oortreders wat voorheen in die gevange= nis was oor die waarde van gevangenisstraf ..	120
6.1 Verspreiding van oortreders volgens misdaad .	155
7.1 Gemeenskapsdiens verrig deur oortreders in Alameda	170

LYS VAN BYLAES

Bylaag 1: VRAELYS TEN OPSIGTE VAN BLANKE VERHOORAFWAGTENDES

Bylaag 2: VRAELYS MET BETREKKING TOT GEMEENSKAPSDIENS

BYLAAG 3: DECLARATION BY PERSON SUBJECT TO COMMUNITY
SERVICE

BYLAAG 4: COMMUNITY SERVICE: PERMANENT RECORD CARD

BYLAAG 5: NOTULE VAN VERGADERING GEHOU OP 8 MEI 1979

BYLAAG 6: NOTULE VAN VERGADERING GEHOU OP 23 AUGUSTUS 1979

1.1 INLEIDING

Die probleem van misdaad en die ekonomiese en maatskaplike gevolge wat dit vir die gemeenskap inhou, blyk onrusbarend te wees. Die ontwikkeling van daardie geesteswetenskappe wat gemoeid is met die probleme en gevolge van misdaad soos Kriminologie en Maatskaplike Werk, het nie daartoe bygedra om die onrusbarende styging in misdaad te voorkom nie.

Straf vir oortreders het sedert vroeë tye in die menslike geskiedenis verskeie vorms aangeneem wat gewissel het van fisiese marteling, verbranding op brandstapels, en later die gebruik van gevangenis. Die afgelope twee eeue word gevangenisstraf beskou as die vernaamste strafmetode. Strafhervormers het veral klem gelê op gevangensishervorming - - gevangensishervorming sonder sukses.¹ Vandag word die klem al hoe meer op alternatiewe tot gevangenisstraf geplaas. Nora Klapmuts stel die gees van die nuwe rehabilitasiefilosofie soos volg:

The movement toward the expanded use and development of alternatives to the institutionalization of juvenile and adult offenders is spurred by observations that the traditional prison or training school is both excessively costly and ineffective as a rehabilitation tool. Not only has it been shown that imprisonment does not effectively deter, but the actively destructive potential of most correctional institutions has frequently been emphasized.²

Suid-Afrika is een van die lande met die hoogste daaglikse gevangenisbevolking in die wêreld. Vanaf 1960 tot 1975 het die gevangenisbevolking ter plaatse met byna 100 persent toegeneem en tans bestaan die gemiddelde daaglikse gevangenisbevolking uit nagenoeg 100 000 persone.³ Oor 'n tydperk van tien jaar (tot 30 Junie 1978) het die gevangenisbevolking met 12% per jaar toegeneem terwyl die bevolkingsgroei 7% was.⁴ Daar is 'n gebrek aan doelgerigte rehabilitasieprogramme vir oortreders binne gemeenskapsverband in ons land en dit wil voorkom asof ons nou hiervoor moet boet. Gevangenisstraf as strafmetode het weinig vrugte afgewerp en skynbaar het die

owerhede nie rekening gehou met die moontlike destruktiewe uitwerking daarvan op oortreders nie.

Pogings om oortreders in Suid-Afrika binne gemeenskapsverband te rehabiliteer blyk tot op datum nie 'n betekenisvolle invloed op die voorkoming van misdaad te gehad het nie en het geensins tot 'n afname in ons daaglikse gevangenisbevolking bygedra nie. Die moontlikheid bestaan ook dat ons swak-ontwikkelde proefdiensstelsel ten opsigte van die onderskeie bevolkingsgroepe sekere oortreders kan aanspoor om misdaad te pleeg. Scull stel die nadele verbonde aan 'n swak-ontwikkelde proefdiensstelsel soos volg:

For the criminal and delinquent community corrections has meant a further erosion of the sanctions imposed on their conduct. Not only are they steadily less likely to be caught in the first place, but if they do have the misfortune to be caught in the first place, their chance of receiving a prison term grows even more remote. Instead they are being supervised by men coping with caseloads of one and two hundred persons. This allows the probation officer to give each case an average of ten or fifteen minutes attention per week.⁵

Die daarstelling van alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika is 'n dringende noodsaaklikheid. Die ontwikkeling van 'n stelsel waardeur oortreders 'n diens tot voordeel van die gemeenskap kan lewer, word in die huidige ondersoek bespreek. Alvorens die doel en afbakening van die ondersoek bespreek word, moet op enkele begripsomskrywings gelet word.

1.2 BEGRIPSOMSKRYWINGS

1.2.1 Gemeenskapsdiensbevel

'n Gemeenskapsdiensbevel kan omskryf word as 'n hofbevel waardeur 'n oortreder gelas word om die een of ander vorm van diens tot voordeel van die gemeenskap te lewer. Die gemeenskapsdiens word verrig sonder enige vergoeding aan die oortreder en onder toesig van 'n proefbeampte of enige persoon of instansie deur die hof aangewys.

1.2.2 Oortreder

'n Oortreder word vir die doeleindes van die ondersoek omskryf as iemand wat 'n strafregtelik strafbare misdaad gepleeg het.

1.2.3 Korttermyngevangenisstraf

Hier word volstaan met die Suid-Afrikaanse klassifikasie dat korttermyngevangenisstraf 'n maksimum van twee jaar duur.

1.2.4 Toesig

Die Woordeboek vir Maatskaplike Werk omskryf toesig as behandelings op grond van 'n hofbevel ter voorkoming van maatskaplike agteruitgang by 'n persoon en ter bevordering van sy inskakeling by die samelewing.⁶

Aangesien hierdie navorsing onder andere ten doel het om persone te aktiveer om 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tot stand te bring en uit te bou, is die regverdiging van so 'n stelsel, wat op sekere beginsels van strafoplegging gebaseer moet wees, noodsaaklik. Die hoewe sal slegs vonnisse van gemeenskapsdiens opleë indien dit strafregtelik regverdigbaar is.

Die verskillende strafteorieë wat op die oomblik bestaan, is uiters ingewikkeld en soms so abstrak dat dit slegs verstaan kan word deur persone met 'n grondige kennis van wysbegeerte of filosofie. Hierdie studie is egter in die eerste plek nie bedoel vir die wysgeriges nie, maar vir diegene en instansies wat belang sou kon hê by 'n projek om 'n gemeenskapsdiensstelsel tot stand te bring. Die hoofstuk is dus vereenvoudig.

1.3 DIE DOEL EN AFBAKENING VAN DIE ONDERSOEK

Die ondersoek verwys kortliks na die aard en omvang van misdaad in Suid-Afrika en die huidige pogings om oortreders binne gemeenskapsverband te rehabiliteer. Gemeenskapsdienslewering deur oortreders as alternatief tot korttermyngevangenisstraf is die kern van die ondersoek. Deur gemeenskapsdienslewering sal 'n oortreder, in plaas van 'n vonnis van gevangenisstraf

uitdien, die een of ander diens tot voordeel van die gemeenskap kan lewer.

Alvorens alternatiewe tot gevangenisstraf bespreek word, moet 'n duidelike beeld bestaan van wat straf behels, asook die oogmerke van ons howe met vonnisoplegging. In hoofstuk 2 word die basiese beginsels van strafteorie en vonnisoplegging met verwysing na gemeenskapsdiens en gevangenisstraf, kortliks gemeld.

Dit is ook noodsaaklik om die doel en invloed van gevangenisstraf te begryp. Die regverdiging van vonnisse wat meebring dat oortreders gemeenskapsdiens verrig in plaas van gevangenisstraf uitdien, kan alleenlik gebaseer word op 'n grondige kennis van die gevangenis as sosiale instelling. In hoofstuk 3 word die doel en waarde van gevangenisstraf uiteengesit en die noodsaaklikheid van alternatiewe tot gevangenisstraf beklemtoon.

Die uiteindelijke doel van die ondersoek is egter om riglyne neer te lê vir die praktiese implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders in Suid-Afrika. Daar word van die veronderstelling uitgegaan dat vonnisse van gemeenskapsdiens doeltreffender as korttermyngevangenisstraf sal wees. Daarom word sekere aspekte van korttermyngevangenisstraf in Suid-Afrika besonder beklemtoon. In hoofstuk 4 word 'n diepere begrip beoog van wie die korttermyn-oortreders in Suid-Afrika is en die waarde van korttermyngevangenisstraf. In hoofstuk 5 word 'n evaluasie gegee van die resultate van 'n ondersoek na 'n groep verhoorafwagende oortreders ten einde ten einde die waarde van gevangenisstraf te probeer bepaal.

Om praktiese aanbevelings vir die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders te doen is kennis in verband met die praktiese implementering van so 'n stelsel in ander lande 'n vereiste. In hierdie opsig kan Engeland as geslaagd

beskou word. Navorsing oor die gemeenskapsdiensstelsel in Engeland kan dus moontlik riglyne vir die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika bied. Suid-Afrika met sy veelvolkige samestelling moet as 'n ontwikkelende land gesien word - - die grootste gedeelte van ons bevolking het nog nie die peil van sosiale en ekonomiese ontwikkeling bereik wat as tiperend van 'n ontwikkelde Westerse land beskou word nie. Hoewel die stelsel van gemeenskapsdienslewering in Engeland bepaalde voordele inhou, kan dit nie sonder wysigings toegepas word nie. Daar is bepaalde verskille aangaande die regstelsel. Bowendien verskil die struktuur van welsynsdienste in ons land heelwat van dié in Engeland.

Hoofstuk 6 word kortliks toegespits op enkele stelsels van gemeenskapsdienslewering in die Verenigde State van Amerika. Die verskil tussen die stelsels van Engeland en Amerika dui weer eens daarop dat 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders aangepas behoort te word by die behoeftes van elke bepaalde gemeenskap. In hoofstuk 7 word die rol van die vrywilliger by die lewering van so 'n gemeenskapsdiens ook geskets. Die rol van die vrywilliger binne die stelsel van gemeenskapsdienslewering bied stof vir 'n selfstandige studie; nogtans kan riglyne vir die implementering van so 'n gemeenskapsdiensstelsel nie gestel word alvorens duidelikheid verkry word oor hierdie rol nie.

Navorsing, veral in die toegepaste wetenskappe, is nie veronderstel om 'n doel op sigself te wees nie. Die navorser het 'n plig teenoor die gemeenskap om toe te sien dat die gemeenskap ook voordeel daaruit kan put. Hoofstuk 8 van die ondersoek kan as aksie-navorsing beskou word deurdat pogings om so 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika tot stand te bring beskryf word. Die praktiese probleme wat by die implementering van 'n eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad ondervind is, word beskryf. Hierdie eksperimentele projek dien as basis vir die daarstelling van verdere riglyne om 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tot stand te bring.

In die slothoofstuk, dit is hoofstuk 9 word die vernaamste bevindings van die ondersoek saamgevat en op grond daarvan word sekere riglyne gestel vir die toekomstige beplanning van 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika.

1.4 PROBLEME IN DIE ONDERSOEK

Navorsing is veronderstel om 'n proses van probleem oplossing te wees met die doel om kennis uit te brei.⁷ Hierdie onderwerp van studie is nog nie voorheen nagevors in Suid-Afrika nie; gevolglik was een van die grootste struikelblokke 'n gebrek aan beskikbare navorsingsmateriaal.

Na ondersoeker se mening behoort oortreders in sekere gevalle gelas te word om 'n diens tot voordeel van die gemeenskap te lewer as 'n alternatief tot korttermyngevangenisstraf. Dié veronderstelling is gebaseer op 'n verwerking van navorsingsmateriaal, hoofsaaklik van Engeland en die Verenigde State van Amerika afkomstig. Die gevangenis as sosiale instelling en die begrip gemeenskapsdiens sal nie noodwendig dieselfde betekenis vir al die lede van ons komplekse samelewing in Suid-Afrika inhou nie. Eerstens is gepoog om die waarde van gevangenisstraf (spesifiek korttermyngevangenisstraf) in Suid-Afrika te peil, nieteenstaande die gebrek aan vorige navorsing en publikasies hieroor. Dit wil amper voorkom asof navorsing op dié terrein deur die owerhede ontmoedig word.

Dit is bykans ongelooflik, maar tog skyn dit waar te wees, dat sekere individue navorsing ten opsigte van oortreders en gevangenisstraf as ongewens en tydverspillend beskou. Diegene het skynbaar geen begrip van die sosiale gevolge wat misdaad vir die gemeenskap inhou nie. Volgens Murton is die gevangenis 'n mikrokosme van die gemeenskap en is navorsing oor die gevangenis noodsaaklik.

Examination of the prison provides a unique opportunity to study, observe, and analyze the manipulation and exploitation of man, as well as the harshness, bitterness, and underlying greed that motivate both staff and inmates in the prison. If

for no other reason, the prison should be scrutinized as a cultural phenomenon in order to examine the coarseness of human relationships without the facade of respectability that so often masks our free world relationships and blocks comprehension of human behaviour.⁸

Die grootste struikelblok was dat ondersoeker deur die Kommissaris van Gevangeniswese toestemming geweier is om navorsing oor aspekte van korttermyngevangenisstraf te doen. Hoewel die navorsingsonderwerp beplan was as 'n departementele studie in die ondersoeker se hoedanigheid as beampte van die Departement Gesondheid, Welsyn en Pensioene. Na etlike maande is die finale beslissing ontvang. Ondersoeker kon nie daarin slaag om 'n afspraak met die Kommissaris van Gevangeniswese te reël nie en is meegedeel dat so 'n afspraak geen doel sou dien nie.

Geen rede vir die weiering van toestemming is verstrek nie. Die gevangenisowerhede se houding ten opsigte van navorsing en hervorming ontmoedig blykbaar navorsers en die algemene publiek om betrokke te raak by aspekte van die gevangenisadministrasie. Geen selfstandige navorsingsafdeling is aan die Departement Gevangeniswese verbonde nie; die enkele navorsingspublikasies wat wel verskyn, word selde openbaar beskikbaar gestel. Die gevangenis is veronderstel om die belange van die gemeenskap te bevorder en die kwaliteit behandelingsprogramme in die gevangenis weerspieël die beskawingspeil van so 'n gemeenskap.

Dit is feitlik onmoontlik dat gevangenis- en strafhervorming in Suid-Afrika kan plaasvind sonder navorsing en objektiewe publisiteit ten opsigte van gevangenisadministrasie. Geheimhouding veroorsaak dikwels agterdog en wantroue. Dit is dus geen wonder nie dat wanneer iets negatiefs in verband met ons gevangenisadministrasie bekend word, die pers gretiglik die feite publiseer.

Omdat die gevangenisowerhede toestemming tot die navorsing geweier het, was gegewens in verband met die volgende belangrike

aspekte moeilik beskikbaar:

- (a) Die persentasie gevonnisdde gevangenes wat eerste oortreders is
- (b) Die houding van oortreders ten opsigte van gevangenisstraf en vonnis van gemeenskapsdiens
- (c) Die aantal korttermyn-oortreders wat moontlik kon baatvind deur die lewering van gemeenskapsdiens
- (d) Die redes waarom gevangenisstraf vir sommige oortreders wat voorheen in die gevangenis aangehou is, geen strafwaarde inhou nie
- (e) Die aantal jeugdige wat tot gevangenisstraf gevonnis word.

Om 'n diepere insig te bereik is publikasies oor korttermyn-gevangenisstraf in Suid-Afrika geraadpleeg. Daar is egter baie min publikasies oor die onderwerp. Gevolglik is die navorser ernstig gekortwiek. Aangesien toegang tot en navorsing oor gevonnisdde korttermyn-oortreders onmoontlik was, is daar besluit om die praktiese navorsing toe te spits op verhoorafwagendes wat onder die aandag van ondersoeker en beamptes van die Nasionale Instituut vir Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders gebring is. Alle verhoorafwagendes was egter nie voorheen in die gevangenis nie. 'n Verdere probleem was dat ondersoeker slegs toegang gemagtig is om blanke verhoorafwagendes te spreek, daar hy 'n amp-tenaar van die Departement Gesondheid, Welsyn en Pensioene is en ander staatsdepartemente verantwoordelik vir verhoorafwagendes van ander bevolkingsgroepe is.

Die meerderheid oortreders in ons gevangenis behoort egter tot ander bevolkingsgroepe. Navorsingsresultate met betrekking tot blanke oortreders kan geensins gebruik word om veralgemenings of wetenskaplike afleidings oor oortreders van die ander bevolkingsgroepe te maak nie.

Daar is dus gepoog om 'n vraelys te voltooi ten opsigte van oud-oortreders onder aandag van NIMRO, Kaapstad. Weereens is probleme ondervind: voortdurende wisseling van kliënte word onder andere deur die volgende faktore veroorsaak:

- (a) Baie oortreders wat bekend was aan die plaaslike

tak van NIMRO, Kaapstad, was voorheen in Distrik Ses woonagtig en dus genoodsaak om te verhuis omdat dié gebied tot 'n blanke woongebied verklaar is. Dit was 'n onbegonne taak om vas te stel waarheen die verskillende oortreders verhuis het.

- (b) Van die oortreders wat ontslaan was, is weer in die gevangenis opgeneem nadat hulle onder aandag van NIMRO gekom het op ander kriminele klagtes.
- (c) Sommige oortreders het geen vaste adres of selfs verblyfplek gehad nie en kon dus nie opgespoor word nie.

Om die vraelys wat vir die verhoorafwagtende ontwerp is deur 'n verteenwoordigende groep te laat voltooi, het ook 'n probleem geskep. Die getal verhoorafwagtendes wat daagliks in die gevangenis aangehou word, wissel van dag tot dag. Tydens besoeke aan Pollsmoor-gevangenis was dit nie moontlik om alle blanke verhoorafwagtendes te nader nie, omdat sommige daagliks na die verskillende howe geneem word. Na vonnisoplegging is ondersoeker nie toegelaat om met oortreders onderhoude te voer nie. Sekere verhoorafwagtendes was ook nie bereid om ondersoeker te woord te staan nie.

'n Verdere probleem wat opgeduik het, is dat, soos reeds vermeld ondersoeker onderhoude met verhoorafwagtendes gevoer het uit hoofde van sy amp as maatskaplike werker in diens van die Departement van Gesondheid, Welsyn en Pensioene. Die feit bestaan dat sekere oortreders 'n afkeer het aan verteenwoordigers wat verbonde is aan owerheidsinstansies. Daar was ook 'n groep oortreders wat tot hul uiterste vermoë 'n gunstige indruk probeer skep het; gevolglik was hul antwoorde en menings moontlik nie eerlik nie.

Ondersoeker is van mening dat genoemde probleme uitgeskakel sou kon word indien die gevangenisowerhede toestemming tot die navorsing in verband met gevonnisdde oortreders in die gevangenis verleen. 'n Ondersoeker se bevindings kan ook lonender

wees as hy nie aan 'n Staatsdepartement verbonde is nie. Aan onafhanklike ondersoekers word egter selde toestemming verleen om gevangenis te besoek of om navorsing in Suid-Afrikaanse gevangenis te doen.

Die navorser wat hom toespits op aspekte van die organisasie of instansie waarvan hy lid is, kom dikwels voor praktiese probleme te staan. Indien hy ernstige gebreke of leemtes in sy organisasie se struktuur sou vind, kan dit meebring dat hy in onguns van sy organisasie se bestuur kan kom. Lojaliteit kan dikwels objektiwiteit verbloem. Navorsing oor ons gevangenisstelsel behoort egter nie slegs in belang van die gevangenisowerhede te wees nie. Die gevangenis is 'n instelling wat die belange van die gemeenskap op die hart dra; daarom het die navorser verbonde aan die gevangenis ook 'n verpligting teenoor die gemeenskap. Ondersoeker poog dus om so objektief moontlik te wees ten einde 'n bydrae in belang van die gemeenskap te probeer lewer.

In hoofstuk 8 word 'n beskrywing gegee van 'n eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad. Die probleme wat ondervind is, word breedvoerig bespreek, asook die eksperimentele fase tot en met die einde van November 1980. Die navorsing en beplanning aan die projek verbonde, het in ondersoeker se vrye tyd geskied en het nie deel van sy amptelike pligte uitmaak nie.

1.5 METODE VAN ONDERSOEK

Die ondersoek is hoofsaaklik gebaseer op 'n literatuurstudie oor aspekte van gevangenisstraf en strafteorie. Die hoofstukke oor die gemeenskapsdiensstelsels in Engeland en Kalifornië is ook grotendeels gebaseer op 'n literatuurstudie.

'n Kort toer na Europa is deur die ondersoeker onderneem. Besoek is afgelê by enkele instansies wat oortreders vir gemeenskapsdiens aanvaar. Onderhoude is gevoer met sowel verteenwoordigers van die gemeenskapsdiensstelsel in Engeland as

oortreders wat gemeenskapsdiens lewer.

Ten einde die invloed van korttermyngevangenisstraf in Suid-Afrika te probeer toelig, is daar, benewens 'n literatuurstudie, ook onderhoude gevoer met verhoorafwagtende persone in aanhouding. Daar is reeds verwys na die feit dat ondersoeker toestemming geweier is om navorsing te doen in verband met gevonnisdde oortreders - - daarom is verhoorafwagtende oortreders ondervra. 'n Vraelys is voltooi ten opsigte van 'n groep verhoorafwagtende oortreders. Die resultate van die ondersoek kan egter nie gebruik word om die uitwerking van korttermyngevangenisstraf te veralgemeen nie omdat nie al die betrokke verhoorafwagtendes voorheen gevangenisstraf uitgedien het nie.

As gevolg van die hoë syfer gevonnisdde oortreders in Suid-Afrika (meer as 100 000⁹ daagliks) is dit 'n onbegonne taak vir 'n individuele ondersoeker om 'n verteenwoordigende steekproef te doen. Die vraelys en enkele gevallestudies wat in die ondersoek gebruik is, word gebruik ter aanvulling van die literatuurstudie.

Hoofstuk 8, 'n bespreking ten opsigte van alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika bestaan hoofsaaklik uit 'n beskrywing van die gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad. Ondersoekers het die vraelys ontwerp en dit is toe deur NIMRO aan die verskillende organisasies gestuur. Die ontstaan en ontwikkeling van die projek, asook die praktiese probleme in verband daarmee word geskets.

Die slothoofstuk bevat die gevolgtrekking en aanbevelings wat moontlik vir sowel die gemeenskap as oortreders bevorderlik kan wees.

VOETNOTAS

1. Murton, Thomas: The Dilemma of Prison Reform, Department of Criminal Justice Studies, University of Minnesota, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1976, p. xii.
2. Mohanan, John: Community Mental Health and the Criminal Justice System, Program in Social Ecology, University of California, Pergamon Press Inc., New York, 1976, p. 205.
3. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika: RP 78/1976, Staatsdrukker, Pretoria, 1976, p. 3.
4. Slabbert, M.: Repetitive Cycles: Analyses of Socialization and Institutionalization Patterns and Discussion of Crime Prevention, Intervention and Diversion Strategies, Institute of Criminology, University of Cape Town, 1980, p. 1.
5. Scull, Andrew T.: Decarceration: Community Treatment and The Deviant - A Radical View, Prentice Hall, Inc., London, 1977, p. 2.
6. Departement Volkswelsyn en Pensioene: Verklarende Afrikaanse Woordeboek vir Maatskaplike Werk, Vaktaalkomitee vir Maatskaplike Werk, Pretoria, 1971, p. 62.
7. Polansky, Norman: Social Work Research, University of Chicago Press, Chicago, Sixth Impression, 1970, p. 24.
8. Murton, Thomas: Op. cit., p. xi.
9. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese vir die tydperk 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978. Staatsdrukker, Pretoria, p. 12. Volgens die verslag was daar op 30 Junie 1978 'n totaal van 98 623 gevangenes in aanhouding.

HOOFSTUK 2

BEGINSELS VAN VONNISOPLEGGING MET VERWYSING NA GEVANGENIS= STRAF EN GEMEENSKAPSDIENS

2.1 INLEIDING

Dit is nie slegs vir vonnisopleggende amptenare noodsaaklik om vertrouwd te wees met die basiese beginsels van strafteorie en vonnisoplegging nie, maar ook vir proefbeamptes en maatskaplike werkers wat voorvonnisverslae vir die howe opstel. Reeds in 1936 het die Appelhof in die saak van R. vs. Berger and Another, 1936 AD 334 p. 341 as volg beslis oor die noodsaaklikheid om kennis te dra van die doel van straf:

*Tereg word gesê dat na skuldigbevinding die regter in 'n ander sfeer verkeer waar die ople van straf gepaard moet gaan met oordeelkundige genade en menslikheid ooreenkomstig die feite en omstandighede van die geval. Dit bring mee dat die regter kennis moet neem van die gevolge van enige moontlike straf op die veroordeelde.*¹

Vonnisse van gemeenskapsdiens as 'n alternatief tot gevangenisstraf behoort op gesonde beginsels van strafteorie gefundeer te wees andersins kan daar geen regverdiging daarvoor bestaan nie. Vervolgens word kortliks aandag geskenk aan die basiese beginsels van vonnisoplegging met betrekking tot gemeenskapsdiens en gevangenisstraf.

2.2 STRAFTEORIEË

Volgens Grupp in Theories of Punishment² word daar nie voldoende gelet op strafteorieë in die proses van regspleging nie en is dit noodsaaklik dat sowel die gewone burger as beamptes betrokke by regspleging 'n begrip moet hê van die doel en betekenis van straf.

Die meeste teorieë oor straf en straftoemeting blyk ietwat abstrak te wees. Nogtans is dit nodig om kennis te dra van die vernaamste kenmerke van die verskillende strafteorieë, aangesien die toepassing van wetgewing grootliks op dié beginsels berus.

Vir enige samelewing is wetgewing of norme 'n vereiste om die belange van die gemeenskap te beskerm. Coddington in Grupp³ stel dit dat wetgewing nie net bloot uit menings moet bestaan nie; daar moet ook voorsiening gemaak word om sanksies te gee aan wetgewing. Die proses van sanksies gee aan wetgewing wetgewing noem hy die proses van straf. Hy stel dit soos volg:

*The basis of punishment is that the offender is put within the power of the Court. The action of the Court in using that power with judicial discretion is punishment, the essence of which is the imposition of the will of the Court upon the behaviour of the offender for a limited period of time in the future.*⁴

Wat betref die basiese beginsels van vonnisoplegging in Suid-Afrika, haal die Viljoen-kommissie (RP 78/76) die saak van R. v. Swanepoel aan waar daar van die regter gesê word:

*After an eclectic and limited citation of authorities, ancient and modern, he apparently concluded that the main purposes were reformation of the offender and the deterrence of him and others, with the ultimate aim of protecting society and diminishing the incidence of crime.*⁵

Die doel van straf is dus ook om toe te sien dat wetgewing beter gerespekteer word en om die ordening van die samelewing te bevorder. Volgens die verslag van die Viljoen-kommissie (RP 78/76)⁶ is die oogmerke van straf samevattend soos volg:

- (i) die beskerming van die gemeenskap
- (ii) die afskrikking van ander
- (iii) die afskrikking van die gestrafde om sy gedrag te herhaal
- (iv) verbetering van die misdadiger
- (v) vergelding.

Vervolgens word bogenoemde doelstellings kortliks bespreek en na die vernaamste strafteorieë verwys.

2.2.1 Die beskerming van die gemeenskap

Die meeste gemeenskappe handhaaf die standpunt dat dit noodsaaklik is om teen misdaad beskerm te word. Wetgewing is daargestel om die belange van die gemeenskap te beskerm. Die wyse waarop die wetgewing toegepas word, dui dikwels die beskawingspeil van die betrokke gemeenskap aan. Aangesien die misdadiger ook deel van die gemeenskap is, behoort daar ook na die belange van die oortreder gelet te word. Die beskerming van die gemeenskap kan beste bereik word deur 'n proses waarin die belange van die oortreder met die belange van die gemeenskap versoen word. Die noodsaaklikheid hiervan kan saamgevat word in die woorde wat aan Churchill toegeskryf is:

The mood and temper of the public with regard to the treatment of crime and criminals is one of the most unfailing tests of the civilization of any country.⁷

In die verlede het die wanbegrip dikwels bestaan dat gevangenisstraf doeltreffende beskerming aan die gemeenskap teen misdaad verleen. Gevangenisstraf is dikwels onoordeelkundig opgelê, selfs vandag is dit soms die geval.

Sekere oortreders toon weinig respek vir die gemeenskap en hierdie houding word nie deur strafervaring gewysig nie. As gevolg van misdadige neigings word hulle 'n gevaar vir die gemeenskap. Gevangenisstraf vir dié groep oortreders, asook vir die gewelddadiges, blyk onontbeerlik te wees. Die meerderheid gevangenes hou egter nie 'n dreigende gevaar vir die gemeenskap in nie. Hulle bevind hulle dikwels in die gevangenis bloot as gevolg van die beperkte toepassing van alternatiewe vorms van straf.

Beskouings oor die bevordering van gemeenskapsbeskerming deur middel van vonnisse tot gemeenskapsdiens en gevangenisstraf, word voorafgegaan deur sekere aspekte van strafteorie te noem.

2.2.2 Voorkoming en afskrikking

Straf behoort by te dra tot die voorkoming van misdaad deur individuele oortreders sowel as die gemeenskap te weerhou van die pleeg van misdaad. Rabie⁸ tref 'n onderskeid tussen teorieë oor algemene en individuele voorkoming.

Individuele voorkoming is daarop gemik om die betrokke misdadiger te verhoed om sy misdaad of misdade te herhaal deurdat hy deur strafoplegging onskadelik gestel, geïntimideer, afgeskrik, of hervorm word.

Die enigste vorms van straf wat onskadelikmaking kan waarborg is die doodstraf of lewenslange gevangenisstraf. Gevangenisstraf is meestal slegs 'n tydelike vorm van onskadelikmaking en bied geensins 'n waarborg dat die misdadiger nie sy daade sal herhaal nie.

Oor die afskrikwaarde wat verskillende vonnisse inhou is nog weinig navorsing gedoen. Dit blyk 'n moeilike, indien nie 'n onbegonne, taak te wees om die presiese afskrikwaarde van straf te meet. Studies oor die verskynsel van residivisme dui egter daarop dat vonnisse van gevangenisstraf vir die oortreders weinig afskrikwaarde inhou. In die saak van S. v. De Lange Swart het Regter J.H. Steyn as volg uitgespreek oor die afskrikwaarde wat gevangenisstraf vir sekere oortreders inhou:

*Ons weet dat waar die oortreder min of geen aandeel het aan die geskikte en materiële welsyn van sy gemeenskap, straf in hierdie opsig 'n minder betekenisvolle rol speel. Die skandvlek wat gevangenissetting meebring is vir hom gering. Dikwels is die herberg van die gevangenis te verkies bo die gebrekkige lewensomstandighede waarin hy homself bevind.*⁹

Die ondersoeker veronderstel dat, indien 'n oortreder deur 'n bepaalde straf hervorm kan word, dit voorkomend mag wees. Rabie¹⁰ stel dit dat, as gevolg van kritiek oor die individuele afskrikkingsteorie en die nadelige uitwerking van gevangenisstraf, die mening veld gewen het dat die doel van straf moet

wees om oortreders tot wetsgehoorsame burgers te hervorm. Een van die nadele van die teorie is dat, deur 'n beheptheid met die misdadiger, die belange van die gemeenskap moontlik uit die oog verloor kan word.

'n Vorm van straf wat op hervorming gemik is, is periodieke en langtermyngevangenisstraf. Rabie¹¹ meen dat tradisionele gevangenis nie ideaal geskik is vir die taak van hervorming nie. Slegs 'n klein persentasie oortreders word tot langtermyngevangenisstraf gevonniss; gevolglik het die teorie dus beperkte trefkrag.

2.2.3 Vergelding

Volgens Rabie¹² beskou die aanhangers van die vergeldingsteorieë straf as 'n doel op sigself. In beginsel kom die teorie daarop neer dat die onreg wat deur die misdaad meegebring is, gedolg word deur die toevoeging van 'n gelykwaardige euwel aan die misdadiger. Die teorie het al baie kritiek uitgelok weens die wraaknemings-grondslag waarop dit berus en die feit dat persone gestraf word volgens 'n waardebeplating van wat hulle verdien. Rabie meen dat dit moeilik is om so 'n waardebeplating te maak.

Die gevaar kan bestaan dat die straf buite verhouding tot die erns van die misdaad is, sonder inagneming van die oortreders se persoonlike omstandighede. Straftoemeting kan egter nie sonder inagneming van hierdie teorieë plaasvind nie. Armstrong in Grupp stel dit as volg:

A retributive theory is essential, because it is the only theory which connects punishment with desert, and so with justice, for only as a punishment is deserved or undeserved can it be just or unjust.¹³

Ongelukkig is daar in die verlede weinig aandag geskenk aan die posisie van die slagoffer van misdaad, veral by vonnisoplegging. Regverdige straf impliseer ook dat die misdadiger 'n geleentheid gegun behoort te word om die onreg wat gepleeg is, reg te stel. Tradisionele vorms van straf maak egter weinig voorsiening daarvoor.

Volgens die verslag van die Viljoen-Kommissie¹⁴ impliseer vergelding toegepaste leed, en skuld die dader iets aan die gemeenskap wat hy moet betaal deur te ly. Die leed wat deur die vonnis toegebring word, moet nie buite verhouding staan tot die kwaad veroorsaak deur die dader se handeling nie.

Dit is tans 'n algemeen aanvaarde beginsel by vonnisoplegging dat die straf die oortreding, die oortreder en die gemeenskap moet pas. Hieruit blyk dit dat die leed wat die oortreder toegevoeg word, verband moet hou met die leed wat hy veroorsaak het.

2.2.4 Die hervorming en verbetering van die misdadiger

Daar is 'n verskeidenheid teorieë wat as oogmerk die verbetering of die hervorming van die misdadiger stel. Vir die doeleindes van die studie word slegs op die vernaamste oogmerke van hierdie teorieë gelet.

Volgens Rabie¹⁵ is 'n nadeel van die teorieë soos reeds gemeld dat, weens 'n beheptheid met die misdadiger, die belange van die gemeenskap heeltemal uit die oog verloor kan word. Hervorming behoort egter een van die primêre oogmerke van straf te wees. Nie alle vorms van straf hou hervormingswaarde in nie. Die hervormingswaarde wat sekere vorms van straf inhou, sal bepaal word deur die wyse waarop dit toegedien word en oortreders se reaksie daarop. Dit impliseer dat daarby strafoplegging 'n mate van individualisasie moet bestaan en dat oortreders se persoonlike en maatskaplike omstandighede ook in ag geneem behoort te word. In die saak van S. v. De Lange Swart beklemtoon Regter J.H. Steyn die belangrikheid van die individualisasie van straf soos volg:

*Inderdaad is alle beskaafde lande besig om weg te beweeg van so 'n benadering omdat dit beseef word dat die gemeenskap op die lange duur beste beskerm kan word deur straf te individualiseer.*¹⁶

Burchell en Hunt¹⁷ stel dit dat hervorming impliseer dat die misdadiger weer met die gemeenskap versoen word deur die straf te individualiseer om dit by sy persoonlikheid eerder as by die misdaad te laat pas. Dit beteken dus dat straf 'n vormende invloed op die oortreder se persoonlikheid moet hê: hy moet tot die besef gebring word dat hy verkeerd opgetree het en voortaan poog om hom van kriminele gedrag te weerhou. Hervorming is egter nie die enigste oogmerk van straf nie; daarom moet die straf ook die misdaad pas. Sekere tradisionele vorms van straf (byvoorbeeld gevangenisstraf, opgeskorte vonnisse sonder positiewe voorwaardes, boetes, en lyfstraf) bied in die algemeen min ruimte vir die individualisering van straf. Die hervormingswaarde van vonnisse van gevangenisstraf en gemeenskapsdiens word later breedvoerig bespreek.

2.3 GEVANGENISSTRAF EN STRAFTEORIE

In die verslag van die Viljoen-kommissie (RP 78/1976) word die doel van gevangenisstraf soos volg uiteengesit:

*The rationale for imprisonment rests on the notion that an organized society could not function without exercising exclusive control over effective means of coercion for violation of certain social prescriptions. The imposition of controlled sanctions is therefore part of the social contract for equal justice.*¹⁸

In die verlede is daar dikwels verkeerdelik geglo dat die toepassing van gevangenisstraf as strafmetode aan die basiese vereistes van vonnisoplegging voldoen, naamlik die beskerming van die gemeenskap, die afskrikking van ander, voorkoming, hervorming en vergelding.

Gevangenissetting dien slegs as tydelike maatreël om die belange van die gemeenskap te beskerm, veral in Suid-Afrika waar die meerderheid oortreders korttermyngevangenisstraf opgelê word. Die meeste oortreders in gevangenis is nie aggressief of gevaarlik nie en gevangenisstraf bied in die algemeen geen waarborg dat die belange van die gemeenskap beskerm word nie. Dit geld veral in die geval van korttermyngevangenisstraf.

Die Viljoen-kommissie (RP 78/76) huldig die standpunt dat, behalwe in 'n paar uitsonderlike gevalle waar korttermyngevangenisstraf wel 'n doel dien, so'n vonnis nie opgelê behoort te word nie.

*Alhoewel dit meestal as alternatief tot 'n boete opgelê word, dien dit baie selde die beoogde doel as 'n wyse van afdwinging van 'n boete. Dit dien gevolglik geen doel hoe genaamd nie, nóg as 'n afdwingsmaatreël nóg (behalwe in enkele gevalle) as 'n straf. Dit bevoordeel nie die gemeenskap, die oortreder of die Staat nie. Dit heg geen afskrikings- of bestrawingswaarde nie, in besonder in die geval van Swartes vir wie 'n vonnis van gevangenisstraf geen stigma inhou nie.*¹⁹

J.W. Bodenstein raak in sy artikel The Bantu Ex-Prisoner²⁰ tot die gevolgtrekking dat die stigma-waarde van gevangenisstraf vir Swartes beperk is as gevolg van kulturele verskille. Die invloed van kulturele faktore blyk soos volg:

- (a) Swartes is dikwels verward omdat die faktore wat lei tot hulle gevangenissetting nie altyd deur hulle eie kulturele standaarde bepaal word nie. Hulle sien nie altyd die noodsaaklikheid van sekere wette in nie, met die gevolg dat die komponent van skuldgevoelens kan ontbreek.
- (b) Swartes vind dit soms moeilik om in veranderde omgewing hul eie kulturele identiteit te behou. Die probleem van aanpassing by die moderne samelewing bring dikwels ontwrigting en disintegrasie mee.
- (c) As gevolg van die feit dat Swartes dikwels gevangenisstraf opgelê word vir minder ernstige oortredings wat nie doelbewus gepleeg is nie, verloor hul hul respek vir strafmaatreëls.
- (d) Vir 'n sekere groep Swartes wat kultureel vreemd geraak het, kan gevangenisstraf moontlik statuswaarde inhou.

Aangesien korttermyngevangenisstraf selde positiewe strafwaarde inhou, behoort dit dus slegs in daardie uitsonderlike gevalle toegepas te word waar 'n alternatiewe straf nie moontlik is nie. Ongelukkig word vonnisse van korttermyngevangenisstraf nog te dikwels opgelê, waarskynlik by gebrek aan ander alternatiewe vorms van straf. Objektief beskou, blyk dit dat korttermyngevangenisstraf geensins aan die basiese vereistes van beskaafde strafoplegging voldoen nie. Bykans 90%²¹ van alle oortreders wat daaglik in Suid-Afrikaanse gevangnisse opgeneem word, is egter tot korttermyngevangenisstraf gevonniss.

Die rede vir hierdie toedrag van sake kan onder andere aan die volgende verskeidenheid faktore toegeskryf word:

- (a) Sekere vonnisopleggende beamptes is nie altyd bereid om 'n mate van oorspronklikheid aan die dag te lê nie en om van die uitgetrapte weg van vonnisse van gevangenisstraf af te wyk en om nuwe weë van meer verligte vonnisoplegging te erken nie.²²
- (b) Vonnisopleggende beamptes is nie altyd vertrouwd met die basiese beginsels van strafteorieë en kriminologie nie.
- (c) Daar is 'n gebrek aan navorsing wat tot beskikking van vonnisopleggende beamptes gestel kan word wat spesifiek handel oor die uitwerking van gevangenisstraf.
- (d) 'n Gebrek aan 'n goed-ontwikkelde proefdiensstelsel, veral wat betref die ander bevolkingsgroepe, noodsaak vonnisopleggende beamptes om gebruik te maak van vonnisse wat korttermyngevangenisstraf insluit.
- (e) Sekere tradisionele vorms van straf, soos boetes (veral vir persone uit die laer sosio-ekonomiese klasse), opgeskorte vonnisse, en lyfstraf, blyk onvanpas te wees vir die meerderheid van oortreders.
- (f) By vonnisoplegging behoort daar altyd 'n strafelement aanwesig te wees en korttermyngevangenisstraf

word dikwels gesien as 'n metode om oortreders te "straf".

- (g) Daar is 'n gebrek aan fasiliteite in die gemeenskap, soos bywoningssentrums en gemeenskapsentrums, waar oortreders binne gemeenskapsverband "gestraf" en gerehabiliteer kan word.

Die meerderheid korttermyngevangenes in Suid-Afrika word tot 'n maksimum van ses maande gevangenisstraf gevonniss. Oortreders kan binne 24 uur weer vrygelaat word op parool. Die gevolg is dat die doel van straf hierdeur omseil kan word.

In Nexus, Die S.A. Gevangenisdiens-Tydskrif,²³ word dit gestel dat die primêre doelstelling van die Departement van Gevangeniswese in Suid-Afrika die beskerming van die gemeenskap is. Die gemeenskap geniet egter weinig beskerming indien die strafwaarde van gevangenisstraf in oënskou geneem word. Die gemeenskap het geen versekering dat die persone wat tot korttermyngevangenisstraf gevonniss word hulle van misdadige optrede sal weerhou nie. Die destruktiewe uitwerking van korttermyngevangenisstraf in die algemeen hou eerder 'n gevaar vir die gemeenskap in as 'n beskerming van die gemeenskap se belange.

Een van die grootste gevare is dat korttermyngevangenisstraf aanleiding kan gee tot residivisme. Volgens die Viljoen-kommissie (RP 78/1976) kan residivisme voortspruit uit aanraking met en besmetting deur beroepsmisdadigers, asook die gevangenisatmosfeer oor die algemeen. Die Kommissie vereenselwig hom met die beslissing van regter J.H. Steyn wat in S.v. Shange 1967 (2)S.A. 81(k) verklaar het:

Ek meen dat dit die plig is van ons howe om te poog, insoverre as wat die aard van die oortreding, die openbare belang en die omstandighede wat tereg met betrekking tot strafoplegging in ag geneem moet word, om slegs korttermyngevangenisstraf (sonder keuse) op te lê waar daar werklik geen ander alternatief is nie. Gedagtig aan die feit dat die dryfveer vir hierdie vorm van straf sy afskrikwaarde is (beide vir die betrokke asook vir ander) geld dit veral vir die van ons landburgers wie se lewensomstandighede en opvoeding sodanig is dat 'n kort termyn in 'n

gevangenis inderdaad nie in so 'n mate 'n straf is dat dit as afskrikmiddel 'n rol kan vervul nie.²⁴

Daar is nog weinig wetenskaplike navorsing in verband met die afskrikwaarde van gevangenisstraf gedoen, hoewel verskillende menings oor die saak bestaan. Wat Suid-Afrika betref het daar nog geen wetenskaplike studie in die verband verskyn nie. Die afskrikwaarde wat gevangenisstraf kan inhou, sal grootliks afhang van die gemeenskap se kennis en siening van ons gevangenisadministrasie.

Die enkele artikels en publikasies van die Departement van Gevangeniswese skep in die algemeen 'n baie gunstige indruk wat gevangenistoestande betref. Dit is nie verbasend dat sekere lede van die publiek meen dat hedendaagse gevangenisnics anders as "luukse" hotelle is nie. Indien die algemene publiek hierdie mening toegedaan sou wees, word daar ten sterkste betwyfel dat gevangenisstraf as afskrikmiddel kan dien.

In die Julie 1978 uitgawe van die S.A. Gevangenisdienstydskrif, Nexus,²⁵ word in die redaksionele artikel verwys na beskuldigings dat dit te goed gaan met gevangenes en dat gevangenis se met hotelle vergelyk kan word. Daar word ook gemeld dat die Departement van Gevangeniswese die publiek begin inlig het oor wat vir die gevangene gedoen word. Die boodskap is egter so rooskleurig oorgedra dat Jan Publiek weer eens 'n skewe beeld van die gevangenisbestaan verkry het.

Dit blyk dus noodsaaklik dat die algemene publiek bewus moet wees van die werklike toestande in gevangenis en die rehabilitasiewaarde van gevangenisstraf, andersins sal gevangenisstraf as afskrikmiddel weinig waarde inhou.

Die oortuiging neem steeds toe dat vonnisse wat 'n teenprestasie van die oortreder beoog in die algemeen rehabiliterend is. Die misdadiger kan alleenlik verbeter indien hy die erns

van sy oortreding besef en voldoende berou toon. Berou impliseer skuldgevoelens oor verkeerde optrede gepaard met die begeerte om die onreg wat gepleeg is te probeer regstel.

Oortreders word egter selde verplig (of die geleentheid gebied) om dit wat verkeerd gedoen is te probeer regstel. Wanneer gevangenisstraf gebruik word as die enigste metode van straf, kan aanvanklike gevoelens van berou moontlik verander in haat en weersin. Dikwels is dit dan nie net die gevonnisdede wat sy selfrespek verloor nie, maar ook die slagoffer, want die onreg gepleeg teenoor die slagoffer word nie reggestel nie.

Soos reeds bespreek, kan strafoplegging alleenlik regverdig wees indien dit 'n element van vergelding inhou: leed aan die oortreder toegevoeg moet verband hou met die leed wat veroorsaak is. Gevangenisstraf vir minder ernstige oortredings bring wel leed mee vir die misdadiger. Ongelukkig hou die leed geensins verband met die leed wat veroorsaak is nie; dit is dikwels die gevangene se naasbestaandes en familie wat die meeste leed moet verduur.

Die feit dat korttermyngevangenisstraf weinig strafwaarde inhou, beteken nie noodwendig dat gevangenisstraf oorbodig geword het nie. Gevangenisstraf behoort egter oordeelkundig toegepaste word en by ernstiger oortredings as die laaste uitweg.

2.4 GEMEENSKAPSDIENS EN VONNISOPLEGGING

Mundle in Theories of Punishment bespreek die opvoedkundige strafteorie van Ewing wat daarop neerkom dat straf opvoedkundige waarde moet hê.

Ewing's distinction between the deterrent and educative functions is that punishment is deterrent in so far as it makes people refrain from actions through fear or punishment and is educative in so far as it makes people refrain from such actions because they are thought wrong.²⁶

Straf behoort nie van opvoedkundige waarde te wees vir slegs die oortreder nie, maar ook vir die hele gemeenskap. Straf wat 'n mate van gemeenskapsbetrokkenheid impliseer, is nie alleenlik van rehabilitasiewaarde nie, maar kan ook misdaad=voorkomend wees. Rehabilitasie impliseer dat die misdadiger in een of ander stadium 'n integrale deel van die gemeenskap moet vorm en inderdaad deur die gemeenskap aanvaar word.

Die groot mate van geheimhouding met betrekking tot die wyse waarop baie gevangenisgeadministreer word, gee aanleiding tot beperkte gemeenskapsbetrokkenheid. Geheimhouding lei dikwels tot agterdog en suspisie. Die feit dat so baie ontslane gevangenes probleme ondervind om weer deur die gemeenskap aanvaar te word, kan indirek verband hou met 'n vrees vir die "onbekende" wêreld van die gevangene.

Vonnisse van gemeenskapsdiens, waar die oortreder die een of ander diens tot voordeel van die gemeenskap lewer, is 'n ideale manier om 'n groter gemeenskapsbetrokkenheid tot stand te bring. Die gemeenskap se gesindheid kan alleenlik verander indien misdadigers die onreg wat gepleeg is, probeer regstel. Ongelukkig word oortreders selde wetlik verplig om op die een of ander wyse te vergoed vir die skade wat deur hulle verrig is.

Tans geniet die slagoffers van misdaad in Suid-Afrika weinig statutêre beskerming wat betref kompensاسie of vergoeding vir die onreg wat teenoor gepleeg is. Dikwels word 'n bykomende las op die slagoffers geplaas deurdat hulle as belastingbetalers moet bydra tot die onderhoud van die oortreders in die gevangenis.

Regter J.H. Steyn in Misdaad Straf en Hervorming²⁷ gee 'n volledige uiteensetting van die verskeie kompensاسieskemas ingestel vir slagoffers van misdaad in Nieu-Seeland, die VSA, Australië en Europa. Die skemas word deur die staat beheer en maak voorsiening vir die betaling van kompensاسie aan die slagoffers van sekere misdade. Die stelsel hou besliste

voordele in. Dit plaas egter 'n bykomende finansiële las op die Staat, aangesien die meerderheid misdadigers nie oor die geldelike vermoë beskik om om te kompenseer vir die skade of ongerief deur hulle veroorsaak nie.

'n Praktiese wyse waarop die uitgawes verhaal kan word, is om die oortreders te gelas om in die een of ander hoedanigheid diens tot voordeel van die Staat of gemeenskap te lewer. Beskerming van gemeenskapsbelange berus dan op 'n regverdige grondslag.

Vonnis van gemeenskapsdiens moet onderhewig wees aan basiese beginsels van regverdige strafoplegging. Die feit dat sulke vonnisse tans as hoogs doeltreffend in Engeland, die VSA, en ander Westerse lande beskou word, dui daarop dat daar aan die vereistes van beskaafde strafoplegging voldoen word. Vonnis van gemeenskapsdiens in Engeland en die VSA word later breedvoerig bespreek.

Vervolgens sal kortliks aandag geskenk word aan die vereistes waaraan 'n vonnis van gemeenskapsdiens behoort te voldoen:

(a) Die beskerming van gemeenskap

Gevangenisstraf, met enkele uitsonderings, waarborg nie die beskerming van die belange van die gemeenskap nie; die gemeenskap kan egter aanspraak daarop maak dat sy belange wel beskerm moet word.

Daar kan tereg gevra word of die gemeenskap nie aan onnodige gevaar blootgestel sal word as oortreders in die gemeenskap werk nie. Slegs 'n klein persentasie oortreders is egter gevaarlik, dus kan selektiewe keuring die oplossing bied. Beskerming van die gemeenskap impliseer ook dat die gemeenskap direk of indirek vergoed moet word vir onreg wat gepleeg is; diens tot voordeel van die gemeenskap bevorder die beskerming daarvan.

Oortreders wat tydens gemeenskapsdiens probleme skep of later ongeskik daarvoor blyk kan indien nodig na die houe terugverwys word. Die stelsels van gemeenskapsdienslewering in Engeland en die VSA is egter so geslaagd dat min sulke gevalle voorkom.

Beskerming van die gemeenskap impliseer verder dat oortreders so gestraf behoort te word dat hulle nie later weer 'n probleem vir die gemeenskap sal wees nie. Soos later aangedui, is vonnisse van gemeenskapsdiens so geslaagd dat die meeste oortreders weer nuttige wetsgehoorsame landsburgers word.

(b) Verbetering van die misdadiger

Omdat gevangenisstraf oor die algemeen weinig rehabiliterende waarde inhou, word tans gepoog om oortreders binne gemeenskapsverband te rehabiliteer. Nora Klapmuts stel die grondslag van die nuwe rehabilitasiefilosofie as volg:

It is now widely believed that reintegration of the offender with the law-abiding community -- the primary goal of the "new" correction -- cannot be accomplished by isolating the offender in an artificial, custodial setting.²⁸

Gemeenskapsdiensvonnisse bring mee dat gekeurde oortreders deur middel van voordelige dienslewering deur die gemeenskap aanvaar kan word. 'n Groot persentasie oortreders dra min kennis van, of minag die gemeenskap se behoeftes en belange. Deur 'n vorm van gemeenskapsdiens te verrig kan die oortreders gehelp word om 'n beter begrip en gesindheid ten opsigte van die gemeenskap se behoeftes en probleme te openbaar.

Straf behoort terapeutiese waarde in te hou. Die feit dat 'n vonnis van gemeenskapsdiens meebring dat die oortreder se positiewe samewerking vereis word hou inderdaad terapeutiese waarde in. Oortreders het dikwels hul gevoel van eie waarde verloor en vind dat hulle eie

lewens weinig betekenis inhou. Gemeenskapsdiensvonnis= se kan baie doen om die toestand te verhelp. Die aard van die diens wat gelewer word, moet egter tot sowel die ontwikkeling van die oortreder as die gemeenskap bydra. Vonnisse van gemeenskapsdiens impliseer dus nie uitsluitlike beheptheid met die probleme van die misdadiger nie, maar ook inagneming van die belange van die gemeenskap. Beide - oortreder en gemeenskap - kan daarby baat.

(c) Die afskrikking van die misdadiger en ander persone

Daar bestaan min gewens oor die afskrikwaarde ten opsigte van vonnisse van gemeenskapsdiens, aangesien hierdie strafvorm 'n resente ontwikkeling is. Of so'n vonnis enige afskrikwaarde kan inhou, sal bepaal word deur die individuele omstandighede van oortreders, die aard van werk wat verrig word, en die plek waar dit verrig word. Volgens die verslag van die Viljoen-kommis= sie²⁹ moet algemene afskrikking in verhouding tot die oortreder se morele verwythbaarheid staan. Die afskrik= kende uitwerking moet met ander woorde verband hou met die element van vergelding vervat in die vonnis. Die primêre doel van gemeenskapsdiensvonnisse behoort egter nie net om as afskrikmiddel te dien nie. Hulle behoort in die algemeen meer afskrikwaarde in te hou as gevange= nisstraf, omdat die oortreder tot verantwoording geroep word deur die gemeenskap. Twee voorbeelde word ter illustrasie gegee:

(i) Die bendelid wat gelas word om 'n vorm van gemeen= skapsdiens te lewer in sy eie woongebied mag byvoorbeeld so verneder word deur die soort vonnis, dat dit hom kan weerhou van verdere kriminele gedrag. Hy mag dalk bespot word deur sy mede-bendeledede. Deur doelgerigte en bete= kenisvolle toesig kan hy gehelp word om sy bande met die kriminele subkultuur te breek. Indien hy sy gemeenskaps= diens bevredigend lewer, kan dit meebring dat die gemeen= skap wat hom voorheen verwerp het, hom weer kan aanvaar.

(ii) Indien 'n huurmotorbestuurder wat 'n misdryf gepleeg het sy motor in sekere tye moet gebruik om bejaardes gratis te vervoer, mag dit meebring dat ander huurmotorbestuurders hul sal probeer weerhou van soortgelyke oortredings. Die verlies aan inkomste wat die bestuurder as gevolg van gratis ritte moet verduur, behoort die bestuurder te weerhou van 'n soortgelyke misdryf. Soos reeds gemeld, is dit nodig dat straf geïndividualiseer moet word en moet die vonnis verband hou met die aard en omstandighede van die misdaad. Indien alle huurmotorbestuurders wat misdrywe pleeg gelas sou word om hulle motors gratis tot beskikking van die gemeenskap te stel, kan dit lei tot 'n disrespek vir ons regstelsel. Dit sou byvoorbeeld meer van pas wees om 'n huurmotorbestuurder wat 'n passasier meer as die voorgeskrewe tarief sou vra (ten einde homself op 'n oneerlike wyse te verryk) te gelas om minderbevoorregtes vir 'n redelike tydperk gratis te vervoer.

In die saak van R. v. Cloete, 1959 (4)S.A. 191(E) is beslis dat die voorwaardes van 'n opgeskorte vonnis verband moet hou met die spesifieke omstandighede van elke saak:

The condition imposed should bear at least some relationship to the circumstances of the crime which is being punished by the imposition of a suspended sentence. It need not be closely related but should be related to it in some degree at least, even though slightly related, and not divorced from it, or remote from it. 30

Vonnisse van gemeenskapsdiens kan dus, selektief gebruik, positiewe afskrikwaarde inhou.

(d) Vergelding

Soos reeds gemeld, is vergelding 'n onontbeerlike element van regverdige strafoplegging en bied gevangenisstraf geen waarborg dat die leed wat veroorsaak is, reggestel word nie.

Vonnisse van gemeenskapsdiens kan, indien korrek gebruik, regverdige vergelding meebring. In die verslag van die Viljoen-kommissie (RP 78/1976) word verwys na die saak van S. v. Bock 1963 (3) S.A.: Die persoon is skuldig bevind aan strafbare manslag deurdat hy die dood van 'n persoon veroorsaak het deur 'n voertuig roekeloos te bestuur. Die hof het hom 'n opgeskorte vonnis van twee jaar gevangenisstraf opgelê op voorwaarde, onder meer, dat hy sonder vergoeding naweekdiens doen in die ongevalleafdeling van 'n hospitaal. Die regter wat die vonnis opgelê het, was van mening dat die vonnis voldoen het aan al die vereistes wat hy in gedagte gehad het, naamlik vergelding en afskrikking en rehabilitasie. Hy het gesê:

Om 'n mens se lewe te neem is steeds 'n ernstige saak en as dit op 'n ongeregmatige wyse geskied, soos in hierdie geval, is 'n gedugte straf geregverdig. Daardie straf moet inhou vergelding vir die kwaad wat jy gedoen het en daarop bereken wees om jou en ander af te skrik om nie weer so iets te doen nie en dit moet verder strek om jou te help om 'n nuttiger lid van die samelewing te word. 31

Vonnisse van gemeenskapsdiens behoort op so 'n wyse gebruik te word dat dit regverdige boetedoening meebring en sekere tipes oortredings is ideaal geskik hiervoor. Voorbeelde word aangehaal.

- (i) Die huurmotorbestuurder wat 'n bejaarde persoon meer laat betaal as die voorgeskrewe fooi, kan byvoorbeeld gelas word om bejaarde persone vir 'n tydperk gratis te vervoer.
- (ii) Die persoon wat rommel op 'n ongeoorloofde plek gooi, kan gelas word om te help met die opruiming van rommel.
- (iii) Die persoon wat 'n rusbank in 'n park beskadig, kan gelas word om die toerusting van 'n park in stand te hou.
- (iv) Die werkgewer wat 'n werker onregmatig afdank, kan byvoorbeeld gelas word om werklose persone in diens te probeer plaas.

- (v) Die persoon wat skuldig bevind is aan roekelose of nalatige bestuur, kan gelas word om 'n kursus in padveiligheid te neem en aan ander die kennis oor te dra.
- (vi) Die persoon wat iemand beseer het, kan gelas word om in 'n hospitaal te werk.

Die gebruikmaking van vonnisse soos hierbo aangehaal, kan meebring dat oortreders nie noodwendig buite verhouding met betrekking tot die erns van die oortreding gestraf word nie. Soos reeds bespreek, behoort die leed wat die oortreder toegevoeg word verband te hou met die leed wat veroorsaak is. Dit blyk dat vonnisse van gemeenskapsdiens oor die algemeen aan dié vereiste kan voldoen.

2.5 HOFBESLISSINGS WAT VERBAND HOU MET VONNISSE VAN GEMEENS- SKAPSDIENS IN SUID-AFRIKA

Voorafgaande bespreking is gewy aan die basiese beginsels van vonnisoplegging binne 'n teoretiese raamwerk. Vervolgens word kortliks aandag geskenk aan die praktiese implementering van die beginsels binne die Suid-Afrikaanse regstelsel.

Volgens J.W. van Greunen³² is die eerste gerapporteerde vonnis=se wat verband hou met vonnisse van gemeenskapsdiens die sake van S. v. Bock 1963 S.A. (G.W.) en S. v. Esterhuizen 1963 (3) S.A; 165 (G.W.). Daar is reeds verwys na die saak van S. v. Bock waar 'n persson gelas is om naweekdiens in 'n hospitaal te verrig. In S. v. Esterhuizen se saak was een van die voorwaardes van 'n opgeskorte vonnis (weens poging tot moord) dat die beskuldigde 'n opstel moes skryf oor die onderwerp: wanneer is dit geoorloof om geweld teen 'n ander te gebruik?

In The South African Law Journal Augustus 1963 word na die tipe vonnisse verwys as "The American type of sentence". In die joernaal word as gevolg verwys na regter G.F. de Vos Hugo se siening van dié tipe vonnisse:

The learned Judge gave the following reasons for this course: the object of a suspended sentence is to give the offender a chance to rehabilitate himself; the usual conditions imposed, for instance, that he does not commit a similar offence, are aimed to restrain himself from further contraventions. This aim can only be achieved if the period of suspension is used as an opportunity for self-rehabilitation. In practice nothing much comes of these lofty ideals, for such conditions are too much of a negative nature and do not require enough positive deeds having a reformative influence. The procedure of suspending sentence is, however, plastic enough to be used to impose a sentence which can be served outside prison walls and which can at the same time have a reformative effect on the offender.³³

Die waarde van die gebruikmaking van opgeskorte vonnisse, gekoppel aan positiewe voorwaardes, word ook uitgebeeld in die saak van S. v. Ferreira 1975(1) S.A. 447(0)³⁴ In dié saak is 'n 21-jarige blanke seun skuldig bevind op 'n klag dat hy 'n motor op 'n openbare pad bestuur het terwyl hy onder die invloed van sterk drank was. Die vonnis is onder meer opgeskort op voorwaarde dat die beskuldigde vir 'n periode van een maand, elke Saterdag en Sondag, vanaf 2 namiddag tot 9 namiddag by die ongevalle-afdeling van die Provinsiale Hospitaal te Parys pligte moes verrig aan hom toegewys deur die suster in bevel van die ongevalle-afdeling van die hospitaal.

Die betrokke saak is verwys vir hersiening na die Hooggeregs-hof en die Hof het beslis dat die tipe vonnisse in gepaste gevalle wettiglik opgelê kan word. Die Hof was egter van mening dat die opskortingswaarde te wyd gestel was: Letterlik vertolk sou die beskuldigde verplig wees om enige bevel hoegenaamd wat aan hom deur die suster gegee word te gehoorsaam. Die Hof het gevolglik beslis dat die opdragte toegewys deur die suster verband moet hou met die normale werksaamhede aan 'n ongevalle-afdeling. Oor die rehabilitasiewaarde van die tipe vonnis het die hof as volg beslis:

Deur in 'n ongevalle-afdeling te werk sal die beskuldigde in die posisie gestel word om gereeld in aanraking te kom met pasiënte wat in motorbotsing betrokke was, beseer is en lyding moet verduur. Dit sal beslis rehabiliterend en hervormend op hom inwerk.³⁵

Vonnisse van gemeenskapsdiens word tans in Suid-Afrika selde gebruik omdat die organisatoriese struktuur vir die lewering van dié tipe diens nog nie doeltreffend ontwikkel is nie. Alvorens die gemeenskapsdiensstelsels van Engeland en die Verenigde State van Amerika bespreek word, word die invloed en doel van gevangenisstraf bepaal. Vonnisse van gemeenskapsdiens in Suid-Afrika kan geregverdig word indien daar wetenskaplik aangedui word wat die invloed en doel van gevangenisstraf vir oortreders is. In die volgende hoofstuk word die doel en waarde van gevangenisstraf kortliks bespreek.

VOETNOTAS

1. Aangehaal uit Misdaad, Straf en Hervorming (Red. Graser, R.) Volume 3 No. 23, Junie 1974. Straftoemeting met Inagneming van die Belange van die gemeenskap. p. 81.
2. Grupp, Stanley E.: Theories of Punishment, Indiana University Press, London, 1971, p. 3.
3. Ibid., p. 337.
4. Ibid., p. 337.
5. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Viljoen-kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, RP 78/1976, Staatsdrukker, Pretoria, par. 5.1.3.2., p. 65.
6. Ibid., p. 5.1.2.2., p. 56.
7. Barnes, H.E. & Teeters: New Horizons in Criminology, Prentice Hall Inc., 34d Edition, USA, 1959, p. 50.
8. Rabie, A.: "Die Strafteorieë - 'n Oorsig", Misdaad, Straf en Hervorming, Jaargang 5, No. 2, Kaapstad, Junie 1976, p. 35.
9. Misdaad, Straf en Hervorming, Volume 3, No. 2 - "Straftoemeting met Inagneming van die Belange van die Gemeenskap" - Bespreking van die saak Staat teen A. de Lange Swart, Kaapse Provinsiale Afdeling van die Hooggeregshof van Suid-Afrika (saak 9974) 22 April 1974, p. 81.
10. Rabie, A.: op. cit., p. 38.
11. Ibid., p. 38.
12. Ibid., p. 35.
13. Grupp, Stanley E.: op. cit., p. 35.
14. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Viljoen-kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Op. cit., par. 5.1.2.15, p. 55.
15. Rabie, A.: op. cit., p. 38.

16. Misdaad, Straf en Hervorming, Volume 3, No. 2, Junie 1974 - Straftoemeting met Inagneming van die Belange van die Gemeenskap. Bespreking van die saak Staat teen A. de Lange Swart, Kaapse Provinsiale Afdeling van die Hoogeregshof van Suid-Afrika, 22 April 1974; p. 81.
17. Burchell and Hunt: South African Criminal Law and Procedure, Butterworths, Durban, 1970, p. 74.
18. Republiek van Suid-Afrika, Verslag van die Viljoen-kommissie, p. 17, op. cit., par. 5.1.6.1.13., p. 108.
19. Ibid., par. 5.1.6.1.21., p. 109.
20. J.W. Bodenstein, The Bantu ex-prisoner: Some Cultural Patterns in his Reaction to Imprisonment and their Relevance Regarding Rehabilitaiton - Social Work, Jaargang 6, No. 3, Augustus 1970, pp. 144-145
21. Sien hoofstuk 4 vir 'n uiteensetting van gevangenisstatistiek
22. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Viljoen-kommissie. op. cit., par. 5.1.6.1.30, p. 111.
23. Nexus: "Behandeling van die Gevangene in die Suid-Afrikaanse Gevangenisstelsel, Gevangenisdiens Tydskrif, jaargang 6, No. 9, September 1977, p. 49.
24. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Viljoen-kommissie, op. cit., par. 5.1.6.1.21., p. 58.
25. Nexus: 5-Stêr Hotelle. Redaksionele kommentaar, Gevangenisdiens Tydskrif, Jaargang 7, No. 7, Julie 1978, p. 3.
26. Grupp, Stanley, et al: Theories of Punishment, Indiana University Press, London, 1971, p. 59.
27. J.H. Steyn: "Compensation for Victims as a Penal Reform Measure" - Misdaad, Straf en Hervorming - jaargang 3, No. 1, Februarie 1974, pp. 2-29.
28. Nora Klapmuts: Community Alternatives to Prison - Crime and Delinquency literature, NCCD, Information Centre, June 1973.

29. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Viljoen-kommissie, op. cit., par. 5.1.2.40.
30. The South African Law Journal, Edit. H.R. Hahlo, Vol. LXXX, August 1963, p. 337.
31. Republiek van Suid-Afrika. op. cit., par. 5.1.6.9.2.
32. J.W. van Greunen: "Enkele Fasette van Straftoemeting", Misdaad, Straf en Hervorming, Jaargang 2, No. 3, Kaapstad, Oktober 1973, p. 53.
33. The South African Law Journal, op. cit., pp. 337-338.
34. Die Suid-Afrikaanse Hofverslae 1975 (1). S. v. Ferreira, Oranje-Vrystaatse Provinsiale Afdeling, September 23, November 7, Juta en Co. en Butterworths, Durban, p. 447.
35. Ibid., p. 448.

HOOFSTUK 3

DIE GESKIEDENIS, DOEL EN WAARDE VAN GEVANGENISSTRAF

3.1 INLEIDING

Kennis van die geskiedkundige ontwikkeling van gevangenisstraf is nodig ten einde die doel en waarde daarvan in die regte perspektief te verstaan. Regverdiging vir vonnisse van gemeenskapsdiens behoort gebaseer te wees op 'n grondige kennis van die doel en waarde van gevangenisstraf. In die hoofstuk word kortliks aandag geskenk aan die geskiedkundige ontwikkeling van gevangenisstraf in Engeland en die Verenigde State van Amerika omdat gemeenskapsdiensvonnisse in die betrokke lande ontwikkel het as gevolg van navorsing oor die doel en waarde van gevangenisstraf.

3.2 DIE GESKIEDENIS VAN GEVANGENISSTRAF IN ENGELAND

Aanvanklik is gevangenis hoofsaaklik gebruik om persone aan te hou voordat hulle gevonnissen sou word. Kragtens die Romeinse regstelsel is gevangenis beskou as plekke van aanhouding en nie as plekke waar straf uitgedien moes word nie. Volgens Hall Williams het gevangenisstraf gedurende die Saksiese tydperk as strafmaatreël weinig betekenis gehad en was die klem eerder op "fisieke" vorms van straf.¹

Eers gedurende die tydperk van Koning Hendrik die Tweede het daar 'n veranderde benadering ten opsigte van die gebruik van gevangenisstraf ontstaan.² Gevangenis wat onder beheer van privaat-persone en -liggame gestaan het, is gebou. Wetgewing is aanvaar om voorsiening te maak vir die aanhouding en straf van oortreders. Oortreders is egter soms in die hagslikste omstandighede aangehou. Korruptie en ander wanpraktyke, wat fisieke marteling ingesluit het, het hoogty gevier. Volgens Hall Williams is eers in die agtiende eeu, as gevolg van die optrede van John Howard, 'n program van gevangenshervorming ingelui. Voor Howard se bydrae was die vernaamste hervormingsprogram die daarstelling van werkshuise vir boemelaars

en ledige persone - - hierdie stappe dateer van 1552.³ Die hervormingsprogramme het egter nie hulle doel bereik nie, soos aangedui in John Howard se boek "The State of the Prison in 1777".

Een gevolg van die hervormingswerk van John Howard was dat die administrasie en beheer van gevangenis in Engeland onder direkte staatsbeheer geplaas is. Williams meen dat die oordrewe staatsbeheer en kontrole ook sy nadelige uitwerking gehad het, maar meld dat 'n belangrike positiewe gevolg die afskaffing van privaattronke was.⁴

Ten spyte van die hervormingsinvloed wat John Howard gehad het, het toestande in gevangenis oor die algemeen nie baie verander nie, behalwe vir die feit dat die beheer daarvan 'n funksie van die Staat geword het. Elizabeth Fry se werk op die gebied van hervorming het 'n verbetering in die administrasie van gevangenis teweeg gebring; sekere oortreders is gesegregeer en gevangenis personeel is onder toesig van plaaslike landdroste geplaas. Predikante is in sekere gevangenis aangestel en pogings is aangewend om oortreders van werk te voorsien. Sekere oortreders is verban na lande soos Australië en Amerika.⁵ Die transportasie van oortreders is in 1867 beëindig hoofsaaklik as gevolg van die onkoste verbonde aan die verskeping van die oortreders en die gepaardgaande verlies van mannekrag.⁶

Thomas Howel Buxton was 'n baie belangrike tydgenoot van Elizabeth Fry. Bygestaan deur 'n klompie goedgesinde vriende het hulle die "Association for the Improvement of Female Prisoners in Newgate" gestig.⁷ In 1835 kom nuwe wetgewing tot stand met betrekking tot die behandeling van oortreders in die gevangenis. Daar is onder andere voorsiening gemaak vir die aanstelling van inspekteurs om gevangenis te besoek, en vir 'n stelsel waarvolgens gevangenes geklassifiseer kon word. Die Prison Act van 1835 is later vervang deur 'n nuwe wet in 1839. Steyn haal sekere regulasies aan van wat in die wet

gegeld het, naamlik:

1. *No officer was to gain benefit from the prison.*
2. *The keeper was to inspect the prison every twenty-four hours.*
3. *The keys of the female side were to be kept in the Matron's keeping.*
4. *Liquor and tobacco were to be admitted only by a written order from the doctor.*
5. *No prisoner was to be employed in any custodial or supervisory role.*
6. *No prisoner was to be in irons for more than twenty-four hours.*
7. *No money, etc. was to be taken from a prisoner as a bribe.*
8. *The Captain was to be in sole charge of all books and papers in consultation with the Visiting Justice.*
9. *Insufficient prisons were to be reported and plans for new ones were to be approved of by the Secretary of State.*
10. *Captains were to be appointed to each gaol. Those appointed to gaols holding 100 or more prisoners were to be full time and hold no other preferment.*⁸

Volgens Steyn is daar in die stadium verskillende stelsels beproef wat betref die wyse waarop oortreders behandel en aangehou moes word. Die strydvraag was glo of oortreders ook bedags of slegs snags in selle opgesluit moes word en of hulle in kontak met ander oortreders moes kom.⁹ Die probleem is oorbrug met die gevangeniswet van 1865, wat onder andere, bepaal het dat (a) elke gevangene sy eie sel moes hê, (b) by oortreding van 'n gevangenisregulasie moes hy in 'n aparte strafselsel opgesluit word, (c) siviele skuldenaars moes apart van misdadigers aangehou word, en (d) in 'n gevangenis waar misdadigers aangehou word, moes voorsorg gemaak word dat hulle nie met mekaar meng nie, behalwe wanneer dit noodsaaklik was, soos byvoorbeeld die bywoning van 'n erediens.¹⁰

Die wet kon egter nie prakties toegepas word nie, daar gevangenis- nisse dikwels oorvol was en gevangenisowerhede genoodsaak was om meer as een oortreder in 'n sel aan te hou. Williams wys daarop dat harde-arbeid en ander wantoestande nog aan die orde van die dag was en eers in 1895 met die daarstelling van die Gladstone-komitee, 'n nuwe program van gevangenshervorming geloods is.¹¹ Williams haal Sir Lionel Fox aan wat hom soos

volg uitlaat oor die implikasies van die Gladstone-verslag:
*"It remains the foundation of the contemporary prison system."*¹²

Die Gladstone-komitee het voorgestel dat daar afgesien behoort te word van die eenvormige behandeling van oortreders. Daar is voorgestel dat behandelingsprogramme meer gerig moet wees op die individuele behoeftes van oortreders, met die klem op opleiding en rehabilitasie. As gevolg van die aanbevelings van die Komitee is wetgewing ingedien in die vorm van die Prison Act van 1898. Hierdeur is die Prison Commission, wat op 1 April 1898 tot stand gekom het, meer mag gegee om gevangenisbeleid te formuleer.¹³

In die daaropvolgende jare is verskeie pogings aangewend om die aanbevelings van die Komitee prakties te implementeer. Baie het natuurlik afgehang van die wyse waarop gevangenis-kommissarisse die aanbevelings prakties toegepas het. Williams wys daarop dat die gevangenisstelsel teen 1921 weer aan heftige en soms goedgegronde kritiek onderhewig was.¹⁴ Hy bespreek die positiewe bydrae wat Sir Alexander Paterson as Gevangenis-kommissaris tot die gevangenisadministrasie gelewer het. Sy standpunt was dat oortreders nie net na 'n gevangenis gestuur word vir straf nie. Straf moet slegs een aspek uitmaak - - die klêm moet eerder op rehabilitasie en opleiding geplaas word.¹⁵

Steyn is van mening dat die belangrikste vooroorlogse ontwikkeling op die gebied van gevangensishervorming die afsonderlike aanhouding van jeugdige volwassenes tussen die ouderdomme van 21 en 25 jaar, en jeugdiges onder 21 was, asook die ontwikkeling van oop of minimum-veiligheidsinrigtings.¹⁶ Die Criminal Justice Act van 1948 het die hervormingsproses in Brittanje 'n stap vorentoe geneem. Volgens Williams het dië wet die volgende belangrike veranderinge tot gevolg gehad:

1. *It strengthened and further extended the powers of courts to keep out of prison persons for whom this was not a suitable or necessary solution. This applies particularly to young offenders under 21 and to persons suffering from mental disorder.*
2. *It provided new methods of dealing with persistent offenders. Both preventive detention and corrective training were introduced by the Act of 1948.*
3. *It established (except for persistent offenders) the single system of imprisonment in place of the nineteenth-century system of penal imprisonment with hard labour and the triple division of imprisonment without hard labour.*

The Act also limited the use of corporal punishment to offenders connected with prison, viz. grave assaults on offenders and muling. ¹⁷

Vanaf 1948 tot die hede is verskeie belangrike wette ten opsigte van die behandeling en rehabilitasie van oortreders ingedien: onder andere die *Criminal Justice Act* van 1961, en later van 1967 asook die *Criminal Justice Act* van 1972. Belangrikste was *The Power of Criminal Courts Act* van 1973. Die *Criminal Justice Act* van 1961 het gevangenisstraf vir oortreders onder die ouderdom van 21 so te sê afgeskaf en in die plek daarvan die Borstal-sisteem ingestel.

Ondersoeker is van mening dat die *Criminal Justice Act* van 1972 en die *Power of Criminal Courts* van 1973 die belangrikste hedendaagse strafregtelike ontwikkeling in Engeland is; vir die eerste keer is die behandeling van die oortreder in die gemeenskap, in plaas van in die gevangenis, beklemtoon. Die strydvraag is vandag nie meer of oortreders slegs snags opgesluit moet word nie, maar inderdaad of rehabilitasie binne gevangenisverband bereik kan word, al dan nie.

3.3 DIE GESKIEDENIS VAN GEVANGENISSTRAF IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA

R.W. England, in John Freeman se boek Prison's Past and Future,¹⁸ wys daarop dat die gevangenisstelsels in die VSA voor sy onafhanklikheid ooreengekom het met die van Engeland,

en gee 'n breedvoerige uiteensetting van die invloed wat John Howard ophierdie stelsels uitgeoefen het. 'n Aspek ter sprake is die feit dat elke staat (voorheen kolonie) sy eie wette ten opsigte van die behandeling en aanhouding van oortreders gehad het.

Barnes en Teeters¹⁹ bespreek die invloed van John Howard op 'n groep belangstellendes in Philadelphia wat die owerhede ooreed het om 'n gevangenis te bou. In 1790 kom die Walnut Street Jail, bekend as die "penitentiary house" tot stand. Hierdie gevangenis was die eerste van sy soort in die VSA wat voorsiening gemaak het vir die klassifikasie van oortreders en die verrigting van produktiewe gevangenisarbeid.²⁰ Alhoewel dit as 'n model-gevangenis beskou is, is aan die begin van 1800 veelvuldige probleme ondervind, veroorsaak deur oorbevolking, argitektoniese gebreke, 'n tekort aan werk en 'n gebrek aan openbare belangstelling.²¹

Die belangrikste gevangensishervorming in die VSA het na 1800 in New York en Pennsylvania plaasgevind. In 1829 is 'n nuwe gevangenis bekend as "Cherry Hill", in Philadelphia geopen. Volgens Barnes en Teeters was dit nie 'n gewone gevangenis nie: *it epitomized one of the most influential correctional philosophies ever conceived by man.* Die aanhaling lui voorts:

*The architecture of this prison was deliberately adapted to the principle of separate confinement of prisoners ... To each individual cell was attached a small exercise yard to which each prisoner could repair twice daily for short periods of time. In the meantime he worked, ate, and slept in his cell, and saw no one but the officers of the institution and official visitors from the outside community.*²²

Besondere voorsorg is getref om te voorkom dat prisoniers in aanraking met ander aangehoudenes kom. Die stelsel van afsondering wat in Pennsylvania gegeld het, is deur hervormers in New York deur 'n teenstellende een vervang in die Auburn en Sing Sing-gevangenis. Volgens Barnes en Teeters was 'n besondere kenmerk van dié stelsel dat gevangenes toegelaat is

om saam in dieselfde werksinkels te werk onder 'n reël van algehele stilte. Snags is die gevangenes in enkelselle toegesluit. Gevangenes is verbied om met mekaar te kommunikeer uit vrees dat hulle mekaar negatief sou beïnvloed.²³

Elam Lynds, in beheer van die gevangenis in Auburn, was bekend as 'n streng dissiplinêre persoon wat dissipline deur die toediening van lyfstraf gehandhaaf het. Lynds was van mening dat die rehabilitasie van oortreders slegs moontlik kan wees indien hulle eers geestelik en moreel afgetakel word.

As gevolg van die polemieke wat ontstaan het oor watter een van die twee stelsels die doeltreffendste was, is die grondslag vir 'n nuwe hervormingsfilosofie gelê. Donald Taft²⁴ stel dit dat die Auburn-stelsel meer aanhang geniet het, deels as gevolg van die invloed wat Louis Dwight gehad het en die groter ekonomiese voordele daardeur ingehou. Taft sê egter dat sommige van die gevangenes as nywerheidsondernemings gefunksioneer het. Vanweë die bedreiging wat kompetisie vir ander nywerheidsondernemings ingehou het is die praktyk later gestaak. Hierna het ledigheid en die gebrek aan voldoende werksgeleentheid vir gevangenes 'n groot probleem geskep.²⁵

Die volgende belangrike ontwikkeling in New York was verbeteringshuise waarvan die eerste in 1876 in Elmira tot stand gekom het. Hervormingsteorieë afkomstig uit ander lande, byvoorbeeld Spanje en Ierland, is toegepas en verbeteringshuise is beskou as die finale oplossing vir die rehabilitasie van oortreders. Volgens Taft was die doel van die verbeteringshuise soos volg:

*The reformatory was seen as an institution wherein prisoners are motivated to "reform by giving them an opportunity to earn an earlier release. To accomplish this, the inmate must subordinate himself to an institutional regime designed to retrain him through the inculcation of habits of honesty and industry. As certain wire products are formed by drawing strips of hot metal through dies, so the prisoner, attracted by the irresistible carrot of freedom, squeezes himself through the behavioural dies of the reformatory. He emerges truly "reformed".*²⁷

Sekere beginsels en standarde met betrekking tot die behandelings van oortreders in die verbeteringshuise geld vandag nog in die VSA, veral as gevolg van die hervormende invloed van Zebulon R. Brockway. Taft noem enkele voorbeelde van praktyke in verbeteringshuise voor 1912.

*"A partial list of Brockway's innovations include: uniform but not degrading clothing; a liberal dietary; gymnasium and physical culture and athletics; instruction in trades; military band; school of letters with classes from kindergarten through high school; library; weekly institutional papers entertainments in auditorium; optional religious attendance."*²⁸

Verbeteringshuise in die VSA is vandag hoofsaaklik ingerig vir jonger, veral eerste oortreders. Die struktuur en organisasie van die inrigtings verskil volgens Murton nie van dié van gevangenis nie.²⁹ Die grondslae van moderne gevangensihervorming is nog grootliks geskoei op die ontwikkeling wat ná die stigting van verbeteringshuise gevolg het. Daar is egter later meerklem gelê op individuele behandelingsprogramme in verbeteringskole en tronke.

Die ontwikkeling van gevangenisstelsels in die VSA in die twintigste eeu is nie deur radikale veranderings gekenmerk nie.³⁰ Thomas Osborn (1859-1926) was een van die eerste gevangenisvormers wat 'n stelsel toegepas het waarvolgens gevangenes deel kon vorm van die bestuurstelsel van die gevangenis. Howard Gill (gebore 1889) het in beginsel saamgestem met Osborn. Hy het in Massachusetts 'n stelsel van komitees in die gevangenis tot stand gebring waardeur gevangenes deel kon hê aan bestuursbesluite.³¹ Murton stel die bydrae van Gill tot gevangensihervorming soos volg:

*Gill's contribution was in demonstrating that work efficiency could be increased, violence reduced and a more hospitable climate created by the formation of a new prison community including guards and inmates."*³²

Ten spyte van modernisasie en in sommige gevalle "radikale" hervormingsprogramme, bestaan die vraag nog of die hervorming en rehabilitasie van oortreders wel binne inrigtingsverband

bereik kan word. R. Dodge se siening van die moderne gevangenisstelsel in die VSA is soos volg:

Evidence to the contrary bounds - - rates of recidivism are overwhelming high, inmate behavior problems seem to have multiplied, the incidence of risks and disorders is alarming; the suicide rate among prisoners is far greater than that of the general population and the courts are jammed with writs and lawsuits filed by or on behalf of prisoners. ³³

As gevolg van die beperkte sukses wat daar in die proses van gevangenisshervorming bereik is, is daar diegene wat glo dat die gevangenis in die moderne samelewing nie meer 'n doel dien nie en dat oortreders alleenlik binne gemeenskapsverband gerehabiliteer kan word. Alvorens die invloed en uitwerking van gevangenisstraf bespreek word, is dit nodig om kortliks te let op die huidige doel van gevangenisstraf.

3.4 DIE DOEL VAN GEVANGENISSTRAF

Volgens Roux is dit kenmerkend van die gees wat veral by teoretici aangetref word dat die gevangenis 'n uitgediende sosiale instelling is. ³⁴ Kritici van die gevangenisstelsel wat hul beywer vir die afskaffing van gevangenis, voer dikwels aan dat die geskiedenis van gevangenisshervorming die onmoontlikheid bewys om oortreders binne inrigtingsverband te rehabiliteer.

Murton stel dit egter dat die moderne samelewing tans nie doeltreffend sonder die gevangenis as sosiale instelling sal kan funksioneer nie.

The past two centuries of prison experience have certainly demonstrated that the usual approaches to rehabilitation do not work. As a result many people, both inside and outside the walls of penology, have become disenchanted with the prison and its various "treatment" attempts and have begun to despair over the absence of any real renovation of the system. For these people, the slogan "tear down the walls" is becoming a rallying cry. Although it is possible that the prison, as now constituted, may indeed one day be abolished, a pragmatic view makes clear that our society may not yet be sufficiently advanced to cope with such an innovation. ³⁵

Andrew Scull³⁶ is een van weinige moderne strafhervormers wat glo dat inrigtings insluitende gevangnisse 'n belangrike rol speel in die proses van maatskaplike kontrole. Hy stel dit dat, indien daar nie doeltreffende kontrole uitgeoefen word oor oortreders nie, lede van die gemeenskap 'n disrespek kan ontwikkel vir die handhawing van wet en orde en self die reg in eie hande neem. Scull is van mening dat die veronderstelling dat gemeenskapsbehandeling vir wanaangepaste persone doeltreffender is, as inrigtingsbehandeling dikwels ongegrond is.

On closer examination, it turns out that this whole enterprise is built on a foundation of sand. The contention that treatment in the community is more effective than institutionalization is an empty one.

There is massive ignorance about what "community treatment" actually involves, and about the likely effect of abandoning institutional controls.³⁷

Hoewel gevangnisse nie altyd bydra tot geslaagde rehabilitasie of hervorming nie, hou dit tog oortreders wat 'n bedreiging is uit die samelewing uit. Oortreders mag wel binne gevangenisverband aan 'n proses van "kriminalisering" onderworpe mag wees indien alle oortreders binne gemeenskapsverband behandel sou word.

Die gevangenis as sosiale instelling is een middel tot beskikking van die gemeenskap om oortreders wat 'n onreg teenoor die gemeenskap gepleeg het te straf. Indien persone wat kriminele oortredings begaan nie gestraf sou word nie, mag lede van die gemeenskap begin glo dat wetsgehoorsaamheid nie noodsaaklik is nie. Rupert Cross haal Ewing soos volg aan oor die noodsaaklikheid van strafinstellings:

When a law is broken the governing body cannot sit still and do nothing for such inaction would definitely encourage and in a sense even sanction other crimes. So it is easy to see that the neglect to punish will have consequences which are morally harmful.³⁸

In die verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van S.A. word aangevoer dat 'n georganiseerde samelewing nie sonder die sanksie van

gevangenisstraf kan funksioneer nie.³⁹ Die doel van gevangenisstaf word in die betrokke verslag soos volg gestel:

*Principally, it must ... punish those guilty of crime (penal sanction); deter the criminal and those who might be tempted to follow his example (special and general prevention); reform the prisoner and re-adjust him to life in society; finally remove from the community the incorrigible criminals.*⁴⁰

Gevangenisstraf blyk volgens die meeste navorsers van weinig rehabiliterende waarde te wees met die gevolg dat sekere gevangenisowerhede traag is om nuwe rehabilitasieprogramme te beproef. Daar is ook diegene wat glo dat die ontwikkeling van die rehabilitasiegedagte in die gevangenis daarvoor verantwoordelik is dat die gevangenis as strafinstelling misluk het. Daar bestaan vandag groot verwarring ten opsigte van die oogmerke van gevangenisstraf, veral in die VSA.⁴¹ Die rehabilitasiefilosofie is vervang deur 'n straffilosofie wat aanleiding gegee het tot die ontwikkeling van ernstige probleme in die VSA se gevangenisstelsel, wisselende van stakings deur aangehoudendes en personeel tot die aftakeling van rehabilitasieoogmerke.⁴²

Die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf en behandelingsprogramme vir oortreders in die gemeenskap is in sekere gevalle gegrond op 'n filosofie dat gevangenisstraf geen doel dien nie. Alternatiewe tot gevangenisstraf behoort op 'n grondige kennis van die doel en oogmerke van gevangenisstraf te berus. Scull stel dit dat die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf gevaar vir die gemeenskap kan inhou.

*For the criminal and delinquent "community corrections" has meant a further erosion of the sanctions imposed on their conduct. Not only are they steadily less likely to be caught in the first place, but if they do have the misfortune to be apprehended and convicted, their chance of receiving a prison term grows even more remote. Instead they find themselves released on probation, supervised by men coping with caseloads of one and two hundred persons. This allows the probation officer to give each case an average of ten or fifteen minutes attention per week.*⁴³

Dit blyk dus by die beplanning van alternatiewe tot gevangenisstraf noodsaaklik te wees om duidelikheid te hê oor die waarde en invloed van gevangenisstraf.

3.5 DIE INVLOED VAN GEVANGENISSTRAF

Dit is uiters moeilik om op 'n wetenskaplike, objektiewe wyse die invloed van gevangenisstraf op oortreders te bepaal, veral weens die gebrek aan navorsing op die gebied. In die meeste sektore van ons samelewing is navorsing onontbeerlik vir verandering en vooruitgang. Volgens Sommer is navorsers verbonde aan gevangenis se dikwels genoodsaak om subjektief te wees en word hulle objektiwiteit gekortwiek deur lojaliteit teenoor hulle werkgewers.⁴⁴ Aangesien gevangenis meestal geslote inrigtings met beperkte toegang vir ander navorsers is, is daar min ruimte vir wetenskaplike navorsing.

Die meeste kritici van die gevangenisstelsel neem die standpunt in dat gevangenisstraf indirek daartoe bydra om misdadige neigings van oortreders te versterk en die waarskynlikheid van verdere oortredings te vergroot. Ondersoeker is van mening dat gevangenis, histories gesproke, 'n onontbeerlike deel van ons samelewing geword het, en dat hulle tans noodsaaklik is vir die beskerming van ons gemeenskap. Die vraag is egter: wanneer en onder watter omstandighede is gevangenisstraf geregverdig. Indien die invloed van gevangenisstraf op oortreders wetenskaplik aangedui kan word, kan daar betekenisvolle veranderings in ons strafstelsel aangebring word.

Die bewering dat gevangenis misdaad kweek, word deur verskeie ondersoekers bevestig. Reeds in 1939 het Tannenbaum deur navorsing bevind:

*Every time the apprehension of a child involves throwing him in contact with other young criminals who are confined together there is an increased stimulus in the education for crime ... The institutional experience is thus a concentration of stimuli adapted to develop delinquent interests.*⁴⁵

Die uitwerking van gevangenisstraf is deur Clemmer beskryf as die

proses van "prisonization". Die proses vind plaas wanneer die oortreder die gevangenskultuur assimileer, sy eie identiteit prysgee en nuwe betekenis heg aan die sin van die lewe. Hy beskryf die invloed van gevangenisstraf, na die ontleding van die gevangenskultuur, soos volg:

*Even if no other factor of the prison culture touches the personality of an inmate of many years residence, the influence of these universal factors are sufficient to make a man characteristic of the penal community and probably so disrupt his personality that a happy adjustment in any community becomes next to impossible.*⁴⁶

Gillen se uitlatings in 1931 word in Barnes en Teeters aangehaal:

*What monuments of stupidity are these institutions we have built - - stupidity not so much of the inmates as of free citizens. What a mocking of science are our prison discipline ... How silly of us to think that we can prepare men for social life by reversing the ordinary process of socialization.*⁴⁷

Ondersoekers is dikwels geneig om die doeltreffendheid van gevangnisse in terme van statistiese gegewens te probeer evalueer en lê veral klem op die persentasie oortreders wat na ontslag uit die gevangenis later weer daar beland. Feitlik geen navorsing is gedoen oor die invloed en uitwerking van gevangenisstraf op oortreders wat nie weer na 'n gevangenis terugkeer nie.

Glaser wys op die probleme voortspruitend uit die veralgemeende gebruik van statistiek in die VSA met betrekking tot residivisme.

*The legend that two-thirds return probably stems from the record of prior imprisonment among men now in major penitentiaries for adults. Such prediction of future failure from the frequency of past failures of men now in prison is misleading for several reasons. First it overlooks the facts that offenders with prior imprisonment generally get longer sentences and are less readily parolled than men sent to prison for the first time ... A second source of error underlying this two-thirds return figure is generalization about an entire prison system from the few institutions in which offenders with prior imprisonment are heavily concentrated.*⁴⁸

Volgens Glaser⁴⁹ het tot en met 1969 slegs drie ondersoeke om die omvang van residivisme in die VSA te bepaal aan die norme van navorsing voldoen.

Die omvattendste hiervan is die van die U.S. Bureau of Prisons in 1949. Die ondersoek na 2 747 oortreders wat uit gevangenis ontslaan is, bevind dat 32,6% van die groep oor 'n tydperk van 5 jaar weer in gevangenis opgeneem is weens die een of ander oortreding of weens verbreking van paroolvoorwaardes.

Die residivisme-syfer van jeugdige oorskry, volgens Glaser, verreweg die van volwassenes, omdat

*the earlier the age at which an individual is first committed for criminal behaviour, the more likely he is to continue in that behaviour.*⁵⁰

Volgens Glaser was een van die bekendste ondersoeke oor die invloed van gevangenissetting op jeugdige die van die Gluecks wat bevind het dat 80% van die oortreders ontslaan uit 'n verbeteringskool na 'n tydperk van vyf jaar nie suksesvol gerehabiliteer was nie.⁵¹

Barnes en Teeters wys daarop dat talle eerste oortreders hulle misdadpatroon herhaal

*because of their inability to regain their self-respect owing to inadequacies of prison life, to guilt feelings or to inability to make adjustment after release on licence from prison.*⁵²

Gevangenisstraf het dikwels as gevolg 'n totale ontwrigting van 'n persoon se maatskaplike, kulturele, godsdienstige en sielkundige lewe. Die gevangene bevind hom in 'n wêreld met eie besondere waardes, norme en kulturele standaarde; en die invloed van mede-gevangenes op oortreders is dikwels baie groter as dié van die personeel aan die inrigting verbonde.

Die eise wat die gevangenis aan die gevangene stel, dra dikwels daartoe by dat die gevangene sy eie waardes en norme moet prysgee. Verskillende aspekte wat noodwendig 'n rol speel

by die proses van persoonlikheidsdisintegrasie in die gevangenis word vervolgens bespreek.

3.5.1 Seksuele wanaanpassing

Barnes en Teeters⁵³ wys daarop dat probleme gepaardgaande met seksuele aanpassing van die delikaatste in enige gevangenis uitmaak. Gevangenisowerhede is oor die algemeen nie geneig om inligting hieroor te verstrek nie. Daar blyk ook weinig publikasies oor die onderwerp te bestaan en by konferensies oor die hantering van die gevangene en misdaad word selde aan= dag hieraan geskenk.

Een van die bekendste ondersoeke in hierdie verband is dië van Joseph Fishman (1934, Sex in Prison). Barnes en Teeters haal uit Victor Nelson se Prison Days and Nights soos volg aan:

*To the man dying of hunger and thirst it makes little difference that the only available food and water are tainted. Likewise it makes little or no difference to the average prisoner that the only available means of sexual satisfaction are abnormal. It is merely a matter of satisfying as best as he can the hunger that besets him. It means a hunger not only for sexual intercourse but a hunger for the voice, the touch, the laugh, the tears of Woman, a hunger for Woman herself.*⁵⁴

Oortreders wat oor bo-gemiddelde selfbeheersing beskik, kan hulle moontlik van homoseksuele neigings weerhou. Die gemiddelde gevangene vind dit egter haas onvermydelik. Die probleem word veral vererger wanneer ouer, geharde misdadigers met jonger, onervare oortreders in aanraking kom. Fishman (Barnes en Teeters) beskryf die invloed van die ouer oortreder soos volg:

This unfortunate condition is achieved not only through the negation of normal sex habits, but because of the constant talk concerning sex, enforced idleness, the loneliness of one's cell, and finally relentless pressure of the "wolves" or "top men" housed among the normal inmates in the prison, who spot those among the younger prisoners whom they wish to make their "girls" and who "court" them with a persistence, a cunning and a singleness of purpose which is almost incredible in its viciousness.

They usually begin with a friendly offer to protect the newcomer, and to see that his life in perison is made as easy as possible for thim. This offer is often gratefully accepted by the new inmate because he is not yet accustomed to prison life. The pressure of the older prisoners on the new and young arrivals can and often does make itself felt in a thousand subtle irritating ways.

The first advance is usually followed by the giving of small presents such as a box of cigarettes purchased from the prison commissary. Unless the new prisoner has someone to "put him wise" assuming that he does not know the object of these advances, he graudually slips into a position of helpless dependency on his self-styled protector. When the final purpose of these attentions becomes known and if the object of them resists, he is very often threatened with physical harm. This unfortunately is too often.⁵⁵

Barnes en Teeters wys daarop dat daar in 'n gevangenis feit=lik geen geleentheid tot fisieke kontak met lede van die teen=oorgestelde geslag bestaan nie, en beskryf die situasie:

But it is only in prison that it is absolutely impossible for the individual to find some companionship among those of the opposite sex. And the development of a homosezual orientation in prison is directly the fault of society that forces the convicted criminal to assume an abnormal existence.⁵⁶

In sekere Europese lande byvoorbeeld in Nederland, word die gesinslede van gevangenes wel toegelaat om fisieke kontak meet hulle te maak.

Die behoefte aan fisieke kontak met naasbestaandes is een van die primêre behoeftes van enige mens, veral ten opsigte van persone wat hulle in krisissituasies bevind. Dit is ontstel=lend dat in ons moderne tyd die praktyk soms nog bestaan om familieledede en naasbestaandes van gevangenes alle fisieke kontak met hulle te belet.

Sommige mag redeneer dat fisieke kontak ontoelaatbaar is omdat dit aan die familie en vriende die geleentheid bied om items soos byvoorbeeld dwelmmiddels in te smokkel. Ondersoeker is van mening dat die probleem nie onoorbrugbaar behoort te wees nie en dat dit onregverdig is om alle familie en naasbestaandes

die voorreg tot fisieke kontak te weier slegs omdat 'n paar enkelinge die vorreg mag misbruik.

3.5.2 Die verhouding tussen mede-gevangenes en sosiale= strukture in 'n gevangenis

Die invloed wat groeppvorming in gevangenis tot gevolg het, is tot dusver selde wetenskaplik nagevors. Die meeste onder=soekers is dit eens dat die gevangene meer beïnvloed word deur mede-gevangenes as deur die personeel verbonde aan 'n gevangenis. Ten spyte van die uitbreiding en modernisering van gevangenis, gepaardgaande met die aanstelling van professio=nele personeel, blyk daar geen betekenisvolle veranderings aangaande die rehabilitasie van oortreders te wees nie.

Die sosiale organisasie wat tussen mede-gevangenes ontstaan, word deur verskeie faktore bepaal, onder andere die ouderdom van 'n oortreder, sy misdaderekord, die erns van die oortre=ding, die status wat sekere oortreders geniet, die getal oortreders per sel, asook die verhouding met gevangenisperso=neel en ander persone na buite.

Rehabilitasie van oortreders veronderstel 'n proses van posi=tiewe identifikasie met persone wat nie tot misdaad geneig is nie. Glaser⁵⁷ bespreek die uitslag van 'n studie toege=spits op 250 oud-gevangenes wat met welslae aangepas het: 122 het beweer dat hulle in die gevangenis verander het; slegs 11 het die positiewe verandering wat daar by hulle ont=staan het, aan die invloed van hulle mede-gevangenes toege=skryf.

Die invloed wat mede-gevangenes op spesifieke oortreders kan uitoefen, hang af van verskeie faktore - - hulle persoonlik=heidseienskappe, misdadpatroon, maatskaplike agtergrond, en houding ten opsigte van hul oortredings. Soos reeds gemeld, het die sosiale organisasie van elke gevangenis, gepaardgaande met druk deur die groep uitgeoefen, 'n betekenisvolle invloed op elke nuwe oortreder wat tot 'n gevangenis toegelaat word. Die wyse waarop oortreders geklassifiseer of ingedeel word,

is dus van groot belang.

Volgens Taft is een van die grootste leemtes in die gevangenisstelsel in die VSA die feit dat verskillende tipes oortreders saam gegroepeer word.⁵⁸ Daar word tans in die meeste gevangenisgepoege om langtermyn-oortreders van korttermyn-oortreders te skei en, waar moontlik, jeugdige oortreders van ouer, geharde misdadigers. So 'n klassifikasies bied egter geen waarborg dat kriminalisering van nuwe oortreders uitgeskakel sal word nie. Die proses van klassifikasie duur dikwels 'n geruime tyd en uiteenlopende oortreders word dikwels tydens die keuringsproses in dieselfde sel geplaas.

Omdat daar gewoonlik 'n beperkte verskeidenheid werksgeleenthede in sommige gevangenisgepoege bestaan, is die gevangenisowerhede dikwels genoodsaak om oortreders van uiteenlopende aard in dieselfde werksituasie te plaas. Die proses van kriminalisering kan dus voortgaan, ongeag pogings om oortreders gedeeltelik te klassifiseer.

Taft skryf oor kriminalisering soos volg:

One of the most serious defects in the jail system is the lack of segregation of different types of prisoners. A medium more effective than the jail for the spread of criminal patterns could hardly be devised. The contagion is serious enough when only adults are involved. It is far more disturbing when we learn that large numbers of children are still sent to jail. The young boy, shocked and possibly repentant over his first offence, is encouraged to change remorse into hostility by the sympathetic attention of hardened inmates who recount their delinquent exploits and tell the newcomer he is one of them for life.⁵⁹

Die gemiddelde oortreder verkies om vriendskappe met medegevangenes aan te knoop en die negatiewe gevolge daarvan, is seker vir hom nie so beswarend soos dié van algehele isolasie en verwydering nie. Soos reeds aangedui, is medegevangenes se invloed op oortreders sterker as dié van gevangenispersoneel. Die negatiewe invloed van gevangenes op mekaar kan moontlik uitgeskakel word indien oortreders selektief

geklassifiseer word en die beginsels van groepsdinamika deur die gevangenispersoneel bestudeer en ontleed word.

R.G. Andry⁶⁰ se studie oor 'n groep korttermynootreders dui daarop dat daar 'n verband tussen "gevangenis-vriendskapsvorming" en resividisme bestaan. Hierdie verskynsel kan nie bloot aan die wedersydse negatiewe beïnvloeding van medegevangenes toegeskryf word nie. Ondersoeker is van mening dat die probleem deels opgelos kan word deur die benutting van maatskaplike groepwerk en die daarstelling van 'n terapeutiese milieu in elke gevangenis.

Navorsing blyk 'n voorvereiste te wees vir enige gevangenisstelsel wat poog om oortreders te rehabiliteer. Klem behoort veral gelê te word op die invloed van groepsvorming in die gevangenis, maar daar is nog weinig wetenskaplike navorsing gedoen. Garrity (in Cressey) wys daarop dat literatuur oor die sosiale sielkunde aandui dat dit vir die normale maatskaplike funksionering van individue noodsaaklik is om met betekenissvolle persone en verwysingsgroepe te kan identifiseer:

*Isolation from any meaningful reference groups and interaction on only superficial levels lead to serious personality and social difficulties.*⁶¹

3.5.3 Die verhouding tussen gevangenes en gevangenispersoneel

Goffman beskryf die verhouding tussen inrigtingspersoneel en -inwoners soos volg:

*There is a basic split between a large class of individuals who live in, and who have restricted contact with the world outside the walls, conveniently called inmates, and the small class that supervise them, conveniently called staff, who operate on an 8-hour basis per day and are socially integrated into the outside world. Each group tend to conceive of members of the other in terms of narrow hostile stereotypes, staff often seeing inmates as bitter, secretive and untrustworthy, while inmates often see staff as condescending, high-handed and mean. Staff tend to feel superior and righteous, inmates tend, in some ways at least to feel inferior, weak, blameworthy and guilty.*⁶²

Glaser is van mening dat kommunikasie tussen gevangenes en personeel deur drie faktore bepaal word, naamlik: die gevolg van druk wat inwoners op personeel uitoefen, informele kontak tussen inwoners en personeel, en laastens deur formele ooreenkoms.⁶³

Kommunikasie op 'n informele vlak tussen gevangenes en personeel word dikwels deur outoritêre personeel as ongewens beskou uit vrees dat personeel omgekoop kan word. Gevalle waar gevangenes die vertroue van hulle bewaarders wen en dan uitbuit, het al dikwels voorgekom. Die waarde van informele kontak tussen gevangenes en personeel moet egter nie uit die oog verloor word nie.

Sekere bevoorregte gevangenes, byvoorbeeld informante, en die wat administratiewe werk verrig, kan die voorreg van nouer kontak en kommunikasie met die gevangenispersoneel geniet. Die gevolg hiervan word deur Glaser soos volg beskryf:

*The inmates given assignments permitting unusual communication with the staff tend disproportionately to be those with seniority in the prison, for inmates have to be known before they can be trusted or trained adequately. However, the men confined the longest in prison are disproportionately those with the most extensive criminal record. Consequently, efforts to restrict inmate staff communication, which are often intended to reduce the possibilities of inmates corrupting staff, may simply increase the extent to which the most criminal prisoners can corrupt the rest of the inmate population.*⁶⁴

Glaser⁶⁵ bespreek die invloed van gevangenispersoneel op 'n groep van 131 oortreders wat na ontslag uit die gevangenis met welslae in die gemeenskap aangepas het. Byna die helfte (56) het aangedui dat die gevangenispersoneel wel 'n betekenisvolle rol ter bevordering van hulle rehabilitasie gespeel het; 54% het aangedui dat hulle werk-toesighouers 'n belangrike bydrae in hierdie verband gelewer het; en 14% van die groep het aangedui dat predikante tot hulle rehabilitasie bygedra het. Die ontleding van die resultate dui daarop dat maatskaplike werkers en sielkundiges weinig deel gehad het

aan die rehabilitasie van die oortreders, aangesien slegs 4½% van die groep 'n bydrae tot rehabilitasie aan hulle toe=geskryf het.

3.5.4 Die gebrek aan betekenisvolle arbeid

In die meeste gevangnisse word rehabilitasie en werksprogram=me hoofsaaklik op langtermynootreders toegespits. In hierdie verband word sekere praktiese probleme ten opsigte van kort=termynootreders ondervind. Indien dit die oogmerk van ge=vangenisowerhede is om oortreders ook te probeer rehabiliteer, impliseer dit dat hulle die geleentheid gebied moet word om voldoende betekenisvolle arbeid te verrig.

Dit is 'n onbetwisbare feit dat voldoende geleenthede om korttermynootreders konstruktief besig te hou in die meeste gevangnisse dikwels ontbreek. Taft haal Bates soos volg aan oor hierdie gebrek en die moontlike gevolge van ledigheid:

*The idle mind is the devil's workshop, and the devil has plenty to do in the average county jail. In fact, he is about the only one who does any work ... What do people do when they have nothing to do? They nurse grievances... They plot revenge... and thus a jail becomes ... a veri=table source and inspiration of moral degradation.*⁶⁶

Vir die doeleindes van die ondersoek word in Hoofstuk 4 ver=der verwys na die kwessie van gevangenisarbeid.

3.6 DIE ONTSLAG VAN DIE GEVANGENE

Benewens die moontlike nadelige uitwerking waaraan 'n oortre=der binne die gevangenis onderworpe is, ontstaan sy grootste probleem nadat hy uit die gevangenis ontslaan is. Heel dikwels neem die gevangene se straf dān eers werklik 'n aanvang.

Duisende rande per oortreder word aan die gevangene bestee. Na sy ontslag ontvang hy slegs 'n klein gratifikasie om hom behulpzaam te wees met sy herinskakeling in die gemeenskap. Garrity in Cressey wys op 'n direkte verband tussen oortreders

se heraanpassing in die gemeenskap en die tydperk wat hulle in die gevangenis deurgebring het.

Thus it is expected that success on parole decreases as time spent in the institution increases, personality becomes less stable, non-prison contacts diminish, the person becomes involved in prison primary groups, tends to accept the norms of the prison, is housed with a cellmate involved in the prison community, and participates in abnormal behaviour in the prison.⁶⁷

Die ontslane gevangene betree 'n nuwe wêreld, 'n wêreld waarvan hy tydens sy aanhouding vervreemd begin raak het - - deels as gevolg van die feit dat daar beperkinge op sy kontak met die buite-wêreld geplaas is. Gross beskryf die pad van die ontslane gevangene soos volg:

When they leave the prison gates with a few rands between them and starvation, they often have to make a vital choice either to attempt to go straight or to return to the underworld...

Should the ex-convict take the less rigorous and exacting path and revert to a life of crime, his old pals will slip him a few rands and cents, stand him a couple of drinks, and maybe even line up a little job for him to help put him on his feet. Should he decide to reform however, the road back is indeed a thorny one and requires both courage and tenacity of purpose. His fellow-inmates will give him a quick brush-off, while to the general public he will represent just another convict not to be trusted and to be held at arm's length.⁶⁸

Briggs⁶⁹ wys daarop dat 50% van alle oortreders wat in Engeland in die gevangenis aangehou is, binne twee jaar na ontslag weer in die gevangenis beland het. Hy beweer dat die residivismesyfer vir jeugdiges nog hoër is en tot 80% kan strek. Soos reeds gemeld, is die residivismesyfer in die meeste lande ontstellend hoog. Die gebrek aan voldoende fasiliteite in die gemeenskap om die gevangene na ontslag te help, word dikwels voorgehou as die rede waarom so baie gevangenes weer in die gevangenis beland. Hierdie faktor behoort nie uit die oog verloor te word nie, maar ander belangrike faktore (soos die invloed van gevangenisstraf op oortreders) moet ook in ag geneem word.

Nora Klapmuts haal Martinson aan, wat daarop wys dat dit nie soseer die gebrek aan nasorgfasiliteite vir oortreders of die invloed van gevangenisstraf is wat verantwoordelik is vir die hoë resividismesifer nie.

*Martinson observes that efforts over the last 150 years to upgrade the prison environment and to improve and intensify the rehabilitation of inmates have not reduced recidivism rates. He suggests that recidivism rates are not affected by the prison regime itself; that instead they simply reflect the interruption of normal occupational or life cycle process.*⁷⁰

Kasselbaum⁷¹ bespreek die resultate van 'n studie waarby 968 ontslane gevangenes oor 'n tydperk van drie jaar betrokke was. Die groep was in die gevangenis aan intensiewe groepwerk onder leiding van professionele persone onderworpe, maar teen die einde van die drie jaar was 51% van hulle weer in die gevangenis. Kasselbaum kom tot die gevolgtrekking dat daar nie statistiese beduidinge is om aan te toon dat rehabilitasieprogramme 'n heilsamer uitwerking op gevangenes het nie.⁷² Daar behoort egter teen veralgemenings gewaak te word, byvoorbeeld dat rehabilitasieprogramme geen veranderings in die oortreder se gedrag meebring nie.

Donald Cressey in Kasselbaum probeer die feit verklaar dat die meeste studies daarop dui dat rehabilitasieprogramme in gevangenisweë weinig positiewe resultate tot gevolg het.

1. *You cannot use rates as a basis of comparison - if only one man was saved from a life of crime the money spent on the program is justified.*
2. *Recidivism is not a good criterion of efficiency, clinical observation indicates that the criminals handled psychiatrically are 'better adjusted' than were criminals going out of the system ten years ago ...*
3. *You cannot expect any system in which the criminal is seen for only a few hours a week to change personalities which have been in the making for the whole period of the individual's life...*⁷³

3.7 DIE POSITIEWE UITWERKING VAN GEVANGENISSTRAF

Glaser⁷⁴ bespreek enkele gevalle waar jeugdiges wat op 'n latere ouderdom in misdaad verval wel na kort periodes rehabiliteer. Die waarde wat gevangenisstraf vir een jeugdige ingehou het, word soos volg beskryf:

*Ian asserts that he 'grew up' when 'on his own' in prison. It was in prison that he seems to have first started to work for long range, self-sufficient goals, and terminated his dependency on parental support. He has worked regularly since his release and the job and pay that he has been able to command have steadily improved.*⁷⁵

Nora Klapmuts wys daarop dat gevangenisstraf selde 'n positiewe uitwerking kan hê.

*In the light of criminological theory of the past decade, which views crime and delinquency as symptoms of disorganisation of the community as much as of individual personalities - - or even as a product of an inadequate mesh between the two - - imprisonment is coming to be viewed as hopelessly anachronistic. It is now widely believed that the re-integration of the offender with the law-abiding community - - the primary goal of the 'new' correction - - cannot be accomplished by isolating the offender in an artificial, custodial setting.*⁷⁶

Navorsing oor oortreders en spesifiek oortreders wat kan baat by gevangenisstraf, is wel uiters beperk maar dit wil voorkom asof navorsers en kriminoloë oor die algemeen van mening is dat gevangenisstraf vir die meeste oortreders weinig rehabiliterende waarde inhou.

Die gemeenskap het egter 'n reg om beskerming te geniet teen persone wat misdaad pleeg. Die vraag is op welke wyse die gemeenskap geregverdig is om beskerming te geniet teen oortreders wat ook reg op die gemeenskap het en deel daarvan uitmaak. Die gemeenskap word geensins beskerm nie indien die straf wat oortreders uitdien bydra tot hulle blootstelling aan die proses van kriminalisasie in 'n gevangenis met ander woorde as hulle kriminaliteit vererger.

Oortreders kan egter ook nie vrye teuels gegee word om na willekeur in die gemeenskap op te tree nie. Die daarstelling

van voldoende gemeenskapsfasiliteite ten opsigte van die behandelings van oortreders in die gemeenskap onder toesig van proefbeamptes of ander instansies, blyk 'n voorvereiste te wees vir die beperkte gebruik van gevangenisstraf. Scull⁷⁷ wys tereg daarop dat die neiging om gevangenisstraf en inrigtingsbehandeling af te skaf uiters skadelik kan wees indien die gemeenskapsfasiliteite om die persone in die gemeenskap te akkommodeer, ontbreek.

Gevangenisstraf vir oortreders behoort, ideaal gesproke, slegs nodig te wees as ander strafmaatreëls geen positiewe uitwerking sal hê nie. Daar mag dus wel sekere oortreders wees wat aangewese is op aanhouding. Dit is egter noodsaaklik in enige demokratiese stelsel dat daar in die gevangenis voldoende voorsiening vir die rehabilitasie van oortreders gemaak word. Die rehabilitasieprogramme behoort te voldoen aan die Internasionale Standaard Minimum Reëls met betrekking tot die versorging van gevangenes. Kortliks behoort die volgende aspekte aandag te geniet.

- (i) Daar moet voldoende voorsiening gemaak word vir die klassifikasie van oortreders, en alle redelike stappe behoort gedoen te word om oortreders te skei na gelang van hulle persoonlikheidseienskappe, agtergrond, misdadigeskiedenis, houdings, ouderdom en ander sosio-kulturele faktore.
- (ii) Daar behoort voorsiening gemaak te word vir die daarstelling van voldoende betekenisvolle arbeid wat gevangenes kan verrig.
- (iii) Daar behoort toereikende fasiliteite te bestaan vir vakopleiding en/of ander terreine van opleiding wat die rehabilitasie van oortreders kan bewerkstellig.
- (iv) Daar behoort voldoende fasiliteite te bestaan vir die liggaamlike versorging van gevangenes deur die daarstelling van doeltreffende mediese en gesondheidsdienste.

- (v) Daar behoort voldoende geleenthede gebied te word vir die geestelike, sielkundige, psigiatriese en maatskaplike versorging van gevangenes.
- (vi) Daar behoort fasiliteite beskikbaar te wees om bogenoemde dienste deur middel van navorsing te evalueer.

Briggs haal Douglas Grant aan wat hom soos volg uitlaat oor daardie gevangenis wat nie aan sekere basiese vereistes voldoen nie:

*Any prison system which does not systematically study and correct the effects of what it does to those it confines is perpetuating a crime against the ratepayers.*⁷⁸

Aan bogenoemde rehabilitasievereistes kan alleen voldoen word mits die gemeenskap op hoogte gehou word van wat in gevangenis plaasvind, en die demokratiese reg behou om 'n bydrae tot die rehabilitasieproses in 'n gevangenis te kan lewer. Aangesien die gevangenis 'n instelling is om die belange van die gemeenskap te beskerm, het die gemeenskap dus die reg om te evalueer in hoe 'n mate daardie belange beskerm word. Ondersoeker is egter van mening dat die proses van deelname aan die rehabilitasieproses van oortreders in die gevangenis gepaard behoort te gaan met die nodige verantwoordelikheid. Daar behoort gewaak te word teen strafhervormers wat deur kritiek slegs politieke gewin nastreef.

VOETNOTAS

1. Williams, J.E. Hall: The English Penal System in Transition. Butterworths & Co., London, 1970, p. 45.
2. Ibid., p. 46.
3. Ibid., p. 46.
4. Ibid., p. 47.
5. Ibid., p. 47.
6. Steyn, D.G.: Die Suid-Afrikaanse Gevangeniswese: 'n Uiteensetting en beoordeling van die Gevangenisorganisasie en -beleid. Unie Boekhandel (Edms.) Bpk., Pretoria, 1959, p. 27.
7. Ibid., p. 26.
8. Ibid., p. 29.
9. Ibid., p. 28.
10. Ibid., p. 29.
11. Williams, J.E. Hall, op. cit., p. 50.
12. Ibid., p. 50.
13. Ibid., p. 50.
14. Ibid., p. 51.
15. Ibid., pp. 51-52.
16. Steyn, D.G.: op. cit., p. 31.
17. Williams, J.E. Hall: op. cit., pp. 53-55.
18. Freeman, J.C. et al: Prisons Past and Future, Heinemann Books, London, 1978.
19. Barnes, H.E. & Teeters, N.K.: New Horizons in Criminology, Prentice Hall Inc., S.A. 1959, pp. 334-336
20. Ibid., p. 336.
21. Ibid., p. 337.
22. Ibid., p. 339.
23. Ibid., p. 342.

24. Taft, D.R. & England, R.W.: Criminology. The Macmillan Company, Fourth Edition, London, 1964, p. 407.
25. Ibid., p. 407.
26. Ibid., pp. 410-411.
27. Ibid., pp. 411-412.
28. Ibid., p. 413.
29. Murton, Thomas O.: The Dilemma of Prison Reform, Department of Criminal Justice Studies, University of Minnesota, Holt, Rinehart and Winston, New York, 1976, p. 11.
30. Ibid., p. 16.
31. Ibid., p. 17.
32. Ibid., p. 17.
33. Dodge, C.R. et al: A Nation Without Prisons, Alternatives to Incarceration, Lexington Books, Massachusetts, United States of America, 1975, p. 233.
34. Roux, J.: "Algemene Kriminologiese en Penologiese Vraagstukke soos weerspieël tydens die Agste Internasionale Kriminologiese Kongres van die International Society of Criminology" (Gehou te Lissabon 4 tot 9 September 1978). Nexus Gevangenisdiens Tydskrif. November 1979, Pretoria, p. 20.
35. Murton, Thomas O.: op. cit., p. 189.
36. Scull, Andrew T.: Decarceration Community Treatment and the Deviant - a Radical View, Prentice Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, 1977, p. 2.
37. Ibid., p. 1.
38. Cross, Rupert, et al: Punishment and the Public. The Hamlyn Lectures, The Hamlyn Trust, Stevens & Sons, London, 1971, p. 51.
39. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika. RP 78/1976, Staatsdrukker, Pretoria, p. 108.

40. Ibid., p. 108.
41. Roux, J.: op. cit., p. 20.
42. Ibid., p. 20.
43. Scull, Andrew T.: op. cit., p. 2.
44. Dodge, R.: op. cit., p. 143.
45. Tannenbaum, F.: Crime and the Community, Genn and Com=
pany, New York, 2nd Edition, 1939.
46. Ibid., p. 300.
47. Barnes, H.E. & Teeters,: op. cit., p. 585
48. Glaser, D.: The Effectiveness of a Prison and Parole
System, Bobbs Merrill Company, Inc., New York, 1969,
p. 4.
49. Ibid., pp. 4-5.
50. Ibid., p. 7.
51. Ibid., p. 8.
52. Barnes, H.E. & Teeters, N.K.: op. cit., p. 54.
53. Ibid., p. 372.
54. Ibid., p. 374.
55. Ibid., pp. 375-376.
56. Ibid., p. 376.
57. Glaser, D.: op. cit., p. 67.
58. Taft, D.R.: op. cit., p. 343.
59. Ibid., p. 343.
60. Andry, R.G.: The Short-term Prisoner, Stevens & Sons,
London, 1963, p. 73.
61. Cressey, D.R. (Ed.): The Prison: Studies in Institutio=
nal Organization and Change, Holt Rinehart & Winston,
New York, 1961, p. 286.
62. Goffman, E.: Asylums, Anchor Books, New York, 1961,
pp. 46-47.

63. Glaser, D.: op. cit., p.
64. Ibid., p. 77.
65. Ibid., p. 96.
66. Taft, D.R.: op. cit., p. 342.
67. Cressey, D.R.: op. cit., p. 364.
68. Gross, F.A.: Who Hangs the Hangman? Juta Co., Ltd., Cape Town, 1966, p. 8.
69. Briggs, D.: In Place of Prison, Maurice Temple Smith Society, Great Britain, 1975, p. 9.
70. Klapmuts, Nora et al: Community Alternatives to Prison, Crime and Delinquency Literature, National Council on Crime and Delinquency, Washington, June, 1973, p. 3006.
71. Kasselbaum, G. et al: Prison Treatment and Parole Survival, John Wiley & Sons, New York, 1971, p. 286.
72. Ibid., p. 287.
73. Ibid., p. 314.
74. Glaser, D. op. cit., pp. 36-38.
75. Ibid., p. 38.
76. Klapmuts, Nora: op. cit., p. 305.
77. Scull, A.T.: op. cit., p. 52.
78. Briggs, D.: op. cit., p. 12.

HOOFSTUK 4

ASPEKTE VAN GEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA

4.1 INLEIDING

In die voorafgaande hoofstuk is die aandag bepaal by die doel en waarde van gevangenisstraf. In hoofstuk 4 word kortliks verwys na die voor- en nadele van korttermyngevangenisstraf in Suid-Afrika. Kennis oor hierdie aspekte is 'n vereiste ten einde die noodsaaklikheid van alternatiewe tot gevangenisstraf tuis te bring.

4.2 STATISTIESE GEGEWENS IN VERBAND MET MISDAAD EN KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA

Volgens die jaarverslag van die Kommissaris van Polisie¹ is daar in die tydperk 1 Julie 1978 tot 30 Junie 1979, 1 089 043 misdrywe en 1 071 989 regsvergrype aangemeld wat daarop neerkom dat daar meer as 2 miljoen gerapporteerde oortredings was. Die hoë misdaadsyfer blyk een van Suid-Afrika se grootste maatskaplike vraagstukke te wees. As gevolg van die omvang van misdaad en 'n gebrek aan alternatiewe tot gevangenisstraf, is Suid-Afrika die land met die hoogste gevangenisbevolking per 100 000 lede van die gemeenskap. Slabbert, in haar studie Repetitive Cycles, verstrek die volgende vergelyking van Suid-Afrika se gevangenisbevolking met dié van enkele ander lande²

Tabel 4.1

Gevangenisbevolking per 100 000 lede van die gemeenskap	
LAND	Gevangenisbevolking per 100 000
Republiek van Suid-Afrika	440
Verenigde State van Amerika	189
Israel	137
Finland	101
Kanada	95
Duitsland	81
Verenigde Koninkryk	75
Australië	70
Frankryk	52
Nederland	21

Tradisionele misdaadvoorkomingsprogramme en strafmetodes het oënskynlik nie daartoe bygedra om die onrusbarende styging in die voorkoms van misdaad te bekamp nie. Die voorkoms van misdaad in Suid-Afrika hou ten nouste verband met die sosio-politiese en ekonomiese ontwikkeling van die onderskeie bevolkingsgroepe; die misdaadsyfer is veral hoog onder die Kleurlingbevolking. In die tydperk Julie 1969 tot Junie 1970 was die gemiddelde daaglikse gevangenisbevolking van die onderskeie bevolkingsgroepe soos volg:³

Tabel 4.2

Die Daaglikse Suid-Afrikaanse gevangenisbevolking volgens Ras

Ras	Gevangenis per 100 000
Blank	86
Kleurling	791
Asiaat	80
Swart	476
Alle Groepe	426

Volgens die jaarverslag van die Kommissaris van Gevangeniswese was daar in die tydperk 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978 'n daaglikse gemiddeld van 99 292 persone in Suid-Afrikaanse gevangenis.⁴ In die daaropvolgende verslagjaar, eindigende 30 Junie 1979, was die gemiddelde aantal aangehoudenes in Suid-Afrikaanse gevangenis 95 059.⁵ Meer as 80% van alle gevangenes wat gedurende 'n verslagjaar opgeneem is, het korttermynvonnis uitgedien.⁶ Die onderstaande tabel (p. 69) dui die getal gevangenes aan wat op 30 Junie 1979⁷ in bewaring was.

Volgens die 1978 jaarverslag van die Kommissaris van Gevangeniswese het die gemiddelde daaglikse aanhoudingsyfer met 12,7 persent gestyg vanaf 1969 tot 1978, terwyl die totale bevolking van Suid-Afrika na beraming met ongeveer 7 persent toeneem het.⁸ In die betrokke jaarverslag word die verspreiding van die verskillende vonnisgroepe van gevangenes, opgeneem gedurende die tydperk 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978 soos volg aangedui⁹ (pp. 70, 71).

Tabel 4.3

GEVANGENES IN BEWARING OP 30 JUNIE 1979*

	Blankes		Swartes		Asiërs		Kleurlinge		Totaal
	Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik	Manlik	Vroulik	
A. Verhoorafwagting	453	25	9 834	752	70	3	2 578	150	13 865
B. Gevonniss:									
Ter dood veroordeel	1	-	85	1	-	-	41	-	128
Lewenslang	16	1	155	1	4	-	63	1	241
Verklaar tot gewoontemisdadiger	571	7	5 606	52	31	1	1 934	22	8 224
Langer as agt jaar	171	6	3 353	56	46	2	1 039	9	4 682
Voorkoming van misdaad	171	3	2 395	35	9	-	788	21	3 422
Langer as vier jaar tot en met agt jaar	624	9	8 978	503	86	2	2 456	20	12 678
Korrektiewe opleiding	82	4	497	23	2	-	267	2	877
Twee jaar tot en met vier jaar	1 089	31	16 460	394	113	3	4 735	75	22 900
Langer as ses maande tot onder twee jaar	498	27	10 135	719	83	4	3 853	152	15 471
Langer as een maand tot ses maande	189	7	6 405	1 495	44	5	2 023	305	10 473
Tot en met een maand	24	-	1 013	419	6	1	212	159	1 834
Periodieke gevangenisstraf	36	-	19	2	2	-	20	-	79
SUBTOTAAL	3 472	95	55 101	3 700	426	18	17 431	766	81 009
C. Ander Kategorie:									
(i) Psigopate (fesertifiseer)	34	-	-	-	-	-	5	-	39
(ii) Staatspresidentspasiënte	6	-	3	-	-	-	-	-	9
(iii) Geestesongesteldes (uitge-sonderd dié in (i) en (ii))	-	-	4	-	1	-	1	-	6
(iv) Vonnisskuldenaars: Art. 65, Wet 32/1944	15	-	43	1	3	-	30	5	97
(v) Aangehoudenes: Art. 6 Wet 83/1967; Art. 10(1)(a) bis Wet 44/1950	-	-	27	-	5	-	1	1	34
SUBTOTAAL	55	-	77	1	9	-	37	6	185
TOTAAL	3 980	120	65 012	4 453	505	21	20 046	922	95 059

* Op hierdie datum was daar ook nog 202 suigeling by hul moeders in gevangenis.

Tabel 4.4: (1,2)

GEVANGENES OPGENEEM GEDURENDE DIE TYDPERK 1.7.77 TOT 30.6.78*

	Blankes		Swartes		Asiërs		Kleurlinge		Totaal
	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	
1. Verhoorafwagtendes	7 129	294	181 278	21 263	1 270	30	32 316	2 855	246 435
2. Gevonniste gevangenes									
Ter dood veroordeel	3	1	112	2	-	-	27	-	145
Lewenslank	1	-	8	1	-	-	2	-	12
Verklaar tot gewoontemisdadiger	51	1	527	7	5	-	218	1	810
Voorkoming van misdaad	28	-	380	15	5	-	170	-	598
Korrektiewe opleiding	56	1	402	22	3	-	233	3	720
Twee jaar en langer	763	33	15 391	908	95	3	3 663	115	20 971
Langer as ses maande maar korter as twee jaar	1 127	45	19 526	1 364	104	6	5 896	306	28 374
Langer as vier maande en tot ses maande	713	56	16 976	2 150	95	1	4 811	345	25 147
Langer as een maand en tot vier maande	1 264	117	58 958	16 808	264	57	10 184	2 799	90 451
Tot en met een maand	1 221	155	57 647	19 872	221	33	7 933	3 371	90 053
Periodieke gevangenisstraf	230	5	62	5	9	-	122	9	442
Slegs lyfstraf	10	-	263	-	-	-	61	-	334
SUBTOTAAL	5 467	414	170 252	41 184	801	100	33 320	7 449	248 957

(vervolg op p. 71)

Tabel 4.4 (vervolg)(3)

Gevangenes opgeneem gedurende die tydperk 1.7.77 tot 30.6.78

	Blankes		Swartes		Asiërs		Kleurlinge		Totaal
	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	Mans	Vroue	
3. Ander kategorieë opgeneem gedurende die jaar:									
(i) Psigopate (gesertifiseer)	7	-	-	-	-	-	-	-	7
(ii) Staatspresidentspasiente	5	-	8	1	-	-	2	-	16
(iii) Geestesongesteldes (uitgesonderd dié in (i) en (ii))	16	1	8	1	-	-	4	-	30
(iv) Vonnis skuldenaars	956	95	1 051	180	288	25	1 085	186	3 866
(v) Arres <i>tamquam suspectus de fuga</i>	9	-	1	-	-	-	1	-	11
(vi) Getuies in aanhouding: Art.184, Wet 51/77	-	-	2	-	-	-	-	-	2
Art.185, Wet 51/77	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Art.12(b), Wet 44/50	-	-	60	14	-	-	-	1	75
(vii) Aangehouenes Art. 6, Wet 83/67	-	-	251	26	-	-	-	1	278
Art.10)(1)(a) <i>bis</i> , Wet 44/50	-	-	89	11	4	2	9	-	115
Art.22, Wet 62/66	-	-	32	-	-	-	-	-	32
R.252 Ciskei	-	-	3	-	-	-	-	-	3
SUBTOTAAL	993	96	1 506	233	292	27	1 101	188	4 436
GROOTTOTAAL	13 589	804	353 036	62 650	2 363	157	66 737	10 492	509 828

* Opnames in gevangenis in Suidwes-Afrika is nie hierby ingesluit nie

Volgens tabel 4.4 is 207 327 (80,06%) van die 258 957 gevonnisdre oortreders gevangenisstraf van ses maande of minder opgelê. Slegs 8,98% van die groep is tot langer as twee jaar gevangenisstraf gevonnisdre.¹⁰

4.3 DIE TIPE OORTREDERS DEUR KORTTERMYNGEVANGENES GEPLEEG

Daar is nog geen wetenskaplike studie in Suid-Afrika onderneem om die aard van die oortredings waaroor korttermyngevangenes opgeneem word, aan te dui nie. Een hipotese in die huidige studie is dat korttermyngevangenisstraf vir die meerderheid oortreders weinig strafwaarde inhou. Dit is dus nodig om kennis te dra van die tipe misdrywe deur korttermyn-oortreders gepleeg. Gedurende April 1975 is op versoek van die Viljoen-kommissie by alle Hooflanddroskantore 'n opname gedoen met betrekking tot die tipe oortredings en die aard van die vonnisse gevel.¹¹ Vir die doeleindes van hierdie ondersoek word slegs vonnisse van tussen een en ses maande, in diê tydperk opgelê,¹² kortliks bespreek.

4.3.1 Vonnisse van tot een maand gevangenisstraf

Misdade teen die menslike lewe wat manslag insluit

Uit 'n totaal van 283 persone wat gevonnisdre is tot en met een maand gevangenisstraf, met of sonder die keuse van 'n boete, is 173 persone die geleentheid gebied om 'n boete te betaal. Van hierdie groep kon 85 persone nie die opgelegde boetes betaal nie en is 14 se boete vir 'n tydperk uitgestel.

Diefstal en aanverwante misdade

'n Vonnisdre van tot een maand gevangenisstraf met of sonder die keuse van 'n boete, is opgelê aan 299 persone wat skuldig bevind is aan diefstal en aanverwante misdade. 'n Totaal van 69 persone in die vonnisgroep is skuldig bevind aan opsetlike saakbeskadiging.

Wettereregtelike Misdade

In die groep vonnisse van tot een maand gevangenisstraf met of sonder die keuse van 'n boete, is die bevinding van die

opname soos volg:

Misdade teen die openbare rus en vrede	2 783
Misdade teen die regspleging	968
Misdade ingevolge die Bantoe-konsolidasiewet	9 303
Misdade ten opsigte van sterk drank	1 715
Misdade ten opsigte van padverkeer	11 578

Hierdie vonnisgroep bestaan meerendeels uit verkeersoortredings; daarop volg misdrywe in gevolge die Bantoe-konsolidasiewet. Oor die algemeen beskou, blyk dit dat 'n aansienlike persentasie van die gevonnisdes nie die opgelegde boetes kon betaal nie; gevolglik was 'n groot groep van die oortreders aan die destruktiewe uitwerking van korttermyngevangenisstraf onderworpe.

4.3.2. Vonnis van een tot twee maande

Die resultate van die ondersoek dui daarop dat 2 015 persone gevonnisd is vir misdrywe ingevolge die Bantoe-konsolidasiewet. In 542 gevalle is die boete wat as alternatiewe keuse opgelê is, betaal. 678 persone is egter in die gevangenis opgeneem om hulle vonnis uit te dien of slegs daardie gedeelte van die vonnis wat nie opgeskort is nie.

Bykomend is bevind dat die getal vonnisse gevel vir misdrywe ten opsigte van padverkeer op 4 557 te staan gekom het. Dié verslag dui egter nie aan watter persentasie van laasgenoemde oortreders gevangenisstraf moes uitdien nie.

4.3.3 Vonnis van twee tot drie maande

884 persone is vonnis opgelê van tussen twee en drie maande gevangenisstraf met of sonder die keuse van 'n boete, vir oortredings ingevolge die Bantoe-konsolidasiewet. In 652 gevalle het die veroordeeldes gevangenisstraf uitgedien omdat hulle nie die opgelegde boetes betaal het nie, of omdat hulle nie die keuse van 'n boete gehad het nie. In sake aangaande padverkeer is 'n totaal van 1 229 vonnisse gevel. Vonnis vir geslags- en nie-geslagsmisdade teen die liggaamlike het 'n totaal van 942 beloop, vir diefstal en aanverwante misdade

1 021, en vir misdrywe ten opsigte van sterk drank, 665.

Die aard van die misdrywe gepleeg in die vonnisgroep drie tot ses maande was soos volg:¹³

Tabel 4.5

Aard van misdrywe gepleeg deur korttermynootreders

Aard van misdryf:	Vonnis		
	3 - 4 maande	4 - 5 maande	5 - 6 maande
Misdrywe ingevolge die Bantoe-konsolidasiewet	102	8	9
Misdrywe ten opsigte van padverkeer	240	129	324
Geslags- en nie-geslags= misdade	328	138	475
Diefstal en aanverwante misdade	428	200	720
Misdrywe ten opsigte van sterk drank	84	38	172
TOTAAL	1 182	513	1 700

Die betrokke opname dek slegs 'n tydperk van een maand en statistiek oor 'n langer tydperk ontbreek. Die gegewens kan dus nie ter grondslag van betroubare veralgemenings aangewend word nie. Een van die grootste probleme van die Suid-Afrikaanse strafregstelsel is die gebrek aan betroubare misdaadstatistiek. Volgens P.J. van der Walt word sekere oortredings deur die Departement van Statistiek buite rekening gelaat.

Minder ernstige oortredings soos instromingsbeheeroortredings, lisensieoortredings en dies meer wat bekend staan as regsvergrype en bokant kodenommer 500 ingedeel is, word deur die Departement van Statistiek buite rekening gelaat. Ek wil egter graag daarop wys dat dit juis hierdie tipe oortredings is wat die misdaadprobleem van Suid-Afrika so omvangryk maak, ons howe se werksaamhede oorlaai en ons gevangenis oorvol maak met korttermyngevangenes wat oneindige probleme skep.¹⁴

As voorbeeld van minder ernstige oortredings gepleeg deur korttermynootreders dien dit gemeld te word dat in die verslagjaar 1969/1970 42 persent van die korttermyngevangenes

weens oortredings van beheermaatreëls gevonnies is.¹⁵ Gedurende 1979 is 119 869 Swartes deur die polisie gearesteer weens oortredings van beheermaatreëls.¹⁶ Van die persone is in polisie selle aangehou en sommige persone is na administratiewe hulpsentrums verwys; die aantal Swartes wat vir dié oortredings in die gevangenis opgeneem is, was 89 059.¹⁷

4.4 DIE REHABILITASIE VAN KORTTERMYNOORTREDERS IN SUID-AFRIKA

Daar bestaan geen klassifikasiestelsel in Suid-Afrika wat betref die opneming en behandeling van korttermyngevangenes nie. Die gevolg is dat eerste oortreders onderworpe is aan die proses van kriminalisering omdat hulle in kontak met geïnteresseerde oortreders kom. Persone wat minder ernstige oortredings pleeg, (byvoorbeeld regsvergrype) is ook onderworpe aan die proses van kriminalisering.

As gevolg van die onrusbarende styging in korttermynvonnisse, blyk dit 'n onbegonne taak te wees om korttermynootreders aan doelgerigte rehabilitasieprogramme te onderwerp in die gevangenis. Die noodsaaklikheid bestaan dus om alternatiewe rehabilitasieprogramme vir dié groep oortreders binne gemeenskapverband te oorweeg.

Die aandag en versorging wat langtermyngevangenes in Suid-Afrika geniet, is oor die algemeen van 'n hoë gehalte en besoekers se gerapporteerde kommentaar oor besoeke aan langtermyngevangenes is oorheersend gunstig. In Nexus,¹⁸ die Gevangenisdiens tydskrif, word talle voorbeelde van sulke kommentaar aangehaal. Verskeie uitgawes vandie tydskrif bevat artikels oor die opleiding en die rehabilitasie van langtermyngevangenes. Die oningeligte leser kan maklik die indruk verkry dat alle oortreders dieselfde opleiding en behandeling ontvang.

Ondersoeker het onlangs die geleentheid gehad om die Victor Verstergevangenis (vir langtermynootreders) te besoek en is beïndruk deur die rehabilitasie- en opleidingsprogramme wat daar aangebied word. In die groot verskeidenheid werkswinkels

kan oortreders hulle in een of ander ambagrigting bekwaam. Daar bestaan voldoende sport- en ontspanningsfasiliteite. Die gevangenes het toegang tot 'n goed toegeruste biblioteek, en 'n saal is vir konsertopvoerings en ander ontspannings=aktiwiteite tot hul beskikking.

Die gevangenisowerhede volg 'n voorregstelsel en onderskeid word getref tussen groep A- en groep B-oortreders. Eersge=noemde is geregtig op twee halfuur-besoeke van familie of vriende per maand, terwyl laasgenoemde groep een besoeker 'n halfuur lank per maand mag ontvang. Beide groepe geniet ook die voorreg om op sekere vasgestelde tye na radioprogramme te luister.

Wat korttermynootreders in Suid-Afrika betref, bestaan daar tot op datum nog geen wetenskaplike publikasie wat rehabili=tasieprogramme op hierdie gebied uitbeeld nie. Vervolgens word pogings tot die rehabilitasie van korttermynootreders kortliks beskryf.

Volgens die verslag van die Kommissie van Onderzoek na Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika¹⁹ het 'n korttermynvonniss as gevolg dat die owerhede nie oor voldoende tyd beskik om 'n gepaste rehabilitasieprogram vir gevangenes te beplan en tot uitvoering te bring. Hoewel die rehabilita=sieprogramme vir korttermynootreders hemelsbreed van dié van langtermynootreders verskil, bepaal die Wet op Gevangenis=wese dat daar gepoog sal word om alle gevangenes te rehabi=liteer. Artikel 2(2) van die Wet op Gevangenis=stel die werksaamhede van die Departement van Gevangenis=soos volg:

- (a) *om te verseker dat elke gevangene wat wettiglik in 'n gevangenis aangehou word, daarin in veilige bewaring gehou word totdat hy wettiglik daaruit ontslaan of verwyder word;*
- (b) *om, sover doenlik, sodanige behandeling op veroordeelde gevangenes toe te pas as wat tot hul verbetering en reha=bilasie mag lei en om hulle in gewoontes van vlyt en arbeid op te lei;*
- (c) *die verrigting van alle werk wat nodig is vir, voortvloei*

uit, of in verband staan met die doeltreffende bestuur van gevangenis, en

(d) om sodanige ander pligte te verrig as wat die Minister van tyd tot tyd aan die Departement opdra.²⁰

Daar moet kortliks gelet word op sekere aspekte wat verband hou met die rehabilitasie van korttermynootreders, naamlik: opleiding en werksprogramme, beroepsopleiding en opvoedkundige dienste, maatskaplike en sielkundige dienste, en laastens navorsing.

4.4.1 Opleiding en werksprogramme vir korttermynootreders

G. Malan, in Nexus,²¹ maak daarvan melding dat weens die groot styging in die gemiddelde daaglikse gevangenisbevolking, die Departement van Gevangeniswese voor 'n groot probleem te staan kom, naamlik te min werks- en opleidingsgeleenthede vir die korttermyngevangene. In die verslag van die Landsdowne-kommissie van 1947²² is reeds verwys na die behoefte aan voldoende opleidings- en werksgeleenthede vir gevangenes as voorvereiste vir rehabilitasie. Ondersoeker is van mening dat daar sedert 1947 bevredigende vordering getoon is wat die verskaffing van werks- en opleidingsgeleenthede vir langtermynootreders betref. In die geval van korttermynootreders het egter weinig verandering plaasgevind.

Corry het in sy ondersoek, Crime and Imprisonment in South Africa²³ gevangenisarbeid in Suid-Afrika bespreek asook 'n vergelyking met die gevangenisarbeidstelsels van ander Westerse lande getrek. Volgens Corry²⁴ was Pretoria-Sentraalgevangenis in 1945 die enigste gevangenis wat oor voldoende fasiliteite vir die opleiding en werksplasing van oortreders beskik het. Die betrokke ondersoeker stel dit dat daar in die verslagjaar 1972 tot 1973 slegs 2 600 oortreders by die gevangenisbedrywe ingeskakel was. Hoewel werkswinkel-fasiliteite tans uitgebrei word, blyk dit geensins tred te hou met die toename van die gevangenisbevolking nie.

Korttermynootreders het oor die algemeen nie toegang tot werksinkels nie en word ook nie by opleidingsprogramme ingeskakel nie. Corry beweer dat daar nie gegewens beskikbaar is oor die werk gelewer deur blanke ootreders wat vonnisse van tussen 6 maande en 2 jaar gevangenisstraf uitdien nie.

*Most white prisoners are employed in workshops, agriculture or the building section. However, generally speaking, prisoners sentenced to under two years imprisonment are not given vocational training.*²⁵

Corry²⁶ maak voorts die afleiding dat bykans 90 persent van alle persone in Suid-Afrikaanse gevangenisse hande-arbeid verrig. 'n Gebrek aan betekenisvolle werk vir ootreders kan nie alleenlik frustrasie tot gevolg hê nie, maar ook rehabilitasiepogings kortwiek. Die werk deur korttermynootreders verrig, kan slegs rehabiliterende waarde inhou indien dit behoorlik georganiseer word.

Benewens die studie van T.M. Corry²⁷ bestaan daar geen navorsingspublikasie wat aandui op watter wyse gevangenisarbeid in Suid-Afrika georganiseer word nie. Die meerderheid nie-blanke ootreders verrig plaasarbeid op gevangenisplase of by private persele, veral op buite-poste. Corry se beskouing oor die plaasarbeidstelsel is soos volg:

*Clearly the use of prison farm outstations as they exist today seem to be supplying farmers with cheap labour and there seems little in the way of positive training or education for the prisoners. The replacement of these outstations with prison farms with proper training in agriculture and the increased time for education and leisure activities by cutting out the daily travel to and from the employer's farm, would be a considerable improvement in the present system.*²⁸

Statistiese gegewens oor die persentasie korttermynootreders wat toegelaat word om op plase te werk is nie beskikbaar nie. Korttermynootreders kon voor 1959 op parool uitverhuur word aan lede van die publiek. Die stelsel het bekend gestaan as die 9D-per-dagstelsel, maar is afgeskaf omdat die dienste van gevangenes soms misbruik was.²⁹ Hierdie stelsel is

vervang deur 'n paroolstelsel waarvolgens korttermynoor-treders wat vir parool kwalifiseer in diens van geskikte werkgewers geplaas word. Die werkgewers is verantwoordelik vir die verskaffing van huisvesting, voedsel en klere aan die gevangenes. Tans kan die meerderheid gevangenes wat tot en met ses maande gevangenisstraf gevonniss is, met die toestemming van die Kommissaris van Gevangenis, so spoedig moontlik na opneming in die gevangenis op parool uitgeplaas word, indien werkgewers bereid is om hulle in diens te neem.

4.4.2 Beroepsopleiding en opvoedkundige dienste

Soos reeds gemeld, word daar voorsiening gemaak vir die beroepsopleiding van langtermyngevangenes in Suid-Afrika en het verbeterings ingetree. In die 1978-jaarverslag van die Kommissaris van Gevangenis word die noodsaaklikheid van beroepsopleiding vir gevangenes soos volg gestel:

An important aspect of the treatment of prisoners is the purposeful and meaningful training of each prisoner with a view to his eventual rehabilitation and re-adjustment to the community upon release. Through a sound training and labour policy it is ensured that every prisoner learns habits of industry and labour and that his services are used productively and to good purpose.³⁰

Bogenoemde aanhaling het klaarblyklik betrekking op langtermynoor-treders want korttermynoor-treders word oor die algemeen nie aan enige opleidingsprogram onderwerp nie. Opleiding- en werksprogramme behoort aan die hand van 'n wetenskaplike behoeftebepaling te geskied. Aangesien die Departement van Gevangeniswese nie oor 'n selfstandige navorsingsafdeling beskik nie, is daar so ver bekend nog nooit 'n selfstandige wetenskaplike behoeftebepaling in hierdie verband onderneem nie.

Dit skyn asof slegs 'n beperkte aantal gevangenes doelgerigte beroepsopleiding ontvang. In die 1978-jaarverslag van die Kommissaris van Gevangenis word aangedui dat slegs 659 gevangenes vakoetse afgelê het van wie 412 geslaag het.³⁰

Volgens die daaropvolgende jaarverslag is toetse deur 448 persone opgelê; wat dui op 'n vermindering van 32 persent. Die uitslag van die vaktoetse volg.³²

Tabel 4.6

Ambag	VAKTOETSRESULTATE							
	Blankes		Kleurlinge en Asiërs		Swartes		Totaal	
	Slaag	Druip	Slaag	Druip	Slaag	Druip	Slaag	Druip
Elektrisiën	1	2	-	-	-	-	1	2
Elektrotegniese Draadwerker	2	2	-	-	-	-	2	2
Elektrotegniese Monteerder	-	-	-	-	-	1	-	1
Gereedskapmaker	-	2	-	-	-	-	-	2
Houtmasjinis	-	1	-	-	-	-	-	1
Kabinetmaker	4	2	1	-	-	-	5	1
Letterskilder	-	1	-	-	-	-	-	1
Loodgieter	6	3	-	1	26	10	32	14
Messelaar	2	-	4	3	94	60	100	63
Messelaar en Pleisteraar	11	-	1	3	-	-	12	3
Passer en Draaier	2	3	-	-	-	-	2	3
Plaatmetaalwerker	2	-	-	-	-	-	2	-
Pleisteraar	7	-	-	5	36	9	43	14
Poleerder en Spuitverwer	-	1	-	-	-	-	-	1
Skilder	7	3	4	7	27	3	38	13
Skrynwerker	2	-	1	1	-	-	3	1
Sputverwer	1	1	-	-	-	-	1	1
Stoffeerder	1	1	-	-	-	-	1	1
Sweiser	12	3	-	1	-	-	12	4
Teëllêr	1	-	-	-	-	-	1	-
Timmerman	7	-	-	1	25	31	32	32
Totaal	68	25	11	22	208	114	287	161

Volgens die beleid van die Departement van Gevangeniswese mag slegs langtermynootreders, na goeddunke van die Kommissaris van Gevangeniswese, beroepsopleiding ontvang of op sekere voorwaardes studeer. Gedurende die 1979-verslagjaar van die Kommissaris van Gevangeniswese het 'n totaal van 339 gevangenes of akademiese of tegniese eksamens afgelê.³³ Gevangenes moet oor die finansiële middele beskik om hulle eksamengelde te kan betaal. 'n Groot groep gevangenes kan nie bekostig om te studeer nie.³⁴

Malan in Nexus³⁵ maak die stelling dat ongeletterdheid en lae opvoedkundige kwalifikasies misdaad-veroorsakende faktore is en dat die opleiding van ongeletterdes voorrang in die gevangenis geniet. Gedurende 1978 het 649 gevangenes die lees- en skryfprojek deurloop.³⁶ Die instelling van die projek is inderdaad 'n positiewe ontwikkeling, maar word in die praktyk hoofsaaklik op langtermyngevangenes toegespits. Corry³⁷ meen dat daar meer op lees- en skryfprojekte gekonsentreer moet word.

Geen statistiek is beskikbaar om aan te dui watter persentasie van gevangenes in Suid-Afrika ongeletterd is of nooit beroepsopleiding van een of ander aard ontvang het nie. M. Slabbert het in 'n ondersoek na Kleurling oud-gevangenes bevind dat die mediaan-skoolstanderd van die groep standerd 4 was en dat 93 persent van die groep geen naskoolse opleiding ontvang het nie.³⁸ Indien sulke persone die een of ander vorm van opleiding in die gevangenis sou kon ondergaan, kan hulle beter toegerus word vir toetrede tot die arbeidsmark. Werkloosheid skyn 'n groot probleem onder oud-gevangenes te wees omdat die meerderheid gevangenes nie geskoold is vir toetrede tot die arbeidsmark nie. Slabbert beweer dat bykans 50 persent van haar ondersoekgroep ten tye van die ondersoek werkloos was.³⁹

Blanke oortreders blyk oor die algemeen ook swak toegerus te wees vir toetrede tot die ope arbeidsmark. Van Hove het in 'n ondersoek na 446 ontslane Blanke oortreders bevind dat 55.2 persent van die groep se skoolstanderd st. 6 of laer was.⁴⁰ Verder het 65.3 persent van die ondersoekgroep ongeskoolde of halfgeskoolde arbeid verrig.⁴¹

Daar is persone wat (dalk heeltemal tereg) van mening is dat gevangenis nie opleidingsinrigtings is nie. Gevangenis kan egter ook 'n rol speel ten opsigte van misdaadvoorkoming en dit kan alleenlik plaasvind indien pogings aangewend word om gevangenes te rehabiliteer deur middel van werks- en opvoedkundige programme. Die gevangenisowerhede behoort nie

toe te laat dat korttermynootreders ledig sit of onkonstruktiewe werk verrig nie.

4.4.3 Sielkundige Dienste

Die lewering van sielkundige dienste aan gevangenes word in die meeste ontwikkelde lande as 'n onontbeerlike deel van die rehabilitasieproses beskou. Daar word kortliks gelet op die beskikbaarheid van sielkundige dienste vir korttermynootreders.

Volgens die 1979-jaarverslag van die Kommissaris van Gevangeniswese bestaan is daar 'n totaal van 12 poste vir kliniese sielkundiges en 15 poste vir hulpsielkundiges.⁴² Kliniese sielkundiges word hoofsaaklik toegewys aan langtermynootreders. Wat die Kaapse Skiereiland betref, is daar slegs een voltydse kliniese sielkundige om aan alle gevangenes in die Wes-Kaap⁴³ dienste te lewer. Hulpsielkundiges word in sekere gevalle aan korttermynootreders toegewys en Pollsmoor-gevangenis het die dienste van een hulpsielkundige tot sy beskikking.

Daar is so ver bekend, nog nie navorsing in Suid-Afrika onderneem om die voorkoms van sielkundige probleme onder korttermynootreders te bepaal nie. Behandelingsprogramme wat die beperkte getal sielkundiges probeer implementeer, blyk onvoldoende trefkrag te hê omdat die groot aantal gevangenes 'n onhanteerbare werklading meebring. Begryplik word sielkundige dienste nie beskikbaar gestel aan persone wat vonnis van minder as 6 maande uitdien nie. Oortreders wat vonnis van tussen 6 maande en twee jaar gevangenisstraf uitdien, kan wel baatvind by die dienste van kliniese sielkundiges.

4.4.4 Maatskaplike Werkdienste

Die ontwikkeling en uitbreiding van maatskaplike werkdienste in Suid-Afrikaanse gevangeniswese is inderdaad 'n positiewe ontwikkeling. In 1963 is die eerste drie maatskaplike werkers in diens geneem deur die Departement van Gevangeniswese en in 1978 was daar reeds 88 maatskaplike werkers in

diens van die Departement.⁴⁴ In die 1978-jaarverslag van die Kommissaris van Gevangeniswese word gemeld dat daar steeds probleme ondervind word om voldoende Kleurling- en Swart-maatskaplike werkers in diens te neem, en om die rede word daar voortgegaan met die opleiding en benutting van hulpwerkers. Volgens die 1979-jaarverslag was daar op 30 Junie 1979, 136 poste vir maatskaplike werkers en 117 poste vir hulpwerkers.⁴⁵ Die poste is egter nie almal gevul nie weens 'n hoë personeelomset; daar was byvoorbeeld op 30 Junie 1979 'n personeeltekort van 1 480 lede in die gevangenisdiens.⁴⁶

Gedurende 1978 is daar by 51 gevangenis in Suid-Afrika professionele maatskaplike werkdienste gelewer; dit wil sê by nagenoeg 50 persent van ons gevangenis.⁴⁷ Die getal onderhoude wat in die verslagjaar (1978) gevoer is, beloop 118 922 en 'n totaal van 7 859 vorderingsverslae oor gevangenes is geskryf.⁴⁸

Maatskaplike groepwerk met gevangenes kan positiewe resultate tot gevolg hê indien dit doeltreffend aangewend word. Gedurende 1978 is 'n totaal van 6 468 groepwerkbyeenkomste vir gevangenes gehou,⁴⁹ daar bestaan ongelukkig weer eens nie een publikasie wat aandui in watter mate korttermynootreders ingeskakel word by groepwerkbyeenkomste nie.

Die hoë gemiddelde daaglikse gevangenisbevolking in ag geneem kan die afleiding gemaak word dat gewone gevallewerkdienste nie 'n betekenisvolle rehabiliterende invloed op die meerderheid gevangens kan hê nie.⁵⁰ Daar word vandag al hoe meer klem gelê op gemeenskapswerk met gevangenes wat positiewe resultate tot gevolg behoort te hê. Lede van die gemeenskap behoort 'n aandeel te hê in beleidsformulering ten opsigte van ons gevangenis en waar moontlik aktief betrokke te wees by die rehabilitasie van oortreders. Pogings moet aangewend word om oortreders se bande met die gemeenskap te versterk - dit kan alleenlik geskied indien hulle nie ten volle geïsoleer word van die buitewêreld nie.

Korttermynootreders is slegs geregtig op 'n halfuurlange besoek van een persoon per maand. By implikasie mag 'n oortreder wat 'n vonnis van 18 maande gevangenisstraf uitdien in daardie tydperk vir ongeveer 9 uur kontak met familie of vriende hê. In uitsonderlike gevalle kan maatskaplike werkers kontakbesoeke tussen 'n gevangene en sy familie reël. Dit is egter 'n vereiste dat die betrokke maatskaplike werker of 'n ander personeellid van die gevangenis teenwoordig moet wees tydens die onderhoud.

Gesinsverbrokkeling kan as gevolg van beperkte kontak tussen die gevangene en sy familie ontstaan. Corry⁵¹ stel dit dat gevangenes in ander Westerse lande meer voorregte geniet met betrekking tot die ontvangs van besoekers en familie. In Brittanje, Swede en die VSA word gevangenes onder bepaalde omstandighede toegelaat om naweke by familie deur te bring. Benewens kontak met gevangenes se familie word kontak met lede van die gemeenskap aangemoedig. Soos reeds aangedui, is gemeenskapsdeelname 'n voorvereiste vir die geslaagde rehabilitasie van oortreders.

Corry⁵² is van mening dat dit onontbeerlik vir elke land is om 'n gekoördineerde en doelgerigte beleid te hê wat betref die voorkoming van misdaad, regsadministrasie en gevangenisadministrasie. Hy glo dat beleidsformulering gebaseer moet wees op gemeenskapsdeelname en omskryf die proses in Suid-Afrika soos volg:

*Unfortunately South Africa has no planned policy of co-operation with the community in this way. In fact involvement by private citizens in virtually any aspect of the criminal justice system is discouraged by the authorities as unwarranted interference. The prisons can only be visited by other than those authorised by law by obtaining specific permission from the Commissioner of Prisons, such permission is only granted when the Commissioner is satisfied with the visitor's bona fides. In addition the 1959 Prison Act prohibits publication of virtually anything to do with Prisons unless permission is first granted by the Commissioner. In this way the Commissioner protects his prisoners and staff from the idly curious, but also effectively restricts the beneficial advantages of independent research.*⁵³

4.4.5 Ontspanningsfasiliteite beskikbaar vir korttermyn-oortreders

In 19
kasie
gevang

Bogenoe
oortred
treders
nisse pe
alle gev
gewone w
treders
voorreg
deel te
ontspann

Probleme
is veelv
Na 'n gew
en dit is
uit te oef
nes plaasv
vorming in
homoseksua

M. Slabbert

persent van haar onderzoekgroep die rede vir hul tatoeëer=
merke toegeskryf het aan ledigheid in die gevangenis; 'n
verdere 19 persent se redes het in verband gestaan met bende-
of gevangenisidentifikasie.⁵⁶ Volgens die ondersoek is 47,5

INSTRUCTIONS TO TELEX OPERATOR

TELEX ONLY THE INFORMATION IN THIS SECTION

FSO DAP

CGU

932797

18/8/93

P

P

LEAVE THREE LINES OPEN BETWEEN MESSAGES

Supplier's telex number
Message to (supplier's code)
Requester's code
Date
Type of request (action)
Request number
Title in full
ISSN
Vol., no. & date of publication
Page to
Author of article
Title of article
Source of reference
Holdings

persent van die groep se tatoeëermerke in die gevangenis of verbeteringskool aangebring.⁵⁷

Indien korttermynootreders, soos die geval met langtermyn-oortreders, toegelaat sou word om aan konstruktiewe ontspanningsfasiliteite deel te neem, kan baie van die probleme gepaardgaande met ledigheid uitgeskakel word. Wat Suid-Afrika betref, wil dit voorkom asof hierdie geleenthede vir korttermynootreders uiters beperk is.

4.4.6 Navorsing

Daar is reeds verwys na die noodsaaklikheid van navorsing oor gevangenistoestande. Sedert die verskyning van die Lansdown-verslag in 1947 het daar nog nie weer 'n omvattende verslag aangaande gevangenistoestande verskyn nie; met die gevolg dat geen nuwe omvattende program van gevangenis hervorming plaasgevind het nie. 'n Beleid van geheimhouding en beperkings op die pers om verslag te doen oor gevangenis-toestande het gelei tot 'n ernstige krisis in ons gevangenis-administrasie. Navorsers wat 'n baie belangrike rol kan speel om die toestand te verhoed is feitlik deurgaans toestemming geweier om navorsing oor gevangenistoestande te doen.

Een van die belangrikste aankondigings oor gevangenistoestande die afgelope dekade is gedoen op 4 Februarie 1981 toe die hoof adjunk-kommissaris van Gevangenisgebetuigenis voor die Hoexter-kommissie na die struktuur en funksionering van die Suid-Afrikaanse gevangenis afgelê het. Hy het gesê dat Suid-Afrika se gevangenisgebou is vir 70 000 gevangenes, terwyl daar daagliks sowat 102 000 gevangenes is, wat 40 persent meer is as waarvoor daar plek is.⁵⁸ Daar is ook gewaarsku dat hierdie toestande kan lei tot ledigheid en onproduktiwiteit, wat onrus en bendegevegte tot gevolg kan hê.⁵⁹

4.5 RESIDIVISME EN KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF IN SUID-AFRIKA

In die voorafgaande bespreking is gepoog om kortliks 'n beeld te gee van die rehabilitasieprogramme aangebied vir korttermynnoortreders. Hierdie fasiliteite is uiters beperk. Die gebrek aan behandelingsfasiliteite in sowel die gevangenis as die gemeenskap kan katastrofiese gevolge hê. Dit kan veronderstel word dat persone wat korttermyngevangenisstraf uitdien en nie behandelingsdienste ontvang nie, potensiele langtermyngevangenes word.⁶⁰

Daar is egter nog nie een ondersoek in Suid-Afrika geloods om die voorkoms van residivisme onder korttermynnoortreders te bepaal nie. Daar is ook nog weinig aandag bestee aan die moontlike redes waarom korttermynnoortreders weer in misdaad verval of na die gevangenis terugkeer. M. Slabbert gee wel in haar studie Repetitive Cycles⁶¹ aandag aan die probleem van residivisme. Die navorsing is egter nie toegespits op daardie faktore binne die gevangenisopset, wat moontlik hiertoe aanleiding kan gee nie.

Navorsing op hierdie terrein blyk deur die gevangenisowerhede ontmoedig te word, waarskynlik uit vrees dat sekere navorsers die gevangenisowerhede sal blameer vir die feit dat korttermyngevangenisstraf oor die algemeen van weinig rehabiliterende waarde blyk te wees. Verskeie faktore kan bydra tot die verskynsel dat korttermynnoortreders weer in die gevangenis beland. Enkele belangrike faktore word vervolgens genoem.

(a) Persoonlikheidsfaktore

Nie alle oortreders is vatbaar vir konvensionele behandelingsprogramme nie. Hoewel statistiese gewens ontbreek blyk dit dat 'n groot aantal korttermynnoortreders in Suid-Afrika in die kategorie van ontoereikende persoonlikhede kan resorteer wat dié met persoonlikheidsstoornisse en persone met sterk psigopatiese neigings insluit.

Alhoewel dit 'n onbegonne taak kan wees om persone wat onderworpe aan 'n gebrekkige sosialisering=proses was, binne 'n kort bestek in 'n gevangenis te rehabiliteer, beteken dit egter nie dat daar nie pogings in so 'n rigting aangewend behoort te word nie. Ondersoeker is van mening dat sulke persone geplaas moet word in gevangenis= wat geadministreer word volgens die beginsels van 'n terapeutiese gemeenskap. Wat korttermyn= oortreders in Suid-Afrika betref, word geen voorsiening gemaak vir die daarstelling van terapeutiese gemeenskappe in gevangenis= nie.

(b) Vorige Inrigtingsbehandeling

Dit is moeilik om in Suid-Afrika wetenskaplike korrekte afleidings te maak wat betref die verskynsel van residivisme. Weens 'n tekort aan geskikte inrigtings vir nie-blanke bevolkingsgroepe kan jeugdiges wat misdade pleeg slegs by uitsondering in nywerheidskole of verbeteringskole opgeneem word.

M. Slabbert het in haar ondersoek Repetitive Cycles,⁶² bevind dat 63,6 persent van 'n ondersoeksgroep bestaande uit 500 oortreders, voorheen in die gevangenis was en bykans 53,6 persent in verbeteringskole.⁶³ Verder was 36 persent van die ondersoeksgroep al in nywerheidskole en 32 persent in kindershuise.⁶⁴ Slabbert gee die volgende verklaring vir die verskynsel van residivisme onder oortreders wat aan inrigtingsbehandeling onderworpe was:

*Many of these institution recidivists seem to come from institutions with deviant behaviour patterns more reinforced than modified and indicated that they often learned new crime techniques from their fellow inmates.*⁶⁵

(c) Gebrek aan Opvoedkundige- en Beroepskwalifikasies

Daar is reeds verwys na die noodsaaklikheid van opvoedkundige dienste ten opsigte van korttermyn= oortreders in Suid-Afrika. M. Slabbert het in haar

ondersoek na 500 oortreders bevind dat 64 persent van die groep nie verder as st. 5 op skool gevorder het nie.⁶⁶ Die omvang van ongeletterdheid onder korttermynootreders is onbekend. Daar kan egter veronderstel word dat onderrig in die elementêre beginsels van lees en skryf die korttermynootreder se inskakeling in die gemeenskap sal vergemaklik.

Die meeste ondersoeke na oortreders dui op 'n onstabiele werksgeskiedenis. Slabbert het bevind dat 82 persent van haar ondersoekgroep onstabiele werkers was.⁶⁷ As gevolg van hulle lae skoolse peil is die meerderheid oortreders verplig om ongeskoolde arbeid te verrig. Indien daar dus nie in 'n gevangenis gepoog word om oortreders te skool nie kan oortreders na ontslag uit die gevangenis moontlik voortdurend van werk verwissel. Werkloosheid en werksonstabiliteit kan weer verdere misdaad aan die hand werk.

Korttermynootreders in Suid-Afrika is nie ingeskaal by doelgerigte werksprogramme nie en hulle verrig oor die algemeen werk wat wat weinig terapeutiese waarde inhou. Deur doelgerigte werksprogramme kan residivisme onder korttermynootreders in Suid-Afrika verminder word.

(d) Die aard van Rehabilitasieprogramme vir Korttermynootreders in die Gevangenis

In Hoofstuk 3 van die ondersoek is verwys na die faktore in die gevangenis wat 'n rol speel by die rehabilitasie van oortreders. Alhoewel daar weinig inligting oor die aard van rehabilitasieprogramme vir korttermynootreders in Suid-Afrika bekombaar is, kan veronderstel word dat daar 'n verband bestaan

tussen die gehalte van rehabilitasieprogramme in die gevangenis en die verskynsel van residivisme.

Soos reeds gestel, behoort die beplanning van alternatiewe tot gevangenisstraf gegrond te wees op 'n grondige kennis van die waarde van gevangenisstraf. Vervolgens word in hoofstuk 5 gepoog om die waarde van gevangenisstraf te bepaal deur middel van praktiese navorsing.

VOETNOTAS

1. Republiek van Suid-Afrika: Jaarverslag Kommissaris van die Suid-Afrikaanse Polisie vir die tydperk 1 Julie 1978 tot 30 Junie 1979 (RP 27/1980) - Staatsdrukker, Pretoria, p. 4.
2. Slabbert, M.: Repetitive Cycles: Analyses of Socialization. Patterns and Discussion of Crime Prevention, Intervention and Diversion Strategies. Institute of Criminology, University of Cape Town, 1980.
3. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na Aangeleenthede rakende die Kleurlingbevolkingsgoep (RP 38/1976) - Staatsdrukker, Pretoria, p. 258.
4. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangenis vir die tydperk 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978 (RP. 28/1979) - Staatsdrukker, Pretoria, p. 9.
5. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangenis vir die tydperk 1 Julie 1978 tot 30 Junie 1979 (RP. 36/1980) - Staatsdrukker, Pretoria, Tabel 8 p. 23.
6. Ibid., p. 11.
7. Ibid., p. 23.
8. Republiek van Suid-Afrika (RP 28/1979), op. cit., p. 10.
9. Ibid., p. 21.
10. Ibid., p. 12: Daar was gedurende 1977 tot 1978 'n toename van 3,05% in die aantal langtermyngevangenes. Ondersoeker is van mening dat die persentasie langtermyngevangenes nog verder sal toeneem namate persone wat korttermyngevangenisstraf uitgedien het weer in die gevangenis beland as gevolg van die kriminaliseringsproses in die gevangenis.
11. Republiek van Suid-Afrika: Verslag die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika (RP 78/1976) - Staatsdrukker, Pretoria, p. 6.

12. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van ondersoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Op. cit., pp. 6-7.
13. Ibid., p. 7.
14. Ibid., p. 7.
15. Neser, J.: Die Kommittering van die Geringe Oortreder, Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 9, No. 1, Januarie 1980, p. 12.
16. Republiek van Suid-Afrika: House of Assembly Debates, Fourth Edition - Sixth Parliament, Questions and Replies, No. 22, 3 March, 1980, p. 273.
17. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP 36/1980), Op. cit., p. 28.
18. Malan, G.: Kritiek oor die S.A. Gevangenisdiens, Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 7, Nommer 5, Mei 1978, p. 6. Ondersoeker kan egter nie een artikel in die tydskrif vind wat kritiek op die S.A. Gevangenisdiensstelsel werp nie en die indruk word verkry dat alle artikels nie objektief is nie.
19. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Op. cit., par. 6.2.1., p. 151.
20. Republiek van Suid-Afrika: Die Wet op Gevangeniswees, Staatsdrukker, Pretoria, artikel 2(2).
21. G. Malan: Vrylating van Gevangenes: Korttermyngevangenes, Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 7, No. 10, Oktober 1978, p. 25.
22. Unie van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie op Straf- en Gevangeniswees, Staatsdrukker, Pretoria, 1947.
23. Corry, T.M.: Crime and Imprisonment in South Africa with Particular Reference to Prison Labour, Ongepubliseerde doktorsale proefskrif, Universiteit van Kaapstad, 1975.

24. Ibid., p. 647.
25. Ibid., p. 703.
26. Ibid., p. 668.
27. Ibid., Volume I en II.
28. Ibid., p. 676.
29. Ibid., p. 679.
30. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangenis (RP 28/1979), op. cit., par. 7.
31. Ibid., p. 14.
32. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP. 36/1980), op. cit., p. 29.
33. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP 28/1979), op. cit., par. 7.1.1, p. 14.
34. Gevangenes betaal self vir hulle studiekoste en die gratifikasie wat hulle ontvang kan ook vir die doeleindes aangewend word. Sien die artikel van G. Malan: Opvoedkundige Dienste, Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 7, No. 2, Februarie 1978, p. 26.
35. Ibid., p. 26.
36. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangenis (RP 28/1979), op. cit., par. 5.1.3.
37. Corry, T.M.: op. cit., p. 700.
38. Slabbert, M., et al: Some Implications of Tattooing in and Outside Prison, Institute of Criminology, University of Cape Town, 1978, p. 16.
39. Ibid., p. 16.
40. Van Hove Toussaint, T.: Rehabilitation of Adult White Offenders, an analyses of existing extra-institutional specialised services in the Republic of South Africa, D. Phil Thesis, University of Stellenbosch, December 1962, p.113.

41. Ibid., p. 113.
42. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP 36/1980), op. cit., p. 14.
43. Die inligting is gekontroleer tydens 'n besoek van ondersoeker aan Victor Verster Gevangenis op 28 Mei 1980. Ondersoeker is deur Brigadier J L de Jager meegedeel dat korttermynootreders we na ander gevangenis se oorgeplaas kan word vir sielkundige hulp.
44. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP. 28/1979) op. cit., par. 5.32.
45. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissaris van Gevangeniswese (RP 36/1980) Op. cit., p. 16.
46. Ibid., p. 4.
47. Ibid., par. 5.3.2.
48. Ibid., par. 5.3.4.
49. Ibid., par. 5.3.4.
50. Indien die getal gevallewerkonderhoude wat in 1978 gevoer is vergelyk word met die aantal gevangenes in die jaar is daar minder as een onderhoud met elke gevangene gevoer. Aangesien daar geen klassifikasiestelsel is ten opsigte van korttermynootreders nie, is alle gevangenes onderworpe aan die proses van kriminalisering.
51. Corry, T.M.: op. cit., p. 716.
52. Ibid., p. 893.
53. Ibid., p. 893.
54. Republic of South Africa: Prison Administration in South Africa, Published by the Department of Foreign Affairs, Government Printer, Pretoria, 1969, p. 16.
55. Malan, G.: Arbeid en Opleiding, Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 7, no. 3, Maart 1978, p.18
56. Slabbert, M. et al: Some Implications of Tattooing in and outside prison, op. cit., p. 17, Die meerderheid

van die onderzoekgroep het korttermyngevangenisstraf uitgedien.

57. Ibid., p. 18.
58. DIE VOLKSBLAD: KRISIS DREIG IN REPUBLIEK SE TRONKE, Bloemfontein, Donderdag 5 Februarie 1981, p. 5.
Die getuienis sou waarskynlik nie in die openbaar gelewer gewees het nie as dit nie was vir die feit dat die regter daarop aangedring het nie.
59. Ibid., p. 5.
60. Die mening word ook gehuldig in 'n brief van Brigadier J.L. de Jager, Departement van Gevangeniswese: Ooreenkoms tot Samewerking: aan die Departement Volkswelsyn en Pensioene, gedateer 2 Augustus 1978, Lêer 5/2/6.
61. Slabbert, M.: Repetitive Cycles, Analyses of Socialization and Institutionalisation Patterns and Discussion of Crime Prevention, Intervention and Diversion Strategies, Institute of Criminology, University of Cape Town, 1980.
62. Ibid., p. 23.
63. Ibid., p. 29.
64. Ibid., p. 29.
65. Ibid., p. 31.
66. Ibid., p. 18.
67. Ibid., p. 35.

HOOFSTUK 5

DIE NAVORSINGSTUDIE OOR VERHOORAFWAGTENDES IN POLLSMOOR - GEVANGENIS

5.1 NAVORSINGSONTWERP

In die voorafgaande bespreking is 'n teoretiese uiteensetting gegee van die moontlike waarde van korttermyngevangenisstraf in Suid-Afrika. Ten einde die teoretiese aspekte prakties toe te lig, poog ondersoeker deur middel van persoonlike onderhoudvoering met oortreders om 'n evaluasie te maak van die rehabilitasiewaarde van gevangenisstraf in Suid-Afrika. So 'n evaluasie is noodsaaklik ten einde die noodsaaklikheid van alternatiewe tot gevangenisstraf wetenskaplik te fundeer.

Aangesien ondersoeker toestemming geweier is om navorsing te doen ten opsigte van gevonniste oortreders, word die navorsingsontwerp op blanke verhoorafwagtende oortreders toegespits. Die ondersoek behoort egter bloot as 'n voorondersoek beskou te word aangesien die steekproef nie verteenwoordigend van alle gevonniste oortreders is nie.

Die doel van die voorondersoek is tweeledig, naamlik:

- om te dien ter aanvulling by die teoretiese evaluering van aspekte van gevangenisstraf

- om sekere werkshipoteses te ontwerp wat aan verdere navorsing onderwerp behoort te word.

5.1.1 Die Steekproef

Ondersoeker het gedurende Julie 1980 onderhoude gevoer met 'n groep blanke verhoorafwagtende oortreders wat in die Polls-moor-gevangenis aangehou is. 'n Vraelys is voltooi ten opsigte van 74 oortreders uit 'n totaal van 105. 'n Totaal van 31 persone was egter vonnisiskuldenaars wat saam met die verhoorafwagtendes aangehou is en hierdie groep is vir die

doeleindes van hierdie ondersoek buite rekening gelaat.¹ Daar was slegs 2 blanke vroue verhoorafwagtendes in die groep wat vir die doeleindes van die ondersoek uitgesluit is. Ondersoeker is van mening dat vroulike oortreders 'n afsonderlike studieveld kan vorm.

Dit was nie moontlik om die navorsing oor 'n langer tydperk te laat strek nie, aangesien ondersoeker toestemming hiertoe vir slegs een maand verkry het. Soos reeds in hoofstuk 1 bespreek, kon slegs blankes by die ondersoek betrek word. 'n Ernstige leemte bestaan dat gevonnisdde oortreders nie by die ondersoek betrek kon word nie weens die feit dat die Kommissaris van Gevangeniswese se toestemming tot die beoogde navorsing nie verkry kon word nie.

Die navorsing ten opsigte van die groep blanke verhoorafwagtendes behoort egter 'n bydrae te lewer tot die bepaling van hoe die oortreders hulle gevangenissetting ervaar, en tot die ontwerp van riglyne ter beplanning van alternatiewe tot gevangenisstraf. Vervolgens word enkele bevindings van die ondersoek aangedui. Tabel 5.1 toon die aantal blanke verhoorafwagtendes en gevonnisdde oortreders wat oor 'n tydperk van een jaar in Pollsmoor-gevangenis opgeneem is.

Tabel 5.1

Die Daaglikse Gemiddelde Aantal Blanke Verhoorafwagtendes en Gevonnisdde vanaf 1 Julie 1979 tot 30 Junie 1980 in Pollsmoor Gevangenis

MAAND	GETAL VERHOORAFWAGTENDES	GETAL GEVONNISDES OPGENEEM*
Julie	61	39
Augustus	86	43
September	75	30
Oktober	49	45
November	70	35
Desember	79	38
Januarie	74	38
Februarie	101	52
Maart	73	47
April	86	37
Mei	80	41
Junie	60	40
TOTAAL	894	485

* Getal gevonnisdde opgeneem sluit in persone ontvang van ander gevangenis.

Die navorsing is hoofsaaklik toegespits op blanke verhoor=
afwagtende oortreders deels as gevolg van probleme in sake
toestemming om "anderskleuriges" by die ondersoek te betrek.
Tabel 5.2 gee 'n aanduiding van die getal nie-blankes wat
oor 'n tydperk van een jaar in Pollsmoor-gevangenis opgeneem
is.

Tabel 5.2

Die Aantal Oortreders volgens ras opgeneem in Pollsmoor-ge=
vangenis vanaf 1 Julie 1979 tot 30 Junie 1980

BEVOLKINGSGROEP	GETAL OPGENEEM	%
Blankes	1 579	3.5
Kleurlinge	12 322	73.0
Swartes	2 893	17.1
Asiate	79	.4
TOTAAL	16 873	100.0

Indien die getal blanke verhoorafwagtendes in Pollsmoor-ge=
vangenis oor 'n tydperk van een jaar vergelyk word met die
ander bevolkingsgroepe opgeneem, blyk dit dat die blankes
minder as 10% van die totaal uitmaak. Ten einde die waarde
van gevangenisstraf krities te evalueer, sal dit dus nodig
wees om die ander bevolkingsgroepe by verdere navorsing in
te sluit.²

Vervolgens word enkele van die betrokke ondersoekgroepe se
eienskappe aan die hand van sekere veronderstellings bespreek.

Ten einde die werkshipoteses toe te lig, sal vir die doel=
eindes van die ondersoek verwys word na die resultate van 'n
ondersoek na blanke verhoorafwagtendes in Pollsmoor-gevangeni=
s gedurende Julie 1980. Daar bestaan egter 'n dringende
behoefte aan navorsing ten opsigte van die uitwerking van
gevangenisstraf op die ander bevolkingsgroepe. Tot dusver
is die enkele navorsingspublikasies oor gevangenisstraf in
Suid-Afrika hoofsaaklik op blanke oortreders toegespits. In
1969 is daar beraam dat 60% van alle oortreders in die ge=
vangenis residiviste is.³ Gedurende 1976 het uit 'n

totaal van 3 530 residiviste 1 193 oortreders meer as drie keer tevore in die gevangenis verkeer, wat impliseer dat 37,9% van alle blanke residiviste meer as 3 keer in die gevangenis was.⁴ Dit kan veronderstel word dat die meerderheid van die oortreders voorheen vonnisse van korttermyngevangenisstraf uitgedien het. Vervolgens word enkele werksipoteses gestel wat moontlik verband kan hou met die verskynsel van residivisme onder korttermynootreders.

5.2 HIPOTESE 1. DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN DIE TYDSVERLOOP TUSSEN ARRESTASIE EN VONNISOPLEGGING EN DIE VERSKYNSEL VAN RESIDIVISME

Indien die basiese beginsels van straf in oorweging geneem word, is dit noodsaaklik dat die tydsverloop tussen die pleeg van die misdaad, arrestasie en vonnisoplegging so kort moontlik moet wees. In die praktyk verloop daar dikwels weke en soms etlike maande voordat 'n oortreder na arrestasie skuldig bevind en gevonniss word. Dit bring mee dat teen die tyd wat 'n oortreder in die gevangenis opgeneem word, hy die misdaad gepleeg as iets van die verlede beskou en dit heel dikwels vir homself gerasionaliseer het. Naude wys daarop dat indien sekere sielkundige teorieë in ag geneem word (negatiewe kondisionering) daar 'n klein tydsverloop moet wees tussen die pleeg van 'n misdaad en die ople van straf.⁵

Ten tye van die ondersoek in Pollsmoor-gevangenis het dit geblyk dat 'n aantal residiviste 'n weersin opgebou het aan die dienste wat maatskaplike werkers in die gevangenis aanbied. Die rede hiervoor was, volgens die oortreders, dat maatskaplike werkers geneig is om altyd "negatiewe" dinge in hulle verlede te beklemtoon. Die pleeg van die misdaad en die omstandighede wat daartoe aanleiding gegee het word dikwels deur die maatskaplike werkers aangeraak. Dit wil voorkom asof daar nie altyd rekening gehou word met die feit dat daar dikwels etlike maande verloop tussen die verhoor en uiteinde like gevangenissetting nie.

Die tydperk van verhoorafwagting is dikwels 'n erger straf as gevangenissetting self. Verhoorafwagtendes geniet beperkte voorregte aangesien hulle feitlik onderworpe is aan dieselfde reëls en regulasies wat geld ten opsigte van korttermyn-oortreders. Die oortreders se kontak met die buite-wêreld is uiters beperk. In Pollsmoor-gevangenis het verhoorafwagtendes geen toegang tot koerante en mag hulle ook nie na radioprogramme luister nie.

Een van die grootste nadele verbonde aan die aanhouding van verhoorafwagtendes in Pollsmoor-gevangenis is dat eerste oortreders en jonger oortreders aan die negatiewe beïnvloeding van geharde oortreders onderworpe is. Aangesien verhoorafwagtende oortreders nie mag werk nie (behalwe om hulle selle skoon te maak) is ledigheid 'n ernstige probleem. Hulle het ook nie die geleentheid om deur middel van doelgerigte liggaamsoefening van oortollige fisiese energie ontslae te raak nie. Hul 30 minuut-oefeningperiodes - vroeg soggens en laat smiddags - bestaan slegs daaruit dat oortreders verskeie keer om 'n binnehof mag loop.

Die groot aantal oortreders wat daagliks in plaaslike howe verskyn bring mee dat sake nie altyd betyds afgehandel kan word nie. Dit wil voorkom asof 'n gemiddelde periode van 3 maande verloop tussen die aanvang van 'n verhoor en uiteinde-like vonnisoplegging.⁶ Die oortreder wat in die gevangenis aangehou word hangende sy verhoor, is nie altyd 'n gevaar vir die gemeenskap nie maar dikwels iemand wat nie by magte is om borg te betaal nie. Die lang aanhouding van verhoorafwagtendes voor vonnisoplegging kan lei tot 'n disrespek vir ons regstelsel. Oortreders wat minder ernstige oortredings begaan het word dikwels vir weke aangehou en dan vonnisse van R10 of 10 dae gevangenisstraf opgelê. Generaal N.P.C. Brink het op 4 Februarie 1981 voor die Hoexter-kommis-sie na die probleem verwys:

He asked for an end to the system in which prisoners could spend up to seven weeks in jail before their trials and then be sentenced to as little as R4 (or 10 days).⁷

Die dienste wat die prisoniersvriend by die meeste howe lewer, is van onskatbare waarde. Ongelukkig is soveel persone van die dienste van die prisoniersvriend afhanklik, dat slegs enkele doeltreffend gehelp kan word.

'n Aspek wat ondersoeker verontrus het, is die aanhouding van jeugdiges in die gevangenis weens die feit dat daar nie altyd ander fasiliteite beskikbaar is nie. Gedurende die ondersoek het dit geblyk dat twee drosters uit 'n nywerheidsskool nagenoeg 4 maande in die gevangenis aangehou was voor vonnisoplegging. Hulle is toe weer na die betrokke nywerheidsskool teruggestuur. Indien die drosters in 'n verbeteringskool aangehou kon gewees het, sou hulle ten minste in die tydperk skoolonderrig ontvang het. Die aanhouding van Kleurling en Swart jeugdiges in die gevangenis weens 'n tekort aan geskikte veiligheidsplekke blyk 'n akute probleem te wees. Indien die gemiddelde duur van 'n verhoor in ag geneem word, kan dit meebring dat jeugdiges inderdaad 'n vorm van gevangenisstraf uitdien alvorens hulle gevonniss word.

Die ondersoek kan beswaarlik die gemiddelde duur van 'n oortreder se verhoor bepaal, aangesien oortreders in verskillende howe verskyn het en dit moeilik was om elke oortreder se saak op te volg. Tabel 5.3 (p. 102) gee egter 'n aanduiding van hoe lank 62 oortreders aangehou is voor vrylating of vonnisoplegging.

Die getal verhoorafwagtende oortreders wat 85 dae of langer aangehou is, is onrusbarend groot en dit blyk dat nagenoeg een derde selfs langer aangehou is voor vonnisoplegging. Enkele lede van die groep het gewag op die aanwysing van rehabilitasiesentrums. Ondersoeker is van mening dat die lang aanhouding van persone in die gevangenis voor verwydering na

'n rehabilitasiesentrum net ongewenste resultate tot gevolg kan hê.

Tabel 5.3

<u>Tydperk van Aanhouding voor Vrylating of Vonnisoplegging</u>		
<u>TYDPERK VAN AANHOUDING</u>	<u>AANTAL OORTREDERS (N)</u>	<u>%</u>
0 - 14 dae	7	11.3
15 - 28 dae	7	11.3
29 - 42 dae	9	14.5
43 - 56 dae	7	11.3
57 - 70 dae	3	4.8
71 - 84 dae	7	11.3
85 - 98 dae	4	6.5
99 dae of langer	18	19.0
TOTAAL	62	100.0

5.3 HIPOTESE 2: HOE JONGER 'n OORTREDER IS BY EERSTE OPNAME IN DIE GEVANGENIS HOE SKADELIKER IS DIE UITWERKING VAN GEVANGENISSTRAF

Na beraming is naastebly 63,7% van alle blanke langtermynoor-treders 24 jaar en jonger by eerste opname in die gevange-nis.⁸ In die geheel gesien, is 85,4% van alle blanke oortre-ders 30 jaar of jonger by eerste opname in die gevangenis.⁹ Daar is geen statistiek beskikbaar om die gemiddelde ouderdom van die ander bevolkingsgroepe aan te dui nie. Indien die beperkte gemeenskapsfasiliteite vir die behandeling van oor-treders van die ander bevolkingsgroepe in ag geneem word, kan dit veronderstel word dat die ouderdom by eerste opname in die gevangenis in hierdie geval nog heelwat laer kan wees.

Om een of ander onverklaarbare rede is daar afgesien van die gebruik om vir statistiese doeleindes 'n onderskeid te tref tussen jeugdige en volwasse oortreders wat gevonniss word. Die gevolg is dat lede van die gemeenskap al hoe minder be-sorg raak oor die oprigting van aparte fasiliteite vir die aanhouding van jeugdige oortreders. Hulle kan onder die valse indruk verkeer dat slegs volwasse en geharde misdadi-gers in die gevangenis aangehou word en dat voldoende

fasiliteite vir die aanhouding en behandeling van jeugdige oortreders bestaan. Indien die gevangenisowerhede dit sou bekend maak dat daar 'n onrusbarende getal kinders (onder die ouderdom van 18 jaar) in die gevangenis opgeneem word, sou stappe gedoen word om die fasiliteite vir jeugdige oortreders uit te brei. Statistiek oor die aanhouding van jeugdige in gevangenis word streng geheim gehou; dit het egter onder ondersoeker se aandag gekom dat kinders so jonk as 12 jaar soms aangehou word.

Navorsing dui daarop dat inrigtingsversorging dikwels kan meebring dat die jeugdige se misdaad-geneigdheid verder aangewakker word. By gebrek aan 'n klassifikasiestelsel waarvolgens korttermyn-oortreders behandel en aangehou word, kom jeugdige oortreders in kontak met geharde en dikwels gewetenlose oortreders.

Wat betref die aanhouding van blanke verhoorafwagtende oortreders in Pollsmoor-gevangenis, blyk dit dat 50% 26 jaar oud of jonger was.¹⁰ Uit 'n totaal van 74 verhoorafwagendes was 11 oortreders (15%) 18 jaar of jonger.¹¹ Wat betref die aanhouding van oortreders in 'n verbeteringskool word praktiese probleme ondervind: verhoorafwagtende jeugdige oortreders kan slegs in uitsonderlike gevalle in Constantia-verbeteringskool opgeneem word indien 'n vakature beskikbaar is en permanente plasing beplan word. Vir verhoorafwagtende Kleurling-jeugdige oortreders bestaan daar feitlik geen vakatures in 'n verbeteringskool nie.¹²

'n Aspek wat verdere navorsing verg, is die verband tussen die rypingsproses en misdaad. Dit blyk dat die meerderheid oortreders die eerste misdaad pleeg in die laat-adolessente fase - - dikwels bekend as 'n krisis-fase. Indien daar voldoende fasiliteite in die gemeenskap is vir die behandeling van die groep oortreders, kan die moontlik destruktiewe uitwerking van gevangenisstraf uitgeskakel word.

Die ouderdomsverspreiding van die 74 verhoorafwagtende oortreders word in tabel 5.4 aangedui.

Tabel 5.4

Die Ouderdom van Blanke Verhoorafwagtende Oortreders in
Pollsmoor-gevangenis

OUDERDOM IN JARE	AANTAL (N)	% VAN N
15 - 17	5	6,76
18 - 20	9	12,16
21 - 23	11	14,87
24 - 26	12	16,22
27 - 29	12	16,22
30 - 32	3	4,05
33 - 35	4	5,41
36 - 38	7	9,46
39 - 41	3	4,05
42 - 44	3	4,05
45 - 47	1	1,35
48 - 51	1	1,35
52 - 54	2	2,70
55 - 57	0	0,00
58 - 60	1	1,35
TOTAAL	74	100

5.4 HIPOTESE 3: DAAR IS 'n VERBAND TUSSEN BETEKENISVOLLE
GEMEENSKAPSVERHOUDINGE EN DIE VERSKYNSEL VAN RESIDIVISME

In hoofstuk 6 verwys onderzoeker na Richard Hauser wat die verskynsel van misdaad verklaar in terme van "a lack of social purpose".¹³ Die beste bolwerk teen misdaad is 'n gesonde gesins- en gemeenskapslewe. Dit blyk dat die meerderheid oortreders in ons gevangenis nie as kinders die voorreg van 'n gesonde gesins- en gemeenskapslewe geniet het nie.

Indien daar enigsins in 'n gevangenis gepoog word om oortreders te rehabiliteer, behoort oortreders se gesinsbande versterk te word en behoort hulle gelei te word om 'n positiewe gesindheid teenoor die gemeenskap te openbaar. Gevangenissetting bring ongelukkig 'n verdere vervreemding van gesinsbande mee en het dikwels tot gevolg dat oortreders se negatiewe ingesteldheid teenoor die gemeenskap verder versleg.

Onlangse navorsing dui daarop dat die huweliksverbintenis sonder twyfel bevorderlik is vir paroolsukses.¹⁴ Die afleiding kan ook gemaak word dat persone wat gelukkig getroud is 'n beter kans staan om nie in misdaad te verval nie as geskeides en alleenlopendes. Dit blyk dat 44,6% van die blanke verhoorafwagtendes ongetroud isen dat die meerderheid oortreders wat wel getroud was, se huwelike ontbind is.¹⁵ Slegs 10 oortreders uit 'n groep van 74 was ten tye van die ondersoek getroud. Die meerderheid getroude oortreders het erken dat hulle huweliksprobleme ondervind.

'n Uitstaande kenmerk van die meerderheid blanke oortreders in ons gevangenis blyk hulle onvermoë te wees om deurlopende en betekenisvolle menseverhoudings op te bou. Die rede hiervoor lê dikwels opgesluit in die oortreders se eie kinderjare en die opvoeding wat hulle as kinders ontvang het. Nagenoeg 45% van die ondersoekgroep het hul eie kinderjare as ongelukkig, of baie ongelukkig beskou.¹⁶ 'n Verdere interessante feit is dat welsynsdienste by 49% van die ondersoekgroep se gesinne van herkoms gelewer is.¹⁷ 'n Aspek wat verdere navorsing blyk te verg is die doeltreffendheid van maatskaplikewerkdienste in die proses van misdaadvoorkoming. Die feit dat baie van die oortreders in hul kinderjare aan die dienste van maatskaplike werkers blootgestel was plaas 'n vraagteken op die doeltreffendheid van die dienste. Nagenoeg 71,6% van die ondersoekgroep was in hul kinderjare onderworpe aan die een of ander vorm van gesinsverbrokkeling.¹⁸ Van die ondersoekgroep was 32,4% se ouers geskei. Dit skyn of maatskaplike probleme besonder dikwels voorgekom het in die gesinslewe van die oortreders. Drankmisbruik was byvoorbeeld in dié gesinne besonder hoog, naamlik 44,6%. Die meerderheid oortreders het onstabiele vaders gehad. Nagenoeg 28,4% van die ondersoekgroep het beweer dat hulle vaders nie gereeld gewerk het nie.¹⁹

'n Totaal van 17 oortreders uit die ondersoekgroep se gesinslede het al met die gereg gebots. Volgens die resultate van

die ondersoek, blyk dit dat 11 oortreders se naasbestaandes al voorheen in die gevangenis was.

Die volgende tabelle gee 'n aanduiding van die oortreders se gesins- en gemeenskapslewe asook ander kulturele aspekte.

Tabel 5.5

Huistaal van die Groep Verhoorafgagtendes

HUISTAAL	AANTAL (N)	%
Afrikaans	31	41,9
Engels	40	54,1
Portugees	3	4,0
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.6

Kerkverband van die Groep Verhoorafwagtendes

KERKVERBAND	AANTAL (N)	%
Nederduitse Gereformeerde Kerk	23	31,1
Nederduitse Hervormde Kerk	1	1,4
Gereformeerde Kerk	0	0,0
Rooms Katolieke Kerk	17	23,0
Anglikaanse Kerk	14	18,9
Metodiste Kerk	6	8,6
Presbiteriaanse Kerk	0	0,0
Apostoliese Geloofsending	3	4,0
Joods	2	2,7
Geen	4	5,4
Ander	5	6,8
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.7

Huwelikstaat van die Groep Verhoorafwagtendes

HUWELIKSTAAT	AANTAL (N)	%
Getroud	10	13,5
Geskei	17	23,0
Vervreemd	3	4,0
Wewenaar	1	1,4
Nooit Getroud	33	44,6
Woon saam	10	13,5
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.8

Oortreders se Siening van hulle eie Kinderjare

SIENING	AANTAL (N)	%
Baie gelukkig	4	5,4
Gelukkig	17	23,0
Redelik gelukkig	20	27,0
Ongelukkig	19	25,7
Baie ongelukkig	14	18,9
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.9

Welsynsdienste Gelewer ten Opsigte van Oortreders se Gesinne van Herkoms

DIENSTE GELEWER	AANTAL (N)	%
Ja	36	48,6
Nee	38	51,4
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.10

Aard van Gesinsverbokkeling in Oortreders se Gesinne van Herkoms

AARD VAN GESINSVERBROKKELING	AANTAL (N)	%
Ouers geskei/vervreemd	24	32,4
Vader oorlede	20	27,0
Moeder oorlede	9	12,2
Geen gesinsverbokkeling	21	28,4
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.11

Voorkoms van Drankmisbruik in Oortreders se Gesinne van Herkoms

DRANKPROBLEEM	AANTAL (N)	%
Een of beide ouers	33	44,6
Vader alleen	31	13,5
Moeder alleen	2	41,9
Beide ouers	10	2,7
Geen probleem	41	55,4
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.12

<u>Aantal Kinders in Oortreders se Gesinne van Herkoms</u>		
GETAL KINDERS	AANTAL (N)	%
1	7	9,5
2	15	20,3
3	10	13,5
4	13	17,6
5	9	12,1
6	10	13,5
7	2	2,7
8 of meer	8	10,8
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.13

<u>Versorging van Oortreders tydens hul Kinderjare</u>		
AARD VAN SORG	AANTAL RESPONSE	%
Biologiese ouers	70	94,7
Vader alleen	1	1,4
Moeder alleen	18	24,3
Vader en stiefmoeder	3	4,0
Moeder en stiefvader	10	13,5
Grootouers	4	5,4
Aannemende ouers	3	4,0
Pleegsorg by familie	0	0,0
Kinderhuis	18	24,3
Nywerheidskool	16	21,6
Verbeteringskool	8	10,8
Vriende	4	5,4
AANTAL RESPONSE	158	100,0

5.5 HIPOTEESE 4: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN MISDAADPLEGING EN OORTREDERS SE SKOLASTIESE- EN BEROEPSOPLEIDING

In 'n studie van 516 blanke langtermynootreders is dit gevind dat 80% van die groep hoogstens standerd 8 geslaag het.²¹ Die meerderheid blanke langtermynootreders (53,5) beskik hoogstens oor 'n standerd 7 kwalifikasie.²² Wat blanke verhoorafwagende oortreders betref blyk dit dat na genoeg 45% van die groep hoogstens oor 'n standerd 7 kwalifikasie beskik.²³ Die meerderheid oortreders in ons gevangenis is dus akademies swak toegerus en in die gevangenis is

daar weinig geleentheid vir verdere akademiese opleiding, veral in die geval van korttermynootreders.

Faktore wat direk in verband staan met die voorkoms van misdaad is werksmotivering, asook die beskikbaarheid van werk en werkopleiding. Die oortreder wat nog nooit enige formele beroepsopleiding ontvang het nie en wat nie toegerus is vir toetrede tot die arbeidsmark nie, is 'n maklike prooi van misdaad. Dit blyk dat die meerderheid oortreders in ons gevangenis nog nooit enige vorm van formele beroepsopleiding ontvang het nie. Slegs 7 (9,5%) oortreders uit 'n totaal van 74 blanke oortreders het die een of ander vorm van formele beroepsopleiding ondergaan.²⁴ Nagenoeg 31% van die groep het hoegenaamd geen beroepsopleiding ontvang nie en was hoofsaaklik ongeskoolde arbeiders.²⁵

In die gevangenis gaan die meerderheid oortreders voort om ongeskoolde werk te verrig. Dikwels is die aard van dié werk sinlose roetinewerk, met die gevolg dat die oortreder 'n negatiewe ingesteldheid teenoor werk ontwikkel. Verskeie oortreders wat al langtermyngevangenisstraf uitgedien het, het aan ondersoeker genoem dat hulle nie nuwe werksvaardigheid in die gevangenis aangeleer het nie omdat hulle roetine-werk verrig het.

Uit die ondersoek blyk dit dat 'n totaal van 43 persone uit 'n groep van 74 (58%) oortreders werkloos was ten tye van hulle arrestasie.²⁵ Die groep oortreders wat wel gewerk het, het feitlik deurgaans hul werk verloor as gevolg van hul arrestasies. Dit blyk ook uit die ondersoek dat 53% van die ondersoekgroep gedurig van werk verwissel het. 'n Totaal van 15 oortreders (20%) was meer as 6 maande lank werkloos ten tye van hul arrestasie.²⁷

Die volgende vier tabelle bevat gegewens in verband met die ondersoekgroep se beroeps- en akademiese agtergrond.

Tabel 5.14

Oortreders se Akademiese Kwalifikasies

SKOLASTIESE PEIL	AANTAL (N)	%
St 1 - 5	5	6,8
St 6	16	21,6
St 7	12	16,2
St 8	28	37,8
St 9	3	4,1
St 10	10	13,5
TOTAAL	74	100,0

(7 oortreders, naamlik 9,5% beskik oor 'n formele beroepskwalifikasie)

Tabel 5.15

Beroep waarvoor Oortreders opgelei is

BEROEP	AANTAL (N)	%
Ongeskoold/Arbeider	23	31,1
Paneelklopper/Motorwerktuig= kundige	6	8,2
Sweiser/Metaalwerker	9	12,2
Bouer/Tekenaar	4	5,4
Skrynwerker/Ambagsman	2	2,7
Ketelmaker/Passer	2	2,7
Rekenmeester/Ingenieur	3	4,0
Onderwyser/Predikant	2	2,7
Boer/Bisser	2	2,7
Kondukteur/Stoker	3	4,0
Vragmotorbestuurder/Operateur	2	2,7
Kok/Verversingsbestuurder	2	2,7
Delwer/Mynwerker	3	4,0
Elektrisiën	4	5,4
Skolier/Dienspligtige	4	5,4
Nie klassifiseerbaar	3	4,0
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.16

Oortreders se Werksposisie ten tye van hul Arrestasie

WERKSPOSISIE	AANTAL RESPONSE (R)	%
Werkloos	43	58,1
Gewerk	26	35,1
Skoliere/Dienspligtiges	5	6,8
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.17

Oortreders se Werksrekord

WERKSREKORD	AANTAL RESPONSE (R)	% VAN N(74)
Gedurig van werk verwissel	39	52,4
Gereeld gewerk	21	28,4
Werksku	4	5,4
Meer as 6 maande werkloos	15	20,3
Skolier/Dienspligtige	5	6,6
TOTAAL	84	100,0

5.6 HIPOTESE 5: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN VROEËRE SUBSTITUUT =
SORG EN DIE PLEEG VAN MISDAAD

By gebrek aan voldoende behandelingsfasiliteite in die gemeenskap vir sorgbehoewende kinders en jeugdige oortreders, is maatskaplike werkers dikwels verplig om aan te beveel dat kinders uit die sorg van hulle ouers verwyder moet word. Die faktore wat aanleiding gegee het tot die ontstaan van probleemgedrag word selde binne die gesinsverband geïdentifiseer en behandel. Die Kinderwet maak spesifiek voorsiening daarvoor dat sorgbehoewende kinders teruggeplaas word in die sorg van hulle ouers, op proef.²⁸

'n Praktyk wat indringende navorsing behoort te geniet, is die verwydering van kinders van hulle ouerhuis na inrigtings in ander provinsies. Uit ondersoeker se eie waarneming blyk dit dat baie van die kinders van die inrigtings wegloop en dan in misdaad verval.²⁹ Dit is insiggewend om daarop te let dat 60% van die betrokke oortreders wat in inrigtings was van die inrigtings gedros het. Nagenoeg 25% (18) van die ondersoekgroep was al voorheen in kinderhuise, terwyl 22% van die ondersoekgroep in nywerheidskole was.³⁰

Dit blyk dat slegs 'n klein persentasie van die ondersoekgroep al voorheen in pleegsorg was en dit wil voorkom asof pleegsorg oor die algemeen meer gewens is as inrigtingsversorging. 'n Totaal van 8 persone uit die ondersoekgroep was al voorheen in 'n verbeteringskool.³¹ Ondersoeker is van mening dat

die behandeling wat blanke jeugdige oortreders in Constantia-skool (die enigste verbeteringskool vir blanke seuns) ontvang van uitstaande gehalte is.³² Beskikbare navorsing wat by die inrigting onderneem is dui daarop dat nagenoeg 20% van die inrigting se leerlinge binne 'n periode van een jaar na ontslag in die gevangenis beland.³³ In 'n studie wat onderneem is van die Verbeteringskool vir Kleurlinge, is gevind dat nagenoeg 71% van die leerlinge binne 'n periode van vier jaar na ontslag weer in misdaad verval.³⁴ 'n Moontlike rede vir hierdie toedrag van sake is die feit dat baie van die jeugdiges voor opname in die inrigting reeds vasgevang is in die kriminele sub-kultuur. Dit is nie 'n ongewone verskynsel om in die Jeughof Kleurling jeugdiges aan te tref met 4 of 5 vorige veroordelings nie. Aangesien daar nie voldoende fasiliteite is vir die doeltreffende beheer en behandeling van die oortreders nie, is die howe gevolglik verplig om in die meerderheid gevalle lyfstraf op te lê. Die gevolg is dat wanneer die jeugdige uiteindelik uit die gemeenskap verwyder word dit uiters moeilik is om hom te rehabiliteer.

5.7 HIPOTESE 6: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN GEVANGENISSETTING VIR MINDER ERNSTIGE OORTREDERS EN DIE LATERE VERVAL IN ERNSTIGE MISDAAD

'n Ontleding van die ondersoekgroep se misdaadrekords dui daarop dat diegene met vorige veroordelings se eerste misdaad minder ernstig is as die misdryf waarvoor hulle tans aangekla word. Die ondersoekgroep is egter te klein om veralgemeende afleidings te maak in verband met die kriminaliserende effek van gevangenisstraf. 'n Ontleding van beskikbare literatuur bevestig egter die moontlikheid dat gevangenisstraf eerder 'n kriminaliserende as 'n rehabiliterende uitwerking het. In 'n onlangse navorsingspublikasie van die Instituut vir Kriminologiese Navorsing van die Universiteit van Kaapstad, word die voorafgaande stelling bevestig:

Furthermore, experiences during incarceration (such as violence and intimidation by gangster fellow inmates) are likely to create or increase personality pathology in a young offender, thus rendering him more severely

*disturbed on release than when he was first committed.*³⁵

Wat betref die ondersoekgroep, blyk dit dat die aantal eerste oortreders wat deel van die ondersoekgroep vorm buite verhouding hoog is.³⁶ Tydens die ondersoek het dit geblyk dat oortreders aan wie borg toegestaan is dit uiters moeilik vind om vanuit die gevangenis reëlings vir hulle borg te tref. 'n Algemene klagte onder die verhoorafwagtendes was dat hulle nie met mekaar oor die weg kan kom nie -- Bewerings is ook gemaak dat die geharde oortreders die jongeres negatief beïnvloed.

Onderstaande gegewens in verband met die ondersoekgroep se kriminele rekords en die misdade wat hulle na bewering bepleeg het, is verkry:

Tabel 5.18

Verhoorafwagtendes se Vorige Veroordelings

AANTAL VORIGE VEROORDELINGS	AANTAL N	% VAN N
Geen vorige veroordelings	17	22,9
Een vorige veroordeling	15	20,3
Twee vorige veroordelings	11	14,9
Drie vorige veroordelings	8	10,8
Vier vorige veroordelings	6	8,1
Vyf vorige veroordelings	5	6,8
Ses vorige veroordelings	2	2,7
Sewe vorige veroordelings	5	6,8
Agt vorige veroordelings	2	2,7
Nege of meer vorige veroordelings	3	4,0
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.19

Aard van die Beweerde Oortredings gepleeg deur die Onder=
soekgroep

AARD VAN OORTREDING	AANTAL (N)
Huisbraak en diefstal	13
Besit van gesteelde goedere	3
Diefstal en poging tot diefstal	11
Motordiefstal	12
Roof	4
Moord en verkragting	2
Aanranding	1
Bedrog	9
Poging tot Lugroof	1
Besit van dagga	1
Dronkbestuur	3
Versuim om hotelrekening te betaal	1
Vervalsing van uitgifte	1
Nie-onderhoud	1
Artikel 29/Wet 41 van 1971*	5
Slenter	1
Oortreding van die Maatskappye Wet	1
Onbekend/Nie klassifiseerbaar	4
TOTAAL	74

* Geliewe te let dat persone wat in terme van artikel 29 van Wet 41 van 1971 omskryf word, nie noodwendig kriminele oortredings begaan het nie.

5.8 HIPOTESE 7: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN DIE HOUDING VAN OORTREDERS TEN OPSIGTE VAN DIE MISDADE WAT HULLE GEPLEEG HET EN HULLE REHABILITASIE= PROGNOSE.

Die proses van rehabilitasie van die gevangene word dikwels gesien as die proses waardeur hy die erns van die misdryf wat hy gepleeg het besef. Gevangenispersoneel verwag van die oortreder dat hy moet "bieg". Tydens die ondersoek het dit geblyk dat die "geharde" oortreder dikwels ongeërgd staan teenoor die misdryf wat gepleeg is en skuld ontken. Dié ongeëerde houding van die geharde oortreder word weer= spieël in die feit dat hy glo dat niemand enige skade gely het as gevolg van sy optrede nie. Een oortreder, met meer as 12 vorige veroordelings, en wat 'n motor gesteel het wat

later uitgebrand gevind is, se houding teenoor die misdryf wat hy gepleeg het, was soos volg:

Ek glo nie die eienaar van die motor het enige skade gely nie - - hy behoort bly te wees - - want die assurance gaan nou vir hom geld gee vir 'n nuwe motor.³⁷

'n Ander oortreder wat skuldig bevind is aan bankroof het beweer dat die banke genoeg profyt maak - - hy was dus van mening dat niemand enige skade berokken is nie.³⁹ Die betrokke persoon het beweer dat hy nooit van 'n enkeling iets sal steel nie.

Tydens die ondersoek het dit geblyk dat daar 'n verband bestaan tussen oortreders se belewenis van hulle arrestasies en die houdings ten opsigte van die oortedings wat hulle gepleeg het. Hierdie aspek verg verdere navorsing.

5.9 HIPOTESE 8: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN RESIDIVISME AAN DIE EEN KANT EN DIE MISBRUIK VAN DRANK EN AFHANKLIKHEIDSVORMENDE STOWWE AAN DIE ANDER KANT

Uit die betrokke ondersoek blyk dit dat 'n totaal van 26 oortreders drankprobleme het. Indien die totale aantal response op 'n vraag oor die voorkoms van alkoholisme in ag geneem word, blyk dit dat 42% van die ondersoeksgroep 'n drankprobleem het.³⁹ Die gebruik van dwelmmiddels - - kom algemeen voor by 29 oortreders, dit is 46% van die totale aantal respondente.⁴⁰

'n Totaal van 38 oortreders het beweer dat hulle onder die invloed van drank of dwelmmiddels verkeer het toe die beweerde misdrywe gepleeg is. Die misbruik van alkohol word dikwels deur oortreders gebruik as verskoning waarom hulle in misdaad verval het. Dit blyk noodsaaklik te wees dat daar in die gevangenis voorsiening gemaak word vir die gespesialiseerde behandeling van alkoholisme.

Gegewens in verband met die voorkoms van alkohol en dwelm-afhanklikheid in die onderzoekgroep word in Tabel 5.20 vervat.

Tabel 5.20

Voorkoms van Alkohol-Afhanklikheid

AARD VAN AFHANKLIKHEID	AANTAL (N)	% VAN N
Afhanklik van alkohol	26	35,1
Sporadiese misbruik van alkohol	12	16,2
Geen alkoholprobleem	36	48,7
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.21

AARD VAN DWELMGEBRUIK	AANTAL (N)	% VAN N
Gereelde misbruik	29	39,2
Sporadiese gebruik	11	14,9
Geen gebruik	34	45,9
TOTAAL	74	100,0

'n Aspek wat verdere navorsing verg, is oortreders se houdings teenoor hulle moontlike probleme. So byvoorbeeld kan die verband tussen oortreders se houdings teenoor drankmisbruik en die pleeg van misdade ondersoek word. Meer as 50% van die ondersoek groep beweer dat hulle onder die invloed van drank was ten tye van die pleeg van die bweerde misdade. Slegs enkele oortreders was daarenteen gunstig ingestel ten opsigte van behandeling vir hulle "bweerde" drankprobleme.

Dit blyk dat 'n groot aantal oortreders hulle gevangenis-setting as die finale keerpunt in hul lewe beskou en dat hulle gevolglik nie meer omgee wat met hulle gebeur nie. Tydens die ondersoek het dit geblyk dat die oortreders 'n onrealistiese beeld (dikwels 'n negatiewe beeld) het van dit wat 'n maatskaplike werker vir hulle kan doen. Onderstaande tabel gee oortreders se siening weer in verband met wat 'n maatskaplike werker vir hulle kan doen en die

behoeftes wat hulle ervaar.

Tabel 5.22

Oortreders se Siening van dit wat 'n Maatskaplike werker
vir hulle kan doen

OORTREDERS SE BEHOEFTE	AANTAL	% VAN N
1. Wil graag na 'n rehabilitasiesentrum vaan en/of behandeling vir alkoholisme ontvang	10	13,5
2. Wil graag psigiatriese behandeling ontvang	7	9,5
3. Wil behandeling kry vir 'n dwelmprobleem	4	5,4
4. Wil graag regshulp kry	4	5,4
5. Wil graag geld en/of klere hê	3	4,0
6. Wil graag 'n werk kry	3	4,0
7. Wil graag borg hê	3	4,0
8. Wil graag 'n proefbeampteverslag by die hof hê	10	13,5
9. Wil graag kontak met gesin en familie verbeter	4	5,4
10. Wil geen hulp hê nie	14	18,9
11. Voel onseker oor hulp verlang	12	16,2
TOTAAL	74	100,0

5.10 HIPOTESE 9: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN OORTREDERS SE
HOUDING TEENOR GEVANGENISSTRAF EN HULLE
REHABILITASIEPROGNOSE

Dit blyk dat die meerderheid eerste oortreders hul gevange=
nissetting negatief beleef. Vir die residivis is die ge=
vangenis egter 'n plek waarin hy dikwels tuis voel aangesien
die gevonniste gevangene min verantwoordelikhede moet dra.
Een oortreder wat al meer as 10 keer gevangenisstraf opgelê
is, se siening in verband met die gevangenis was soos volg:

*Dit is 'n vakansie-kamp. Ek het geen bekommernisse nie
... ek hoef nie te "worry" oor my woonstelhuur, water en
ligte nie en waar ek kos vandaan sal kry nie.*⁴¹

Die meerderheid oortreders in die ondersoekgroep was van
mening dat gevangenisstraf geen doel dien nie. Die be=
langrikste drie redes wat hiervoor aangevoer is;

(i) dit lei tot vervreemding van gesinsverbande;
(ii) oortreders beïnvloed mekaar negatief; (iii) ledigheid in die gevangenisopset.⁴² Uit 'n ontleding van die response ten opsigte van die lede van die groep wat al voorheen in die gevangenis was blyk dit dat die beperkte kontak wat hulle met hul gesinne of vriende gehad het hulle grootste enkele probleem was.⁴³

Uit 'n ontleding van response ontvang van 25 oortreders wat voorheen in die gevangenis was, blyk dit dat hulle vernaamste drie probleme soos volg was; die verwydering van hulle gesin en vriende, die negatiewe invloed van mede-gevangenes en 'n gebrek aan betekenisvolle werk.⁴⁴

Slegs 'n klein persentasie van die respondente was van mening dat die dissipline-stelsel van die gevangenis 'n moontlike rede is waarom gevangenisstraf nie 'n doel dien nie. Die meerderheid oortreders kan blykbaar oor die algemeen goed met gevangenispersoneel oor die weg.

'n Aspek wat moeilik meetbaar is, is die mate van berou wat oortreders toon as gevolg van die misdade wat hulle gepleeg het. Die meerderheid respondente het aangedui dat die meeste gevangenes nie berou het oor hulle misdade nie.⁴⁵ Wat die ondersoek betref is dit uiters moeilik om enige wetenskaplike afleidings te maak met betrekking tot die faktore wat 'n invloed het op die mate van berou wat oortreders toon. Ondersoeker is van mening dat die volgende faktore 'n invloed kan hê op die mate van berou wat oortreders toon:

- (a) Die persoonlikheidsamestelling van die oortreder - - dit is 'n algemeen aanvaarde feit dat die psigopatiese oortreder nie voldoende berou toon oor sy daade nie
- (b) Die behandeling wat die oortreder ontvang gedurende die tydperk wat hy verhoorafwagting is
- (c) Die wyse waarvolgens vonnisoplegging geskied, indien die vonnis nie 'n element van restitusie

bevat nie kan dit by die oortreder haat en weersin tot gevolg hê

- (d) Het die oortreder tydens sy verhoor 'n regsverteenwoordiger gehad aldan nie? - - dit gebeur dikwels dat oortreders na vonnis=oplegging beweer dat hulle onskuldig bevind sou geword het indien hulle regsverteenvooring gehad het; en dit is gevolglik moeilik om die persone binne die gevangenisopset te "rehabiliteer".

Daar is in Suid-Afrika nog geen navorsing gedoen oor die houdings van oortreders teenoor gevangenisstraf nie. Die onderzoekgroep is te klein om enigsins betekenisvolle afleiding hieroor moontlik te maak. Ondersoeker vertrou egter dat die gegewens uit die ondersoek verkry, sal dien as stimulus tot verdere navorsing.

Tabel 5.23

Redes waarom Gevangenisstraf nie Altyd 'n Doel Dien nie

MOONTLIKE REDE	AANTAL RESPONSE (R)	% VAN R
Ledigheid in die gevangenis	27	15,0
Gevangenes word te goed behandel	2	1,1
Die meeste gevangenes wil nie verander nie	21	11,7
Gevangenes werk nie hard genoeg nie	11	6,1
Negatiewe invloed van mede-gevangenes	31	17,2
Gebrekkige behandelingsfasiliteite	26	14,4
Gebrek aan aanvaarding deur die gemeenskap	23	12,8
Vervreemding van gesinsbande	33	18,3
Gebrekkige dissipline	3	1,7
Oordrewe dissipline	3	1,7
TOTAAL	180	100,0

Tabel 5.24

Houding ten Opsigte van die Doel van Gevangenisstraf

HOUDING VAN OORTREDERS	AANTAL (N)	% VAN N
Gevangenisstraf dien geen doel nie	33	44,6
Onseker of gevangenisstraf 'n doel dien	27	36,5
Geen antwoorde of response	14	18,9
TOTAAL	74	100,0

Tabel 5.25

Houding van Oortreders wat Voorheen in die Gevangenis was
die waarde van Gevangenisstraf

HOUDING VAN DIE OORTREDERS	AANTAL (N)	% VAN N
Nie voorheen in gevangenis	49	66,2
Gevangenisstraf het wel vir my iets positief beteken	6	8,1
Gevangenisstraf het niks vir my beteken nie	15	20,3
Onseker of gevangenisstraf 'n doel gedien het	4	5,4
TOTAAL	74	100,0

5.11) HIPOTESE 10: DAAR IS 'N VERBAND TUSSEN DIE AANTAL OORTREDERS UIT DIE ONDERSKEIE BEVOLKINGSGROEPE WAT IN DIE GEVANGENIS EN DIE BESKIKBAARHEID VAN MAATSKAPLIKE DIENSTE VIR HIERDIE BEVOLKINGSGROEP

Daar kan slegs kortliks verwys word na die onrusbarende getal nie-blankes wat in ons gevangenis opgeneem word. Die verklaring vir die verskynsel is kompleks van aard en dit val saam met hulle sosiale, ekonomiese en politiese ontwikkeling.

Indien die aantal nie-blankes wat jaarliks in Pollsmoor gevangenis opgeneem word vergelyk word met die aantal blankes wat in dieselfde gevangenis opgeneem word, blyk dit dat die blankes minder as 10% van die totaal behels (Tabel 5.2).

Daar is, sover ondersoeker weet, nog nie 'n wetenskaplike studie gedoen om die beskikbaarheid van maatskaplike dienste

ten opsigte van die onderskeie bevolkingsgroepe te vergelyk nie. Vir die doeleindes van die ondersoek is dit voldoende om melding daarvan te maak dat die proefdiensstelsel ten opsigte van blankes in die Kaapse Skiereiland by verre beter ontwikkel is as die vir nie-blankes. Tydens die ondersoek het dit ook geblyk dat daar 'n akute tekort is aan geskikte veiligheidsplekke vir Swart en Kleurling jeugdiges; die gevolg is dat kinders so jonk as 12 jaar oud by tye in die gevangenis aangehou word.

5.12 SAMEVATTING EN GEVOLGTREKKING

Die gegewens vervat in hierdie hoofstuk, asook die resultate van die ondersoek, kan geensins as 'n maatstaf gebruik word om veralgemenings te maak oor die waarde van gevangenisstraf in Suid-Afrika nie. Die ondersoek dui wel op enkele leemtes, veral wat die behandeling en klassifikasie van korttermyn-oortreders betref. Enkele redes word ook genoem waarom gevangenisstraf nie altyd rehabiliterende waarde inhou nie. Van die vernaamste redes is soos volg:

- Die lang tydperk tussen die arrestasie van oortreders en vonnisoplegging
- Die gebrek aan klassifikasiestelsel vir korttermyn-oortreders
- Gebrekkige behandelingsfasiliteite vir korttermyn-oortreders
- Gevangenisstraf bring 'n vervreemding van gesins- en gemeenskapsbande mee.

Ondersoeker is van mening dat hy in sy doel sou geslaag het indien die voorafgaande gegewens dien as stimulus tot verdere navorsing. Verdere navorsing in verband met aspekte van gevangenisstraf sal alleenlik waarde hê indien die gevangenisowerhede se belangstelling en samewerking deur navorsers verkry kan word.

In die voorafgaande hoofstukke is 'n kritiese evaluering van die doel en waarde van gevangenisstraf gegee en kan ondersoeker nie anders as om tot die gevolgtrekking te kom dat gevangenisstraf slegs in hoogs uitsonderlike gevalle as strafmetode gebruik behoort te word nie. By gebrek aan geskikte alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika gebeur dit te dikwels dat daar van gevangenisstraf as strafmetode gebruik gemaak moet word.

Die afleiding kan ook gemaak word dat by die beplanning van alternatiewe tot gevangenisstraf, metodes oorweeg moet word om:

- Oortreders die geleentheid te bied om nuwe sosiale en praktiese vaardighede aan te leer
- Oortreders se gesins- en gemeenskapsbande te versterk
- Alternatiewe tot gevangenisstraf te vind, veral in die geval van jeugdige oortreders.

Vervolgens word in die volgende afdeling van die ondersoek gekyk na die kwessie van gemeenskapsdiensvonnisse as 'n alternatief tot gevangenisstraf.

VOETNOTAS

1. Daar was gedurende Juliemaand slegs 2 blanke verhoor=
afwagtende vroue en gevolglik is besluit om slegs mans
by die ondersoek in te sluit. Die vonnisiskuldenaars
is nie by die ondersoek betrek nie omdat persone wat in
die gevangenis beland weens skuld nie normaalweg as
"kriminele" oortreders beskou kan word nie.
2. Ondersoeker is van mening dat 'n komitee van ondersoek
aangestel behoort te word ten einde alle aspekte van
gevangenisstraf in Suid-Afrika te ondersoek.
3. Midgley, James et al: Crime and Punishment in South
Africa, McGraw Hill Uitgewers, Johannesburg, 1975, p. 19.
4. Van der Westhuizen, J. et al: Die Meting en Voorspelling
van Paroolsukses onder blanke langtermyn-oortreders,
Instituut vir Kriminologie, Universiteit van Suid-Afrika,
1980, p. 83.
5. Naudè, C.M.B.: Die Afskrikwaarde van 'n Vonnis vir die
Oortreder Self en Vir Individue. In Die Samelewing,
Misdaad Straf en Hervorming, Junie 1975, Kaapstad, p. 45.
6. Tabel 6.2. In twee gevalle waar persone na rehabilita=
siesentrums verwys is het meer as 6 maande verloop voor
die persone se eerste opname in die gevangenis en hulle
uiteindelijke verwysing na rehabilitasiesentrums.
7. THE STAR: SA FACES PRISONS CRISIS-GENERAL, Johannesburg,
Wednesday, February 4, 1981, p. 1.
8. Van der Westhuizen, J. et al: Op. cit., Tabel 5.3.,
p. 80.
9. Ibid., p. 80.
10. Tabel 6.3.
11. Jeugdiges word gewoonlik slegs op aanhouding in Verbe=
teringskole geplaas na vonnisoplegging.

12. Ondersoeker het die inligting verkry uit onderhoude met maatskaplike werkers wat met Kleurling-jeugdiges werk. Daar is net een verbeteringskool vir Kleurling-jeugdiges.
13. Hauser, Richard: "Prison Reform and Society" Prison Service Journal, Prison Staff College, Wakefield, Volume III, October 1963.
14. Van der Westhuizen, J. et al: Op. cit., p. 141.
15. Tabel 6.6.
16. Tabel 6.7.
17. Tabel 6.8.
18. Tabel 6.9.
19. Tabel 6.10.
20. Die gegewens word nie in tabelvorm aangedui nie.
21. Van der Westhuizen, J. et al: Op. cit., p. 97.
22. Ibid., p. 97.
23. Tabel 6.13.
24. Tabel 6.13.
25. Tabel 6.14.
26. Tabel 6.15.
27. Tabel 6.16.
28. Republiek van Suid-Afrika: Die Kinderwet, Wet 33 van 1960, Staatsdrukker, Pretoria, artikel 31(2). Maatskaplike Werkers maak egter slegs by uitsondering gebruik van proefplasing.
29. THE CAPE TIMES: A Bad Mixture, hoofartikel, 23 Julie 1980. In die betrokke artikel word kritiek gelewer op die plasing van kinders in nywerheidskole wat aanleiding gee tot drossery.
30. Tabel 6.12.

31. Tabel 6.12.
32. Ondersoeker het die skool gereeld besoek en is selfs deur leerlinge van die inrigting meegedeel dat hulle baie gelukkig is.
33. Republic of South Africa: House of Assembly Debates Fourth Session - Sixth Parliament, Questions and Replies, 24 to 28 March, 1980, p. 471. Die statistiek is slegs bereken oor 'n periode van een jaar na ontslag uit die skool.
34. Boshoff, M.S.: Sukses en Mislukking na Verbeteringskool=behandeling van Manlike Kleurlingjeugoortreders, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Verslag no. 5-61. 1976.
35. Küpper-Wedepohl, L.: Alternatives to Traditional Incarceration with special reference to Juveniles, Instituut vir Kriminologie, Universiteit van Kaapstad, April 1980, p. xii.
36. Tabel 6.17. 41% van die ondersoekgroep het slegs een of geen veroordelings gehad.
37. Aangesien die beginsel van vertroulikheid gehandhaaf word, kan die persoon se identiteit nie bekend gemaak word nie. Die persoon het sy jeugjare in verskeie inrigtings deur=gebring.
38. Die betrokke persoon is 'n totaal van 16 jaar gevangenis=straf opgelê en het sy jeugjare ook in inrigtings deur=gebring.
39. Tabel 6.22.
40. Tabel 6.23.
41. Om die beginsel van konfidensialiteit te handhaaf, word die persoon se naam nie genoem nie.
42. Tabel 6.24.
43. Tabel 6.27.

44. Die gegewens is verkry uit die vraelys.
45. 'n Totaal van 30 oortreders was van mening dat die meerderheid oortreders nie berou toon ten opsigte van hul oortredings nie.

HOOFSTUK 6

GEMEENSKAPSDIENS AS ALTERNATIEF TOT GEVANGENISSTRAF IN ENGELAND EN WALLIS

6.1 INLEIDING

In die voorafgaande hoofstukke is klem gelê op aspekte van gevangenisstraf en is daar gepoog om te bewys dat korttermyngevangenisstraf oor die algemeen van weinige rehabiliteerende waarde is. Alvorens alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika bespreek word, word daar nou aandag geskenk aan die ontwikkeling van gemeenskapsdiens as alternatief tot gevangenisstraf in Engeland en Wallis.

Vir die doeleindes van die ondersoek word slegs verwys na enkele gebiede waar gemeenskapsdiensstelsels in Engeland en Wallis ingestel is. Die indrukke wat ondersoeker verkry het na 'n besoek aldaar aan enkele gemeenskapsdiensstelsels gedurende Mei 1980, word ook bespreek. Die Suid-Afrikaanse Strafrekstelsel is histories nou verbonde aan die Strafstelsel van Engeland en om die rede is ondersoeker van mening dat 'n kritiese ontleding van die gemeenskapsdiensstelsels van Engeland kan help om riglyne neer te lê vir die ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnise as strafvorm in Suid-Afrika.¹

6.2 DIE GESKIEDENIS VAN DIE GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE

In November 1966 het Sir Roy Jenkins namens die Britse regering die Adviserende Raad insake die Strafrekstelsel versoek om ondersoek in te stel na moontlike wysigings van, en byvoegings wat gemaak kan word tot vonnise wat gevangenisstraf uitsluit. 'n Sub-komitee is aangestel onder voorsitterskap van Lady Barbara Wootton. Die primêre taak van die komitee was om voorstelle te doen oor alternatiewe tot gevangenisstraf en dit is veronderstel om die eerste omvattende studie in hierdie verband te wees. Volgens Younger² is een van die mees betekenisvolle aanbevelings van die komitee dat oortreders die een of ander vorm van gratis

diens aan die gemeenskap moes lewer as 'n alternatief tot gevangenisstraf.

Dit kan nie met sekerheid gesê word by wie die gedagte ontstaan het dat oortreders as deel van hulle straf 'n diens tot voordeel van die gemeenskap moet lewer nie. Hauser³ (Prison Service Journal, 1963) het gedurende 1963 'n artikel geskryf oor gevangenisshervorming waarin hy voorgestel het dat oortreders 'n diens aan die gemeenskap moet lewer wat vir die oortreder sowel as die gemeenskap van waarde moet wees. Hauser het die mening gehuldig dat die meerderheid oortreders sosiaal onderontwikkeld is en dat maatskaplike onbetrokkenheid tiperend is van die meerderheid oortreders.⁴ Hy glo dat die grondslag van rehabilitasie in die maatskaplike opvoeding van die oortreder lê, met die doel om die oortreder "maatskaplike" betrokke te maak. Sy basiese uitgangspunt stel hy soos volg:

*We believe that in most cases prisoners are neither bad nor mad but socially under-developed people who suffer from some degree of apathy ... What is needed is the strengthening of the individual and the community so that they are better able to meet these difficulties. Many problems may baffle the individual on his own but if he can be stimulated to participate in the life of the group, or perhaps to form groups, then the same problems can often be satisfactorily met and dealt with.*⁵

Oortreders is sedert die vroegste tye gebruik om dienste te verrig tot voordeel van die Staat en gemeenskap. Die gebruik van slawe-arbeid kan moontlik beskou word as 'n vorm van gemeenskapsdiens. Aangaande Engeland is daar talle voorbeelde van oortreders wat in die verlede gelas was om dienste tot voordeel van die Staat te verrig. In 1602 in 'n kommissie aangestel deur Koningin Elizabeth I om toe te sien dat sekere oortreders verplig word om tot diens van die Vloot te wees.

Except when convicted of willful murder, rape and burglary, an offender might be reprieved from execution and imprisoned to the navy; wherein, as in all things our desire is that justice may be tempered with clemency and mercy ... our good and quiet subjects be protected

*and preserved, the wicked and evil disposed, restrained and terrified and the offenders be in such sort corrected and punished that even in their punishment they may yield some profitable service to the Commonwealth.*⁶

Die ontstaan van Werkshuise in die 16de en 17de eeu as gevolg van wetgewing, gerig op die armoede-vraagstuk, het aanleiding gegee tot verskillende vorms van arbeid wat tot voordeel van die Staat verrig is. In 1670 is wetgewing ingedien wat voorsiening daarvoor gemaak het dat insolvente persone uit die gevangenis ontslaan kan word deur by die Vloot aan te sluit.⁷ Die persone was egter verplig om vir 'n onbepaalde tydperk in diens van die Vloot te bly en dit is eers in 1703 wat die tydperk van diens spesifiek bepaal is.⁸ Die feit dat oortreders gelas is om te werk as soldate en/of seelui is aan die begin van die 19de eeu heftig gekritiseer. Pease⁹ haal Radzinowicz as volg aan oor die gebruik van regimente wat hoofsaaklik bestaan het uit oortreders:

*This brought the indignant retort from a general that the army did not want jailbirds to lower the tone of the regular regiments now that their moral prestige has much improved.*⁹

Die begin van die 19de eeu is gekenmerk deur belangstelling in die gevangenis as strafstelsel. Navorsers het klem begin lê op die doeltreffendheid van genvangenis-hervormingsprogramme met die gevolg dat die doel en waarde van gevangenis krites bevraagteken is. Die gevolg is dat die gees van die moderne rehabilitasie-filosofie tans gerig is op die behandeling van die oortreder in gemeenskapsverband. Die soek na alternatiewe tot gevangenisstraf het hernieude belangstelling in strafvorme soos gemeenskapsdiens tot gevolg gehad.

In Brittanje was daar gedurende die tydperk 1956 tot 1966 'n ongekeerde toename in misdaad. Kommer is uitgespreek oor die groot aantal persone wat in gevangenis opgeneem

moes word. Tradisionele strafmetodes het geen inslag gehad op die toenemende gevangenisbevolking nie.¹⁰ Die tydperk is gekenmerk deur ekonomiese vooruitgang en die hervormingsprogramme van die welsynstaat. Sekere konserwatiewe persone het die styging in misdaad toegeskryf aan die uitwerking van die welsynstaat.

*Enoch Powell, being one such example, argued that the Welfare State had promoted the disruption of the social fabric and the abrogation of personal responsibility. It was alleged that the conversion of an individual need or want into a social right had resulted in the State having become both the source and focus of social and personal grievance.*¹¹

Daar was natuurlik ander menings en dikwels teenstrydige verklarings vir die toename in misdaad; sekere persone het geredeneer dat die welsynstaat se hervormingsprogramme verder uitgebrei moes word.¹² Daar was egter diegene wat besef het dat die verklaring van misdaad 'n komplekse verskynsel is en dat maatskaplike hervorming ook gepaard moet gaan met die ontwikkeling en uitbreiding van alternatiewe tot gevangenisstraf.¹³

Van die begin van 1950 het daar 'n nuwe belangstelling ontstaan in die slagoffers van misdaad. Verskeie belangrike publikasies het oor die onderwerp verskyn. Die 1948 Criminal Justice Act het weinig beskerming verleen aan die slagoffers van misdaad en die mening is uitgespreek dat oortreders nie gestraf word nie, terwyl die slagoffers diegene is wat ly.¹⁴ In 1957 het Margaret Fry voorgestel dat 'n kompensasiestelsel ingestel word vir die slagoffers van geweldd misdade.¹⁵ In 1959 het die Home Office 'n verslag (Penal Practice in a Changing Society) gepubliseer waarin voorgestel is dat nuwe metodes gevind moet word om oortreders te laat besef wat die skade is wat hulle berokken het.¹⁶ Die betaling van geld aan slagoffers is egter nie beskou as die doeltreffendste metode om kompensasie te bewerkstellig nie. In 1967 het verteenwoordigers van die Landdrosvereniging as volg getuig voor die Adviserende Raad insake die

Strafstelsel van Engeland:

*We suggest an exploration of the possibility of making an offender do something to put right, quite personally, and in a practical way, the loss or damage he has caused by his offence. We have in mind, for example the provision of powers enabling courts to order a person dropping litter to sweep streets, or those committing damage to assist in effecting repairs, and so on.*¹⁷

Die begin van die sestiger jare is gekenmerk deur 'n ongekende belangstelling in die rol van die vrywilliger in welsynswerk. Volgens Webber was die aanbevelings van die Seebohm-verslag van deurslaggewende belang en in die verband verwys sy na paragraaf 478 van die Seebohm-verslag.

*Die personeel van die Welsynsdepartemente moet hulle nie as 'n selfbehoudende eenheid beskou nie, maar liever as deel van 'n netwerk van diens binne die gemeenskap. Dus is die effektiewe koördinasie van ander dienste en individue en mobilisasie van die gemeenskaplike hulpmiddele, veral vrywilligers, om in die aanvraag te voorsien net so 'n belangrike aspek van die administrasie van die Welsynsdepartement - - en vereis dieselfde vaardigheid as die interne bestuur.*¹⁸

Die tydperk is dan ook gekenmerk deur 'n wye verskeidenheid projekte waarin van die dienste van vrywilligers gebruik gemaak is. 'n Interessante ontwikkeling was die gebruik van oudkliënte as vrywilligers.¹⁹ 'n Projek wat met gemengde gevoelens ontvang is, was die inskakeling van oud-oortreders by enkele welsynsorganisasies en diensinstansies. Richard Hauser was een van die voorstanders daarvan dat oortreders gerehabiliteer kon word deur aan hulle die geleentheid te bied om werk wat van sosiale waarde is, te doen.

*We find that people who have been 'sick' can very often be the best advisors as to how to avoid the breakdown of others. This we have learned in our work with mental patients, prisoners, attempted suicides and delinquent youngsters. Their own social value can be re-established by helping others.*²⁰

Die nuwe belangstelling in die rol van die vrywilliger, asook 'n besorgdheid oor die hoë gevangenisbevolking van Engeland en Wallis, was van deurslaggewende betekenis in die soek na alternatiewe tot gevangenisstraf.

6.2.1 Die Wootton-verslag

Die verslag van die Wootton-komitee, bekend as die Wootton-verslag, is vrygestel op 30 Junie 1970. Die ondersoek was hoofsaaklik toegespits op oortreders bo die ouderdom van 17 jaar. Aspekte wat in die ondersoek betrek is, is onder andere die betaling van boetes, die gebruik van bywonings= sentrums, periodieke gevangenisstraf, proefdienste, af= leiding van straf en gemeenskapsdiens. Soos reeds aangedui, was die belangrikste aanbeveling van die komitee dat 'n gemeenskapsdiensstelsel tot stand gebring word sodat oortreders as deel van hul vonnis 'n diens tot voordeel van die gemeenskap kan lewer.

Een van die uitgangspunte van die Wootton-verslag was dat 'n stelsel van gemeenskapsdiens deur oortreders, hoofsaaklik moes berus op die gebruikmaking van vrywillige gemeenskaps= diensorganisasies. In die verslag word verwys na projekte wat reeds vrywillig onderneem is in belang van die gemeen= skap; voorbeelde word genoem van besoeke aan siekes in hospitale, die verspreiding van voedsel en klere aan armes, die herstel van kerke en die ontwikkeling van parke.²¹

Die Wootton-komitee het besondere klem gelê op die rehabili= terende waarde wat vonnisse van gemeenskapsdiens op oortre= ders kon hê en het voorgestel dat oortreders gemeenskapsdiens behoort te lewer in samewerking met nie-oortreders om ge= stimuleer te word tot positiewe optrede.²² Die komitee was van mening dat oortreders werk moes verrig, sonder vergoe= ding, en dat dit werk moet wees wat oor die algemeen deur vrywilligers onderneem word. Die komitee het ook voorgestel dat, waar prakties moontlik, gemeenskapsdiens in 'n oortreder

se eie vryetyd moet plaasvind en dat oortreders 'n spesifieke aantal ure moet werk.²³

Die komitee het verder geglo dat gemeenskapsdiens van besondere waarde kan wees in die hantering van jeugdige oortreders, hoewel volwasse oortreders ook by so 'n gemeenskapsdiensstelsel ingeskakel kon word.²⁴ Daar is verder voorgestel dat die howe sekerheid sou moet hê dat oortreders in staat en bereidwillig is om gemeenskapsdiens te lewer.²⁵ In die verslag van die komitee is geen definitiewe riglyne neergelê vir die keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens nie. Melding word egter daarvan gemaak dat gemeenskapsdiens gebruik kan word in sekere gevalle van diefstal, sekere ernstige verkeersoortredings, saakbeskadiging en minder ernstige gevalle van aanranding.²⁶ In hoofstuk 3 van die Wootton-verslag is verskeie praktiese riglyne neergelê vir die implementering van 'n gemeenskapsdiensprojek waarvan die belangrikste kenmerke vervolgens bespreek word.

6.3 DIE ORGANISERING VAN WERK MET DIE OOG OP GEMEENSKAPSDIENS

Drie vereistes word gestel wat noodsaaklik is vir die organisering van gemeenskapsdienswerk, naamlik: 'n konstante en verskeidenheid hoeveelheid werk wat deur oortreders verrig kan word; fasiliteite moet bestaan om die oortreder in te skakel by die verskillende diensgewende instansies; die nodige masjinerie moet bestaan om toe te sien dat die bepalings van hofbevele ten opsigte van gemeenskapsdiens nagekom word.²⁷

Die Wootton-komitee het vooraf inligting verkry van verskillende diensorganisasies en is op grond van die inligting verseker dat daar genoeg werksgeleenthede vir oortreders is. Daar is egter administratiewe probleme voorsien in die organisering van geskikte werk vir verskillende oortreders. Die komitee was egter van mening dat indien oortreders selektief gekeur word vir gemeenskapsdiens en in samewerking met

vrywilligers werk met die nodige toesig, die administrasie vergemaklik sou word. Die sukses van die skema sou egter grootliks bepaal word op grond van die samewerking van vrywillige diensorganisasies.

6.3.1 Skakeling tussen die Hof en Diensgewende Organisasies

In die Wootton-verslag is voorgestel dat 'n intermediêre organisasie gestig word met die volgende funksies en om verslag te doen oor:

- die oortreders se geskiktheid om gemeenskapsdiens te kan lewer;
- oortreders se agtergrond en vermoëns;
- die organisering van werk vir oortreders deur middel van vrywillige diensorganisasies;
- of die gemeenskapsdiens bevredigend gelever word;
- om indien nodig, reëlins te tref om oortreders terug te verwys na die hof by versuim om hulle pligte uit te voer.²⁸

Na oorweging van beskikbare inligting en voorstelle van verskillende instansies het die Wootton-komitee aanbeveel dat die organisasie van die gemeenskapsdiensstelsel onder die bestaande proef- en nasorgdienste moet val.²⁹ Die komitee was ook van mening dat die diens nie by gevangenis tuisshoort nie, onder andere om veiligheidsredes.³⁰ Aangesien die bestaande stelsel van proef- en nasorgdienste in Engeland nou verbonde is aan die verskillende hofe, is dit as nog 'n rede beskou waarom die organisasie en beheer van 'n gemeenskapdiensstelsel vir oortreders gekoppel moet word aan die bestaande proef- en nasorgdienste.³¹

6.3.2 Die Hofbevel en Wetgewing

Hoewel die Wootton-komitee aanbeveel het dat oortreders in sommige gevalle deur die hofe gelas kan word om gemeenskapsdiens te lewer sonder die gebruik van proefbeampteverslae,

was die komitee van mening dat gemeenskapsdiens aanvullend gebruik moet word as 'n voorwaarde van toesig deur 'n proef=
baamp³². 'n Oortreder wat gemeenskapsdiens lewer, kan
dus bykomende hulp en ondersteuning ontvang van 'n proef=
beamp³² en daar kan ook toegesien word dat die gemeenskaps=
diens behoorlik uitgevoer word. Verder is dit voorgestel
dat daar voorsiening gemaak moet word vir optrede teen oor=
treder³³ wat in gebreke sou bly om gemeenskapsdiens te lewer
soos gelas deur die Hof.³³ In paragraaf 57 van die Wootton=
verslag word aanbeveel dat die maksimum tydperk wat 'n
oortreder gemeenskapsdiens moet lewer, nie 120 uur moet oor=
skry nie en dat daar buigbaarheid moet wees in die toepas=
sing van die stelsel.³⁴

Een van die belangrikste aanbevelings van die Wootton-komi=
tee was dat spesifieke wetgewing nodig is om 'n gemeenskaps=
diensstelsel vir oortreders tot stand te bring. Nadat die
komitee se verslag vrygestel is, is 'n Home Office Working
Group saamgestel om die praktiese beplanning van die projek
te inisieer en om spesifieke Wetgewing in te dien. Die
opdrag van die werkskomitee stel Pease soos volg:

*to consider in the light of the recommendations of
the Advisory Council on the Penal System, the practi=
cal issues raised by a scheme of community service by
offenders and what form of arrangements seems best
suited to give effect to it.³⁵*

6.3.3 Die Gebruik van Bywoningsentrums vir Gemeenskaps= diens

'n Verdere belangrike aanbeveling van die Wootton-komitee
was dat oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, op 'n ekspe=
rimentele grondslag bywoningsentrums inskakel.³⁶ Oortre=
ders kan by die sentrums voorberei word op gemeenskapsdiens.
Indien weersomstandigehde ongunstig sou wees, kan die by=
woningsentrums gebruik word om oortreders konstruktief besig
te hou.

6.3.4 Navorsing en Evaluasie

In paragrawe 60 en 61 van die Wootton-verslag is aanbeveel dat daar eers met gemeenskapsdiensprojekte in sekere areas begin word en indien die resultate van die eksperimente gunstig sou wees, is aanbeveel dat die gemeenskapsdiensstelsel uitgebrei word. Verder is aanbeveel dat die hele ontwikkeling van die stelsel nagevors en krities geëvalueer moet word.³⁷

6.4 DIE REAKSIE VOORTSPRUITEND UIT DIE WOOTTON-VERSLAG

Die aanbevelings van die Wootton-komitee is in die geheel aanvaar en die reaksie op die verslag was feitlik uit alle oorde gunstig. Morgan stel dit dat die konsep van gemeenskapsdiens aanvaarbaar was vir die aanhangers van verskillende strafbeskouings:

*The concept, a new dimension in penal reform appeals to adherents of opposing penal philosophies. The sentence can be regarded as punitive, depriving the offender of his freetime substituting hard work; as reperateive in that the offender repays society in a practical manner for his wrong doings; as reformative, because the offender, through contact with the less fortunate members of society, such as the handicapped, is exposed to the possibility of developing his reformative potential and improving his self-esteem.*³⁸

Die werkskomitee wat die aanbevelings van die Wootton-komitee moes verder voer, het egter sekere wysigings en voorstelle aangebring waarvan die volgende die belangrikste is:

- (a) oortreders moes alleenlik gemeenskapsdiens lewer as 'n alternatief tot gevangenisstraf. Die Wootton-komitee was van mening dat gemeenskapsdiens gelewer moet word in gevalle van minder ernstige oortredings en dat gemeenskapsdiens nie noodwendig 'n alternatief tot gevangenisstraf moet wees nie.
- (b) die werkgroep het besluit dat 'n vonnis van gemeenskapsdiens nie noodwendig gekoppel behoort

te word aan die toesig van 'n proefbeampte nie.

- (c) die werkgroep het aanbeveel dat 'n vonnis van gemeenskapsdiens 'n spesifieke aantal uur moet wees wat wissel van 40 tot 120 uur.³⁹

6.4.1 Die Criminal Justice Act van 1972.

As voortvloeiing uit die aanbevelings van die Wootton-komitee en die werkgroep wat aangestel is, is wetgewing gepro-mulgeer op 26 Oktober 1972 in die vorm van die Criminal Justice Act van 1972.⁴⁰ Die betrokke aspekte in die wet wat handel oor alternatiewe vorms van straf is later hervat in die Powers of Criminal Courts Act van 1973. Die vernaamste bepalings van die Wet is soos volg:⁴¹

Artikel 14(1) van die wet bepaal dat die Hof 'n oortreder bo die ouderdom van 17 jaar, wat skuldig is aan 'n oortreding waarvoor hy gevangenisstraf opgelê kan word, kan gelas om gemeenskapsdiens te verrig sonder vergoeding vir nie minder as 40 uur nie tot 'n maksimum van 240 uur.

Artikel 14(2) van die wet bepaal onder watter omstandighede 'n hofbevel tot gemeenskapsdiens gemaak kan word. Van die belangrikste vereistes wat gestel word, is:

- die oortreder moet hom bereidwillig verklaar om gemeenskapsdiens te lewer;
- die hof moet oortuig wees dat die fasiliteite vir die lewering van gemeenskapsdiens bestaan in die distrik waar die oortreder woonagtig is: en
- 'n proefbeampteverslag moet ingedien word oor die oortreder se omstandighede en die hof moet oortuig wees dat die oortreder geskik is om die gemeenskapsdiens te kan lewer.

Artikel 14(4) van die wet (Powers of Criminal Courts Act 1973) bepaal dat 'n proefbeampte moet toesien dat die

bepalings van die hofbevel nagekom word. Voorsiening word gemaak dat persone deur 'n proef- en nasorgkomitee benoem kan word om toe te sien dat die bepalinge van gemeenskapsdiensbevele nagekom word.

Artikel 14(5) van die wet bepaal dat die hof in eenvoudige taal moet verduidelik wat die doel en gevolg van 'n gemeenskapsdiensvonnis is en dit moet duidelik aan die oortreder gestel word wat die gevolge sou wees indien die bepalinge van die hofbevel nie nagekom word nie.

Artikel 14(6) van die Power of Criminal Courts Act bepaal dat die oortreder sowel as die betrokke proefbeampte van 'n afskrif van die hofbevel voorsien moet word.

Artikel 15(1)(a) en (b) bepaal dat 'n oortreder wat gemeenskapsdiens moet lewer, sy betrokke proefbeampte in kennis moet stel van enige adresverandering. Dit word van die oortreder verwag om die hoeveelheid ure te werk soos bepaal deur die hof onder instruksie van 'n gemagtigde amptenaar. Dit word van die oortreder verwag om die gemeenskapsdiens binne 'n tydperk van een jaar na die Hofbevel te voltooi.

Artikel 15(3) bepaal dat daar sover prakties moontlik, gepoog moet word om geen konflik te veroorsaak met 'n oortreder se geloofsoortuiginge nie en dat gemeenskapsdiens nie moet bots met oortreders se skoolbywoning of werksure nie.

In Artikel 16 word die prosedure bespreek wat gevolg moet word wanneer 'n oortreder versuim om die bepalinge van 'n gemeenskapsdiensvonnis behoorlik na te kom. Oortreders kan ingevolge Artikel 16(2) en (3) van die Powers of Criminal Courts Act beboet word tot 'n bedrag van £50 en/of die oorspronklike vonnis kan tersyde gestel word en die oortreder kan 'n nuwe vonnis opgelê word.

6.4.2 Die Eksperiment in Ses Areas

In ooreenstemming met die aanbevelings van die Wootton-komitee is daar in Januarie 1973 in ses eksperimentele areas begin met gemeenskapsdiensprojekte vir oortreders. Volgens Croft⁴² het die Wootton-komitee nie definitiewe riglyne neergelê met betrekking tot die soort oortreder wat geskik mag wees om gemeenskapsdiens te lewer nie. Croft bespreek in hoofstuk 2 die grondslag waarop oortreders ge= keur is vir gemeenskapsdiens in die ses eksperimentele areas.⁴³ Daar word vervolgens gelet op die belangrikste keuringsvereistes wat in die ses areas gegeld het. (Die administrasie en bestuur van enkele gemeenskapsdiensstelsels in Engeland en Wallis sal later breedvoerig bespreek word.)

6.4.2.1 Durham

In 1974 is 'n oortreder wat geskik vir gemeenskapsdiens beskou is, soos volg beskryf:

He is of a fairly stable personality with a motivation towards community service at a level over and above that of token consent to the court, viz.: he is genuinely stimulated at the prospect of performing community service; he more often than not is at a loose end in his spare time and ... links onto an 'unattached' group of equally non-involved associates (the gang); adverse social relationships produce adverse social behaviour, to despair of his supportive parents who see his delinquency as alien to the family moral code; he has a good work record, e.g. when at work he is punctual and a good attender; he is usually a person who has frequented the criminal courts and, for this reason, might be in jeopardy of losing his freedom; or he is someone who has experienced other methods of treatment, including custodial, but apparently to no avail. He steals.⁴⁴

Dit is verder veronderstel dat die oortreders gemotiveerd moet wees en hulle vrywillig bereid moet verklaar om gemeenskapsdiens te lewer.

6.4.2.2 London

Croft⁴⁵ noem kortliks die keuringsvereistes vir oortreders vir gemeenskapsdiens in London wat gegeld het in 1974:

- Gemeenskapsdiensbevele word hoofsaaklik toegespits op persone wat andersins 'n maksimum van 'n jaar gevangenisstraf opgelê sou word.
- Oortreders moet 'n betrekking beklee en vaste verblyf hê.
- Persone wat in 'n mate sosiaal geïsoleer is, doelloos is en nog nie die geleentheid gehad het om 'n positiewe bydrae tot die samelewing te lewer nie, word as geskik beskou vir gemeenskapsdiens.
- Persone wat hulle aan aggressiewe misdade skuldig maak, alkoholiste en dwelmafhanglikes, geestesversteurdes en seksuele oortreders, word nie geskik geag om gemeenskapsdiens te lewer nie.
- Die finale keuringsproses sou egter op 'n eksperimentele grondslag bepaal word deur proefbeamptes wat oortreders op 'n individuele grondslag sou keur.

6.4.2.3 Kent

Die keuringsvereistes vir gemeenskapsdiens deur oortreders in Kent, stem feitlik ooreen met die van London. Dit is veronderstel dat oortreders onder hul potensiaal presteer en gehelp kan word om in 'n groepsituasie te werk. Persone wat geïsoleer en teruggetrokke is en nie goed funksioneer in 'n gevallewerkverhouding nie is as geskik beskou vir gemeenskapsdiens. Persone wat spesifieke wette oortree en nie algemene wette nie, word as geskik beskou vir gemeenskapsdiens, byvoorbeeld dagga rokers wat nie ander kriminele oortredings begaan nie. Laastens is dit vasgestel dat persone wat skuldgevoelens het, baat kan vind by gemeenskapsdiens.⁴⁶

6.4.2.4 Nottingham

Croft⁴⁷ noem die vereistes vir gemeenskapsdiens wat gestel is aan oortreders in Nottingham in 1972. Die volgende kategorieë is nie geskik geag vir gemeenskapsdiens nie:

- Psigopate en geestesversteurdes;
- diegene wat oormatig afhanklik is van alkohol en dwelmmiddels;
- diegene wat ernstige seksuele oortredings begaan het;
- oortreders wat nie oor selfbeheersing beskik nie;
- oortreders met beperkte intelligensie; en
- wat onstabiel is as gevolg van die een of ander krisis in hulle lewe.

Oortreders at geskik geag is vir gemeenskapsdiens is soos volg beskou:

- Diegene wat teruggetrokke is en sosiaal geïsoleerd is;
- oortreders wie se oortredings verband hou met 'n gebrek aan geleenthede in sekere fases van hulle lewe;
- oortreders wat redelik ernstige oortredings begaan het, wie se agtergrondomstandighede gunstig is;
- oortreders wat altyd alles in die lewe ontvang en glo dat hulle die samelewing iets verskuldig is; en
- dit is gevoel dat oortreders tussen die ouderdom 17 en 30 jaar die meeste sou baat by gemeenskapsdiensvonnisse.

6.4.2.5 Lancashire

Die stelsel van gemeenskapsdienslewering deur oortreders is in 1974 geskik beskou as 'n alternatief tot korttermyn-gevangenisstraf maar is as ongewens beskou in die volgende gevalle:

- waar die beskerming van die gemeenskap die belangrikste oorweging is;
- waar gevallewerkbehandling benodig word; en
- waar oortreders baie aggressief is, seksueel wanaangepas, afhanklik is van dwelmmiddels of alkohol, of geestesversteurd is.⁴⁸

6.4.2.6 Shropshire

In 1972 was die enigste groep oortreders wat as ongeskik beskou is vir gemeenskapsdiens, diegene wat intensiewe gevallewerk aandag benodig het.⁴⁹

Dit is duidelik uit bogenoemde riglyne dat daar nie ooreenstemming was op grond waarvan oortreders gekeur moes word vir gemeenskapsdiens nie. Die feit dat daar so 'n wye verskeidenheid riglyne vir die keuringsproses gestel is, is egter uit 'n navorsingsoogpunt baie belangrik en op grond daarvan kon daar 'n beter keuringsproses tot stand kom. Met verloop van tyd het daar nie juis drastiese veranderings plaasgevind in die stelsel waarvolgens oortreders gekeur is vir gemeenskapsdiens nie. Volgens J. West⁵⁰ is die doel van 'n gemeenskapsdiensvonnis nie noodwendig om die probleme van die oortreder geheel en al op te los nie. Die skrywer stel dit dat daar in die keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens eerder gelet moet word op die proses van mensbou in plaas vna probleemoplossing. West haal die geval van Frankie aan en beskryf die doel en waarde vir hom soos volg:

*Frankie does his Community Service Order in a practical work group, ... From the supervisor Frankie learns how to deal with authority acceptably and also begins to find his own skill potential. The work undertaken is painting and decorating for elderly and handicapped people, and Frankie perhaps begins to develop some awareness of the needs of others, and may be surprised to find himself caring about someone on the other side of the generation gap ... By the end of the Order, Frankie is identifying strongly with his supervisor, and has become something of a positive leader-figure himself within the group. Frankie is not cured, but at least he has been put through a maturational exercise which is essential to his development and had not been provided before ...*⁵¹

West stel dit dat gemeenskapsdiensvonnise van praktiese waarde kan wees vir die uitbou van oortreders se selfwaarde en identiteit as gevolg van 'n veranderde rol wat hulle moet aanneem.⁵² Dit blyk dus by implikasie dat daar in die keuringsproses gelet moet word op oortreders se gevoel van eie waarde en of daar enige identiteitsprobleme aanwesig is of nie. Daar moet dus ook rekening gehou word met die rehabilitasiewaarde van 'n gemeenskapsdiensvonnis sowel as die invloed wat dit op die gemeenskap sal hê.

Graham Swain beskryf die rehabilitasiewaarde van gemeenskapsdiensvonnis soos volg:

*One of the rehabilitative aspects of a C.S.O. is the opportunity for the offender to be shown an alternative set of values and pattern of behaviour and to acquire new practical and social skills. If, as is to be hoped, the offender drops criminal behaviour, begins to adopt more socially accepted values and wishes to make a new life for himself using his newly acquired social and practical skills, C.S.O. schemes must accept the responsibility for ensuring that such opportunities are readily available.*⁵³

Tydens die eksperimentele tydperk is daar aanvanklik nadruk gelê op die mening dat oortreders wat hulp benodig deur middel van die gevallewerk-metode nie juis geskik beskou kan word vir gemeenskapsdiens nie. Graham Swain haal egter vir John Harding, voormalige organiserende sekretaris van die gemeenskapsdiensstelsel in Nottinghamshire, aan. Hy beweer dat 30% van die oortreders tydens eksperimentele tydperk hulp in dié verband benodig het.⁵⁴

As gevolg van die mate van sukses waarmee die eksperiment in die ses areas aangepak is, is die skema op 1 April 1975 uitgebrei tot 49 van die 56 landdrosdistrikte in Engeland en Wallis. Die uitbreiding was die gevolg van 'n gunstige navorsingsverslag oor die funksionering van die projek gedurende die eerste jaar.

6.5 DIE PRAKTYK VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE EN DIE VERDERE ONTWIKKELING VAN GEMEENSKAPSDIENSSTELSE

Die howe het geredelik die aanbevelings van proefbeamptes aanvaar en in Junie 1974 het 'n totaal van 853 persone uit 1 158 oortreders gemeenskapsdiens gelewer op aanbevelings van proefbeamptes. In die eksperimentele areas is daar administratiewe sentrums ingestel om die organisering van die gemeenskapsdiensstelsel te behartig. Die werkzaamhede van die sentrums kan kortliks soos volg gestel word:

- Die toekenning van gemeenskapsdienswerk vir oortreders in samewerking met welsynsorganisasies, statutêre liggame en ander instansies.
- Toesig oor oortreders wat gemeenskapsdiens lewer geskied deur die personeel van die diensgewende organisasie of deur voltydse of deeltydse proefdienste personeel.
- Daar is gewoonlik 'n senior proefbeampte in beheer van so 'n administratiewe sentrum. Benewens administratiewe personeel verbonde aan so 'n sentrum, word daar ook gebruik gemaak van hulpwerkers wat soms direk verantwoordelik is vir toesig oor gemeenskapswerk.
- Die funksie van die personeel verbonde aan so 'n sentrum is onder andere, om oortreders te keur vir gemeenskapsdienstake en om te skakel met diensgewende organisasies, proefbeamptes en die howe. Indien nodig moet die personeel reëlins tref om oortreders wat nie die bepalings van gemeenskapsdiensbevele nakom nie, terug te verwys na howe.
- Alvorens proefbeamptes aanbevelings maak aan die howe oor die lewering van gemeenskapsdiens deur oortreders, word daar eers met die administratiewe dienssentrum geskakel om vas te stel watter

gemeenskapsdienswerk beskikbaar is. In Kent word oortreders eers toegewys aan 'n klein werkgroep waar hulle gekeur word voor hulle finaal vir gemeenskapsdienswerk geplaas word.⁵⁵

Die geleidelike ontwikkeling van die gemeenskapsdiensstelsel het ook gepaard gegaan met die ontwikkeling van nuwe hulpbronne en plekke waar oortreders gemeenskapsdiens kon lewer. Tydens die eksperimentele fase is daar 4 bywoningssentrums (Day Training Centres) geopen. Volgens Pease is die sentrums daar gestel vir die sosiaal-ontoereikende oortreders wat moeilik by die gemeenskap inskakel. Oortreders kan by die sentrums maatskaplik opgevoed word met die hulp van proefbeamptes en opgeleide instrukteurs.⁵⁷ In sekere landdrosdistrikte is daar ook werkswinkels ingerig waar oortreders skrynwark, metaalwerk en ander tegniese werk kan verrig. In die sentrums word oortreders die geleentheid gebied om nuwe tegniese vaardighede aan te leer terwyl hulle werk ten bate van behoeftiges verrig.

Die huidige administrasie en beheer van gemeenskapsdiensvonnisse berus tans grootliks op ondervinding wat opgedoen is in die ses eksperimentele areas. Die beheer en toesig oor oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, is die verantwoordelikheid van 'n gemeenskapsdiensspan wat saamgestel is vir elke landdrosdistrik. Daar word gebruik gemaak van die dienste van gemeenskapsdienstoeshouers. Die toesighouers bestaan soms uit vrywilligers of voltydse of deeltydse proefbeamptes.

Dit is die verantwoordelikheid van die gemeenskapsdienstoeshouers om toe te sien dat gemeenskapsdienswerk bevredigend verrig word. Die rol van 'n vrywillige supervisor word deur Graham Swain soos volg beskryf:

1. *Providing the kind of support which will enable the offender to do his work.*
2. *Informing the Community Service Team of the hours worked and whether the work is satisfactory.*

3. *Informing the Community Service Team should the offender fail to comply with the order.*
4. *Acting as a link between the offender and the Community Service Team.*⁵⁸

Die toesighouers speel 'n sleutelrol in die sukses van die gemeenskapsdiensstelsel aangesien hulle in die praktyk meer kontak het met die oortreders as die proefbeamptes. Die toesighouers is nie noodwendig verbonde aan gemeenskapsdienssentrums wat deur die plaaslike proef- en nasorginstansies beheer word nie. Partikuliere en diensorganisasies vorm 'n onontbeerlike deel van die gemeenskapsdiensstelsel en dra dikwels die verantwoordelikheid vir die plasing van oortreders vir gemeenskapsdiens. Die voordeel wat die stelsel inhou word deur Cavadino soos volg beskryf:

*Where possible it is desirable to place offenders in the existing projects of voluntary organisations rather than set up projects specifically organised by the Probation Service, since by this means offenders can more easily become involved with non-offenders in the community service activity.*⁵⁹

Dit word egter noodsaaklik geag dat waar oortreders diens verrig onder die toesig en beheer van 'n vrywillige-of diensorganisasie, daar voldoende beheer en toesig uitgeoefen moet word. Daar word gewoonlik vooraf ooreengekom oor op watter wyse daar met die gemeenskapsdiensspan geskakel gaan word en op watter wyse daar beheer en toesig oor oortreders uitgeoefen gaan word.

Benewens die gebruikmaking van vrywillige of betaalde gemeenskapsdienstoesighouers verbonde aan die organisasies, word daar ook gebruik gemaak van die dienste van ander vrywilligers verbonde aan die spesifieke organisasies. Die vrywilligers word sover prakties moontlik, opgelei en oefen hoofsaaklik 'n ondersteunende in plaas van 'n beherende rol uit. Hulle word hoofsaaklik gebruik om oortreders te help met die aanleer van praktiese en sosiale vaardighede.

Graham Swain⁶⁰ glo dat onder ideale omstandighede 'n vrywillige gemeenskapsdienstoeshouer nie oor meer as 3 oortreders toesig behoort uit te oefen nie. Die mate van toesig wat daar op oortreders uitgeoefen word, word bepaal deur die aard van die werk wat hulle verrig en die oortreders se persoonlike eienskappe. In Gwent bestaan 'n gemeenskapsdienswerkspan uit gemiddeld 5 lede en een toesigheouer hou toesig oor hulle werksaamhede. Volgens Clive Morgan⁶¹ is van die beste toesighouers dikwels oud-oortreders.

6.5.1 Die Aard van Gemeenskapsdiens

Croft gee 'n volledige uiteensetting van die aard van die gemeenskapsdiens deur oortreders verrig. Ondersoeker sal slegs enkele voorbeelde aanhaal wat betrekking het op Londen, Nottingham en Gwent.

- Bestuur van voertuie ten bate van behoeftiges
- Hulp by ambulansdienste en hospitale
- Organiserings van jeugklubs en jeugkampe
- Besoeke aan siekes in hospitale
- Hulp met die verskaffing van voedsel aan bejaardes of besoek aan bejaardes
- Hulp met die versorging van gestremdes
- Administratiewe werk
- Die opruim van rommel en die versorging van parke.⁶²

Voorsorg word getref om te verseker dat die tipe werk wat verrig word nie die belange van betaalde werkers benadeel nie. Die lede van die gemeenskapsdiensspanne voer gereelde same-sprekings met die onderskeie vakbonde en unies. Volgens Clive Morgan is die samewerking van die vakbonde oor die algemeen gunstig.⁶³ Hierdie samewerking is verkry deurdat die vakbonde in die beplanning van die gemeenskapsdiensstelsel betrek is. Daar is egter nie altyd volkome duidelikheid oor werksafbakening nie en dit het al gebeur dat oortreders na 'n vloed verbied is om 'n kanaal skoon te maak met die gevolg dat dit weke geduur het voordat die kanaal wel skoongemaak is.⁶⁴

Die beskikbaarheid van werk met terapeutiese waarde vir oortreders, is onontbeerlik vir die sukses van die gemeenskapsdiensvonnisse. Volgens Cavadino is dit onwaarskynlik dat oortreders sal leer om die behoeftes van ander te verstaan en waardeer indien hulle betrekenislose sinlose en goedkoop arbeid verrig.⁶⁵ Jenny West⁶⁶ bespreek die gemeenskapsdiensstelsel in Nottinghamshire waarby oortreders van 'n lys moontlike werkstake voorsien word. Oortreders kry dan die geleentheid om take te kies wat by hulle belangstelling en aanleg pas. Oortreders kan egter nie na willekeur besluit watter take hulle wil verrig nie; die gemeenskapsdiensspan neem die finale besluit. Dus word seksuele oortreders byvoorbeeld, nie toegelaat om met jeugdiges te werk nie. Oortreders is ook nie altyd realisties in hulle keuses nie en daarom word hulle werkkeuses beperk.

Jenny West glo dat oortreders reeds gestraf word deurdat hulle van hulle vrye tye ontnem word en dat dit gevolglik verkeerd is om 'n verdere strafelement by die aard van hulle gemeenskapswerk te voeg. Sy stel dit soos volg:

Perhaps it is unnecessary to emphasize that, in my view, the history of the hard labour sentence and other such measures had adequately demonstrated that to give free rein to the regressive and punitive urges of society towards the offender is to make him society's implacable enemy, if it does not seriously damage his personality first. Consequently the punishment element in Community Service Orders must not be incorporated in the work itself, but only in the requirement to work and to give up leisure time in order to do so. There is no room for punishment in the task itself because work has a range of beneficial possibilities of its own, which would be negated by the addition of punishment.⁶⁷

Die doel van werk gekoppel aan gemeenskapsdiens, word deur Jenny West gesien as 'n proses waardeur die oortreder se positiewe eienskappe, belangstelling en potensiaal her-integreer word om hom die geleentheid te bied om sy self-beeld op te bou.⁶⁸ Die gemeenskap kry daardeur ook 'n meer positiewe beeld van die oortreder. Dit wil voorkom asof die stelsel van gemeenskapsdienslewering deur oortreders,

'n positiewe uitwerking het op die houding van die gemeenskap teenoor oortreders. Graham Swain wys tereg daarop dat die gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders pertinent gemeenskapsbetrokkenheid impliseer; 'n aspek wat in die verlede dikwels ontbreek het.⁶⁹

6.6 DIE GEMEENSKAPSDIENSSTELSEL VAN GWENT AS MODEL

In die voorafgaande uiteensetting is die ontwikkeling van die gemeenskapsdiensstelsel beskryf en is daar ook gepoog om die doel en waarde van gemeenskapsdiens te bepaal. Vervolgens sal slegs die vernaamste kenmerke van die gemeenskapsdiensstelsel in Gwent (Wallis) toegelig word. Die gemeenskapsdiensstelsel in Gwent word beskou as die doeltreffendste gemeenskapsdiensstelsel in Engeland en Wallis, en navorsers en besoekers word dikwels deur die Home Office na Gwent verwys.⁷⁰

Die stelsel van gemeenskapsdiens is op 1 Junie 1975 in drie nywerheidsgebiede begin. Die nywerhede in Gwent is hoofsaaklik gebaseer op die steenkool-, yster- en staalbedryf. Volgens Morgan word die gemeenskapslewe in Gwent gekenmerk deur hegte vriendskapsbande omdat al die werkers afhanklik is van mekaar. Voordat daar met die gemeenskapsdiensstelsel in Gwent begin is, is maandelange voorbereidingswerk gedoen. Die samewerking van die vakbonde is verkry en pogings is aangewend om ook die samewerking van die gemeenskap te verkry. Volgens Morgan is die samewerking van die gemeenskap soos volg verkry:

By careful avoidance of possible 'sensationalised' publicity by newspapers, radio and television, and substituting a marathon programme of talks to wide ranging groups in the community, including Trades and Labour Councils. We achieved a successful formula ... It was stressed at the various talks and meetings, that offenders would only perform work which would normally be performed by volunteers.⁷¹

6.6.1 Die Praktyk van Gemeenskapsdiens in Gwent

Dit is die taak van die proefbeampte verbonde aan die ver=skillende howe om voorvonnisverslae op te stel oor oortre=ders. Die proefbeamptes is goed vertrouwd met die basiese beginsels van gemeenskapsdiens en is dus bevoeg om aanbe=velings te doen oor watter oortreders geskik is vir gemeen=skapsdiens. Voor 'n aanbeveling aan die hof gemaak word, word daar gewoonlik eers met die lede van die gemeenskaps=diensspan geskakel. In Gwent is daar 'n groot aanvraag na die dienste van oortreders met die gevolg dat oortreders selde betekenislose werk verrig.

Die inhoud van die proefbeampteverslae is gewoonlik kort en bondig en die korrektheid van gegewens word gewoonlik gekon=troleer.⁷² In Gwent bestaan daar nie spesifieke riglyne vir die keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens nie. Gemeenskapsdiens word egter gesien as 'n definitiewe alter=natief tot gevangenisstraf en daarom word oortreders gekeur wat andersins gevangenisstraf opgelê sou word. Die gemid=delde aantal vorige veroordelings van oortreders wat in Gwent gemeenskapsdiens verrig, is nege. Elke geval word op eie meriete behandel en oortreders word deeglik ingelig oor wat van hulle verwag sal word. Seksuele oortreders en geestesversteurdes word oor die algemeen nie as geskik geag vir gemeenskapsdiens nie. Daar was egter al gevalle waar prostitute na 'n tydperk van verpligte gemeenskapsdiens suksesvol gerehabiliteer is.⁷³

Nadat 'n hofbevel uitgereik is dat 'n oortreder gemeenskaps=diens moet lewer, onderteken die oorteder 'n kontrak waarin hy hom bereid verklaar om die bepalinge van die hofbevel na te kom. Die belangrikste aspekte wat in die ooreenkoms aangedui word, is soos volg: (Sien bylaag 3)

1. Enige verandering van adres moet onmiddellik aangegee word.
2. Die oortreder moet hom stiptelik vir gemeen=skapswerk aanmeld soos bepaal deur die ge=meenskapsdiensbeampte.

3. Die oortreder moet die gemeenskapsdiensspan vroegtydig in kennis stel indien 'n werksaf=spraak nie nagekom kan word nie. 'n Mediese sertifikaat moet op versoek ingehandig word.
4. Geen alkoholiese drank mag deur oortreders gebruik word wanneer hulle gemeenskapsdiens verrig nie.⁷⁴

Morgan is van mening dat 'n oortreder so spoedig moontlik na die uitreik van 'n gemeenskapsdiensvonnis in 'n werksituasie geplaas moet word. In Gwent gebeur dit dikwels dat oortreders op dieselfde dag wanneer die hofbevel uitgereik word, in 'n werksituasie geplaas word. Oortreders word gewoonlik binne twee dae na die uitreik vandie hofbevel in 'n werksituasie geplaas; die noodsaaklikheid hiervan word as volg deur Morgan beskryf:

Our experience shows that the quicker the offender settles into work routine, whilst the word of warning from the Judge or Magistrate remains fresh on his mind, the greater the chances of success.⁷⁵

Soos reeds aangedui, word oortreders in werksituasies met terapeutiese waarde geplaas. Dit gebeur telkens dat oortreders na die voltooiing van hul gemeenskapsdiensvonnise hul dienste aanbied as vrywilligers. Oortreders word dus die geleentheid gebied om hulle vrye tyd konstruktief en nuttig te gebruik. Enkele voorbeelde van gemeenskapsdiens wat oortreders in Gwent verrig of verrig het, is soos volg:

1. Oortreders het 'n Skandinawiese fiksheid-baan (fitness trail) gebou wat gratis tot beskikking gestel is vir gebruik deur jeugdiges. Al die materiaal wat gebruik is vir die bou van die baan is geskenk. Vandat die baan gebou is, het vandalisme in Cwmbran verminder omdat jeugdiges van hulle oortollige energie kan ontslae raak.
2. Die gemeenskapsdiensspan het met behulp van oortreders 'n gimnastiekvereniging vir kinders

wat Cystic Fibrosis het, gestig. Die lewensduurte van mense wat aan die siekte ly, is baie kort aangesien die longstelsel deur die siekte aangetas word. Dit is gevind dat wipmatoefeninge help om die kinders se longkapasiteit te vergroot. Een oortreder se belangstelling in gimnastiek het so ontwikkel nadat hy by die vereniging gewerk het dat hy tans 'n afrigter is. Hierdie persoon bied tans sy dienste gratis aan in die EBBW-vallei by 'n soortgelyke vereniging vir fisiek-gestremdes.⁷⁷

3. Oortreders verrig 'n verskeidenheid dienste aan fisiek-gestremdes. Ondersoeker was beïndruk deur die wyse waarvolgens oortreders die fisiek-gestremdes swem oefeninge gee. Hulle word nie alleen in die swembad gehelp nie, maar ook met die hulp van oortreders na die swembad vervoer.
4. 'n Aspek wat baie aandag geniet, is die herstel en instandhouding van geboue en kerke. Die gereedskap en materiaal word gewoonlik geskenk hoewel die gemeenskapsdiensspan 'n bedrag tot hul beskikking het vir die aankoop van materiaal. Die gemeenskapsdiensspan verkies dat diegene wat die geboue of kerke gebruik hul belangstelling in die oortreders moet toon deur onder andere aan oortreders verversings te verskaf. Probleme kan ontstaan indien diegene wat van die dienste van oortreders wil gebruik maak slegs belangstel in goedkoop arbeid en geen persoonlike belangstelling toon nie.
5. Oortreders lewer ook gemeenskapswerk by ouetehuse en inrigtings vir gestremdes. So byvoorbeeld lewer oortreders 'n waardevolle diens by die CWMBRAN-Dagsentrum. Bejaarde en fisiek- of geestelik gestremdes word bedags by die sentrum versorg en keer in die aand terug na hul familie- of gesinslede. Vroue-oortreders is byvoorbeeld

behulpzaam met die voorbereiding van voedsel en 'n groep jeugdige oortreders is verantwoordelik vir die versorging van die tuin.

6.6.2 Personeel en Administrasie in Gwent

Die proefdienste in Engeland en Wallis word gesamentlik gefinansier deur die Staat en die plaaslike owerhede. Proefbeamptes word gewoonlik aangestel deur die plaaslike landdroskomitee behalwe in groot stedelike gebiede waar aanstellings deur die Home Office gedoen word. Die gemeenskapsdiensspan val direk onder die proefdienste as 'n aparte diens met sy eie kantore en administratiewe stelsel. Skakeling met die proefbeamptes berus hoofsaaklik op die feit dat proefbeamptes die voorvonnisverslag skryf en die oortreders dan na die gemeenskapsdiensspan verwys.

In Newport Gwent, bestaan die personeel verbonde aan die gemeenskapsdiensstelsel, uit 'n senior gemeenskapsdiensorganiseerder, twee voltydse projek-organiseerders en twee administratiewe beamptes. Daar word ook gebruik gemaak van die dienste van vier toesighouers wat direkte toesig hou oor die werksaamhede van oortreders. Die toesighouers is persone wat prakties goed onderlê is en kan toesien dat 'n redelike standaard gehandhaaf word. Die toesighouers word slegs op 'n tydelike basis aangestel en word ongeveer R5 betaal vir elke uur wat hulle werk.

Noukeurige administratiewe verslaggewing word gedoen om te verseker dat oortreders hul gemeenskapsdiens bevredigend voltooi. Elke oortreder word van 'n werkskaart voorsien waarop die tye wat gewerk is aangedui word sowel as die aard van die werk verrig. Die kaart word na elke werkstaak deur die toesighouer of persoon in beheer onderteken. Die gewens word aangeteken op 'n permanente verslagkaart en elke oortreder se bywoning en aantal ure gewerk, word op 'n grafiek aangedui.⁷⁸ (Sien bylaag)

Oortreders is veronderstel om die aantal ure wat hulle gelas is om gemeenskapsdiens te verrig binne 'n jaar te voltooi. In Gwent verrig die meerderheid oortreders hul gemeenskapsdiens binne ses maande. Oortreders wat versuim om werksafsprake sonder grondige redes na te kom, word na die tweede keer terug verwys na die hof. Dit gebeur egter selde dat dit nodig is om oortreders in Gwent terug te verwys na die hof aangesien bykans 92% van die oortreders in Gwent hul gemeenskapsdiens bevredigend voltooi.⁷⁹

6.7 DIE SUKSES BEHAAL MET GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE

Die begrip sukses is relatief en gevolglik is dit moeilik om presies te bepaal hoe suksesvol die gemeenskapsdiensstelsel van Engeland en Wallis is. Toe daar 'n aanvang gemaak is met die gemeenskapsdiensstelsel in 1973 was daar nagenoeg 33 000 oortreders in die gevangenis. Vandag is daar 44 000 oortreders in die gevangenis.⁸⁰ Sedert 1973 is weinig gedoen om bestaande gevangenis te vergroot en nuwes te bou. Daar was ook 'n geleidelike toename in aangemelde misdaad en 'n skrikwekkende toename in gewelddadige misdade in Brittanje.⁸¹ Daar word vandag weer eens besef dat gevangenis noodsaaklik is, aldus die Home Secretary:

*The prison population stands at 44 000. Our prisons are full to bursting point and we must face the harsh reality.*⁸²

Indien dit nie vir die instelling van gemeenskapsdiens was nie sou die gevangenisbevolking van Engeland dalk duisende meer beloop het. Daar word bereken dat die aantal oortreders wat gedurende 1976 nie gevangenisstraf opgelê is nie weens gemeenskapsdiensvonnis, 4 000 beloop.⁸³ Die gemeenskapsdiensstelsel het vir die owerhede 'n aansienlike besparing meegebring ten opsigte van gevangenisadministrasie. Die totale onkoste verbonde aan die eksperimentele projek in die ses areas het na die eerste jaar 115 000 pond beloop. 'n Totaal van 650 oortreders het gemeenskapsdiens in die eerste jaar verrig sodat die gemiddelde koste per oortreder

176 pond bedra.⁸⁴ Die ooreenstemmende bedrag wat nodig sou gewees het om hulle in die gevangenis te plaas, is bereken op 260 000 pond, uitgesonder die betaling van toeslaes aan die oortreders se afhanklikes.⁸⁵ 'n Verdere voordeel wat gemeenskapsdiensvonnisse meegebring het, is dat die oortreders ekonomies aktief kan bly en terselfdertyd 'n diens van groot waarde tot voordeel van die gemeenskap verrig. Volgens Morgan is die huidige onkoste vir die versorging van 'n gevangene £103 per week terwyl die weeklikse koste per gemeenskapsdiensoortreder slegs £7 per week beloop.⁸⁶ Dit blyk dus dat indien 'n gemeenskapsdiensstelsel effektief geadministreer word, verdere besparings meegebring kan word.

Op 31 Desember 1978 was die totale aantal persone in Brittanje onderworpe aan gemeenskapsdiens 13 855, wat aandui dat die gemeenskapsdiensstelsel geweldig uitgebrei het. Die verspreiding van oortreders volgens misdaad was soos volg:⁹⁷

Tabel 6.1

Verspreiding van Oortreders volgens Misdaad

TIPE OORTREDING	AANTAL OORTREDERS
Aanranding en die gebruik van geweld	1 123
Seksuele oortredings	95
Huisbraak	2 703
Roof	80
Diefstal en besit van gesteelde goedere	6 845
Bedrog	735
Saakbeskadiging	654
Ander oortredings	1 287
TOTAAL	13 855

In dieselfde tydperk is meer as 100 000 oortreders onder toesig van proefbeampes geplaas.⁸⁸ Daar was in die jaar 'n totaal van 5 318 proefbeampes werksaam wat beteken dat die gemiddelde gevallelading van elke proefbeampte 33,7 is.⁸⁹

Die proefdienste ondervind nie juis personeelprobleme nie en die personeelomset is minder as 7 persent per jaar.⁹⁰ Die sukses wat met gemeenskapsdiensvonnisse behaal is, kan grootliks toegeskryf word aan die beskikbaarheid van bekwame en redelik permanente personeel.

6.7.1 Navorsing ten opsigte van gemeenskapsdiensvonnisse in Engeland en Wallis

Die verdere ontwikkeling vandie gemeenskapsvonnisse in Engeland is juis die gevolg van navorsing. Die Home Office het toegesien dat die eerste 3 jaar van die stelsel deeglik geëvalueer is en die laaste navorsingspublikasie van die Home Office oor die gemeenskapsdiensstelsel onder redaksie van I.J. Croft, het in Maart 1976 verskyn.⁹¹ Sedertdien het die Home Office nie verdere navorsingspublikasies oor die onderwerp van gemeenskapsdiens opgestel nie. Dit dui op 'n ernstige leemte.

Die nasionale vereniging vir proefbeamptes (NAPO) het aan die begin van 1977 'n werksgroep aangestel om die stelsel van gemeenskapsdiensvonnisse te evalueer. Volgens die werksgroep is bykans 10% van die proefdienste se werkslading, oortreders wat gemeenskapsdiens moet verrig terwyl daar 'n geleidelike afname is in die aantal oortreders wat onder toesig gestel word.⁹² Slegs 3% van Engeland se 5 318 proefbeamptes is betrokke by die gemeenskapsdiensstelsel wat toon dat die stelsel met 'n beperkte aantal proefbeamptes kan funksioneer.⁹³

Die neiging is tans dat gemeenskapsdiens al hoe meer gebruik word vir die hantering van jeugdige-volwasse oortreders. Bykans 51% van alle oortreders wat tans gemeenskapsdiens verrig, is tussen 17 en 20 jaar oud.⁹⁴ Clive Morgan bereik in sy studie Community Service for Juveniles Punishment or Treatment⁹⁵ 1979 die slotsom dat gemeenskapsdiens gekoppel aan inter-mediêre behandeling vir oortreders jonger as 17 jaar, van waarde kan wees. Tans kan oortreders onder die ouderdom van 17 jaar gelas word om bywoningssentrums by

te woon. Die bywoningssentrums staan onder die direkte beheer van die polisie en oortreders word deur middel van aktiwiteitsgroepe konstruktief besig gehou.

Na beraming verrig bykans 80 persent van alle oortreders hul gemeenskapsdiens bevredigend. In sommige areas (Wiltshire en Gwent) is die persentasie oortreders wat hul gemeenskapsdiens bevredigend lewer 92%.⁹⁶ In die eerste jaar wat die gemeenskapsdienseksperiment in werking gestel is, is 44,2%⁹⁷ van die oortreders wat gemeenskapsdiens verrig het, terug verwys na die howe wat aandui dat gemeenskapsdiens tans 'n uiters doeltreffende strafvorm is. Daar is egter nog nie navorsing gedoen om die maatskaplike aanpassing en die verskynsel van residivisme onder oortreders wat gelas is om gemeenskapsdiens te lewer oor 'n tydperk van langer as twee jaar te bepaal nie. Dit lyk egter of vonnisse van gemeenskapsdiens oor die algemeen 'n groter rehabiliterende waarde vir oortreders het as enige ander vonnis.⁹⁸

VOETNOTAS

1. De Wet, J.C. et al: Die Suid-Afrikaanse Strafreg, Tweede Uitgawe, Butterworth en Co. Ltd., Durban 1960, p. 42.
2. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE: Non Custodial and Semi-Custodial Penalties Report of the Advisory Council on the Penal System, 1970, p.v.
3. Hauser, Richard: "Prison Reform and Society", The Prison Service Journal, Prison Staff College, Wakefield, Volume III, October 1963.
4. Ibid., p. 4.
5. Ibid., p. 4.
6. Pease, Ken, et al: Community Service By Order, Scottish Academic Press, Edinburgh, 1980, p. 1.
7. Ibid., p. 2. In die verband maak Pease melding van die Insolvent Debtors Relief Act van 1670.
8. Ibid., p. 2.
9. Ibid., p. 3.
10. Young, Warren: Community Service Orders: The Development and use of a new penal measure, Heineman Press London, 1979, p. 9.
11. Ibid., p. 9.
12. Ibid., p. 9.
13. Ibid., p. 9.
14. Ibid., p. 12
15. Ibid., p. 12.
16. Ibid., p. 12.
17. Ibid., p. 12.
18. Grobbelaar, S.W.P. et al: Die Vrywilliger in Welsyns=werk, Academica, Pretoria en Kaapstad, Januarie 1980 p. 82.

19. Ibid., p. 83.
20. Hauser, Richard: Op. cit., p. 6. Dit is vandag bykans 'n algemene praktyk in Engeland dat veral jeugoortreders na ontslag uit inrigtings ingeskakel word by Welsynsinstitusies waar hulle die een of ander vorm van gratis diens lewer.
21. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE: Non-Custodial and Semi-Custodial Penalties, 1970, op. cit., par. 32.
22. Ibid., par. 35.
23. Ibid., par. 39.
24. Ibid., par. 38.
25. Ibid., par. 40.
26. Ibid., par. 37.
27. Ibid., par. 43.
28. Ibid., par. 46.
29. Ibid., par. 47.
30. Ibid., par. 47.
31. Ibid., par. 49.
32. Ibid., par. 51.
33. Ibid., par. 56.
34. Ibid., par. 57.
35. Pease, Ken et al: Community Service by Order, Op. cit., p. 7.
36. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE: Non-Custodial and Semi-Custodial Penalties, 1970, Op. cit., par. 59.
37. Ibid., par. 60 en 61.
38. Morgan, Clive: Community Service for juveniles: Punishment or Treatment, Gwent Probation and After-Care Service, November 1979 - p. 4 - 5.
39. Pease, Ken et al: Community Service by Order, 1980, Op. cit., p. 8.

40. Ibid., p. 11.
41. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE: Power of Criminal Courts, 1973, London, 1973.
42. Croft, I.J. et al: Community Service in England and Wales, Summary of Progress Returns from Probation and After-care areas, 1 April 1975 - 31 March 1976, Probation and After-care Department, London, 1976, p. 8.
43. Ibid., hoofstuk 2, pp. 9-13.
44. Ibid., p. 9.
45. Ibid., p. 9.
46. Ibid., p. 9.
47. Ibid., p. 10.
48. Ibid., p. 10.
49. Ibid., p. 11.
50. West, Jenny: Community Service Orders: Control without Custody, Institute of Criminology, University of Cambridge, 1976, p. 7.
51. Ibid., p. 11.
52. Ibid., p. 12.
53. Swain, Graham: Community Service Orders: Guidelines for Young Volunteer Organisations, Leicester National Youth Bureau, 1975.
54. Ibid., p. 18.
55. Croft, I.J. et al: Community Service in England and Wales, 1976, Op. cit., pp. 34-36.
56. Ibid., p. 49.
57. Ibid., p. 50.
58. Swain, Graham: Community Service Orders, 1975, Op. cit., p. 17.
59. Cavadino, Paul: Community Service; Practice and Philosophy, National Association for Probation Officers October 1974, p. 2.

60. Swain, Graham: "Community Service Orders" Op. cit., p. 22.
61. Morgan, Clive: Direkteur Gemeenskapsdienssentrum Newport, Gwent. Persoonlike mededeling aan onderzoeker tydens 'n besoek gedurende Junie 1980.
62. Croft, I.J.: Community Service in England and Wales. Op. cit., 1976, pp. 75-77.
63. Morgan, Clive: Direkteur Gemeenskapsdienssentrum, Newport, Gwent: Persoonlike onderhoud gedurende Junie 1980.
64. King, F.S.: Lektrise en Navorser Instituut van Kriminologie, Universiteit van Cambridge. Persoonlike onderhoud met navorser op 9 Julie 1980.
65. Cavadino, Paul: Community Service: Practice and Philosophy, Op. cit., p. 1.
66. West, Jenny: Community Service Orders, Op. cit., p. 15.
67. Ibid., p. 19.
68. Ibid., p. 20.
69. Swain, Graham: Community Service Orders: Op. cit., p. 40.
70. Dit was die mening van verskeie proefbeamptes en navorsers wat onderzoeker ontmoet het. Die "Home Office" het ook voorgestel dat onderzoeker die gemeenskapsdiensstelsel van Gwent besoek.
71. Morgan, Clive: Community Service by Offenders: The Development of the Scheme in Gwent. Gwent Probation and After-care Service, 194 High Street, Blackwood, Gwent, Februarie, 1980, p. 3.
72. Onderzoeker is tydens besoek aan die London Inner Probation Society gedurende Junie 1980 meegedeel dat dit nie 'n vereiste is om die korrektheid van inligting te kontroleer nie.

73. Coombes, J.: Projek-werker Gwent Gemeenskapsdiens=sentrum, Newport. Persoonlike onderhoud gedurende 'n besoek in Junie 1980.
74. Gwent Probation and After-care Service Declaration by Person subject to Community Service Order. (Bylaag 2)
75. Morgan, Clive: Community Service by Offenders, 1980, Op. cit., p. 3.
76. Ibid., p. 4.
77. Ibid., p. 5.
78. Gwent Probation and After-Care Service: Community Service Permanent Record Card. (Bylaag 4)
79. Morgan, Clive: Community Service for Juveniles: Punishment or Treatment. Gwent Probation and After-care Service, Blackwood, November 1979, p. 4.
80. Home Office: Probation Service can make Biggest Impact on Numbers Going to Prison, Says Home Secretary, News Release, May 17, 1980, p.1.
81. Ibid., p. 1.
82. Ibid., p. 1.
83. Pease, Ken et al: Community Service by Order 1980, Op. cit., 9.39. Die berekening is gedoen op grond van statistiese toetsing.
84. Swain, Graham: Community Service Orders, Op. cit., p.24.
85. Ibid., p. 24.
86. Morgan, Clive: Community Service by Offenders: 1980, Op. cit., p. 7.
87. Home Office: Probation and After-care Statistics, England and Wales: 1978, December 1979, p. 25.
88. Ibid., p. 5: Die totale aantal persone wat onder die toesig van die Proef- en Nasorgdienste ressorteer (insluitende gemeenskapsdiens) was op 31 Desember 1978 138 195 persone.
89. Ibid., p. 43.

90. Wigzel, J.: Senior Inspekteur Home Office, Proef en Nasorgdienste. Gegewens verkry tydens 'n persoonlike onderhoud op 19 Mei 1980.
91. NATIONAL ASSOCIATION OF PROBATION OFFICERS: Community Service Orders - Practice and Philosophy - report of a working group Thornton Heath, Surrey, 1978, p. 2.
92. Ibid., p. 2.
93. Home Office: Probation and After-care statistics, Op. cit., p. 5.
94. Morgan, Clive: Community Service for Juveniles Punishment or Treatment, Gwent Probation and After-care Service, Blackwood, November 1979, p. 5.
95. NATIONAL ASSOCIATION OF PROBATION OFFICERS, 1978, Op. cit., p. 6.
96. Croft, I.J.: Community Service in England and Wales, Op. cit., p. 18.
97. Een van die weinige ondersoeke wat die doeltreffendheid van vonnisse van gemeenskapsdiens met ander vonnisse vergelyk is die studie Sveinn A. Thorvaldson: The Effects of Community Service on the Attitudes of Offenders. D. Phil Thesis University of Cambridge. Ondersoeker kon egter nie toestemming kry om uit die proefskrif aan te haal nie. Volgens Mej. S. King verbonde aan die Instituut vir Kriminologie, toon die studie dat vonnisse van gemeenskapsdiens nuwe positiewe houdings by oortreders aankweek.

ENKELE ASPEKTE VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE
VERENIGDE STATE VAN AMERIKA

7.1 INLEIDING

In die voorafgaande hoofstuk is die ontwikkeling en die praktyk van vonnisse van gemeenskapsdiens in Engeland en Wallis bespreek. Soos aangedui, word vonnisse van gemeenskapsdiens aldaar hoofsaaklik gebruik as 'n spesifieke alternatief tot gevangenisstraf. Ondersoeker is van mening dat die primêre doel van 'n vonnis van gemeenskapsdiens nie net moet wees om te dien as 'n spesifieke alternatief tot gevangenisstraf nie; vonnisse van gemeenskapsdiens behoort primêr versoenbaar te wees met die doel van straf. Die stelsels van gemeenskapsdienslewering in die Verenigde State van Amerika is nie ingestel om net te dien as 'n spesifieke alternatief tot gevangenisstraf en om die rede is daar bepaalde verskille wat betref die toepassing van vonnisse van gemeenskapsdiens in die Verenigde State van Amerika.

Ondersoeker het nie 'n studiereis na die Verenigde State van Amerika kon onderneem nie; die bespreking van enkele gemeenskapsdiensstelsels van dié land wat verstrekkend word is dus slegs op gepubliseerde bronne gebaseer. Kennis hiervan kan van waarde wees vir Suid-Afrika om verskeie redes:

- (a) Vonnisse van gemeenskapsdiens in die VSA word algemeen gebruik vir die hantering van persone wat minder ernstige oortredings begaan het. 'n Groot aantal geringe oortreders "petty offenders" vind baat by vonnisse van gemeenskapsdiens. Een van die Suid-Afrikaanse strafregstelsel se grootste probleme is die aantal geringe oortreders wat by 'n gebrek aan geskikte alternatiewe strafvorms oneindige probleme vir die gevangenisowerhede skep. Kennis oor die gebruikmaking van vonnisse van gemeenskapsdiens in die Verenigde State

van Amerika behoort dus van waarde te wees vir die ontwikkeling van 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika.

- (b) Die gebruikmaking van vonnisse van gemeenskapsdiens in die VSA het gepaard gegaan met die ontwikkeling van nuwe hulpbronne vir die hantering en behandeling van oortreders. Daar is in Suid-Afrika 'n gebrek aan fasiliteite vir die behandeling van oortreders binne gemeenskapsverband. Kennis oor die ontwikkeling van nuwe hulpbronne vir die behandeling en rehabilitasie van oortreders in Suid-Afrika is 'n dringende behoefte.
- (c) Daar word tans ondersoek ingestel na die gebruikmaking van vrywilligers binne die Suid-Afrikaanse proefdiensstelsel.¹ Vonnisse van gemeenskapsdiens in die VSA is alleen moontlik as gevolg van die benutting van vrywilligers. Die VSA se ondervinding kan dus riglyne verskaf vir 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika.

7.2 DIE ONTWIKKELING VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA

Die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf in die VSA is grootliks die gevolg van ondersoeke wat daarop dui dat gevangenisstraf in die algemeen van weinige rehabiliterende waarde is. Een van die belangrikste ondersoeke na die Amerikaanse strafstelsel was die 1967 President Johnson's Commission on Law Enforcement and Administration of Justice. Die ontwikkeling van nuwe metodes in die hantering van misdaad is aangemoedig.

*Many of the criminal justice system's difficulties stem from its reluctance to change old ways or ... to try new ones. The increasing volume of crime in America establishes conclusively that many of the old ways are not good enough. Innovation and experimentation in all parts of the criminal justice system are clearly imperative.*²

Volgens Nora Klapmuts het die Kommissie die grondslag gelê van 'n nuwe rehabilitasie-filosofie wat gebaseer is op die integrasie van oortreders met die gemeenskaps.³ Verskeie State het vanaf 1970 begin met die ontwikkeling en uitbreiding van gemeenskapsgerigte behandelingsprogramme vir oortreders. In 1971 het die California Board of Corrections aanbeveel dat die meerderheid rehabilitasie-programme vir oortreders gemeenskapsgerig moet wees.⁴ In sekere State, byvoorbeeld Massachusetts, is verbeteringskole gesluit en is gemeenskapsfasiliteite vir die rehabilitasie van oortreders geweldig uitgebrei. In 1973 het die National Advisory Council on Criminal Justice and Goals kritiek uitgespreek oor die effektiwiteit van gevangenisstraf en voorgestel dat gevangenisstraf slegs in uitsonderlike gevalle as straf gebruik moet word.⁵

In 1975 het die kwessie van alternatiewe tot gevangenisstraf weer onder die soeklig gekom na publikasie van die Wisconsin Council on Criminal Justice se verslag oor die rehabilitasie van oortreders. Die komitee van ondersoek het aanbeveel dat alles moontlik gedoen word om oortreders se bande met die gemeenskap te versterk deur die ontwikkeling van fasiliteite vir die behandeling van oortreders binne gemeenskapsverband.⁶

Die uitbreiding van alternatiewe tot gevangenisstraf in die VSA het sedert die begin van 1960 verskeie vorms aangeneem en miljoene dollars is deur die owerhede beskikbaar gestel vir die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf. Proefdienste is geweldig uitgebrei en in 1966 is daar in Kalifornië begin met 'n projek bekend as "The Special Probation Supervision Subsidy".⁷ Een uitgangspunt van die projek was dat gelde wat bespaar is as gevolg van die verminderde gebruik van inrigtings vir oortreders beskikbaar gestel word vir die ontwikkeling van proefdienste.⁸ Die gevolg van die subsidie-program was dat die personeel belas met proefdienste aangemoedig is om praktiese en ekonomiese alternatiewe tot gevangenisstraf te ontwikkel. Die gebruikmaking van

gemeenskapsdiensvonnisse is as gevolg hiervan aangemoedig.

7.3 ENKELE VORMS VAN GEMEENSKAPSDIENS IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA

Die stelsels van gemeenskapsdienslewering deur oortreders verskil van Staat tot Staat. In teenstelling met die gemeenskapsdiensstelsels van Engeland, kan oortreders benewens dienste te lewer by welsynsorganisasies ook 'n direkte diens lewer aan die slagoffers van hulle misdade.⁹ Vonnisse van gemeenskapsdiens word nie net gebruik as alternatief tot gevangenisstraf nie; dit is dikwels 'n alternatief tot 'n boete, veral vir geringe oortreders. In Maryland kan geringe oortreders voor die aanvang van hulle verhoor deelneem aan gemeenskapsdiensprogramme onder toesig van proefbeamptes. Indien die gemeenskapsdiens dan bevredigend verrig word, kan die verhoor gestaak word.¹⁰ In Georgia word vonnisse van gemeenskapsdiens gebruik vir oortreders wat in die howe verskyn sowel as vir paroolpligtiges.¹¹ In Florida word vonnisse van gemeenskapsdiens gekoppel aan periodieke gevangenisstraf:

In Dade County, Florida, Off Days Sentencing Program, offenders who receive weekend sentences spend one night in jail, but then are offered the option of joining supervised work crews during their days off from paid work rather than spending a weekend in jail.¹²

In Kalifornië word vonnisse van gemeenskapsdiens hoofsaaklik gebruik as 'n alternatief tot die betaling van boetes ten opsigte van diegene vir wie die betaling van boetes geen strafwaarde inhou nie. In Delaware is wetgewing ingedien dat geen persone gevangenisstraf opgelê mag word nie indien hulle nie oor die finansiële vermoë beskik om opgelegde boetes te betaal nie. Hulle kan dus gemeenskapsdiens lewer as 'n vorm van boetedoening.

In some instances, community service work is viewed as a direct alternative to a fine; a monetary penalty is imposed with the understanding that the offender can "work it off" through his or her labor.¹⁴

Die gebruikmaking van vonnisse van gemeenskapsdiens is aangemoedig in die beslissing van Williams vs. Illinois, 339 V.S 235(1970). In dié saak het die Hooggeregshof beslis dat gevangenisstraf nie opgelê moet word by die versuim of onvermoë om 'n boete te betaal nie.

*Given the interest of the individual affected, I do not think a state, may, after declaring itself indifferent between a fine and jail, rely on the convenience of the latter as a constitutionally acceptable means for enforcing its interest, given the existence of less restrictive alternatives.*¹⁵

Vonnisse van gemeenskapsdiens in die Verenigde State van Amerika kan aan enige ander vonnis gekoppel word aangesien vonnisopleggende amptenare wye diskresionêre magte het by die oplegging van vonnis. In die algemeen word vonnisse van gemeenskapsdiens gekoppel aan die onder toesig-stelling van proefbeampes. Die implementering van vonnisse van gemeenskapsdiens verskil van Staat tot Staat. In die staat van Kalifornië is daar nagenoeg 50 verskillende gemeenskapsdiensstelsels.

Sekere howe spesialiseer in die gebruikmaking van vonnisse van gemeenskapsdiens vir spesifieke oortredings, terwyl ander howe feitlik alle oortreders vir gemeenskapsdiens in ag sal neem. Daar is byvoorbeeld in sekere state bestuurskole ingestel vir verkeersoortreders waar hulle onderrig ontvang in padveiligheid en dan hulle kennis moet aanwend tot voordeel van die gemeenskap. 'n Bekende bestuurskool is die van Albuquerque.¹⁶

'n Ander vorm van gemeenskapsdienslewering is die inskakeling van oud-gevangenes by welsynsorganisasies om verskeie vorms van gemeenskapsdiens te lewer.

Vervolgens word enkele gemeenskapsdiensstelsels van die VSA meer breedvoerig bespreek.

7.3.1 Die Alameda County Stelsel van Kalifornië

Een van die bekendste gemeenskapsdiensstelsels van die VSA is die van Alameda, Kalifornië. Die gemeenskapsdiensstelsel is in 1966 ontwikkel deur Regter J Taber in samewerking met die Alameda Volunteer Bureau.¹⁷ Die program was aanvanklik toegespits op vroue wie verkeersoortredings begaan het en vir wie boetes geen strafwaarde sou inhou nie. Die stelsel is later uitgebrei vir mans sowel as vroue en is nie meer spesifiek gekoppel aan verkeersoortreders nie.

Deelname aan gemeenskapsdiensprogramme is opsioneel en oortreders kan indien hulle dit verkies boetes betaal en/of gevangenisstraf uitdien. Indien oortreders hulle bereidwillig verklaar om gemeenskapsdiens te lewer word 'n hofbevel gemaak met betrekking tot die hoeveelheid ure wat gewerk moet word. Oortreders meld dan by die personeel van die "Court Referral Program" aan waar hulle ingeskakel word vir gemeenskapsdiens. Daar word nie spesifieke riglyne neergelê vir die keuring van oortreders nie; oortreders moet egter bereidwillig wees om te werk en oor die vermoë beskik om gemeenskapsdiens te kan lewer. Die ouderdom van die oortreders wissel tussen 17 en 29 jaar en dit is gevind dat slegs een derde van die oortreders vaste werk verrig het.¹⁸ Die aard van die gemeenskapsdienswerk verrig deur oortreders is as volg beskryf.

*Board and care homes, convalescent hospitals and rest homes, which are proprietary, are exempted from non-profit status requirement by reason of the overriding problems of loneliness experienced by aged and disabled residents of such institutions. It must be clearly understood, however, that volunteer service in such establishments shall be limited to friendly visiting, entertaining and other personal involvement with patients. Housekeeping, maintenance, clerical and other tasks not involving patient contact or which should be performed by paid staff are not acceptable volunteer jobs in this type of setting.*¹⁹

Ten opsigte van elke oortreder wat in Alameda gelas word om gemeenskapsdiens te lewer word 'n dienskontrak opgestel. Die "Voluntary Action Centre", 'n buro wat die dienste van vrywilligers organiseer, reël gemeenskapsdiens take vir die

oortreders in samewerking met vrywilligers. Die volgende tabel gee 'n aanduiding van die aard van die werk wat oortreders in Alameda oor 'n periode van een jaar verrig het.²⁰

Tabel 7.1

Gemeenskapsdiens verrig deur oortreders in Alameda

AARD VAN GEMEENSKAPSDIENS	Aantal oortreders	%
<u>Instandhoudingswerk: reparasies, huishoudelike werk, sekuriteitsdienste, ens.</u>	767	29,5
<u>Klerikale werk: tikwerk, liaseer van lêers, adressering van pos ens.</u>	751	28,9
<u>Personeelhulp: hulp aan professionele personeel, beplanning, onderhoudvoering ens.</u>	228	8,8
<u>Hospitaalhelp en Besoekdienste: besoek aan siek persone ens.</u>	135	5,2
<u>Ontspanningsdienste: vryetydsbesteding veral ten opsigte van jeugdige</u>	221	8,5
<u>Kindersorg</u>	147	5,7
<u>Naaldwerk en Kunswerke: ten bate van minderbevoorregtes</u>	75	3,0
<u>Hulp aan Gestremdes: blindesorg, kreupelsorg ens.</u>	55	2,1
<u>Onderwys en Opleiding</u>	91	3,5
<u>Vervoerwerk: vervoer van kliënte na hospitale ens.</u>	11	0,4
<u>Onbekend/Nie klassifiseerbaar</u>	121	4,7
TOTAAL	2 602	100,0

Gedurende 1976 was die begroting vir die Alameda gemeenskapsdiensstelsel \$145 000. Die begroting het deel gevorm van die plaaslike proefdienste se begroting en voorsiening is gemaak vir 8 voltydse en 5 deeltydse personeellede. Volgens James Beha is daar gedurende 1976 in Alameda 'n totaal van 4 759 persone gekeur en in gemeenskapsdiensprojekte geplaas. Dit is gevind dat tussen 8 en 17 persent van die oortreders nie hulle afspraak met die oog op keuring nakom nie. Laasgenoemde persone word dan terug verwys na die hof.²¹

7.3.2 Die Gemeenskapsdiensstelsel van Multnomah

In Multnomah, Oregon is daar in Desember 1972 deur Regter S.L. Unis 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders begin. In teenstelling met die gemeenskapsdiensstelsel van Alameda vorm die gemeenskapsdiensstelsel 'n direkte deel van die strafstelsel. Die doel van die stelsel is deur Regter Unis soos volg gestel:

To offer the court a sentencing mechanism for distinguishing between the lawbreaker and the criminal while providing much needed and appreciated help to the community (which) repays the community for the expense it incurred as a result of the wrongdoing.²²

Die jaarlikse koste verbonde aan die stelsel word bereken op \$18 000. Daar word gemiddeld tussen 150 en 180 persone per maand verwys na ongeveer 150 gemeenskapsorganisasies. Die organisasies wat aan die projek deelneem sluit in welsynsorganisasies en nie-winsgewende organisasies wat daarop ingestel is om die algemene welsyn van die publiek te bevorder. Dienste word gelewer by jeugorganisasies, rehabilitasiesentrums, dierebeskermingsorganisasies en ander soortgelyke instansies.

Volgens Beha²³ verrig 80 persent van die oortreders hulle gemeenskapsdiens bevredigend. Gedurende die eerste 22 maande van die projek in Multnomah het 'n totaal van 2 688 oortreders 54 437 ure gemeenskapsdiens gelewer. Oortreders kan in die algemeen kies by watter organisasie hulle wil werk. In sekere gevalle word dit egter verwag dat oortreders spesifiek gemeenskapsdienstake moet verrig. Aan die begin van Augustus 1977 het 'n totaal van 8 661 oortreders in Multnomah gemeenskapsdiens verrig. Oortreders word sover prakties na gewone werksure geplaas in gemeenskapsdiens. Die aantal ure wat oortreders moet werk wissel van 24 tot 40 uur. Gewoonlik word die aantal ure bepaal aan die hand van die erns van van die oortredings, byvoorbeeld:

- eerste oortredings en diefstal van minder ernstige aard - 24 uur

- jeugdiges in besit van dagga - 24 uur
- besit van minder as een ons dagga - 24 uur
- bestuur van 'n motor onder die invloed van drank - 40 uur²⁴

In die praktyk gebeur dit dat, wanneer die hof gelas het dat 'n persoon 'n spesifieke aantal ure gemeenskapswerk moet verrig, na die gemeenskapsdienssentrum verwys word waar hy gekeur word vir 'n gemeenskapsdienstaak. In die keurings= proses word rekening gehou met die oortreders se vermoëns, belangstellings, houdings, werksure en middels van vervoer. Organisasies wat bereid is om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar sonder 'n personeellid af wat dien as skakel met die oortreders en die gemeenskapsdienssentrum. Oor= treders word van basiese besonderhede voorsien met betrekking tot die organisasie waar hulle moet gaan werk en moet self met die "kontak" personeellede by die organisasies in ver= binding tree.

Beha²⁵ wys daarop dat die stelsel van gemeenskapsdiens= lewering suksesvol werk met persone van verskillende sosio= ekonomiese agtergronde. Die stelsel het ook 'n drastiese verandering in proefbeamptes se gevallelading meegebring.

*Intake referrals to Multnomah County Parole and Probation have shown a significant decrease since the inception of the Alternative Community Service Program. It appears that the majority of cases which do not require supervision and counselling are being diverted to the Alternative Community Service Program rather than being placed on pro= bation.*²⁶

Alvorens oortreders gemeenskapsdiens in Multnomah begin lewer, onderteken hulle eers 'n gemeenskapsdiensooreenkoms wat aan= dui onder watter omstandighede hulle gemeenskapsdiens moet lewer.

7.3.3 Die Projek 20 Gemeenskapsdiensstelsel van San Francisco

Gedurende 1973 is daar in San Francisco 'n gemeenskapsdiensprojek geloods, algemeen bekend as Projek 20. Die projek is aanvanklik toegespits op verkeersoortreders wie nie instaat was om boetes te betaal nie. Die program is sedertdien uitgebrei en maak tans voorsiening vir oortreders wat 'n verskeidenheid oortredings begaan het wat wissel van minder ernstige oortredings tot ernstige oortredings.²⁷

Daar is nie spesifieke wetgewing in die VSA wat standarde neerlê vir die oplegging van vonnisse van gemeenskapsdiens nie. Vonnisopleggende amptenare het wye diskresionêre magte by die oplegging van vonnis. In die meeste state, is dit nie 'n vereiste dat 'n voorvonnisverslag opgestel moet word alvorens 'n oortreder gelas kan word om gemeenskapsdiens te lewer nie.

Die hoeveelheid ure wat oortreders gelas word om gemeenskapsdiens te lewer wissel soms baie en daar is in die algemeen nie riglyne wat bepaal hoeveel ure 'n oortreder gemeenskapsdiens moet lewer nie. Enkele state, byvoorbeeld San Francisco en Kalifornië, het wel standarde neergelê om te bepaal hoeveel uur 'n oortreder gemeenskapsdiens moet lewer.²⁸ Projek 20 bepaal dat een uur gemeenskapsdiens kan dien as gelykstaande aan 'n boete van \$3.10. Die tariewe in Kalifornië wissel gewoonlik tussen \$2.50 en \$4.00.²⁹

Waar vonnisse van gemeenskapsdiens dien as 'n spesifieke alternatief tot gevangenisstraf, is daar in sekere areas riglyne neergelê wat betref die aantal ure wat oortreders gemeenskapsdiens moet lewer. In Kalifornië word 8 uur gemeenskapsdiens gelykstaande beskou aan 24 uur gevangenisstraf. In die geheel gesien, verrig die meerderheid oortreders in die VSA minder as 240 uur gemeenskapsdiens vir elke gemeenskapsdiensbevel wat gemaak word.³⁰

Nadat 'n gemeenskapsdiensbevel gemaak is, verwys die klerk van die hof die oortreder skriftelik na die kantore van die gemeenskapsdienspersoneel. Benewens die oortreder se identifiserende besonderhede, word daar in die verwysing gestipuleer wat die aantal ure is wat die oortreder gelas was om gemeenskapsdiens te lewer. Keerdatums word ook gestel vir die ontvangs van 'n vorderingsverslag waarin aangedui moet word of die oortreder sy gemeenskapsdiens bevredigend verrig het.³¹ Indien oortreders sou versuim om die kantore van Projek 20 te kontak, word die hof in kennis gestel.

By die kantore van die gemeenskapsdiensspan word persoonlike en maatskaplike gegewens in verband met die oortreders ingewin, byvoorbeeld hulle werksgeskiedenis, opvoedkundige kwalifikasies en gesondheidstoestand. Oortreders onderteken dan 'n kontrak waarin hul hulself bereid verklaar om gemeenskapsdiens te lewer; die oortreders onderneem ook om die hof en die lede van die projekspan te vrywaar van van regs-eise in die geval van beserings wat hulle mag opdoen.

Die gegewens in die ooreenkoms word in Tabel 7.2 weergegee (sien p. 175).

6.3.4 Die Anne Arundel County Projek van Maryland

In die begin van 1973 het amptenare verbonde aan die howe van die Anne Arundel County in Maryland besef dat nuwe metodes nodig is in die hantering en bekamping van jeugmisdaad. Die ongekende styging in jeugmisdaad het tot gevolg gehad dat die polisie en proefbeampies se werkslading onhanteerbaar begin word het. In die periode vanaf 1969 tot 1973 het die voorkoms van jeugmisdaad met meer as 100% gestyg, vanaf 1 261 gerapporteerde misdrywe tot meer as 2 815 misdrywe.³³

Samesprekings is gevoer met belanghebbende partye ten einde 'n nuwe gemeenskapsgerigte program vir die hantering van

Tabel 7.2

PROJECT 20 - PERSONAL INFORMATION SHEET

PLEASE PRINT

PLEASE PRING

NAME

ADDRESS, CITY, ZIP CODE

PHONE

AGE

DATE OF BIRTH

EDUCATIONAL LEVEL:

DO YOU HAVE A VALID CALIF. DRIVER'S LICENSE?

VIOLATION:

COURT DEPT:

ARE YOU WORKING NOW? yes no If no, how are you supporting yourself?

ARE YOU SEEKING WORK? yes no Do you support any dependents?

WORK BACKGROUND:

DO YOU HAVE ANY PHYSICAL LIMITATIONS: yes no IF YES? PLEASE DESCRIBE:

AND GIVE DOCTOR'S NAME, ADDRESS AND PHONE NUMBER:

DO YOU HAVE ANY SKILLS YOU WOULD LIKE TO CONTRIBUTE IN YOUR PLACEMENT?

IN THE MUNICIPAL/SUPERIOR COURT IN AND FOR THE CITY AND COUNTY OF SAN FRANCISCO

The below named defendant having appeared in Department ____, and having the traffic or other violation alleged to have been committed adjudicated, the defendant states as follows:

1. That defendant understands that failure to appear as scheduled or failure to follow the reasonable direction of the supervising official for the designated agency will result in readjudication of the sentence of the Court.
2. I waive any and all claims for accident or injury or compensation of any nature growing out of said work as against said Municipal/ Superior Court, its judges and attacheds, the above named agencies, their officers, agents and employees, the City and County of San Francisco or the State of Calif.

DATED:

(Defendant signature)

.....

jeugdige oortreders te ontwikkel. Die doel van die program is soos volg gestel.

Some plan must be devised to cope with these children's beginning criminal activities. Something must be done for their victims. It needs to be a swift, fair educational experience for the child. An experience with impact which involves parents and victims ...

Within the parameters of the juvenile law governing intake, there should be a way to enable a child, on a voluntary basis, to repay any damage with some work as well as receive any counselling or referral services deemed necessary as is provided in the law. Perhaps work in the community as a repayment to society would enable a child to make up for the wrong against society, while affording the community the opportunity to do something positive for the child.³⁴

'n Program bekend as die Community Arbitration Project is geloods. Die beplanning van die program het in drie fases geskied, naamlik:

- Die opleiding van personeel verbonde aan die proefdienststelsel ten opsigte van jeugdiges.
- Die opleiding van polisiebeampies en die oogmerke van die projek
- Uitreiking na welsynsorganisasies en diensorganisasies wat bereid sou wees om die jeugdiges te aanvaar vir die een of ander vorm van dienslewering.

Soos die program ontwikkel het is pogings om die slagoffers van die misdade direk by die program in te skakel laat vaar.

Victims were not at all interested in seeing the kid again. Even those who attended CAP hearings let us know pretty strongly that they didn't want the kid around their property doing anything - - whether it was their home or company. We also had one or two organizations that put kids to work doing some pretty humiliating and menial chores.³⁵

Pogings word aangewend om die probleme van die jeugdiges te identifiseer en 'n goed-georganiseerde stelsel van maatskaplike, sielkundige en psigiatriese dienste is tot

beskikking van jeugdiges en hulle gesinne gestel. Een van die belangrikste kenmerke van die CAP stelsel is egter die terapeutiese waarde wat gemeenskapsdienslewering vir die jeugdiges inhou.

Jeugdiges wat minder ernstige oortredings begaan het, verskyn voor 'n spesiale arbitrasiehof. Jeugdiges kan na 'n skulderkenning gewaarsku en ontslaan word; dit gebeur egter selde. Die prosedure wat in die praktyk gevolg word is dikwels soos volg:

... the fact that a crime is an act not merely against the particular victim, but also against society at large is discussed. The child is then told that since he has done something harmful to society he needs to do something beneficial. He is then assigned a specific number of hours of community work, usually between 10 and 25 hours. In addition to community service work, counselling, restitution, educational program referral, or any combination of these may be assigned to the youth as part of his informal supervision assignment. His case is then left "open" to be closed upon a successful report (within 90 days).³⁶

Jeugdiges meld gewoonlik binne 3 dae na oplegging van vonnis by toegewysde toesighouers aan wat verantwoordelik is vir die organisering van hulle gemeenskapswerk. Daar is gewoonlik 'n lys van gemeenskapsdienstake beskikbaar en jeugdiges word, waar prakties moontlik, die keuse gegee met betrekking tot die aard van die gemeenskapswerk wat hulle wil verrig.³⁷ Die gemeenskapsdiens word gewoonlik in samewerking met vrywilligers verrig.

Daar is meer as 100 organisasies wat bereid is om jeugdige oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar. Jeugdiges lewer gemeenskapsdiens by welsynorganisasies, verpleeginrigtings, hospitale, kerke, biblioteke, dierebeskermingsverenigings, die brandweer en ander diensorganisasies. By elke organisasie is daar 'n persoon wat dien as amptelike skakel met die personeel van die CAP program.³⁹

Gemeenskapsdiensvonnisse sou egter nie moontlik gewees het as dit nie was vir die betrokkenheid van vrywilligers nie. Vervolgens word kortliks verwys na die benutting van vrywilligers by gemeenskapsdiensvonnisse.

7.4 DIE BENUTTING VAN VRYWILLIGERS BY GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE

In die Verenigde State van Amerika is daar verskeie buro's wat die dienste van vrywilligers in die welsynsveld koördineer en beplan. Die buro's verskil dikwels van mekaar in die opsig dat vrywilligers wat in die verskillende diensvelde benut word by verskillende buro's inskakel. Daar is byvoorbeeld buro's wat net vrywilligers op die terrein van bejaardesorg gebruik terwyl ander buro's van die dienste van vrywilligers gebruik maak op ander terreine, soos in die proefdiensstelsel.

Daar is verskeie buro's wat spesialiseer in die organisering en benutting van oortreders wat veronderstel is om vonnisse van gemeenskapsdiens te lewer. Van die buro's funksioneer onafhanklik en vorm nie noodwendig altyd deel van die proefdiensstelsel nie. Die voordeel verbonde aan die onafhanklikheid is volgens Harris soos volg:

*Volunteer bureau personnel running community service programs tend to consider remoteness from the criminal justice system as a distinct advantage. Criminal justice agencies are thought to carry punitive and stigmatizing elements that are best avoided. Also, administering community service orders outside of the criminal justice system avoids expanding the involvement of that system in the daily lives of individual citizens.*⁴⁰

Daar behoort egter voorsiening gemaak te word dat die organisering van vrywilligers vir gemeenskapsdiens so onafhanklik is dat die houe en proefbeamptes nie geneë sal wees om van hulle dienste gebruik te maak nie. Die houe en proefbeamptes behoort vertrou te hê in die buro's wat die dienste van vrywilligers organiseer. Ten einde die probleem te oorkom is die personeel verbonde aan die proefdiensstelsel in

sekere state self verantwoordelik vir die organisering en werwing van vrywilligers. Beha stel die voordeel verbonde aan die gebruikmaking van organisasies wat van die dienste van vrywilligers gebruik maak soos volg:

Further channelling a court's referral through an agency that handles volunteers may make the work experience a more positive one for the court referred participant, who is treated throughout as a volunteer rather than a criminal. For those programs especially concerned with rehabilitation, this is a crucial point.⁴¹

Een van die uitstaande kenmerke van die stelsel van vrywilliger-dienste in die onderskeie proefdiensstelsels van die VSA is die stelsels van jeugdiensburo's. Die buro's is ingestel met die doel om op 'n nie-konvensionele manier uit te reik na jeugdiges wat probleemgedrag lewer. Jeugdiges kan by die buro's inskakel vir 'n verskeidenheid vorms van hulp, hoofsaaklik opvoedkundig, maatskaplik en sielkundig van aard. In plaas daarvan dat jeugdiges wat minder ernstige oortredings begaan het vervolg word, word hulle na die buro's verwys waar hulle gewoonlik ook die een of ander vorm van gemeenskapsdiens lewer.

7.5 'N EVALUASIE VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN DIE VERENIGDE STATE VAN AMERIKA

In teenstelling met die ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnisse in die Verenigde Koninkryk, is daar in die VSA nog weinig navorsing gedoen oor die effektiwiteit van gemeenskapsdiensvonnisse. Die voordele wat gemeenskapsdiensvonnisse inhou is egter veelvuldig. Enkele belangrike voordele word aangestip.

(a) Oortreders is nie onderworpe aan die stigma van gevangenissetting nie

Een van die oogmerke van vonnisse van gemeenskapsdiens is om aan oortreders die geleentheid te bied om die gemeenskap te vergoed vir die onreg wat gepleeg is. Die stelsels van gemeenskapsdienslewering in die VSA berus op die beginsel van gemeenskapsbetrokkenheid omdat baie

gemeenskapsdiensprojekte georganiseer word deur partikuliere organisasies. Oortreders werk saam met vrywilligers en hulle rol word "sino-niem" beskou met die van vrywilligers. Die stigma wat gekoppel word aan "misdadigers" word as gevolg van die gemeenskapsbetrokkenheid grootliks uitgeskakel.⁴²

- (b) Oortreders word die geleentheid gebied om nuwe praktiese en sosiale vaardighede aan te leer
Deur middel van gemeenskapsdienslewering word oortreders die geleentheid gebied om betekenisvolle werk te verrig en kan hulle daardeur 'n positiewe werksgesindheid ontwikkel. Oortreders word ook nuwe praktiese en sosiale vaardighede aangeleer en by sommige organisasies word daar selfs betaalde werkseleenthede vir oortreders geskep.⁴³

Oortreders se gevoel van eie-waarde word dikwels deur die lewering van gemeenskapsdiens verhoog; oortreders kom dan ook dikwels tot die besef dat hulle wel vir hulle medemens van waarde kan wees.

*Performing community service can be an opportunity for people to obtain new experiences in new environments, perhaps allowing them to try something they have never done before without the requirements of burdens attached to a paid job. It may allow offenders to recognize skills they were not aware they had and to recognize that their skills are of value to someone.*⁴⁴

- (c) Gemeenskapsdiensvonnisse hou ekonomiese en maatskaplike voordele in vir die gemeenskap
Soos in Brittanje is vonnisse van gemeenskapsdiens in die Verenigde State van Amerika 'n goedkoper alternatief as gevangenissetting. Die dienste van oortreders is ook van onskatbare waarde vir die organisasies wat van hulle dienste gebruik maak. Na beraming het 31 000 oortreders in Kalifornië gedurende 1977 'n totaal van 1,3 miljoen

ure gemeenskapsdiens gelewer.⁴⁵

In 'n opname by die munisipale howe in San Diego gedurende 1976 is bevind dat 'n totaal van 1 838 oortreders 'n totaal van 75 000 uur gemeenskapsdiens gelewer het. Na beraming was die koste verbonde aan die gemeenskapsdiensstelsel \$25,58 per oortreder.⁴⁶ 'n Verslag van die San Francisco Probation Department stel die ekonomiese voordele van vonnisse van gemeenskapsdiens soos volg:

*The findings of the report were that for each dollar spent by the probation department, at least \$6,56 and as much as \$7,28 in benefits would be generated. For the criminal justice system as a whole, each dollar spent would generate at least \$2,56 and as much as \$3,19 in benefits.*⁴⁷

(d) Gemeenskapsdiensvonnisse kan gebruik word vir jeugdige sowel as volwasse oortreders

Gemeenskapsdiensvonnisse in Groot Brittanje is slegs van toepassing op oortreders bo die ouderdom van 17 jaar. Die feit dat jonger oortreders nie daarby ingeskakel mag word nie kan as 'n leemte beskou word. Een van die uitstaande kenmerke van gemeenskapsdiensvonnisse in die VSA is dat veral jonger oortreders met sukses daarby ingeskakel word. Dit is beraam dat 85% van alle jeugdige oortreders in Arundel Count Maryland, byvoorbeeld, hulle gemeenskapsdiensvonnisse bevredigend voltooi.⁴⁸

In Kalifornië is die syfer nagenoeg 80%.⁴⁹ In Pima Country het 97.7% van alle oortreders gedurende 1977 hul gemeenskapsdiens bevredigend voltooi. Die oortreders het in die jaar 'n totaal van 15 000 uur gemeenskapsdiens ter waarde van ongeveer \$35 000 gelewer.⁵⁰

Die gebruikmaking van gemeenskapsdiensvonnisse in die VSA gaan egter ook gepaard met probleme. Vervolgens word 'n paar van die belangrikste weergegee:

- (a) Vonnisse van gemeenskapsdiens word deur lede van die gemeenskap gesien as 'n vorm van dwangarbeid

Die geskiedenis van slawe-arbeid in die VSA word deur baie Amerikaners as 'n sensitiewe aangeleentheid beskou. In die lig hiervan is die meerderheid Amerikaners krities ingestel ten opsigte van enige vorm van gedwonge arbeid.

'n Verslaggewer se siening van gemeenskapsdiensvonnisse in 1975 was soos volg:

*Personally, I don't like looking out there and knowing that all those black guys out there on the highways are cleaning up the highways because they're serving time. It is personally offensive to me. It looks like the racist society that I'm afraid we still live in. But more than that, when you're putting people in chore work, you are using people serving time to do work that people should be paid for doing.*⁵¹

Voorstanders van die gemeenskapsdiensstelsel is egter van mening dat vonnisse van gemeenskapsdiens nie beskou kan word as 'n vorm van dwangarbeid nie, omdat:

- (i) Deelname aan vonnisse van gemeenskapsdiens met die toestemming van oortreders geskied
- (ii) Die Konstitusie vrywaar nie gevonnisse oortreders van dwangarbeid nie
- (iii) Die aard van die werk wat oortreders verrig waardevol en van terapeutiese waarde vir oortreders is
- (iv) Vonnisse van gemeenskapsdiens is meer gewens as gevangenisstraf.⁵²

- (b) Vonnisse van gemeenskapsdiens word as diskriminerend gesien

Soos reeds gemeld, het vonnisopleggende amptenare wye diskresionêre magte by die oplegging van

gemeenskapsdiensvonnisse. Die feit dat daar nie standarde neergelê is wat betref die toepassing van vonnisse van gemeenskapsdiens nie hou be=paalde nadele in. Een van die grootste vraag=stukke verbonde aan vonnisse van gemeenskapsdiens is op watter deel vandie bevolking vonnisse van gemeenskapsdiens toegespits moet word.

Gemeenskapsdiensvonnisse word hoofsaaklik opgelê vir middelklas oortreders terwyl die laer-inkome oortreders nie in aanmerking geneem word vir vonnisse van gemeenskapsdiens nie.

*However, racial and class biases also may surface in community service programs designed to offer an alternative to confinement. Judges may be more reluctant to jail people who look, talk, and otherwise appear to be like themselves, than people who are poor, uneducated and, otherwise different from themselves. Findings on the characteristics of restitution programs around the country reveal that restitution as a sentencing option usually is ordered for white middle-class, first-time property offenders.*⁵³

Vonnisse van gemeenskapsdiens kan so gebruik word dat dit van toepassing kan wees op alle lae van die samelewing. Afhangende van hoe die gemeenskapswerk vir elke oortreder georganiseer word, kan armes sowel as rykes, professionele persone sowel as onopgeleide persone, by vonnisse van gemeenskapsdiens baat vind. Vonnisse van gemeenskapsdiens in enkele State van die VSA word dikwels gesien as 'n metode van straf vir profes= sionele persone en sakemanne.

Community service already has developed a reputation in some areas as an option for people in business (e.g. nursing home operators who engage in medical fraud, politicians, and other professionals) who have broken the law but still are not regarded or treated like "real criminals". Jail continues to be reser= bed for the anonymous. Thus there is a danger that poorly conceived community service programs will help perpetuate the dichotomies of jail for the poor alternatives for the rich and prison "street crimes"

*lesser penalties for "suite crimes".*⁵⁴

- (c) Daar is 'n gebrek aan wetgewing en standarde wat betref die implementering van gemeenskapsdiensvonnis

Soos reeds gemeld, het vonnisopleggende amptenare wye diskresionêre magte by die toepassing van vonnis van gemeenskapsdiens. In teenstelling met die stelsels van gemeenskapsdienslewering in Engeland wat deur wetgewing bepaal word, is daar nie in die VSA spesifieke wetgewing wat die kwessie van gemeenskapsdienslewering reguleer nie. Beha beskryf die nadeel hieraan verbonde soos volg:

*This omission has been described by observers of the criminal justice system as a "failure of the highest order". The practical effect of not having a community service option built right into the legislative sentencing authority is that its use is discretionary, variable and at least arguably, beyond the power of courts in some jurisdictions.*⁵⁵

Volgens Beha blyk dit dat die meeste landdroste en regters gemeenskapsdiens sien as vonnis wat gekoppel word aan onder toesig stelling (probation). Die Amerikaanse Hooggeregshof het al verskeie keer bevind dat howe toesigstelling kan gebruik onder voorwaardes soos hulle dit die beste mag vind.⁵⁶ In Kalifornië is daar egter spesifieke wetgewing wat voorsiening maak vir die lewering van gemeenskapsdiens deur oortreders. Artikel 1203-1 van die Penal Code gee regters die mag om oortreders onder toesig te stel en ook te gelas om by "public works" programme te werk.

*In setting probation, the court 'may' impose and require ... other reasonable conditions, as it may determine are fitting and proper to end that justice may be done, that amends be made to society for the breach of the law.*⁵⁷

Net soos in die geval van Engeland, is daar ook in die VSA probleme voorsien met betrekking tot die ontstaan van moontlike regseise in geval van be=serings opgedoen deur oortreders, of as gevolg

van die moontlike nalatige optrede deur oortreders. Die meerderheid instansies in die VSA wat van die dienste van oortreders gebruik maak is vooraf geadviseer om versekering uit te neem teen moontlike derde-party eise.⁵⁸

Die regsposisie van die oortreders wat gemeenskapsdiens lewer word feitlik sinoniem beskou met die rol van gewone vrywilligers wat hulle dienste vir bepaalde organisasies aanbied. Oortreders wat in die uitvoering van hulle pligte beseer sou word is nie geregtig op gewone ongevalle versekering nie.⁵⁹ Vir die doeleindes neem organisasies addisionele versekering uit om die belange van oortreders sowel as van vrywilligers te beskerm. In sommige state word dit van oortreders verwag om 'n vrywaringsooreenkoms te teken waarin gestipuleer word dat hulle nie enige regseise sal instel in die geval van beserings wat hulle mag opdoen nie.

VOETNOTE

1. Die instelling van 'n omvattende proefdiensstelsel in Suid-Afrika is in 1974 met die opening van die Parlement deur die Staatspresident aangekondig (sien Misdaad, Straf en Hervorming, Jaargang 3, Februarie 1974, redaksionele kommentaar). Tot op datum is daar nog weinig vordering gemaak met die uitbreiding van die proefdiensstelsel, veral ten opsigte van nie-blankes.
2. United States of America: The Challenge of Crime in a Free Society, Presidents Commission on Law Enforcement and Administration of Justice, 1967, p. 14.
3. Klapmuts, Nora et al: Community Alternatives to Prison, Crime and Delinquency Literature, National Council on Crime and Delinquency, June, 1973, p. 305.
4. Ibid., p. 306.
5. United States of America: Community Service by Offenders, Harris, Kay (ed.) National Council on Crime and Delinquency, Washington, 1979, p. 1.
6. Klapmuts, Nora et al: Op. cit., p. 306.
7. Perlstein, Gary et al: Alternatives to Prison: Community - Based Corrections: Goodyear Publishing Company, Inc. California, 1975, p. 138.
8. Ibid., p. 138.
9. United States of America: Op. cit., p. 7.
10. Ibid., p. 10.
11. Ibid., p. 11.
12. Ibid., p. 11.
13. Ibid., p. 12.
14. Ibid., p. 12.
15. Ibid., p. 13.

16. Beha, James et al: Sentencing to Community Service, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, U.S. Departement of Justice, 1977, p. 45.
17. Ibid., p. 6.
18. Ibid., p. 7.
19. United States of America: Op. cit., p. 34.
20. Ibid., p. 34.
21. Beha, James et al: Op. cit., p. 7.
22. Ibid., p. 12.
23. Ibid., pp. 12-13.
24. Ibid., p. 13.
25. Ibid., pp. 14-15.
26. Ibid., p. 15.
27. United States of America: Op. cit., p. 39.
28. Ibid., p. 40.
29. Ibid., p. 40.
30. Ibid., p. 40.
31. Ibid., pp. 40-41.
32. Ibid., p. 44.
33. Blew, C.H. & Rosenblum, R.: The Community Arbitration Project: Anne Arundel County, Maryland, National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, U.S. Department of Justice, September 1979, p. 11.
34. Ibid., pp. 12-13.
35. Ibid., p. 16.
36. Ibid., p. 33.
37. Ibid., p. 36.
38. Ibid., p. 38.
39. Ibid., p. 39.

40. United States of America: Op. cit., p. 24.
41. Beha, James et al: Op. cit., p. 13.
42. United States of America: Op. cit., p. 13.
43. Ibid., p. 14.
44. Ibid., p. 14.
45. Ibid., p. 14.
46. Ibid., p. 63.
47. Ibid., p. 63.
48. Blew, C.H. & Rosenblum, R.: Op. cit., p. 41.
49. United States of America: Op. cit., p. 60.
50. Ibid., p. 60.
51. Ibid., p. 66.
52. Ibid., p. 66.
53. Ibid., p. 68.
54. Ibid., p. 68.
55. Beha, James et al: Op. cit., p. 32.
56. Ibid., p. 33.
57. Ibid., p. 33.
58. United States of America: Op. cit., p. 37.
59. Ibid., p. 37.

HOOFSTUK 8

GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN SUID-AFRIKA MET BESONDERE VERWYSING NA DIE EKSPERIMENTELE GEMEENSKAPSDIENS-PROJEK IN KAAPSTAD

8.1 INLEIDING

In die voorafgaande twee hoofstukke is die ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnis in Engeland en die VSA uiteengesit. Die faktore wat aanleiding gegee het tot die ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnis en die praktiese funksionering van enkele gemeenskapsdiensstelsels is bespreek. Sekere vereistes blyk noodsaaklik te wees vir die ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnis, naamlik:

- Navorsing oor die doeltreffendheid van gevangenisstraf (lede van die gemeenskap moet dus bewus wees van die noodsaaklikheid van alternatiewe tot gevangenisstraf)
- Gemeenskapsbetrokkenheid by die administrasie van ons strafregstelsel.

In dié hoofstuk sal kortliks verwys word na faktore wat aanleiding gegee het tot die ontwikkeling van alternatiewe tot gevangenisstraf in Suid-Afrika. 'n Eksperiment om 'n gemeenskapsdiensprojek vir oortreders in Kaapstad te loods, sal ook breedvoerig bespreek word.

8.2 DIE GESKIEDKUNDIGE ONTWIKKELING VAN GEMEENSKAPSDIENSVONNISSE IN SUID-AFRIKA

Gedurende die Koloniale tydperk is oortreders soms die wreedste denkbare vorms van straf opgelê. Hulle het gewissel van die liggaamlike marteling van oortreders vir die geringste oortredings tot die openbare teregstelling van diegene wat ernstiger oortredings begaan het. Dit is interessant om daarop te let dat die verrigting van werk deur oortreders tot

voordeel van die owerhede en die gemeenskap, reeds uit die Koloniale-tydperk dateer. Sekere oortreders wat nie gevangenisstraf opgelê is nie, is getransporeer na Nieu Suid-Wallis en na die eiland Edam naby Batavia waar hulle tot voordeel van die gemeenskap moes werk.¹ Oortreders is ook gevonniss om op Robbeneiland te werk:

*The convicts are placed under the superintendent of a Civil Officer named the Commandant of the Island, who is assisted by a Military Detachment. Their employment wholly consists of quarrying blocks of fine schistone stone and afterwards of squaring them into flags and polishing them for use in the Government Buildings or for sale in Cape Town.*²

Sekere langtermynootreders is later aangestel as bewaarders in distriksgevangenis. Gevonnissde slawe is onder bepaalde omstandighede vrygelaat en verplig om vir hulle "Meesters" te werk:

*Convicts (sic) under sentence for long terms and heavy offences have been allowed to return to the service of their masters (upon condition of wearing an iron ring and sometimes a chain round their legs), in consideration of the injury sustained by their masters in the loss of their services.*³

Strafhervorming in Suid-Afrika is egter gekortwiek deur 'n gebrek aan navorsing oor die doeltreffendheid van gevangenisstraf met die gevolg dat die owerhede nie genoodsaak was om nuwe alternatiewe tot gevangenisstraf te ontwikkel nie. Een van die belangrikste mylpale in die geskiedenis van strafhervorming was die Wet op Eerste Oortreders, No. 10 van 1906. Die wet het voorsiening daarvoor gemaak dat sekere eerste oortreders uit die gevangenis op proef vrygelaat kon word. Dit het onder andere bepaal dat wanneer 'n persoon skuldig bevind is aan enige misdryf nie met die dood strafbaar nie, en waar geen vorige veroordeling teen hom bewys of bekend is nie, en ook nadat die hof die jeugdigheid, karakter en antesedente van die oortreder, of die beuselagtige aard van die oortreding, of enige versagende omstandighede waarin die misdryf gepleeg is, oorweeg het, die hof dan, indien dit wenslik is ... beveel dat hy op eie verantwoordelikheid, met of sonder borge, vrygestel word.⁴

Die Wet op Gevangenis en Verbetergestichten, No. 13 van 1911 was die eerste wet wat voorsiening gemaak het vir die aanstelling van proefbeamptes. Die Kriminele Rechtspleging Wet, No. 40 van 1914 het voorsiening gemaak vir opgeskorte en uitgestelde vonnisse op sekere voorwaardes wat onder andere die betaling van skadevergoeding aan slagoffers van misdaad ingesluit het.⁵ Met die inwerkstelling van die Kinderwet, No. 31 van 1937 was proefdienste meer toegespits op jeugdiges en minder van toepassing op volwasse oortreders.⁶ Die ontwikkeling en uitbreiding van proefdienste in Suid-Afrika het egter nooit tred gehou met die toename in misdaad of die bevolkingsaanwas nie. Een van die belangrikste verslae wat die uitbreiding van alternatiewe tot gevangenisstraf gepropageer het, is die Lansdownverslag van 1947.⁷ In dié verslag het die Kommissie van Onderzoek na Straf en Gevangenisshervorming veral kritiek uitgespreek oor die destruktiewe waarde van korttermyngevangenisstraf.⁸ As 'n alternatief tot korttermyngevangenisstraf, veral weens die onvermoë om 'n boete te betaal, is vonnisse van gemeenskapsdiens gepropageer. Die Kommissie het voorgestel dat 'n staatsarbeidsburo ingestel word om oortreders in werk te plaas as 'n alternatief tot gevangenisstraf.

*By this means a large number of persons who would otherwise be compelled to serve short terms of imprisonment might be drafted into useful and profitable service. While the scheme should be worked under the administration and control of the Department of Labour, the bureau would seek assistance and advice, where needed, from the Department of Native Affairs, the Department of Justice, the Department of Prisons and the Department of Social Welfare. Arrangements would have to be made with employers for deductions from wages due, of amounts for the payment of the deferred fine, but the deductions in this respect should have regard to the man's own necessities and such sums as may be necessary for the support of his dependants. This would entail a certain amount of accounting work, but it is not thought that this would render the working of the scheme unduly difficult; and in any case, the saving of expense to the State in imprisoning a man, and other benefits derived from his being kept out of goal, would make this well worth while.*⁹

Die aanbevelings van die Lansdown Kommissie het positief ingewerk op gevangenisshervorming in Suid-Afrika veral wat

betref die klassifikasie en behandeling van langtermynoordreders. Die belangrike aanbeveling dat oortreders as 'n alternatief tot gevangenisstraf 'n diens tot voordeel van die gemeenskap moes lewer, is egter nie verwesenlik nie. Daar was 'n aansienlike vertraging met die toepassing van die Kommissie se aanbevelings; veral omdat daar in die tydperk 'n nuwe regering aan bewind gekom het. Dit het meegebring dat strafhervorming uit 'n nuwe "politieke"¹⁰ perspektief beskou is. Die nuwe Strafproseswet, Wet No. 56 van 1955 het eers 8 jaar na die verskyning van die Lansdown-verslag verskyn. In die Wet is daar in artikel 352(1) as volg voorsiening gemaak vir gemeenskapsdiensvonnisse:

Wanneer iemand voor 'n hof skuldig bevind word aan 'n ander misdryf as 'n in die Vierde Bylae genoemde misdryf of 'n misdryf ten opsigte waarvan die oplegging van 'n voorgeskrewe straf aan die persoon wat daaraan skuldig bevind word, verpligtend is, kan die hof na goeë dunnke - (a) die oplegging van die vonnis vir 'n tydperk van hoogstens drie jaar uitstel en die veroordeelde vrystel op een of meer voorwaardes (hetsy met betrekking tot skadeloosstelling, die verskaffing aan die benadeelde persoon van een of ander bepaalde voordeel of diens in plaas van skadeloosstelling vir skade of geldelike verlies, onderwerping aan opleiding of behandeling of aan die toesig of beheer (met inbegrip van beheer oor die verdienste of ander inkomste van die veroordeelde persoon) van 'n proefbeampte soos omskryf in die Kinderwet, 1960 (Wet No. 33 van 1960), verpligte bywoning van een of ander bepaalde sentrum vir 'n bepaalde doel, goeie gedrag of andersins) wat op bevel van die hof opgeneem word in 'n borgakte om by verstryking van bedeelde tydperk te verskyn: ¹¹

Die bepaalde wetsartikel het egter probleme geskep met die interpretasie daarvan. Hoewel oortreders gelas kon word om 'n "diens" te lewer, is die mening in sommige regsringe gehuldig dat die "diens" direk of indirek aan die benadeelde persoon gelewer moes word en nie tot voordeel van die gemeenskap nie.¹² Gemeenskapsdiensvonnisse kon ook nie gebruik word nie omdat 'n organisatoriese struktuur vir die lewering van dié tipe vonnisse nie bestaan het nie. Die howe het dit tewens nie as hulle taak beskou om die fasiliteite vir gemeenskapsdiensvonnisse te ontwikkel nie. Regter Harcourt

het in 1972 die volgende mening gehuldig: "Judges must use the tools provided, and it is not for them to try and improve them."¹³ By implikasie beteken dit dat lede van die gemeenskap, welsynsorganisasies, die Staat en ander persone betrokke by die strafregstelsel, verantwoordelik moet wees vir die verbetering van die strafregstelsel.

Die eerste moderne benadering tot gemeenskapsdiensvonnis in Suid-Afrika het egter vorm begin aanneem met die beslissing in S. v. Bock (1963 SA(GW)) waar regter De Vos Hugo 'n gemeenskapsdiensbevel bemaak het. In die verslag van die Viljoen Kommissie word soos volg aangehaal uit die saak:

Bock is skuldig bevind aan strafbare manslag deurdat hy die dood van 'n persoon veroorsaak het deur 'n voertuig roekeloos te bestuur.

*Die Hof het hom 'n vonnis van twee jaar gevangenisstraf opgelê, opgeskort vir twee jaar op voorwaarde, onder meer, dat hy sonder vergoeding naweekdiens doen in die ongevalleafdeling van 'n hospitaal. Die geleerde regter wat die vonnis opgelê het, was van mening dat die vonnis voldoen het aan al die vereistes wat hy in gedagte het, naamlik vergelding, afskrikking en rehabilitasie.*¹⁴

Die kwessie van gemeenskapsdiensvonnis het weer onder die soeklig gekom na die verskyning van die verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strfstelsel van die Republiek van Suid-Afrika. Een van die belangrikste aanbevelings van die Kommissie het beslag gekry in die vorm van artikel 297(c) van die Strafproseswet (Wet 51 van 1977) wat bepaal dat die hof 'n oortreder kan gelas om die een of ander soort diens tot voordeel van gemeenskap te lewer.¹⁵ Gemeenskapsdiensvonnis is egter voor die verskyning van die Kommissie se verslag selde gebruik weens vele faktore waarvan die volgende die vernaamste is.

- Die gebruik van dié tipe vonnis is 'n onlangse verskynsel en het nog nie inslag gevind by vonnisopleggende amptenare nie.

- Daar is nog nie duidelikheid oor die regsimplikasies wat 'n vonnis van gemeenskapsdiens inhoud nie. In die verslag van die Viljoen-Kommissie,¹⁶ word tereg verwys na die probleme wat kan ontstaan as gevolg van die nalatige optrede van die oortreders, byvoorbeeld in die geval van beserings wat opgedoen of veroorsaak is.
- Daar bestaan tans in Suid-Afrika nog nie 'n goedontwikkelde proefdiensstelsel wat voorsiening kan maak vir die keuring van oortreders vir gemeenskapsdienstake nie.
- Een van die vernaamste redes waarom vonnisopleggende amptenare nie geneë is om van dié tipe vonnisse gebruik te maak nie hang saam met die kwessie van beheer en toesig oor die werksaamhede van oortreders wat gemeenskapsdiens wil lewer.¹⁷

Die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika het verskeie voorstelle ontvang wat gemeenskapsdiens of soortgelyke variasies van vonnisse aanbeveel. NIMRO het in sy verslag aan die betrokke Kommissie voorgestel dat daar oorweging geskenk behoort te word om sekere oortreders gemeenskapsdiens te laat lewer.¹⁸

In plaas daarvan dat 'n oortreder, veral wanneer sy misdaad van minder ernstige aard is, in 'n gevangenis opgesluit word, kan hy daartoe gevonniss word om 'n spesifieke diens aan die gemeenskap te lewer. So kan 'n jong eerste oortreder wat, byvoorbeeld, 'n bejaarde persoon beroof en aangerand het, daartoe gevonniss word om vir 'n vasgestelde tydperk diens te doen in 'n ouetehuis - - terwyl hy onder die toesig van 'n proefbeampte (of iemand wat deur die hof aangewys is) staan. Wanneer 'n oortreder in 'n situasie geplaas word waar hy aan liggaamlike of geestelike gestremde persone diens moet lewer, mag hy 'n gevoel van berou en simpatie jeens die gestremdes en, terselfdertyd, 'n sin van verantwoordelikheid ontwikkel.¹⁹

In die betrokke memorandum is daar egter nie spesifieke riglyne neergelê oor hoe 'n gemeenskapsdiensstelsel vir

oortreders in Suid-Afrika tot stand gebring behoort te word nie. In die verslag van die Viljoen-kommissie word daar ook nie spesifiek voorgeskryf hoe om so 'n gemeenskaps=diensstelsel in Suid-Afrika in die lewe te roep nie. Daar word egter enkele riglyne neergelê waarvan die volgende die belangrikste is.

Daar behoort 'n gesamentlike poging aangewend te word deur advokate of prokureurs vir die verdediging om 'n geskikte vonnis in hierdie rigting aan die hand te doen en vir die regsprekende beampte om in hierdie rigting te dien. Dit spreek vanself dat daar dus daadwerklike pogings aangewend behoort te word om amptenare betrokke by die proses van regspleging, bewus te maak van die voordele wat 'n gemeenskaps=diensstelsel kan inhou.

Die hulp van proefbeamptes mag ook verkry word vir die doeleindes van beheer. Die rol wat proefbeamptes behoort te speel by implementering van so 'n gemeen=spasdiensstelsel sal later breedvoerig bespreek word.

Pogings moet ook aangewend word om die algemene publiek te kondisioneer. Die begin mag stadig en ontmoedigend wees, maar in die wanhopige soek na alternatiewe moet alle weë wat gevangenisstraf uit=skakel, ondersoek word en as die aanvanklike versper=rings eers oorkom is, mag dit blyk dat dit nie net tot voordeel van die oortreder strek nie, maar ook tot voordeel van die gemeenskap.

Pogings moet aangewend word om die hulp van welsyns=organisasies, kerke en ander liggame wat welsynswerk doen, te verkry en hulle hierby te betrek en sodoende 'n voorwaarde van daardie aard prakties uitvoerbaar te maak.²⁰

Ten spyte van die aanbevelings van die Viljoen-kommissie en die totstandkoming van wetgewing, om voorsiening te maak vir die lewering van gemeenskapsdiens in 1977 is daar na byna

twee jaar geen poging aangewend om 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tot stand te bring nie. In die Januarie (1980) uitgawe van NIMRO Nuus maak regter Leo van den Heever melding daarvan dat positiewe alternatiewe tot gevangenisstraf (soos omskryf in artikel 197 van Wet 51/1977) selde gebruik word.

The "new" Criminal Code has been in operation for longer than two years already, but I have come across very few occasions on which any attempt has been made to utilize the powers given the courts under this section.²¹

Die Strafhevvromingskomitee het egter aan die begin van 1979 aandag geskenk aan alternatiewe tot gevangenisstraf en het vraelyste aan 27 hooflanddroste in die Republiek gestuur om vas te stel of die howe positiewe voorwaardes, soos diens aan die gemeenskap, aan opgeskorte vonnisse koppel.²² Uit antwoorde verstrekket het samevattend die volgende belangrike aspekte na vore gekom.²³

- Instansies is nie geneë om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar nie tensy die Staat hulle vrywaar van moontlike eise wat mag ontstaan in die geval van beserings.
- Die H.F. Verwoerd-hospitaal het ernstige bedenkings geopper en wou weet wie die skadevergoeding sou betaal indien 'n oortreder nalatiglik 'n pasiënt sou beseer.
- 'n Rede waarom dié soort vonnis nie byval vind nie is die kwessie van beheer. 'n Blanke vrou wat blompotte op grafte gesteel het, is 'n opgeskorte vonnis opgelê op voorwaarde dat sy dienste verrig onder die toesig en tot bevrediging van die begrafnisopsigter by die Middelburgbegraafplaas. Die betrokke landdros is vooraf verseker dat die betrokke munisipaliteit die nodige beheer sou kon uitoefen. Later blyk dit egter dat die begraafplaasopsigter ook tuinier van diemunisipaliteit is en dat hy geen beheer oor die vrou kon uitoefen nie.

- In die landdroshof van Krugersdorp is 'n Blanke man wat moedswillig die klaer se hond doodgery het, gelas om by die plaaslike Dierebeskermingsvereniging te gaan werk. Later is vasgestel dat hierdie hondehater so lief geword het vir diere dat hy self diere aangeskaf het, en hom bereidswillig verklaar het om voortaan die Dierebeskermingsvereniging vrywillig te help.
- In Springs is twee matriekseuns weens opsetlike saakbeskadiging veroordeel omdat hulle 'n kwagga-merrie van 'n plaaslike dieretuin met 'n klein geweer dood geskiet het. Hulle vonnis is opgeskort op voorwaarde dat hulle naweekdiens by dieselfde dieretuin verrig het onder toesig van die wildbewaarder.
- In Kimberley is Swart jeugdige oproeriges wat gedurende onluste hulle skool beskadig het, se vonnis opgeskort op voorwaarde dat hulle op Saterdag by dieselfde skool onder toesig diens moes lewer om in 'n mate die status quo te herstel.
- In Suid-Wes het 'n Landdros die groot aantal messtekers, waarby strafbare manslag betrokke was, se voorliefde vir die lem na bewering heeltemal gedemp toe hy beveel het dat hulle tot genot en voordeel van die arm munisipaliteit, grafte vir hulle slagoffers moes grawe. Dit moes uitputtende werk gewees het onder die moordende son van Suid-Wes.

8.3 DIE EKSPERIMENTELE GEMEENSKAPSDIENS-PROJEK IN KAAPSTAD

Daar kan nie met sekerheid gesê word by wie die gedagte ontstaan het om die struktuur vir 'n gemeenskapsdiensstelsel deur middel van gemeenskapswerk in Kaapstad tot stand te bring nie. Een van die baanbrekers op die terrein is oudlanddros F.C. King wat van 1954 tot 1973 by enkele geleenthede vonnis van gemeenskapsdiens opgelê het. Landdros King is tydens sy dienstermyn op Stellenbosch geprikkel om nuwe alternatiewe tot gevangenisstraf te gebruik deur sy kontak

met studente. In een saak het hy te doen gehad met 3 studente wat naamborde van huise gesteel het. By oplegging van vonnis na skuldigbevinding is dit gevoel dat gevangenisstraf en of die oplegging van boetes onvanpas sou wees. Die betrokke studente is gelas om die naamborde terug te plaas en om die "vrede te herstel" deur verskoning te vra aan die huiseienaars.²⁴

In sy dienstermyn by Wynberg-hof het hy gedurende 1969 te doen gehad met 'n skeepsingenieur wat skuldig bevind is aan nalatige bestuur. Die persoon is gelas om by die plaaslike lykshuis te gaan werk en een van sy pligte was om naasbestaandes by te staan in die identifisering van lyke. Die opsigter van die lykshuis is vooraf genader en het ingewillig om die betrokke persoon daar te laat werk. Die destydse Departement van Gesondheid het egter later beswaar aangeteken omdat "Staatsdiensregulasies" klaarblyklik nie voorsiening daarvoor maak dat lede van die publiek by lykshuise mag werk nie. Landdros King het die praktiese probleem oorbrug deur kontak te maak met die Suid-Afrikaanse Noodhulpliga, St. John's Ambulans en Rooikruis Hospitaal. Die organisasies was bereid om sekere oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar. In Landdros King se dienstydperk is ongeveer 15 oortreders gelas om die een of ander vorm van gemeenskapsdiens by die organisasies te lewer.

In die meerderheid gevalle het Landdros King nie gebruik gemaak van voorvonnisverslae nie (omdat hy van mening was dat proefbeamptes oorlaai is met werk). Die verteenwoordigers van die organisasies het hy self genader om vas te stel of hulle oortreders vir gemeenskapsdiens sou aanvaar. Die oortreders is na die organisasies wat dan die nodige keuring gedoen het, verwys. In enkele gevalle het hy wel gebruik gemaak van voorvonnisverslae. In een geval het mnr. John Pegge, verbonde aan die destydse Administrasie van Kleurlingsake, op 13 Augustus 1974 'n voorvonnisverslag opgestel oor 'n man wat skuldig bevind is op 'n klag van strafbare manslag.

Die persoon was betrokke in 'n motorongeluk waarin sy eie vader oorlede is. Hy het 'n vaste werk gehad en afhanklikes om te onderhou. In die verslag is as volg uitgewy oor die moontlike waarde van 'n gemeenskapsdiensvonnis:

*The grief and remorse he feels over the death of his father is still clearly evident. He acknowledges within himself the part he played in the death of his father but to his family and friends, as a selfdefence mechanism, he has rationalized this. This is natural and I am of the opinion that the type of sentence the Court has in mind will enhance his complete adjustment.*²⁵

Die finale aanbeveling aan die Hof het soos volg gelees:

*The accused has been fully assessed and found to be admirably suited for a sentence to be postponed in terms of Section 352(1)(a) of Act 56 of 1955 on condition that he engage willingly in some form of appropriate community service. A registered welfare organization, which desires to remain anonymous, is prepared to accept the accused for such community service as the court may order. A letter from this organization is attached.*²⁶

Met die aftrede van mnr King is vonnisse van gemeenskapsdiens in die Kaapse Skiereiland feitlik beëindig. Die hoofrede hiervoor is dat die oplegging van gemeenskapsdiensvonnisse bykomende administratiewe werk vir die landdroste meegebring het en omdat daar kommer uitgespreek is oor die kwessie van beheer en toesig oor oortreders wat gemeenskapsdiens lewer. Mnr. King het die volgende voorstel gemaak aan die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel vandie Republike van Suid-Afrika in 1974.

*The shortage of probation officers and lack of post-imprisonment supervision is a major problem which must be solved and to my mind community service combined with voluntary supervisors could help probation officers enormously. Let the prisoner on probation (and those given suspended sentences) serve in their own community those less privileged than themselves during their leisure hours.*²⁷

Die gebruik van gemeenskapsdiensvonnisse in Kaapstad is aangemoedig in verskeie publikasies van mev. F.A. Gross.²⁸ Tydens 'n simposium gereël deur NIMRO vanaf 15 tot 17 Februarie 1979, met die tema Crime Prevention het mev Gross 'n

referaat gelewer oor gemeenskapsdiens deur oortreders. Sy het voorgestel dat dit oorweeg moet word om oortreders in Suid-Afrika gemeenskapsdiens te laat lewer.²⁹ Die enkele artikels wat mev F.A. Gross oor die onderwerp van gemeenskapsdiens geskryf het, het ondersoeker gestimuleer om navorsing te doen hieroor.

Ondersoeker het egter van die staanspoor af geglo dat navorsing op sy eie onvoldoende sou wees. Daar sou ook behoefte wees vir 'n struktuur om so 'n gemeenskapswerkprojek aan te pak. Ondersoeker het aan die begin van Januarie 1979 samesprekings gevoer met mev D. Bishop (destydse takdirektrise van NIMRO, Kaapstad) oor die onderwerp van gemeenskapsdiens deur oortreders. Gedagtes is gewissel oor die totstankoming van 'n komitee om 'n gemeenskapswerkprojek vir oortreders tot stand te bring. Ten einde formele goedkeuring te verleen aan die moontlike verdere beplanning van die projek, was dit nodig om die Departement van Volkswelsyn en Pensioene in die saak te ken.³⁰ Die verdere beplanning van die projek is egter aansienlik vertraag terwyl die nodige departementele goedkeuring afgewag is. Aanvanklik was daar ook weerstand van enkele beampptes betreffende die praktiese uitvoerbaarheid van so 'n projek.

Op 16 Maart 1979 is daar 'n memorandum voorgelê aan die Navorsingskomitee van die plaaslike kantoor van die Departement Volkswelsyn en Pensioene te Kaapstad waarin voorgestel is dat daar met 'n gemeenskapsdiens-projek vir oortreders begin word.³¹ Op die vergadering is daar twee belangrike besluite geneem, naamlik:

- Dat dit raadsaam sou wees om samesprekings te voer met die plaaslike landdroste alvorens daar met so 'n projek begin word
- Dat die projek deel behoort te vorm van die proefdiensstelsel.

7.3.1 Samesprekings gevoer by die Landdroshowe

Op 8 Mei 1979 is daar samesprekings gevoer met die Beheer-Landdros, Kaapstad, rakende die kwessie van gemeenskapsdiens. Tydens die vergadering is gedagtes gewissel oor die vereistes wat die howe sou stel vir die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders. Sekere vereistes is gestel met betrekking tot so 'n stelsel.³²

- Oortreders behoort deeglik gekeur te word vir gemeenskapsdiens sodat hulle nie probleme lewer wanneer hulle diens doen nie.
- 'n Voorstel is aanvaar dat proefbeampteverslae vooraf opgestel word om persone te keur vir gemeenskapsdiens.
- Dit is gevoel dat 'n persoon wat gelas word om 'n spesifieke vorm van gemeenskapsdiens te lewer later dalk ongeskik mag wees om dieselfde diens te lewer; of dit mag wees dat die fasiliteite vir die lewering van gemeenskapsdiens later nie meer bestaan nie.
- Rekening moet gehou word met die regsposisie van die oortreder; veral in die geval van beserings opgedoen tydens die lewering van gemeenskapsdiens.
- Dit is noodsaaklik dat daar voldoende beheer en toesig moet wees oor persone wat gelas word om gemeenskapsdiens te lewer.

Tydens die vergadering is enkele uittreksels genoem van landdroste se kommentaar aan landdros F.C. Klopper, lid van die Permanente Strafhervormingskomitee rakende die kwessie van gemeenskapsdiens. Uit die kommentaar blyk die volgende menings.³³

- Daar is nie genoeg proefbeamptes om behoorlik reg te laat geskied aan toesig nie. Kommer is uitgespreek dat daar nie altyd voldoende beheer uitgeoefen word nie.

- Vonnisse wat meebring dat persone wat skuldig bevind word aan oortredings van dronkbestuur behandeling moet ondergaan, blyk oor die algemeen suksesvol te wees.
- Proefbeampiteverslae berus dikwels op hoorsê getuienis en inligting word nie altyd gekontroleer nie.
- Waar alternatiewe vorms van straf in gedrang kom, is dit nodig dat die straf by die misdaad moet pas.

Op 15 Junie 1979 is daar 'n vergadering gehou by die Landdroshof Wynberg, rakende die kwessie van gemeenskapsdiens. Die reaksie vandie landdroste oor die inisiëring van so 'n projek was baie gunstig. Die vernaamste aspekte wat uit dié vergadering gekom het, is soos volg:³⁴

- Daar blyk beperkte fasiliteite te wees vir die lewering van gemeenskapsdiens en in gevalle waar persone gelas was om gemeenskapsdiens te lewer het administratiewe probleme ontstaan.
- Wanneer oortreders gemeenskapsdiens lewer, behoort daar voldoende beheer en koördinasie van hulle aktiwiteite te wees.
- Die landdroste sal indien nodig in kennis gestel moet word hoe oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, vorder.
- Die volgende stap in die projek behoort te wees om by die verskillende welsynsorganisasies en diensorganisasies vas te stel watter fasiliteite vir die lewering van gemeenskapsdiens beskikbaar is.

8.3.2 Skakeling tussen die Departement Volkswelsyn en Pensioene en die Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en Rehabilitasie van Oortreders

Na afloop van die vergadering wat gevoer is by die verskillende landdroshoue oor die kwessie van gemeenskapsdiens het daar 'n betreklik lang tydperk verloop alvorens daadwerklike stappe gedoen is om die projek verder te voer. Ondersoeker het egter intussen voortgegaan met die bestudering van relevante literatuur oor die onderwerp van gemeenskapsdiens. As gevolg van informele samesprekings gevoer met lede van NIMRO en ander belanghebbende persone is sekere praktiese aspekte insake die verdere beplanning van die projek in ag geneem, naamlik:

- Of dit wenslik sal wees indien die Departement Volkswelsyn en Pensioene moet optree as koördineerder en beplanner van die projek - - aangesien die Departement Volkswelsyn en Pensioene hoofsaaklik dienste lewer aan blankes sou die projek beperkte trefkrag hê, omdat daar 'n groter behoefte bestaan vir dienslewering ten opsigte van die ander bevolkingsgroepe.³⁵
- Of die Departement Volkswelsyn en Pensioene oor die nodige personeel beskik om die projek te organiseer en te administreer
- Op die stadium wat die projek beplan is, was daar sprake dat NIMRO ook voornemens was om 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tot stand te bring.

Soos reeds gemeld was NIMRO een van die organisasies wat aan die Viljoen Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika voorgestel het dat daar voorgestel het dat daar voorsiening gemaak moet word vir die lewering van gemeenskapsdiens deur oortreders. Die Viljoen Kommissie het ook aanbeveel dat 'n partikuliere organisasie soos NIMRO dit behoort te oorweeg om so 'n projek te loods.

Die kwessie van die lewering van gemeenskapsdiens deur oordreders is onder andere op die bestuursvergadering van NIMRO bespreek op 24 Julie 1979. Die besluite wat op dié vergadering geneem is, was van deurslaggewende belang vir die verdere beplanning van die projek; uit dié notule kan soos volg aangehaal word:

Mr. Brink concurred with Mr. van Gass, emphasising the need for adequate facilities and suitable persons to supervise the execution of orders.

Mrs. Bishop said Mr. van Gass had handed her a memorandum, extracted from his master's thesis on CSO, which she had discussed with Mrs. R. Thomas, a senior social worker at the Branch who had experience of probation work in London. It was now recommended that the memorandum be submitted to the National Director with the proposal that the Cape Town Branch convene an inaugural meeting - possibly in October of this year. Mr. Williams asked if any orders had been served at all in South Africa, to which Mr. van Gass replied that enactment was being considered by the Permanent Penal Reform Committee. The meeting then pursued a suggestion that the Branch and the Department of Social Welfare and Pensions begin a CSO pilot scheme; this culminated in the Chairman's saying that setting up infrastructure would take time in view of the number of state departments involved. This process could be delayed if a local project backfired. Mr. Gross was insistent that such a scheme must be introduced on a nationally agreed basis.

Mr. van Gass proposed that a small planning committee be set up which could draw up a questionnaire preparatory to the inaugural meeting, and Mr. Williams, in support, proposed that National Council be brought in now.

Mrs. Slabbert agreed on the need for preparation, and suggested also the outlining of a programme of how CSO has been conducted overseas.

On the proposal of the Chairman it was agreed to refer the appointment of a sub-committee to deal with CSO, to the incoming Committee. Mr. Mutlane drew attention to an article in the weekend ARGUS, dealing with civil offences and civil imprisonment.³⁶

Op 23 Augustus 1979 is daar 'n vergadering gereël deur die destydse Departement Volkswelsyn en Pensioene waar verteenwoordigers van NIMRO en die landdroshowe genooi is om te besin oor die verdere beplanning van die gemeenskapsdiensprojek. Die besluite wat op die vergadering geneem is, was deurslaggewend vir die verdere beplanning van die projek.

Die vernaamste besluite en gedagtes wat in die vergadering na vore gekom het, volg³⁷ (Sien ook Bylaag 2).

- 'n Voorstel dat 'n nuwe organisasie gestig word om die gemeenskapsdiensstelsel te behartig is nie aanvaar nie en dit is gevoel dat dit meer prakties sal wees dat die projek deel vorm van bestaande organisasies.³⁸
- Mnre. Kotze en Pegge het voorgestel dat daar 'n paneel saamgestel word, wat in samewerking met die proefbeampte (wat die voorvonnisverslag skryf) besluit onder watter omstandighede oortreders gemeenskapsdiens moet verrig. Die vergadering was van mening dat die paneel moet bestaan uit die betrokke proefbeampte wat die voorvonnisverslag skryf, 'n verteenwoordiger van die organisasie wat bereid is om die oortreder vir gemeenskapsdiens te aanvaar, asook 'n verteenwoordiger van die oorkoepelende liggaam wat die gemeenskapsdiensstelsel gaan behartig.
- Melding is daarvan gemaak dat landdros F.C. Klopper, lid van die Permanente Strafhervormingskomitee, besit is met 'n ondersoek na die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel.
- Die vergadering was van mening dat dit wenslik sal wees indien die betrokke Staatsdepartemente wat welsynsdienste lewer aan die ander bevolkingsgroepe, doel vorm van die projek.
- Die vergadering het besluit dat aangesien NIMRO met alle bevolkingsgroepe werk dit prakties sal wees indien NIMRO voortaan sal optree as koördineerder van die projek.
- Daar is besluit om die projek op 'n eksperimentele basis in die landdrosdistrikte Kaapstad en Wynberg te begin.

- Daar is besluit om skakeling met landdros F.C. Klopper, lid van die Permanente Strafhervormingskomitee te bewerkstellig.
- Die komitee sou op hoogte gehou word van die vordering van die projek.

8.3.3 Skakeling met ander Staatsdepartemente

Na afloop vandie vergadering van 23 Augustus is kontak gemaak met verteenwoordigers van die ander staatsdepartemente belas met proefdienste, naamlik Departement Indiërsake, Administrasie van Kleurlingsake en die Departement van Samewerking en Ontwikkeling. Verteenwoordigers van die onderskeie departemente is deur NIMRO uitgenooi na vergaderings wat gehou is oor die onderwerp van gemeenskapsdiens. Op 11 Oktober 1979 en 15 November 1979 is twee vergaderings belê by NIMRO om saam met die verteenwoordigers van die departemente 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tot stand te bring.

Die proses om die departemente se plaaslike kantore by die projek te laat inskakel, het nie so glad verloop as wat ver wag is nie. Die reaksie vandie verskillende departemente oor die projek was soos volg.

Departemente van Indiërsake

Die verteenwoordiger van die Departement van Indiërsake (belas met welsynsdienste) sou eersdaags verplaas word en het gevoel dat sy Departement eers vanaf die begin van 1980 aan die projek sou kon deelneem. Volgens die beamppte gebeur dit slegs in uitsonderlike gevalle dat die dienste van 'n proefbeamppte van sy Departement deur die howe in Kaapstad benodig word. Die rede hiervoor is dat daar slegs 'n beperkte aantal Indiërs in Kaapstad woonagtig is. Die Departement van Indiërsake het ook nie inrigtings en organisasies onder sy beheer in Kaapstad waar gemeenskapsdiens aan oortreders gelewer sou kon word nie. Die beplanningskomitee het egter besluit

om die nuwe verteenwoordiger van die Departement vanaf die begin van 1980 na die vergadering te nooi.

Departement van Samewerking en Ontwikkeling

'n Verteenwoordiger van die Departement het haar belangstelling in die projek aangedui maar het om een of ander rede nie al die vergaderings bygewoon nie.

Administrasie van Kleurlingsake

Die verteenwoordigers van die Administrasie van Kleurlingsake was van die staanspoor af gunstig ingesteld teenoor die projek. Die Administrasie van Kleurlingsake het besluit om twee verteenwoordigers na die beplanningskomitee te benoem.

Die verdere beplanning van die projek sou grootliks afhang van die wyse waarop die verteenwoordigers van die onderskeie departemente en NIMRO gaan saamwerk aan die projek. Ten spyte van die probleem wat ondervind is om die verskillende departemente by die projek te laat inskakel, is daar wel later vordering gemaak met die verdere beplanning van die projek. Die vernaamste aspekte wat aandag geniet het is vervolgens bespreek.

8.3.4 Voorlopige Skakeling met Instansies wat Deel kan Vorm van die Projek

Lede van die beplanningskomitee was intussen in verbinding met sekere organisasies om vas te stel of hulle oortreders vir gemeenskapsdienstake sou aanvaar. Die algemene reaksies was gunstig; die reaksie van sekere organisasies was soos volg:³⁹

Kontak met Kettingwinkel

Die bestuurder van 'n kettingwinkel was van mening dat hulle organisasie se naam skade sou ly indien dit bekend sou word dat hulle persone wat byvoorbeeld

skuldig bevind is aan winkeldiefstal by die winkel sou laat werk. Hy was van mening dat die besluit om oortreders vir diens te aanvaar by die organisasie se hoofkantoor berus.

Kontak met "Meals on Wheels"

Die voorsitter vandie organisasie in Plumstead is genader en was van mening dat hulle organisasie die dienste van bestuurders sou kon gebruik asook persone wat kan help met die voorbereiding van voedsel.

Kontak met Bejaardesorg

Mev. van Dyk het laat blyk dat Bejaardesorg met vrug behoort gebruik te kan maak van die dienste van geselekteerde oortreders.

Kontak met St John Ambulance

Mnr. Pegge dien op die bestuurskomitee van die organisasie en het gesê dat die organisasie al in die verlede van die dienste van oortreders gebruik gemaak het. Geen probleme word voorsien in die gebruikmaking van hierdie organisasie.

Kontak met Tygerberg Hospitaal

Mnr. van der Merwe (maatskaplike werker) wat in diens van die hospitaal is, het onderneem om te skakel met die Mediese Superintendent van die Hospitaal.

St John's Hostel (Kinderhuis)

Mnr. Gannon van St John's Hostel het onderneem om melding te maak van die projek by die Association for Child Care Workers.

Die Brandweer

Die hoof van Wynberg Brandweerstasie was van mening dat hulle organisasie as 'n geslote groep nie van die dienste van onopgeleide oortreder-vrywilligers gebruik kon maak nie. Hy was van mening dat sekere oortreders dalk by die afdeling Burgerlike Beskerming

kan inskakel.

Westelike Provinsie Krieketunie

Mnr. Botha voorsien dat hulle vandie dienste van oortreders sou kon gebruik om na wedstryde met op=ruimingswerk te help.

Westelike Provinsie Rugbyfederasie

Mnr. Van Wyk het gesê dat die Westelike Provinsie Rugbyfederasie die opinie uitgespreek het dat hulle van die dienste van oortreders sou kon gebruik, onder dié voorwaarde dat die oortreders nie "geharde misdadigers" is nie.

8.4 DIE ONTWERP VAN 'N VRAELYS EN DIE VERDERE BEPLANNING VAN DIE GEMEENSKAPSDIENSPROJEK

'n Vraelys⁴⁰ is gestuur na 20 welsynsorganisasies en diensorganisasies aan die begin van 1980. Dit is wenslik geag om aanvanklik slegs 'n klein aantal organisasies se houding teenoor gemeenskapsdiens te bepaal. Indien te veel organisasies se kommentaar gevra sou word, sou dit beteken het dat daar onrealistiese hoop gekoester sou word by die organisasies en dat latere belangstelling sou vervaag indien daar nie genoeg oortreders sou wees om gemeenskapsdiens te lewer nie.

Slegs 'n klein aantal vraelyste is terug ontvang ten spyte van pogings wat aangewend is om van die organisasies te herinner dat die vraelyste nog nie terug ontvang is nie. 'n Probleem wat opgeduik het, is die feit dat die beslissing van organisasies om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar by die organisasies se bestuurskomitees berus en dat van die organisasies nie gereelde bestuursvergaderings hou nie. As gevolg van die beperkte aantal vraelyste wat ontvang is en die feit dat welsynsorganisasies en diensorganisasies se doelstellings verskil, is dit gevolglik nie moontlik om uit die vraelyste veralgemeende afleidings te maak nie.

Die doel van die betrokke vraelys was bloot om riglyne te help bepaal vir die ontwerp en beplanning van 'n omvattende gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders. Die resultate van die vraelys kan dus nie as verteenwoordigend beskou word nie, maar slegs as aanduiding van enkele (dog belangrike) reaksies van welsynsorganisasies. Vraelyste aan 'n groot aantal welsynsorganisasies en diensorganisasies behoort slegs uitgestuur te word indien 'n permanente administratiewe struktuur vir die lewering van gemeenskapsdiens ingestel is. Die vernaamste aspekte wat uit die vraelys na vore gekom het, word vervolgens saamgevat.

Organisasies wat van die Dienste van Vrywilligers Gebruik Maak

Uit 12 organisasies het 10 laat blyk dat hulle van die dienste van vrywilligers gebruik maak. Die meerderheid van die organisasies se vrywilligers dien op bestuurskomitees en is nie aktief betrokke by direkte dienslewering nie. In die diensleweringveld blyk dit dat vrywilligers hoofsaaklik gebruik word by fondsinsamelingsprojekte. Slegs 2 organisasies het laat blyk dat hulle vrywilligers gebruik om te help met die herstel en instandhouding van geboue en parke. Dit blyk dus dat gemeenskapsdiens-oortreders met vrug gebruik sou kan word vir instandhoudingswerk.

'n Praktiese probleem blyk te wees dat die meerderheid van die organisasies nie na gewone werksure en/of oor naweke oop is nie - behalwe in die geval van inrigtings en hospitale wat oor die algemeen nie van vrywilligers gebruik maak nie. Die volgende instansies sou nie van die dienste van oortreders kon gebruik maak nie:

Groote Schuur-Hospitaal
Rooikruis Kinderhospitaal
Kindersorgvereniging
St John's Hostel ('n kinderhuis)
Blindesorgvereniging
SHAWCO.

'n Groot aantal organisasies het laat blyk dat hulle dit sou oorweeg om van die dienste van oortreders gebruik te maak; hulle wou egter eers sien hoe die projek vorder en was bereid om die vraelyste eers later te voltooi. Die volgende organisasies was gewillig om van die dienste van oortreders gebruik te maak (slegs enkele voorbeelde word genoem).

NIMRO

Oortreders sal kan help by die organisasie se busdiens wat gevangenes se afhanklikes na en van die gevangenis vervoer. Oortreders kan by die organisasie ingeskakel word vir 'n wye verskeidenheid take wat wissel van administratiewe werk tot die aanbieding van hulp by die organisasie se nagskuilings en gimnasium.

Bejaardesorg

Die organisasie sou bereid wees om oortreders te gebruik vir administratiewe werk by ouetehuse; byvoorbeeld, die doen van inkopies vir bejaardes, werk in die organisasie se winkeltjies. Oortreders kan ook gebruik word vir herstel en instandhoudingswerk.

Kreupelsorgvereniging

Die organisasie sou oortreders vir administratiewe werk kon gebruik. Die mening is uitgespreek dat oortreders gebruik sou kon word om gestremdes te vervoer en tydens sportbyeenkomste te help.

St John's Ambulance

Oortreders is in die verlede met goeie gevolg by die organisasie ingeskakel vir gemeenskapsdiens en die mening is uitgespreek dat oortreders weer gebruik sou kon word. Benewens die aanbieding van noodhulp, ondergaan elke oortreder 'n opleidingskursus.

Ten spyte van verskeie organisasies se bereidwilligheid om aan 'n gemeenskapsdiens-projek deel te neem, het dit uit die

vraelyste geblyk dat die volgende praktiese probleme oorbrug sou moes word:

- Organisasies se vrees om van die dienste van oortreders gebruik te maak
- Die daarstelling van addisionele personeel om behulpsaam te wees met die uitoefening van toesig oor oortreders.

'n Aspek wat nie duidelik uit die vraelys na vore gekom het nie, was die menings in verband met die tipe oortreders wat organisasies vir gemeenskapsdiens sou aanvaar. Dit was duidelik dat die organisasies oor die algemeen nie bereid sou wees om seksoortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar nie. Sekere organisasies was oor die algemeen ook nie bereid om oortreders wat skuldig bevind is aan huisbraak en diefstal te aanvaar nie.

Die algemene houding van die organisasies was dat gemeenskapsdiens meer geskik is vir eerste oortreders; veral jeugdige oortreders. Die belangrikste probleme wat die organisasies voorsien het by die implementering van die gemeenskapsdiensstelsel was soos volg:

- Vrees dat oortreders nie selektief gekeur sal word nie
- 'n Tekort aan personeel om beheer oor die stelsel van gemeenskapsdienslewering uit te oefen
- Vrees dat organisasies verantwoordelik gehou sou word vir enige regseise wat sou mag ontstaan as gevolg van beserings en/of enige vorm van nalatige optrede deur oortreders.
- Die gevoel van sekere organisasies dat werk met oortreders nie binne hulle werksterrein val nie.
- Die stigma wat aan "oortreders" kleef en wat dus organisasies wat van hulle dienste gebruik maak kon benadeel.

Ten einde die praktiese probleme te probeer oorbrug en om verteenwoordigers van organisasies die geleentheid te bied om gedagtes te wissel oor die kwessie van gemeenskapsdiens, is 'n openbare loodsvergadering gereël vir 3 April 1980.

8.5 DIE GEMEENSKAPSDIENSVOORTSETTINGSKOMITEE

'n Opebare loodsvergadering van die projek het op 3 April 1980 by die Kaapstadse Streekkantoor van die Departement van Volkswelsyn en Pensioene plaasgevind. Die vergadering, waarby mnr. Pegge as voorsitter opgetree het, is met die verteenwoordigers van verskeie welsyns- en diensorganisasies, staatsdepartemente en ander belangstellende individue en instansies belê met die doel om openbare belangstelling vir die projek te werk. Riglyne vir die verdere beplanning van die projek sou by die vergadering geformuleer word.

Die vergadering is deur 29 persone bygewoon. Haar Edele Regter L. van den Heever het as gasspreker opgetree. Mnr. A.P. Kotze (Beheerlanddros, Wynberg) het 'n kort rede oor die regsposisie van die oortreder wat gemeenskapsdiens sou lewer, gegee. Hy meen dat die Staat verantwoordelik moet wees vir regseise wat mag voortspruit uit gemeenskapsdiens. Regter Van den Heever het in haar toespraak gewys op die voordele wat die projek vir die strafstelsel, die gemeenskap en die oortreder inhou. Sy het 'n beroep op alle instansies in die gemeenskap gedoen om die projek heelhartig te steun. Vonnis van gemeenskapsdiens, veral vir persone wat minder ernstige oortredings begaan, behoort gebruik te word.⁴¹

Tydens die vergadering is daar ook menings uitgespreek oor die wyse waarvolgens toesig oor oortreders uitgeoefen sou word. Dit het geblyk dat die beskikbaarheid van addisionele personeel en vrywilligers om toesig uit te oefen oor oortreders, 'n struikelblok is. Mnr. S.B. van Wyk, destydse Takdirekteur van NIMRO, het 'n referaat gelewer oor die moontlike keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens.

Na afloop van die vergadering is 'n Voortsettingskomitee benoem om met die werk van die ad hoc beplanningskomitee voort te gaan. Die komitee, wat verdere persone en instansies sou kon koöpteer, is as volg saamgestel:

Mnr. J.V. Pegge (Nasionale Direkteur van NIMRO) -
Voorsitter

Mnr. I.G. van Gass (Departement van Volkswelsyn
en Pensioene)

Mnr. J. du Toit (Administrasie van Kleurlingbetrekking)

Mev. H.L. Queree (Departement van Samewerking en
Ontwikkeling)

Mnr. S.B. van Wyk (NIMRO Kaapstad)

Mnr. A. Jones (St John's Ambulans)

Mnr. P. Young (Kaapse Geestesgesondheidsvereniging)

Mnr. J. Fortuin (SANRA)

Dr. I. Fraser (William Slater-Hospitaal)

8.5.1 Vergaderings van die Voortsettingskomitee

Die Voortsettingskomitee het op 14 April en op 21 Mei 1980 te Benzalhuis, Kaapstad vergader. Uitsluitel is verkry oor die taak van die Komitee, en die administratiewe raamwerk vir die projek is gefinaliseer. Daar moet nie net alleenlik kontak gemaak word met welsyns- en diensorganisasies nie; dit sou raadsaam wees om met die Stadsraad, Afdelingsraad en die Departement van Natuurbewaring in verbinding te tree om vas te stel of hulle bereid sal wees om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar.

Organisasies wat wel oortreders vir gemeenskapsdiens sou aanvaar, moes na die mening van die vergadering ingelig word oor oortreders se identifiserende besonderhede en aspekte van hul agtergrondsgeskiedenis, insluitende hul werksrekord en misdaadrekord. Om die beginsel van vertroulikheid te handhaaf is besluit dat persoonlike inligting in verband met oortreders aan skakelpersone by organisasies gegee moet word.

Tydens die vergadering is die noodsaaklikheid van die gebruik van vrywilligers in die gemeenskapsdiensstelsel bespreek.

Melding is gemaak vandie stigting van 'n Buro vir Vrywilligers by Rooikruis-Kinderhospitaal. Daar is besluit om ondersoek in te stel na die moontlike gebruikmaak van vrywilligers verbonde aan die Buro.⁴²

Die volgende vergadering van die voortsettingskomitee is gehou op 21 Mei 1980. Die ontwerp van riglyne vir gemeenskapsdiens vir proefbeampies is bespreek. Kennis is geneem dat lede van 'n plaaslike Rotariër-tak bereid sou wees om toesig uit te oefen oor oortreders wat gemeenskapsdiens lewer. Die vergadering besluit dat die beheer oor die projek die verantwoordelikheid moet wees van die plaaslike takkantoor van NIMRO.

Since the project had now been placed on a sound footing, NICRO Head Office would like to withdraw its active involvement in the project.⁴³

Die feit dat die projek na 21 Mei 1980 onder beheer van die plaaslike NIMRO takkantoor geplaas is, het probleme opgelewer. Die takdirekteur van NIMRO het intussen bedank en die nuwe direkteur kon eers aan die einde van September 1980 diens aanvaar. Die gevolg was dat daar 4 maande lank geen opvolgvergaderings gehou is nie. Die hoë personeelomset binne die welsynsveld is een van die vernaamste redes waarom so baie welsynsprojekte misluk.

Die volgende vergadering is gehou op 19 November 1980, nadat die nuwe takdirektrise van NIMRO, Kaapstad diens aanvaar het. Tydens die vergadering is gemeld dat die Rotariërs van Leeukop bereid is om vrywilligers beskikbaar te stel om toesig uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders. 'n Voorstel is ook aanvaar dat elke oortreder wat gelas word om gemeenskapsdiens te lewer, 'n formele ooreenkoms moet onderteken dat die gemeenskapsdiens verrig sal word. Om verdere praktiese probleme te oorbrug, is besluit om die verdere beplanning van die projek met die Hooflanddros, Kaapstad te bespreek.⁴⁴ Ondersoeker het daarna persoonlik kontak gemaak met mnr. C.F. van Zyl, die nuwe Hooflanddros Kaapstad, en

was beïndruk met mnr. Van Zyl se positiewe ingesteldheid teenoor gemeenskapsdiensvonnisse. 'n Vergadering sou aan die begin van 1981 gereël word om die verdere beplanning van die projek te bespreek.

8.6 DIE EERSTE OORTREDERS WORD AS DEEL VANDIE GEMEENSKAPS=DIENS-PROJEK GELAS OM GEMEENSKAPSDIENS TE LEWER

Sedert die inisiëring van die gemeenskapsdiensprojek was daar slegs 6 gevalle waar proefbeamptes in Kaapstad en Wynberg aanbeveel het dat oortreders gemeenskapsdiens moes lewer. Ten spyte van goed-gemotiveerde proefbeampteverslae is slegs enkele aanbevelings vir gemeenskapsdiens aanvaar. Hoewel die meerderheid landdroste die filosofie van gemeenskapsdiens ondersteun, was slegs enkeles bereid om gemeenskapsdiensbevele te maak. Die volgende redes hiervoor word verstrek:

Die probleem met betrekking tot die regsposisie van oortreders wat gelas sou word om gemeenskapsdiens te lewer is nog nie opgelos nie. Enkele landdroste het hul kommer uitgespreek oor wie verantwoordelik sou wees vir die betaling van skadevergoeding in die geval van nalatige optrede deur oortreders. Die Staat sou nie noodwendig aanspreeklikheid aanvaar in die geval van regseise ten opsigte van beserings en die moontlike nalatigheid van oortreders nie.

Die Strafproseswet Wet 51 van 1977 maak nie spesifiek voorsiening daarvoor dat gemeenskapsdiensvonnisse vir jeugdiges gekoppel kan word aan die onder-toesigstelling van 'n proefbeampte nie. As gevolg van die leemte is daar bedenkinge uitgespreek oor wie verantwoordelikheid sou dra om toe te sien dat gemeenskapsdiensvonnisse bevredigend verrig word.⁴⁵

'n Ander Landdros was van mening dat 'n bevel dat 'n oortreder onder toesig van 'n proefbeampte geplaas word, sou kon impliseer dat die proefbeampte die oortreder

na goeddunke by gemeenskapsdiens sou kon inskakel. Indien die beslissing in die saak S. v. Ferreira 1975 (1)S.A. 447(0) in ag geneem word, blyk dit dat die voorwaardes van 'n opgeskorte vonnis spesifiek geformuleer moet word.⁴⁶

Die organisasies belas met die gemeenskapsdiensprojek het nie voorsiening gemaak vir die aanstelling van addisionele personeel om toesig uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders nie. Sommige landdroste het reeds ernstige bedenkinge gehad oor die kwaliteit van toesig-dienste soos deur proefbeamptes aangebied.

Om die situasie toe te lig, word kort gevallestudies van ses van die oortreders, vir wie gemeenskapsdiens aanbeveel is, vervolgens weergegee:

Oortreder 1

Die verslag van die gemeenskapsdienskeuringspaneel oor die eerste Kleurling wat as deel van die projek gelas is om gemeenskapsdiens te lewer, lees soos volg:

The subject is a 30-year-old married Coloured male with four minor dependent children. He is physically and mentally healthy. Prior to arrest, he maintained a stable work record. His marital relationship appears to be close and he has adequately supported his family during the eight years of marriage. He is a social drinker who often drinks excessively on weekends. He was charged with reckless and negligent driving, in the course of which he accidentally seriously injured another person. During interview, he presents as a person of average intelligence and of a friendly, sociable disposition. His contrition about his offence seems genuine. He has one previous conviction for drunken driving.⁴⁷

Aangesien die betrokke persoon 'n drankprobleem gehad het, was die Kreupelsorgvereniging nie bereid om hom vir gemeenskapsdiens te aanvaar nie. Hy is op aanbeveling van die Keuringspaneel na Avalon-kliniek vir dranksugtiges verwys sodat sy drankprobleem evalueer kon word. Dit het later geblyk dat die drankprobleem nie ernstig was nie. Reëlins is getref dat die persoon by St John's Ambulance inskakel en op 13 Mei 1980

is hy gelas om 80 uur gemeenskapsdiens te verrig.⁴⁸

Tydens 'n onderhoud met Mnr. A. Jones van St John's (22 September 1980) is ondersoeker meegedeel dat die betrokke persoon se inskakeling by die organisasie baie goed verloop. Hy het nie net alleenlik goed geprester tydens die noodhulpkursus nie, maar word beskou as een van die organisasie se beste "vrywilligers".⁴⁹

Oortreder 2

Die verslag van die Keuringspaneel oor die tweede Kleurling wat gelas was om gemeenskapsdiens te verrig, is as volg:

*The subject is a 26-year-old single Coloured male who financially supports his mother. He has a slight physical handicap as a result of poliomyelitis contracted as a child. For the past ten years he has worked for the same firm. He drinks heavily on weekends, usually alone. His drinking seems to stem from feelings of inadequacy and inferiority involving his handicap and he tends to avoid close relationships. He was charged with drunken driving and driving without a valid driver's licence, having had his licence suspended for a previous similar offence.*⁵⁰

Hierdie oortreder is ook na Avalon-kliniek verwys om die erns van sy drankprobleem te bepaal. Aangesien hy in 'n mate sosiaal geïsoleerd was, is gevoel dat 'n vonnis van gemeenskapsdiens sou help om sy gevoel van eie-waarde te verhoog deurdat hy die geleentheid gebied word om in kontak te kom met mense wat minderbevoorreg is as hy.

Hy is op 2 Mei 1980 'n vonnis van 9 maande gevangenisstraf opgelê, opgeskort vir 5 jaar op voorwaarde dat hy hom aanmeld by die Mary Hardingsentrum, Klipfontein-sentrum, Klipfonteinweg. Hy is gelas om elke Saterdag, aan te meld vir gemeenskapsdiens vir 'n tydperk van 6 maande.

Mnr. Muller, van die betrokke sentrum, wat voorsiening maak vir die versorging van gestremde kinders, het ondersoeker op 29 September 1980 meegedeel dat die betrokke persoon uitstekend vorder. Die kinders van die inrigting put baie waarde uit die dienste wat hy aanbied. Hy hou baie van die werk wat hy daar verrig.⁵¹

Oortreder 3

Die geval is 'n 49-jarige Blanke man met een vorige veroordeling vir dronkbestuur wat in die hof verskyn op 'n soortgelyke klag. Hy was in 'n ongeluk betrokke maar gelukkig is niemand beseer nie. Hy is 'n gekwalifiseerde diesel-werktuigkundige en het geen afhanklikes om te onderhou nie. Hy is ook 'n gekwalifiseerde duiker met 'n besondere voorliefde vir die see.

As mens is hy in 'n mate sosiaal-geïsoleerd. Sy vriende is hoofsaaklik drink-vriende in wie se geselskap hy hom oor naweke in kroë bevind. Hy is 'n stabiele werker wat as 'n drankmisbruiker beskou kan word.⁵²

Die Nasionale Seereddings Instituut was bereid om hom vir gemeenskapsdiens te aanvaar en reëlins is getref dat hy verantwoordelikheid sou dra vir die instandhouding van een van die organisasie se bote. Die vonnisopleggende amptenaar was van mening dat daar nie sekerheid bestaan het oor die regsposisie van die oortreder in die geval van beserings wat hy kan opdoen of mag veroorsaak nie en was gevolglik nie bereid om die betrokke persoon te gelas om gemeenskapsdiens te verrig nie. Hy was egter bereid om vrywillig by die Seereddings Instituut aan te meld vir gemeenskapsdiens en hy het 4 maande lank gereeld oor naweke gemeenskapsdiens verrig.

Oortreder 4

Die oortreder is 'n 15-jarige Blanke jeugdige wat op 26 April 1979 in die hof verskyn het nadat hy skuldig

bevind is op verskeie klagtes van diefstal van radio's uit motors. Sy ouers is welgestelde mense en geen noemenswaardige maatskaplike probleme kon by die gesin geïdentifiseer word nie. Die gesin het egter vanaf Zimbabwe na Suid-Afrika verhuis en dit het geblyk dat die seun probleme ondervind het om by sy nuwe omgewing in te skakel. Dit was egter opvallend dat die seun voorheen goed geprester het op skool en dat hy 'n goeie atleet was. As kind het hy beskermde groot geword en het hy in 'n mate egosentries begin raak deurdat hy bederf was.⁵³

Die betrokke proefbeampte het gevoel dat 'n vonnis van gemeenskapsdiens sou meebring dat die seun 'n beter begrip en respek vir die gemeenskap se behoeftes sou ontwikkel. Reëlins is getref dat hy sou help met die installering van 'n radiostelsel by 'n kinderhuis. Die betrokke landdros was egter nie bereid om 'n vonnis van gemeenskapsdiens op te lê nie en het gevoel dat die proefbeampte reëlins kon tref dat die seun as deel van 'n toesig-bevel gemeenskapsdiens sou mag lewer.

Oortreder 5

Die oortreder is 'n 16-jarige Blanke seun wat betrokke was by 'n diefstalklag. Hy het een vorige veroordeling gehad vir soortgelyke klagtes. Die betrokke se moeder is 'n pasiënt in 'n geesteshospitaal as gevolg van akute skisofrenie. Die seun het 'n genetiese oorerflike siekte gehad bekend as "Huntingdens Chorea". Die gesin se predikant het sy hulp aangebied en daar is besluit op 'n vonnis van gemeenskapsdiens. In die proefbeampteverslag is 'n vonnis van gemeenskapsdiens as volg gemotiveer:

The accused is sociologically deprived and this has led to aberrations in the development of his personality and general psychological condition. Therefore it is essential that any treatment be orientated to dealing with these aberrations and the reinforcement of social norms.

To confine a person with this psychological and socio-logical background to a penal institution (albeit for children) would have a severe detrimental impact and possibly negate any remedial treatment provided by the institution.

In this particular case it is felt that the accused would not benefit from institutionalization but would be able to obtain the maximum advantage from being placed in a community service programme.

*The benefits of the community service programme (in this instance) may be outlined as follows: Firstly society receives compensation in that he may be used to do some task which is productive (to society). Secondly he is punished by the restriction of his free time. Thirdly he will not be a burden to the State in that the professional treatment that he will receive (if not institutionalized) will not be paid for by the State.*⁵⁴

Die betrokke jeugdige is toe gelas om 200 uur gemeenskapsdiens te lewer vir sy gemeente. Die plaaslike leraar sou verantwoordelik wees vir die reëling van geskikte werk vir die seun.

Oortreder 6

Die betrokke persoon is 'n 19-jarige Blanke man wat skuldig bevind is op 'n klag van diefstal. Hy is 'n eerste oortreder met 'n geskiedenis van anti-sosiale gedrag en is die produk van 'n gebroke gesin - - sy ouers is geskei toe hy nog baie jonk was. In 'n proefbeampteverslag is die waarde van 'n gemeenskapsdiensvonnis soos volg gestel:

Various methods of treatment were considered and it was eventually decided that the most meaningful treatment for both society and the client would be for him to be treated outside of an institution where he could become productive and develop the ability to relate to people on a meaningful level. It is felt that placement in a rehabilitation centre would have a negative effect as he would be placed with total strangers and would have no foundation on which to develop towards a more training relationship.

Therefore it is felt that placement in a community service project would enable him to compensate society

*(indirectly) whilst at the same time having his freedom curtailed significantly. The matter has been discussed with the branch director and a senior staff member of NICRO who are prepared to incorporate the offender within their existing community service projects (i.e. a bus service to various penal institutions and assisting with children at a gymnasium) which would allow him to foresee the consequences of continued offences and assist in helping others.*⁵⁵

Die oortreder is op 13 November 1980 gelas om 300 uur gemeenskapsdiens by NIMRO te lewer en hy is terselfdertyd onder toesig van 'n proefbeampte geplaas.

In hierdie hoofstuk is 'n kort beskrywing gegee van die eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad tot en met die einde van November 1980. Vervolgens word in die slot hoofstuk aanbevelings gemaak vir die implementering van gemeenskapsdiensvonnisse in Suid-Afrika.

VOETNOTAS

1. McCall, George T.: Records of the Cape Colony, from August to October 1827. Vol XXXIII, printed for the Government of The Cape Colony, 1905, p.33.
2. Ibid., p. 33.
3. Ibid., p. 34.
4. Van den Berg, P.J.H.: Proefdienste, Misdaad en Gemeenskap, Deel I, redakteur P.J. van der Walt, Universiteit van Suid-Afrika, 1973, p. 327.
5. Ibid., p. 333.
6. Ibid., p. 336.
7. Union of South Africa: Report of Penal and Prison Reform Commission, Government Printer, Pretoria, 1947.
8. Ibid., p. 77. In die verslag is 'n hele afdeling gewy aan die "Evil Results of Short Term Imprisonment"
9. Ibid. paragraaf 559, pp. 81-82.
10. Die woord "politieke" word gebruik in 'n sosiologiese konteks. 'n Verandering van regering sal noodwendig meebring dat strafhervorming 'n ander perspektief beskou word.
11. Unie van Suid-Afrika: Die Strafproseswet, Wet No. 56 van 1955, Staatsdrukker, Pretoria, 1955 - artikel 352.
12. Sien die beslissing van S.v. Pasman Mkangane: Ongerapporteerde saak Hooggeregshof, Afdeling Oos Kaap, 20 Augustus 1970. In die saak word 'n interpretasie van artikel 352 van Wet 56 van 1955 gegee.
13. Harcourt, A.B.: "Crime and Punishment", Tydskrif vir Hedendaagse Romeins Hollandse Reg, Volume 35, Butterworths, 20 Augustus 1972, p. 215.
14. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, (RP 78/1976) Staatsdrukker, Pretoria, Par. 5.1.6.9.5.

15. Republiek van Suid-Afrika: Die Strafproseswet, Wet No. 51 van 1977, Staatsdrukker, Pretoria, artikel 297(C).
16. Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Par. 5.1.6.9.5., p. 125.
17. Ibid., par. 5.1.6.9.5.
18. Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Memorandum van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Kaapstad, 1975 - pp. 17-20. In die memorandum word kortliks verwys na die gemeenskapsdiensstelsel van Engeland.
19. Ibid., p. 17.
20. Samevatting van enkele paragrawe uit: Republiek van Suid-Afrika: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Op. cit., pp. 126-127.
21. Van den Heever, L.: "Vonnisbepaling" - NIMRO Nuus, Uitgawe 17, Januarie 1980.
22. Klopper, C.F.: Persoonlike Skrywe, gerig aan ondersoeker deur landdros Klopper, lid van die Permanente Strafhervormingskomitee.
23. Ibid., pp. 1-6.
24. King, W.A.: Die gegewens is verkry uit 'n persoonlike onderhoud met mnr. King op 1 Desember 1980. Die betrokke studente moes 'n skriftelike bewys indien van die huis-eienaars dat hulle om verskoning gevra het.
25. Administrasie van Kleurlingsake: Proefbeampteverslag PD 51090, 13 Augustus 1974, p. 4.
26. Ibid., p. 4.
27. King, W.A.: Representations to the Commission of Inquiry into the Penal System of the Republic of South Africa, through NICRO, 9 December 1974.

28. Gross, F.A.: "A Need to find Alternatives to Imprisonment", Cape Times, 6 November 1978.
29. Gross, F.A.: Community Service Orders, Ongepubliseerde referaat gelewer tydens 'n simposium oor Misdaadvoorkoming in samewerking met NIMRO, Savio College, 17 Februarie 1979.
30. Aangesien ondersoeker 'n amptenaar in diens van die Departement Volkswelsyn en Pensioene was, moes die projek deur die senior personeel vandie kantoor goedgekeur word.
31. Departement Volkswelsyn en Pensioene: Kaapstad, Navorsingskomitee. Lêer 13/15/2/24. Die instelling van die Navorsingskomitee is op 19 Desember 1978 deur Streekhoof Departement Volkswelsyn en Pensioene goedgekeur.
32. Departement Volkswelsyn en Pensioene, Kaapstad: Gemeenskapsdiens deur Oortreders. Lêer 8/3/21. Notule van vergadering gehou op 8 Mei 1979. (sien bylaag 5)
33. Ibid., Lêer 8/3/2/1.
34. Departement Volkswelsyn en Pensioene, Kaapstad: Gemeenskapsdiens deur Oortreders. Lêer 8/3/21. Notule van die vergadering by die Landdroshof Wynberg gehou op 15 Junie 1979. (sien bylaag 6).
35. Na beraming is meer as 90 persent van alle oortreders wat in ons howe verskyn nie-blank. Sien hoofstuk 4 vir 'n vergelyking van misdaadstatistiek.
36. National Institute for Crime Prevention and Rehabilitation of Offenders (W.O. 313). Minutes of the Meeting of the Management Committee held on Tuesday, 24 July 1979 at Zonnebloem Cottages, Cambridge Street, Walmer Estate, at 17h15.
37. Departement Volkswelsyn en Pensioene, Kaapstad: Gemeenskapsdiens deur Oortreders. Lêer 8/3/2/1. Notule van vergadering wat gehou is op 23 Augustus 1979.

38. Ibid., p. 1. Soos aangedui in hoofstuk 7 is daar in Engeland 'n intermediêre organisasie gestig bestaande uit verteenwoordigers van Staatsdepartemente en welsynsinstitusies om die gemeenskapsdiensstelsel te loods. Die organisasie het statutêre magte geniet en was amp=telik ingestel deur die regering met die opdrag om die gemeenskapsdiensstelsel te loods. Besluite kon gou geïmplementeer word en geld is beskikbaar gestel vir die organisering van die projek.
39. Departement Volkswelsyn en Pensioene: Gemeenskapsdiens deur Oortreders, Lêer 8/3/2/1. Vorderingsverslag van 26 Februarie 1980.
40. Die vraelys is deur ondersoeker opgestel en is namens die gemeenskapsdiensbeplanningskomitee aan die organisasies gestuur (Bylaag 1).
41. Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: "Gemeenskapsdiens - 'n Opwindende Projek word Geloods", NIMRO Nuus, Junie 1980.
42. Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Minutes of the Meeting of the Co-ordinating Committee on Community Service Orders held on Monday 14 April 1980.
43. Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Minutes of the Meeting of the Co-ordinating Committee on Community Service Orders, held on Wednesday, 21 May 1980.
44. Nasionale Instituut insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Minutes of the Meeting of the Co-ordinating Committee on Community Service Orders, held on 19 November 1980.
45. Jeugdiges word gewoonlik gevonnissen in terme van artikel 290 van die Strafproseswet, Gemeenskapsdiensvonnisse word geregleer in terme van artikel 297(CC) van die Strafproseswet. In die betrokke artikel word nie spesifiek melding gemaak van die toesig van 'n proefbeampte nie. 'n Landdros het die mening gehuldig dat, indien

artikel 290 saam met artikel 297 gelees word, dit nie moontlik sou wees om 'n jeugdige te gelas om gemeenskapsdiens onder toesig van 'n proefbeampste te lewer nie.

46. Die Suid-Afrikaanse Hofverslae 1975(1) S. v. Ferreira, Oranje-Vrystaatse Provinsiale Afdeling, Juta en Co. en Butterworths, Durban, 1975, p. 447.
47. Nasionale Instituut Insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Report: Selection Panel for Community Service Orders: May 1980, p. 1.
48. Ibid., p. 2.
49. Jones, J.: Persoonlike onderhoud met mnr. Jones verbonde aan St John's Ambulance gevoer op 23 September 1980.
50. Nasionale Instituut Insake Misdaadvoorkoming en die Rehabilitasie van Oortreders: Report: Selection Panel for Community Service Orders: May 1980, p. 1.
51. Muller, A.: Persoonlike onderhoud met mnr. Muller verbonde aan die Mary Harding Instituut vir gestremde kinders, gevoer op 29 September 1980.
52. Departement Gesondheid Welsyn en Pensioene: Gegewens verkry uit lêer W. 11036.
53. Departement Gesondheid Welsyn en Pensioene: Gegewens verkry uit lêer W. 11038.
54. Departement Gesondheid Welsyn en Pensioene: Lêer W28424.
55. Departement Gesondheid Welsyn en Pensioene: Lêer W28404.

HOOFSTUK 9

GEVOLGTREKKING EN AANBEVELING MET BETREKKING TOT GEMEEN= SKAPSDIENSVONNISE IN SUID-AFRIKA

9.1 INLEIDING

In hoofstuk 8 van die ondersoek is 'n beskrywing gegee van die eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad. Daar is reeds verwys na die administratiewe probleme wat ondervind is by die implementering daarvan. Sedert die inisiëring van die projek is slegs 'n paar persone gelas om gemeenskapsdiens te lewer; objektief beskou, kan dit dus in die stadium gesê word dat die projek weinig positiewe resultate gelewer het. Die rede hiervoor kan aan 'n veelheid van faktore toegeskryf word waarvan die volgende die belangrikste is:

- (a) Die beplanningskomitee en die voortsettingskomitee het nie op 'n vaste basis vergader nie. Die lidmaatskap van die komitees het gedurig gewissel en doelgerigte beplanning was dus nie moontlik nie.
- (b) Die komitee kon nie daarin slaag om 'n verteenwoordiger van die landdroshof, Kaapstad op een van die komitees te benoem nie. Een van die vernaamste instansies was dus nie by die beplanning van die projek betrokke nie. 'n Verteenwoordiger van die landdroshof, Kaapstad was wel by een vergadering teenwoordig - - die betrokke landdros is egter later elders verplaas.
- (c) 'n Jaar nadat met die gemeenskapsprojek begin is, het proefbeampes van sekere Staatsdepartemente nog geen kennis van die projek gedra nie. Die besluite en riglyne wat op die vergaderings geneem is, is nie in alle gevalle oorgedra aan die proefbeampes wat die werk moes doen nie. Hoewel daar 'n memorandum opgestel is met riglyne aan proefbeampes oor die kwessie van gemeenskapsdiens, het die meerderheid van proefbeampes in Kaapstad tot

onlangs oor geen afskrif van die memorandum beskik nie.

- (d) Dit was vir ondersoeker opmerklik dat enkele senior maatskaplike werkers van die staanspoor af gekant was teen die implementering van die projek. Dit is uiters teleurstellend om te weet dat sekere proefbeamptes en maatskaplike werkers gekant is teen die projek. Die moontlike rede vir die toedrag van sake kan toegeskryf word aan die volgende twee faktore:

- (i) Proefbeamptes, insluitende maatskaplike werkers, dra in die algemeen weinig kennis van strafhervorming. Kursusse in Kriminologie en aspekte van strafhervorming vorm nie noodwendig deel van die opleiding van maatskaplike werkers nie. 'n Gebrek aan kennis kan 'n natuurlike oorsaak wees van weerstand.
- (ii) NIMRO het opgetree as koördineerder van die projek. NIMRO is een van die enkele welsynsorganisasies wat met alle bevolkingsgroepe werk. Ongelukkig was daar enkele proefbeamptes wat nie begerig was om met NIMRO saam te werk nie. Een beampte het die indruk gelaat dat hy NIMRO sien as 'n "linkse organisasie" wat "geharde misdadigers uit die gevangenis wil hou". In een stadium van die projek was daar sprake dat die Departement Gesondheid, Welsyn en Pensioene van die projek sou onttrek omdat die departement slegs proefdienste ten opsigte van blankes lewer.¹ Dit blyk dat daar enkele beamptes is wat nie geneë voel om met organisasies wat op veelrassige grondslag saamgestel is saam te werk nie.²

- (e) Die projek kan slegs as eksperimenteel beskou word; die verdere uitbreiding daarvan is alleenlik moontlik indien 'n omvattende administratiewe raamwerk vir 'n gemeenskapsdiensstelsel tot stand gebring word. Vervolgens word die moontlike rol van enkele organisasies en staatsdepartemente bespreek ten opsigte van die daarstelling van 'n omvattende gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika.

Alvorens die rol van enkele organisasies met betrekking tot gemeenskapsdiens bespreek word, is dit nodig om duidelikheid te verkry oor bestaande wetgewing en die regsposisie van die oortreder wat gemeenskapsdiens sou lewer.

9.2 AANBEVELINGS MET BETREKKING TOT WETGEWING IN SUID-AFRIKA RAKENDE DIE KWESSIE VAN GEMEENSKAPSDIENS

Artikel 197(c) van die Strafproseswet bepaal dat 'n hof 'n oortreder kan gelas om die een of ander vorm van gemeenskapsdiens te lewer.³ Dit is uiters moeilik om die oorsprong van die bepaalde Wetsartikel te bepaal. Dit blyk egter asof die wetgewers beïnvloed was deur die aanbeveling van die Kommissie van Onderzoek na die Strafrekstelsel van die Suid-Afrika. Die memorandum wat NIMRO aan die kommissie voorgelê het, waarin melding gemaak is vandie kwessie van gemeenskapsdiens, kon dalk van deurslaggewende betekenis gewees het.

Ondersoeker is van mening dat die bedoeling van artikel 197(c) vaag en onduidelik is en dat dit juis om dié rede is dat sommige landdroste nie geneë is om vonnisse van gemeenskapsdiens te vel nie. Verskeie praktiese probleme word deur vonnisopleggende amptenare ondervind wanneer hulle vonnisse van gemeenskapsdiens oorweeg. Die grootste enkele probleem is die onsekerheid oor die regsposisie van die oortreders wat gemeenskapsdiens lewer. Landdroste is in die algemeen nie ingelig wat vonnisse van gemeenskapsdiens behels nie en watter voordele daaraan verbonde is nie.

Indien die owerhede dit in erns sou beskou om alternatiewe tot gevangenisstraf daar te stel, behoort daar deur middel van spesifieke wetgewing praktiese riglyne gestel te word. Die stelsel van gemeenskapsdienslewering in Engeland se sukses kan grootliks toegeskryf word aan die omvattende ondersoek wat vooraf gevolg het en spesifieke wetgewing wat tot stand gebring is. Een van die knelpunte van gemeenskapsdiens in die VSA is 'n gebrek aan gestandaardiseerde wetgewing rakende gemeenskapsdiens. Ondersoeker is dus van mening dat artikel 297(c) van die Strafproseswet vervang behoort te word deur nuwe wetsartikels en omvattende regulasies. By die opstel van die wetgewing behoort die volgende riglyne gestel te word:

- Die Hof behoort enige oortreder bo die ouderdom van 16 jaar te kan gelas om die een of ander vorm van gemeenskapsdiens te lewer.
- Alvorens 'n bevel van gemeenskapsdiens gemaak kan word, moet die hof daarvan oortuig wees dat die fasiliteite vir die lewering van die diens bestaan en dat 'n bepaalde instansie of instansies bereid sal wees om die oortreder vir gemeenskapsdiens te aanvaar.
- Geen bevel tot gemeenskapsdiens behoort gemaak te word nie, alvorens 'n proefbeampteverslag opgestel is nie. Aangesien daar 'n tekort aan opgeleide proefbeamptes is, veral wat betref nie-blanke bevolkingsgroepe, mag dit wenslik wees om voorsiening te maak vir die opstel van verslae deur geassosieerde werkers en ander persone wat opgelei is in die geesteswetenskappe en penologie.
- By die oplegging van 'n vonnis van gemeenskapsdiens behoort die oortreder 'n skriftelike ooreenkoms te onderteken waarin hy hom bereid verklaar om die bepalings van die hofbevel na te kom. Aangesien dit van 'n oortreder verwag sal word om werk te verrig,

sal so 'n verklaring kan help om te verhoed dat ongegronde klagtes ontstaan dat persone gedwonge arbeid verrig. So 'n verklaring vorm 'n onontbeerlike deel vandie gemeenskapsdiensstelsel van Engeland en die VSA en is in lyn met 'n besluit van die Verenigde Volke dat geen persoon gedwonge arbeid mag verrig nie. Die oortreder behoort van 'n afskrif vna die hofbevel voorsien te word.

- Dit sal prakties wees om 'n spesifieke tydsbeperking aan elke bevel van gemeenskapsdiens te verleen, aangesien 'n bevel sonder 'n spesifieke tydsbeperking vaag en moontlik onafdwingbaar sal wees. 'n Bevel gekoppel aan 'n tydsbeperking kan ook meehelp om te verhoed dat oortreders se dienste misbruik sal word. Ondersoeker is van mening dat die aantal ure van 'n gemeenskapsdiensbevel behoort te wissel tussen 60 en 300 uur.⁴ Die oortreders behoort nie toegelaat te word om meer as 16 uur gemeenskapsdiens per week te verrig nie en 'n bevel van gemeenskapsdiens behoort binne 'n periode van 9 maande voltooi te wees.
- Voorsiening behoort getref te word dat streng opgetree moet word teen 'n oortreder wat gelas sou wees om gemeenskapsdiens te lewer en met opset sou versuim om die bepalings van 'n bevel tot gemeenskapsdiens na te kom. In Brittanje word oortreders wat versuim om gemeenskapsdiensbevele na te kom in die algemeen boetes opgelê of gelas om 'n verdere periode van gemeenskapsdiens te lewer. Dit bring egter mee dat sekere oortreders die nie-nakoming van 'n gemeenskapsdiensbevel nie altyd in 'n ernstige lig beskou nie. Ondersoeker is gevolglik van mening dat daar in Suid-Afrika strenger opgetree sal moet word teen diegene wat sou versuim om die bepalings van 'n gemeenskapsdiensbevel na te kom.

- 'n Ander baie belangrike aspek waaroor sekerheid nodig is, is die interpretasie van die regsposisie van die oortreder wat gemeenskapsdiens sou lewer.

9.3 DIE REGSPOSISIE VAN DIE OORTREDER WAT GEMEENSKAPSDIENS LEWER MET VERWYSING NA MOONTLIKE REGSEISE

Een van die grootste struikelblokke wat betref die gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika is dat daar tans nog onsekerheid bestaan oor die regsposisie van oortreders wat gemeenskapsdiens lewer. Landdroste vrees dat oortreders dalk nalatig mag optree. Dit is tans nie duidelik wie skadevergoeding sal moet betaal in die geval van beserings wat oortreders mag opdoen of kan veroorsaak in die lewering van gemeenskapsdiens nie.

Die staatsprokureurs het die volgende regsmening uitgespreek:

Wat betref die moontlike aanspreeklikheid van die Staat of die veroordeelde weens onregmatige daade wat laasgenoemde by die lewering van gemeenskapsdiens mag begaan, wil ons net meld dat in daardie gevalle waar die oplegging of tenuitvoerlegging van 'n vonnis uitgestel of opgeskort word op voorwaarde dat die veroordeelde diens tot voordeel van die gemeenskap verrig en die uitwerking van die vonnis is dat die veroordeelde in 'n posisie geplaas word waar hy skade vir 'n ander kan veroorsaak en hy verder moontlik in 'n posisie sal wees dat hy hom met sukses teen 'n skadevergoedingseis teen hom sal kan verweer met 'n beroep daarop dat hy bloot aan 'n regmatige opgelegde vonnis van die hof voldoen het toe hy die onregmatige daad begaan het, die moontlikheid nie uitgesluit is nie dat 'n argument (oor die meriete waarvan ons nie nou kommentaar lewer nie) ontwikkel kan word dat die Staat voorsien het dat die toepassing van die betrokke wetsbepalings op onskuldige buitestaanders se regte inbreuk sal maak, dat die vermoede teen benadeling sonder regte onder die omstandighede geld en dat die Staat derhalwe aanspreeklik is om diegene wat benadeel is deur die veroordeelde se onregmatige daade wat begaan is terwyl hy voldoen het aan 'n vonnis ingevolge daardie wetsbepalings opgelê, te vergoed.⁵

Die opinie uitgespreek deur die staatsprokureurs is egter bloot 'n regsmening en bied geen waarborg dat die Staat wel skadevergoeding sal betaal in die geval van regseise wat

mag voortspruit nie. Dit mag ook beskou word dat 'n organisasie wat van die dienste van oortreders gebruik maak verantwoordelik gehou kan word vir enige regseise wat mag voortspruit. Alvogens 'n aanbeveling of aanbevelings gemaak kan word, word kortliks weer verwys na die regsposisie van gemeenskapsdiensoortreders in Engeland.

Omsendbrief 159 van 1978 van die Home Office maak voorsiening vir die betaling van 'n ex gratia bedrag vergoeding aan proefbeampies en persone wat hulle behulpzaam is in die geval van verlies of skade in die uitvoering van hulle pligte. Die bedrag vergoeding betaal is beperk tot £20 in die geval van diefstal of verlies van geld en £100 in die geval van verlies of beskadiging van eiendom of persoonlike besittings. Elke eis vir kompensasie word op eie meriete oorweeg.

Met die inisiëring van die gemeenskapsdiensstelsel in Engeland is daar ook die vrees uitgespreek dat regseise in die geval van beserings of nalatige optrede mag ontstaan. Partikuliere organisasies wat die dienste van oortreders gebruik, is meegedeel dat hulle verantwoordelik sou wees vir enige regseise wat mag ontstaan, aangesien bestaande nywerheidswetgewing slegs betaalde werkers dek. Oortreders wat die een of ander vorm van diens sou lewer, is vir versekeringsdoeleindes geklassifiseer as vrywilligers. Organisasies neem in die praktyk 'n versekeringspolis uit teen moontlike derdeparty eise. Die assuransiepremium is weer verhaalbaar van die plaaslike proefdienstekomitee.

Oortreders word nie by enige partikuliere organisasies ingeskakel nie alvorens daar sekerheid bestaan dat die organisasie versekering het teen derdeparty eise nie. In gevalle waar die proefdienste direkte toesig uitoefen oor oortreders by partikuliere organisasies, kan die proefdienste verantwoordelik gehou word vir enige regseise. Sedert die ontstaan van die gemeenskapsdiensstelsel, was daar nog nie een regseis ingestel teen enige persoon of organisasie nie.

Dit het egter al in 'n paar uitsonderlike gevalle gebeur dat oortreders minimale skade aangerighet (byvoorbeeld deur verf op 'n vloer te mors). Dit was egter tot dusver moontlik om geskille wat ontstaan het buite die hof te skik.

Wat Suid-Afrika betref, word die vrees vir regseise wat moontlik mag ontstaan onrealisties en buite verhouding opgeblaas. Indien oortreders deeglik gekeur word vir gemeenskapsdiens en onder behoorlike toesig werk, behoort daar geen regseise te ontstaan nie. Dit is egter nodig om voorsiening te maak vir moontlike regseise. Ten einde die nodige voorsorg te tref, word dit gevolglik aanbeveel dat die Staat deur middel van wetgewing voorsiening maak vir die betaling van 'n ex gratia bedrag in die geval van beserings of skade. Partikuliere organisasies behoort versekering uit te neem teen moontlike derdeparty eise.

Vervolgens word die rol van enkele organisasies en instansies bepsreek wat 'n betekenisvolle rol kan speel by die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel in Suid-Afrika.

9.4 DIE ROL VAN DIE GEVANGENISOWERHEDE

Die Suid-Afrikaanse gevangenisowerhede kan 'n baie belangrike rol speel ten opsigte van enige poging tot strafherforming. Soos reeds aangedui, is die ontstaan van gemeenskapsgerigte behandelingsfasiliteite ten opsigte van oortreders in Engeland en die VSA grootliks die resultaat van navorsing oor die doeltreffendheid van gevangenisstraf. Die gevangenisowerhede het ook 'n aktiewe rol gespeel in die totstandkoming van gemeenskapsdiensstelsel in Engeland en Wallis. Oortreders was eers op 'n eksperimentele basis uitgeplaas op parool om die een of ander vorm van gemeenskapsdiens te lewer by welsynsorganisasies en diensorganisasies.

Soos reeds gemeld, is die grootste enkele struikelblok wat ondersoeker ondervind het die feit dat hy nie toestemming

kon verkry om navorsing te doen oor gevonnisd oortreders nie. Ten einde 'n stelsel van gemeenskapsdiens in Suid-Afrika aanvaarbaar te maak, is dit nodig vir die gemeenskap om kennis te dra van die volgende belangrike aspekte:

- Die effektiwiteit van gevangenisstraf in Suid-Afrika
- Die tipe oortredings wat gevonnisd oortreders gepleeg het
- Die persentasie oortreders in ons gevangenis wat nie as 'n gevaar vir die gemeenskap beskou kan word nie.
- Maatskaplike en persoonlike gegewens in verband met gevonnisd gevangenes.

Tans handel die enkele navorsingspublikasies ten opsigte van oortreders in Suid-Afrika hoofsaaklik oor blanke oortreders. Hulle behels minder as 10% van ons gevangenisbevolking. Dit wil voorkom asof die dringende behoefte aan navorsing ten opsigte van ander bevolkingsgroepe uit die oog verloor word. Vooruitgang in gevangenshervorming en strafhervorming is alleenlik moontlik met behulp van navorsing. Onge-lukkig is daar nie 'n selfstandige navorsingseenheid verbon-de aan ons gevangenisstelsel nie en toon die algemene publiek weinig belangstelling in gevangenistoestande of in straf-hervorming. Volgens Midgley⁶ is die gebrek aan belang-stelling deels die gevolg van wetgewing wat streng beperkings plaas op die lewering van kritiek aangaande gevangenis-toe-stande in Suid-Afrika. Corry⁷ stel dit dat 'n verdere pro-bleem in die feit lê dat die owerhede lede van die gemeenskap ontmoedig om aktief betrokke te raak by die regsplegings=proses.

Lede van die gemeenskap blyk 'n onrealistiese beeld te hê van die wêreld vandie gevangene - - gevangenes word met agterdog bejeën, onafgesien van die erns van die oortreding self.

Was 'n persoon ooit in die gevangenis, vir watter rede ookal, word hy veroordeel.

Die gevangenisowerhede kan 'n belangrike rol speel om 'n meer realistiese begrip ten opsigte van gevangenes aan die gemeenskap oor te dra. Die leemtes wat daar bestaan ten opsigte van dienslewering aan oortreders in die gemeenskap kan ook uitgewys word. Die gevangenisowerhede behoort by uitstek praktiese voorstelle te kan maak om strafhervorming in Suid-Afrika mee te bring.

Sonder die aktiewe medewerking van die gevangenisowerhede sal die gemeenskapsdiensprojek nie suksesvol van stapel gestuur kan word nie. Indien die gevangenisowerhede hulle goedkeuring aan die projek verleen, sal die gemeenskapsdiensstelsel vir die gemeenskap meer aanvaarbaar word.

9.5 DIE ROL VAN DIE DEPARTEMENT VOLKSWELSYN EN PENSIOENE

Die Departement Volkswelsyn en Pensioene (of soos hy nou heet, Gesondheid, Welsyn en Pensioene - - sien Voorwoord) het 'n baie belangrike rol gespeel ten opsigte van die eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad. Die projek word egter tans deur NIMRO gekoördineer aangesien daar gevoel is dat ander bevolkingsgroepe ook ingesluit moet word. Die Departement se proefdienste is hoofsaaklik toegespits op blanke oortreders - - sekere departementale amptenare voel dat die departement sy eie gemeenskapsdiensprojek ten opsigte van blankes moet inisieër.

Die jaar 1980 is gekenmerk deur die stappe wat gedoen is om die staatsdiens te rasionaliseer. Dit wil voorkom asof oorhoofse beplanning tans prioriteit aandag sal geniet. Sekere dienste, byvoorbeeld proefdienste, is in die verlede deur afsonderlike departemente ten opsigte van die onderskeie bevolkingsgroepe beheer. Alhoewel daar tans sekere aanduidings is dat daar interdepartementale dienslewering beoog word, word die beginsel van inter-afhanklikheid soms nog uit

die oog verloor. Die beplanning van proefdienste ten opsigte van blankes behoort nie in isolasie te geskied nie. Samewerking met ander staatsdepartemente in die beplanning van proefdienste, sal oorvleueling uitskakel en sal terselfdertyd kostebesparend wees.

As die behoefte aan alternatiewe vorms van straf vir alle bevolkingsgroepe in ag geneem word, blyk dit dat daar 'n groter behoefte is aan die daarstelling van alternatiewe tot gevangenisstraf vir nie-blankes. Die proefdiensstelsel ten opsigte van blankes is in die algemeen beter ontwikkel. Die Departement Volkswelsyn en Pensioene kan met sy ervare personeel en proefbeamptes 'n leidende rol speel in die ontwikkeling van die proefdiensstelsels ten opsigte van alle bevolkingsgroepe. Indien die departement 'n gemeenskapsdiensstelsel vir blanke oortreders sou beplan sonder dat daar enige beplanning ten opsigte van die ander bevolkingsgroepe sou geskied, sal so 'n stelsel nie enige kredietwaardigheid hê nie. Suid-Afrika het tot onlangs baie kritiek verduur wat selfs aanleiding gegee het tot openbare onrus, weens die beweerde minderwaardige onderwysstelsel ten opsigte van die ander bevolkingsgroepe. Dit sal dus kortsigtig wees om 'n gemeenskapsdiensstelsel slegs vir blanke oortreders te beplan, want dit beklemtoon die minderwaardigheid van die proefdiensstelsel ten opsigte van die ander bevolkingsgroepe.

9.5.1 Die Daarstelling van 'n Oorhoofse Interdepartementele Beplanningskomitee

Die eerste en belangrikste aanbeveling is dat 'n staande inter-departementele komitee benoem moet word om aandag te skenk aan die beplanning en uitbreiding van proefdienste sowel as die beplanning van 'n gemeenskapsdiensstelsel. Die argument mag wel aangevoer word dat die Strafhervormingskomitee aandag skenk aan die kwessie van gemeenskapsdiens en die proefdiensstelsel. Die Strafhervormingskomitee is egter bloot 'n adviserende liggaam wat hom hoofsaaklik met statuêre hervorming bemoei. Daar is nie 'n verteenwoordiger belas met proefdienste van enige departement op hierdie

komitee nie. Die uitbreiding van die proefdiensstelsel en die ontwikkeling van 'n gemeenskapsdiensstelsel is uiteinde=lik die verantwoordelikheid van die onderskeie staatsdepar=temente belas met proefdienste. Sonder die departemente se aktiewe samewerking sal enige advies van die Strafhervormings=komitee feitlik van geen waarde wees nie.

Ondersoeker is van mening dat verteenwoordigers van die volgende instansies op bogenoemde staande inderdepartemen=tele komitee moet dien:-

- Senior verteenwoordigers van die onderskeie staatsdepartemente belas met proefdienste
- 'n Verteenwoordiger van die Departement Justisie of (indien moontlik) 'n lid van die Strafhervormingskomitee - - die persoon kan help om leemtes in die huidige wetgewing met betrekking tot proef=dienste en gemeenskapsdiens te identifiseer en, indien wetgewing aanvaar word wat voorsiening maak vir 'n uitgebreide gemeenskapsdiensstelsel, kan die persoon help met die formulering van regulasies en die interpretering van wetgewing.
- Amptelike verteenwoordiger van die Kommissaris van Gevangeniswese, sodat die persoon onder andere 'n aktiewe belang in navorsing kan toon en riglyne kan neerlê met betrekking tot watter groep oortreders suksesvol in die gemeenskap behandel kan word.
- 'n Kriminoloog met 'n grondige kennis van maatskap=like werk.

Die interdepartementele komitee behoort die reg te hê om subkomitees te benoem. Praktiese aspekte wat oorweeg kan word, word vervolgens bespreek.

9.5.2 'n Eksperiment in Vier Areas

Dit word aanbeveel dat die Departement die voorbeeld van Engeland volg en op 'n eksperimentele basis in vier areas met 'n gemeenskapsdiensprojek begin. Dit mag raadsaam wees om die eksperiment in drie groot stede te loods en om ook 'n plattelandse area in te sluit ten einde te bepaal of so 'n projek met sukses op die platteland aangepak kan word.

Sekere belangrike vereistes vir so 'n eksperiment sal nagekom moet word, die vernaamstes waarvan nou kortliks bespreek word.

9.5.3 Behoorlike Finansiering en die Beskikbaarheid van Bekwame Personeel

Die eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad is aangepak met personeel wat nie voltyds beskikbaar was nie en sonder enige bykomende fondse. Ondersoeker beskou dit as 'n baie belangrike rede vir die beperkte sukses wat aldaar behaal is. Behoorlike finansiering en die beskikbaarheid van voltydse personeel word dus as van die allergrootste belang gesien.

Ondersoeker is van mening dat daar in elkeen van die vier eksperimentele gebiede ten minste twee voltydse vakkundige beamptes aangestel moet word om verantwoordelikheid te neem vir die implementering van die gemeenskapsdiensstelsel. Hierdie twee beamptes moet skakel met beamptes van al die staatsdepartemente belas met proefdienste. 'n Oogmerk behoort te wees, nie net koördinasie nie, maar die totstandkoming van een sentrale landswye proefdienstelsel en gemeenskapsdiensstelsel, alhoewel daar besef word dat daar geskiedkundige en organisatoriese faktore is, wat so 'n ontwikkeling sal belemmer.

9.5.4 'n Wetenskaplike Ontleding van die Voorkoms van Misdad en die Beskikbare Behandelingsfasiliteite ten opsigte van Oortreders in Elke Gebied

Alvorens daar met die projekke in bogenoemde vier eksperimentele areas begin word, sal dit nodig wees om 'n ontleding te doen van die voorkoms van misdaad in elke gebied asook die fasiliteite beskikbaar vir die behandeling van oortreders in die areas. Die navorsing en behoeftebepaling behoort in oorleg met die polisie-gevangenisowerhede, welsynsorganisasies en die houe te geskied. 'n Memorandum behoort opgestel te word oor die behoeftes in elke eksperimentele gebied. Die memorandum behoort byvoorbeeld inligting te bevat oor die volgende belangrike aspekte:

- Statistiese gegewens met betrekking tot die tipe misdade wat in die areas gepleeg word - - met klem op die voorkoms van minder ernstige oortredings
- Statistiese gegewens oor die wysē waarvolgens vonnisoplegging geskied sodat 'n aanduiding gegee kan word van die persentasie oortreders wat onder toesig gestel word
- Leemtes in die proefdiensstelsel en 'n aanduiding van hoeveel bykomende proefbeampes nodig mag wees
- Die benutting van behandelingsfasiliteite ten opsigte van oortreders in die betrokke areas, asook die beskikbaarheid van sielkundige en psigiatriese dienste, inrigtingsfasiliteite ten opsigte van oortreders, en ander behandelingsfasiliteite
- 'n Aanduiding van misdaadvoorkomingsprogramme in die betrokke areas en die leemtes in hierdie misdaadvoorkomingsprogramme.

9.5.5 Die Oprigting en Uitbreiding van Dagopleidingsen=
trums en Bywoningssentrums ten opsigte van Oortreders

Die oorhoofse interdepartementele beplanningskomitee behoort na die ontvangs van die memorandums te bepaal wat die belangrikste prioriteite is. Dringende prioriteit behoort verleen te word aan die beskikbaarstelling van geld om bestaande proefdienste uit te brei en daar behoort in elke eksperimentele area ten minste een dagopleidingsentrum en/of bywoningsentrum opgerig te word.⁸

Indien 'n gemeenskapsdiensstelsel in Johannesburg begin word en die gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad uitgebrei word, kan die moontlikheid ondersoek word om die Krisiskliniekgeboue in hierdie twee stede te gebruik. Die Krisiskliniek word nie bedags gebruik vir onderhoude nie en dit wil voorkom asof daar 'n afname is in die getal persone wat van die dienste van die Krisiskliniek gebruik maak. Vrywilligers wat tans ingeskakel is by die Krisiskliniek kan gebruik word om behulpzaam te wees met die beheer en toesig van oortreders wat gemeenskapsdiens lewer. (Die rol wat vrywilligers kan speel ten opsigte van oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, word later bespreek).

9.5.6 Skakeling met die Gemeenskap, Welsynsorganisasies,
Diensorganisasies en ander Instansies

Sodra die nodige wetgewing en administratiewe reëlings getref is ten opsigte van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders, behoort daar vooraf pogings aangewend te word om die filosofie en doel van die gemeenskapsdiensstelsel aan die gemeenskap bekend te stel. Die beampte in die eksperimentele areas behoort lesings of praatjies te gee vir skole, kerke, werkgewers en ander instansies om die idee van gemeenskapsdienslewering meer aanvaarbaar te maak. Indien die lesings goed aangebied word, kan dit ook misdaadvoorkomend wees.

9.6 DIE ORGANISERING VAN VOLDOENDE EN BETEKENISVOLLE GEMEENSKAPSWERK VIR OORTREDERS

Na aanleiding van die vraelyste wat aan welsynsorganisasies en diensorganisasies gestuur is, blyk dit dat slegs enkele organisasies in Kaapstad bereid was om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar. Die gemeenskapsdiensstelsel sal alleenlik suksesvol wees indien daar, soos in die geval van Engeland, 'n konstante hoeveelheid betekenisvolle werk beskikbaar is vir oortreders.

Hoewel die meerderheid welsynsorganisasies gunstig ingestel was teenoor die Kaapstadse gemeenskapsdiensprojek, was slegs enkeles bereid om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar. Die rede hiervoor kan kortliks soos volg saamgevat word:

- Welsynsorganisasies in Suid-Afrika is dikwels in 'n staat van administratiewe chaos deels as gevolg van 'n gebrek aan finansies en 'n geweldige hoë personeelomset.⁹ Een senior maatskaplike werker se kommentaar waarom hulle organisasie nie van die dienste van oortreders sou gebruik kan maak nie was as volg:

*It's no use taking on offenders if we cannot even cope with the work we are supposed to do - - we should first have our own house in order.*¹⁰

- Die meeste organisasies sal alleenlik bereid wees om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar indien addisionele personeel beskikbaar gestel word. Die probleem kan oorbrug word deur die aanstelling van vrywilligers en/of die aanstelling van gemeenskapsdienssupervisors (sien Hoofstuk 6).

Maatskaplike werkers wat nie gewoonnd daaraan is om met oortreders te werk nie blyk onredelik bevooroordeeld te wees. Dieselfde probleme het in Engeland en die VSA bestaan toe daar begin is om oortreders by welsynsorganisasies in te

skakel - - hulle is egter mettertyd oorbrug namate die gemeenskapsdiensstelsel ontwikkel het en maatskaplike werkers gevind het dat die dienste van oortreders bepaalde voordele inhou.

Ondersoeker is van mening dat daar in elke eksperimentele area ten minste een voltydse personeellid aangestel behoort te word om te skakel met welsynsorganisasies en diensorganisasies ten einde genoeg werkstake vir oortreders te organiseer. Daar bestaan geen grondige rede waarom oortreders nie min of meer dieselfde soort van gemeenskapsdienstake sal kan verrig as wat dit die geval in Engeland en die VSA is nie.

Om die organisering van werkstake te vergemaklik, kan daar in een eksperimentele werksgebied 'n spesifieke diensorganisasie gestig word, onder beskerming van NIMRO, om spesifieke gemeenskapsdienstake gratis te verrig. Die werkers van die diensorganisasie kan bestaan uit vrywilligers, gemeenskapsdiens-oortreders en gevangenes wat op parool uitgeplaas is. Die diensorganisasie kan byvoorbeeld aanbied om die volgende take vir welsynsorganisasies en diensorganisasies te verrig:

- Die instandhouding van geboue, parke en tuine; die organisasies wat van die dienste van die oortreders gebruikmaak, behoort die nodige materiaal te verskaf (byvoorbeeld verf en gereedskap) sodat die werk behoorlik uitgevoer kan word.
- Om behulpzaam te wees met skoonmaakdienste, bouwerk, die aanbieding van vervoer aan kliënte na hospitale of inrigtings en enige ander werkstake wat organisasies gedoen sou wou hê.

9.6.1 Die Organisering van Gemeenskapswerk vir Oortreders by Munisipaliteite, Plaaslike Owerhede en die Sentrale Owerhede

Indien daar beplan word om oortreders op groot skaal gemeenskapsdiens te laat verrig, sal daar voldoende

gemeenskapswerktake vir oortreders beskikbaar moet wees. Een van die groot probleme wat die gemeenskapsdiensbeplanningskomitee in Kaapstad ondervind het, is die feit dat plaaslike owerheidsinstansies gevoel het dat hulle nie van die dienste van oortreders sou gebruik mag maak nie. Die mening is uitgespreek dat die nodige toestemming alleenlik op regeringsvlak verkry kon word. Indien die Minister van Gesondheid byvoorbeeld toestemming sou verleen dat oortreders gemeenskapswerk by hospitale en ander inrigtings mag verrig, sal superintendente van hospitale en inrigtings meer geneë voel om oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar.

Ondersoeker is van mening dat die oorhoofse interdepartementele beplanningskomitee direk met die direkteurs-generaal van staatsdepartemente moet skakel, asook met die sekretaris van plaaslike owerhede, ten einde te bepaal watter dienste oortreders by owerheidsinstansies sal kan lewer. Die diensvelde waarin gemeenskapsdiens deur oortreders gelewer kan word sluit byvoorbeeld die volgende in:

Omgewingsbewaring: Oortreders kan gebruik word om strande en openbare parke skoon te hou van rommel, of selfs in projekte om omgewingsbesoedeling te identifiseer en te voorkom. Hulle kan opgelei word in die voorkoming van gronderosie deur die aanplanting van gras en bome ('n projek wat aangepak kan word in 'n landelike omgewing).

Natuurbewaring: Oortreders kan byvoorbeeld ingeskakel word by Fauna en Flora en by ander soortgelyke natuurbewaringsprojekte.

Behuisingsprojekte: Onderzoek behoort ingestel te word na die wyse waarvolgens oortreders ingeskakel kan word by behuisingsprojekte wat deur die sentrale en/of plaaslike owerhede aangepak word. Oortreders kan moontlik gebruik word om te help met die oprigting van staatsbehuising.

Inrigtingsversorging: Daar kan geskakel word met hoofde van inrigtings onder beheer van welsynsdepartemente of plaaslike owerhede ten einde te bepaal op watter wyse die dienste van oortreders benut sou kon word.

Daar behoort nie enige probleme te wees om genoeg gemeenskapsdiens vir oortreders te vind nie indien die gehalte van die werk verrig deur oortreders van 'n goeie standaard is nie. Die gehalte van die beheer en toesig wat daar oor oortreders uitgeoefen gaan word, sal grootliks die gehalte bepaal van die gemeenskapsdienswerk wat verrig word.

9.7 BEHEER EN TOESIG OOR DIE WERKSAAMHEDE VAN GEMEENSKAPSDIENSOORTREDERS

Soos reeds gemeld, behoort die beplanningskomitee die verantwoordelikheid te neem vir die praktiese implementering van die gemeenskapsdiensprojekte in die eksperimentele areas. Beheer oor die werksaamhede van oortreders sal moontlik op drie vlakke kan plaasvind, naamlik:

- (i) Die organisasies wat van die dienste van oortreders gebruik maak kan hulle eie personeel of vrywilligers aanstel om beheer te help uitoefen oor die werksaamhede van oortreders
- (ii) Die personeel van die proefdiensstelsel kan alleenlik verantwoordelik wees vir die beheer en toesig oor die werksaamhede van oortreders ingeval hulle nie by 'n organisasie ingeskakel word nie, maar 'n diens lewer by 'n staatsdepartement of by staatsinrigtings.
- (iii) 'n Spesialiteitsorganisasie byvoorbeeld NIMRO kan die verantwoordelikheid neem vir die werksplasing van oortreders en om beheer en toesig uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders wat gemeenskapsdiens moet verrig: So 'n spesialiteitsorganisasie kan byvoorbeeld

funksioneer soos wat die jeugdiensburo's
in die VSA funksioneer.

In die eksperimentele fase behoort daar nie onbuigbare reëls neergelê te word aangaande die wyse waarvolgens daar beheer en toesig uitgeoefen gaan word oor oortreders wat gemeenskapsdiens verrig nie. Die finale verantwoordelikheid vir die welsyn en vordering van 'n oortreder wat gemeenskapsdiens verrig behoort die van die proefbeampte te wees. Indien 'n organisasie of 'n welsynsorganisasie soos NIMRO bereid is om toesig uit te help oefen oor die werksaamhede van oortreders, sal dit die werkslading van proefbeamptes verlig. Die inskakeling van 'n oortreder wat gemeenskapsdiens verrig onder toesig van 'n ander organisasie behoort beskou te word as die benutting van 'n hulpbron tot voordeel van die oortreder. Die beamptes van die proefdiensstelsel sal egter gereelde kontrole moet uitoefen om toe te sien dat oortreders hulle gemeenskapsdienswerk bevredigend verrig.

Waar oortreders gemeenskapsdienstake by owerheidsinstansies verrig byvoorbeeld by staatsinrigtings, behoort personeel van die proefdiensstelsel direkte beheer uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders. Addisionele personeel in die vorm van deeltydse toesighouers of vrywilligers sal egter beskikbaar gestel moet word om behulpzaam te wees by die werksplasing van oortreders. 'n Spesiale opleidingsprogram behoort vir die personeel ontwerp te word en die vrywilligers behoort streng gekeur te word.

Daar behoort ten minste een toesighouer aangestel te word vir elke vyf oortreders wat gemeenskapsdiens verrig. Dit sal 'n hoë mate van persoonlike kontak verseker en help om te verseker dat 'n goeie standaard van gemeenskapswerk verrig word.

Die toesighouers behoort gekeur te word op grond van hulle vermoë om met mense te werk en hulle moet verkieslik prakties

onderrig wees in die een of ander ambag. 'n Span toesig=houers behoort so saamgestel te word dat hulle 'n verskeidenheid praktiese werkstake sal kan verrig. Die toesig=houers behoort ook sekere administratiewe take te verrig, soos die hou van kontrolekaarte ten opsigte van oortreders wat gemeenskapsdiens verrig.

Ondersoeker is van mening dat namate die aanvraag vir die dienste van oortreders gaan vergroot en die getal oortreders wat gelas word om gemeenskapsdiens te lewer toeneem, die struktuur van die gemeenskapsdiensstelsel verander sal moet word. Die werksplasing van oortreders en die gepaardgaande toesig oor oortreders kan ontwikkel in 'n spesialiteits=funksie. 'n Nuwe organisasie wat die werksplasing van oortreders reël en toesig uitoefen oor oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, kan moontlik in die vooruitsig gestel word. NIMRO kan egter sy bestaande dienste uitbrei en voorsiening maak vir die behoefte. Die proefbeampte se funksie sal dan later net wees om 'n proefbeampteverslag op te stel by die keuring van 'n oortreder vir gemeenskapsdiens. Dit sal dan die funksie wees van NIMRO om die proefbeampte in kennis te stel indien die oortreder nie sy gemeenskapsdiens bevredigend lewer nie.

Ten einde organisasies aan te moedig, wat sou voel dat hulle eie personeel toesig moet uitoefen oor die werksaamhede van oortreders, behoort die sentrale regering geld beskikbaar te stel aan die organisasies ten einde addisionele onkoste vir die organisasies te bespaar. Die wyse waarvolgens toesig oor oortreders uitgeoefen word sal grootliks afhang van 'n dinamiese administratiewe stelsel.

In Newport, Engeland, is daar een voltydse administratiewe beampte wat deel vorm van die gemeenskapsdiensspan. Die beampte is verantwoordelik vir die hou van administratiewe rekords oor die aard van die gemeenskapsdienstake wat verrig is en die hoeveelheid ure werk wat gedoen is. Wat die eksperimentele gemeenskapsdiensstelsels in Suid-Afrika betref,

sal die behoefte aan 'n voltydse administratiewe beampte vir die hou van rekords bepaal moet word na gelang van die hoeveelheid oortreders wat gemeenskapsdiens lewer.

'n Administratiewe kontrolekaart ten opsigte van elke oortreder wat gemeenskapsdiens lewer, behoort gehou te word. Die kontrolekaart behoort ten minste die volgende basiese inligting te bevat - - die oortreder se naam en adres; die lêernommer van die betrokke departement wat die gemeenskapsdiens aanbeveel het; die datum van die hofbevel; die hoeveelheid ure wat die oortreder moet werk. 'n Aantekening van die aard van die gemeenskapsdiens verrig en die hoeveelheid ure wat gewerk is, behoort weekliks gemaak te word. Waar die personeel van van proefdienststelsel nie direkte toesig uitoefen oor die werkzaamhede van gemeenskapsdiens-oortreders nie, behoort 'n duplikaat kontrolekaart beskikbaar gestel te word aan die organisasie wat toesig gaan uitoefen.

9.8 DIE KEURING VAN OORTREDERS VIR GEMEENSKAPSDIENS

Die selektiewe keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens sal een van die vernaamste vereistes wees vir die suksesvolle uitbreiding van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders in Suid-Afrika. Die basis vir keuring van oortreders moet berus op twee grondveronderstellings:

- (i) Gemeenskapsdiensbevele moet gebruik word as 'n spesifieke alternatief tot gevangenisstraf
- (ii) Gemeenskapsdiensbevele moet gebaseer word op die basiese beginsels van strafoplegging.

Ten einde mee te bring dat die stelsel van gemeenskapsdienslewing enigszins 'n betekenisvolle afname in ons gevangenisbevolking tot gevolg kan hê, is dit nodig dat keuringsvereistes nie te streng of rigied moet wees nie. Sekere lede van die Kaapstadse gemeenskapsdiensbeplanningskomitee was van mening dat oortreders wat voorheen in die gevangenis was

nie tot vonnis van gemeenskapsdiens gelas behoort te word nie. Indien die voorkoms van residivisme in ag geneem word, wat tans nagenoeg 68% is, sal dit beteken dat slegs 'n klein persentasie eerste oortreders by die gemeenskapsdiensprojek betrek kan word. In Brittanje het die gemiddelde gemeenskapsdiensoortreder 8 of 9 vorige veroordelings en was verskeie van die oortreders ook al in die gevangenis. Die afleiding kan gemaak word dat oortreders wat nog nie voorheen in die gevangenis was nie 'n beter kans het om hulle gemeenskapsdiensbevele suksesvol te voltooi. Dit beteken egter nie dat oortreders wat voorheen in die gevangenis was uitgesluit moet word vir gemeenskapsdiens nie.

Namate die gemeenskapsdiensstelsel van Engeland en Wallis ontwikkel het, het dit geblyk dat die keuringsproses plooibaar moet wees. Elke geval behoort op eie meriete behandel te word.

Dit is uiters belangrik dat die stelsel van gemeenskapsdienslewering in Suid-Afrika aanvaarbaar moet wees vir die gemeenskap. By implikasie sal dit dus ook beteken dat die oortreders wat gekeur word, in 'n mate sosiaal aanvaarbaar moet wees vir lede van die gemeenskap. Ten einde die vertroue van die gemeenskap te wen, sal dit aanvanklik nodig wees om uiters selekteif te wees in die keuringsproses. Die Kaapstadse gemeenskapsdiensbeplanningskomitee het as volg besluit oor die tipe oortreder wat nie geskik geag word vir gemeenskapsdiens nie:

Specific selection criteria have not yet been crystallized, but it was felt that offenders whose histories revealed chronic alcoholism, consistent anti-social behaviour, or marked psychiatric illness, or drug addiction should not be included in the project.¹¹

Riglyne wat aanbeveel word vir die keuring van oortreders van gemeenskapsdiens in Suid-Afrika word vervolgens opsommend saamgevat:

1. Die oortreder moet nie deur die gemeenskap as 'n gevaar beskou word nie
Oortreders wat ernstige misdade gepleeg het en wat weinig respek toon vir die belange van die gemeenskap, behoort nie vir vonnis van gemeenskapsdiens oorweeg te word nie. Dit sal gevolglik nodig wees om kennis te dra van die omstandighede van elke oortreding.
2. Die oortreder moet berou toon en 'n begeerte toon om sy of haar leefwyse te verander
In die keuringsproses sal dit altyd nodig wees om die oortreder se houding ten opsigte van die pleeg van die misdaad te peil. Die oortreder wat ongeërg staan teenoor dit wat hy gedoen het of oordrewe regverdiging soek vir sy optrede, kan moeilik as 'n kandidaat vir gemeenskapsdiens beskou word.
3. Die oortreder moet oor 'n vaste adres beskik en nie bekend wees as iemand wat 'n swerwersbestaan voer nie
4. Die oortreder moet oor die fisieke en psigiese vermoë beskik om te kan werk
Tydens die eksperimentele fase van gemeenskapsdiens in Engeland is die mening uitgespreek dat oortreders verkieslik 'n vaste betrekking moet beklee. Hierdie mening word ook tans gehuldig deur die meerderheid van die lede van die gemeenskapsdiensbeplanningskomitee in Kaapstad. In die meeste gemeenskapsdiensareas van Engeland en Wallis word dit egter nie meer as 'n vereiste gesien dat oortreders 'n vaste betekking hoef te hê nie.

Daar is 'n direkte verband tussen werkstabiliteit en misdaad. Beskikbare navorsing dui daarop dat die meerderheid oortreders in ons gevangnisse op die een of ander stadium werkloos is of was of anders

het hulle gedurig van werk verwissel. Rehabilitasie van oortreders impliseer dat hulle geleer word om 'n positiewe gesindheid ten opsigte van werk te ontwikkel. Soos reeds aangedui, blyk dit asof korttermyngevangenisstraf in Suid-Afrika nie juis 'n verandering van werksgesindheid vir oortreders meebring nie, maar vonnisse van gemeenskapsdiens kan oortreders help om 'n positiewe werksgesindheid te ontwikkel. Oortreders kan ook nuwe praktiese en sosiale vaardighede aanleer. Om die rede behoort werklose oortreders nie uitgesluit te word vir gemeenskapsdiens nie.

Ondersoeker is egter van mening dat dit vir eers prakties sal wees om die projek toe te spits op oortreders wat 'n redelike mate van werkstabiliteit toon. Indien daar dagopleidingsentrums en bywoningentrums vir oortreders opgerig kan word, waar hulle sosiale en praktiese vaardighede kan aanleer, kan die projek moontlik uitgebrei word tot oortreders wat onstabiele werkers is.

5. Die ouderdom van die oortreders behoort nie 'n bepalende faktor te wees nie

Soos reeds gemeld is die stelsel van gemeenskapsdienslewering in Engeland van toepassing op oortreders bo die ouderdom van 17 jaar. Een van die spesifieke beperkinge verbonde aan die gemeenskapsdiensstelsel van Engeland is dat jonger oortreders nie gelas kan word om gemeenskapsdiens te lewer nie.

Wat Suid-Afrika betref blyk dit dat die fasiliteite vir die behandeling van jeugdige oortreders binne gemeenskapsverband beperk is. Indien 'n gemeenskapsdiensstelsel daar gestel word, behoort oortreders wat 16 jaar of ouer is daarby ingesluit te word. Dit behoort moontlik te wees om jeugdige oortreders by opwindende gemeenskapsdiensprojekte te plaas

sodat gemeenskapsdiens nie net as 'n straf beskou word nie.

Soos vermeld in hoofstuk 8 word die mening in sekere regsringe gehuldig dat dit nie moontlik is vir 'n hof om gemeenskapsdiensvonnisse vir jeugdiges te koppel aan die toesig van 'n proefbeampte nie. Die indruk word verkry dat vonnisopleggende amptenare meer geneë sal wees om van die tipe vonnisse gebruik te maak indien die onsekerheid opgeklaar kan word deur middel van wetgewing.

Die ouderdom van die oortreders by die keuringsproses behoort nie 'n bepalende faktor te wees nie; daar behoort eerder gelet te word na die oortreders se graad van emosionele rypheid en hulle positiewe persoonlikheidseienskappe wat moontlik verder ontwikkel kan word.

6. Sosio-kulturele faktore moet in ag geneem word

Vonnisse van gemeenskapsdiens is een van die weinige vonnisse, indien dit oordeelkundig gebruik word, wat van toepassing kan wees op alle lae van die samelewing. Tydens die aanvang van die eksperimentele gemeenskapsdiensprojek in Kaapstad het enkele persone die mening uitgespreek dat vonnisse van gemeenskapsdiens nie noodwendig strafwaarde sal inhou vir bevolkingsgroepe wat ander kulturele waardes handhaaf nie.

Ondersoeker is egter van mening dat vonnisse van gemeenskapsdiens juis by uitstek geskik sal wees ten opsigte van die dele van ons bevolking wat nog nie volkome "verwesters" is nie. Restitusie is 'n baie belangrike element by vonnisse van gemeenskapsdiens. Tradisioneel beskou, het restitusie nog altyd 'n baie belangrike rol gespeel by die

swartman se begrip van die reg. Vonnisse van gemeenskapsdiens kan meehelp om by die tradisionele swartmense 'n respek vir ons regstelsel te ontwikkel, omdat hulle hul eie begrip van die reg, daarmee sal kan vereenselwig.

By die keuring van oortreders vir gemeenskapsdiens behoort die oortreders se geloof, taal en ras dus nie 'n bepalende faktor te wees nie. Dit sal egter belangrik wees om, waar prakties moontlik, oortreders te plaas by organisasies en instansies wat hulle kultuurverband sal aanvaar. Ten slotte moet dit in gedagte gehou word dat die behoefte aan aanvaarding en die begeerte van persone om van betekenis te kan wees 'n universele kulturele verskynsel is.

9.9 NAVORSING IS NOODSAAKLIK

Sonder verdere navorsing sal die uitbreiding van die gemeenskapsdiensstelsel nie moontlik wees nie. Dit sal raadsaam wees om net soos in die geval van Engeland en Wallis 'n navorsingskomitee saam te stel ten einde die verdere ontwikkeling van gemeenskapsdiensvonnisse in Suid-Afrika te evalueer.

Ondersoeker hoop en vertrou dat die voorafgaande ondersoek sal dien as stimulus vir verdere navorsing oor die onderwerp; belangriker egter is die hoop dat stappe gedoen sal word omenkele van die voorafgaande aanbevelings te implementeer.

VOETNOTAS

1. DEPARTEMENT VOLKSWELSYN EN PENSIOENE: Gemeenskapsdiens deur Oortreders: Lêer 8/3/2/1 : Skrywer dra kennis van 'n brief van die Sekretaris van Volkswelsyn waarin die mening uitgespreek is dat die staatsdepartemente wat verantwoordelik is vir proefdienste ten opsigte van 'n bepaalde bevolkingsgroep in beheer moet wees van ao 'n stelsel ten opsigte van daardie bevolkingsgroep. Nadat vertoeë gerig is in antwoord op die brief is toestemming verleën dat NIMRO voorlopig kon voortgaan as koördineerder van die projek.
2. Die meerderheid proefbeamptes in Kaapstad was egter gunstig ingesteld ten opsigte van die projek.
3. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA: Die Strafproseswet: Wet 51 van 1977, Staatsdrukker, Pretoria.
4. Die aantal ure in Engeland wissel tussen 40 en 240. Skrywer beveel egter meer ure aan - - sien ook verwysings in Hoofstuk 6, p. 137, waar melding gemaak word dat sekere navorsers vonnisse van meer as 240 uur aanbeveel.
5. Kloppe, C.F.: Lid van die Strafhervormingskomitee. Skrywe aan ondersoeker gedateer 26 Februarie 1980.
6. Midgley, James: Two Studies of the Politics of Penal Change in South Africa: The Howard Journal of Penology and Crime Prevention. Vol. XVI, No. 1, 1977, p. 41.
7. Corry, T.M.: Crime and Imprisonment in South Africa with Particular Reference to Prison Labour, D. Phil Thesis. University of Cape Town, 1975, p. 893.
8. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA: Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, (RP 78/1976) Staatsdrukker, Pretoria, para. 5.1.6.7.a p. 122. In die betrokke verslag is aanbeveel dat sentrums opgerig word waar oortreders rehabiliterende behandeling kan ondergaan.

9. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA: Verslag van die Komitee van Onderzoek na die Noodsaaklikheid van Afsonderlike Wetgewing vir die Beroep Maatskaplike Werk, Staatsdrukker, Pretoria, 1976. Die personeelomset binne die Welsynsveld word breedvoerig bespreek in Hoofstuk 10 van die betrokke verslag.
10. Die mening is uitgespreek deur 'n bestuurslid van SHAWCO: Die betrokke persoon se naam word op versoek nie genoem nie.
11. DEPARTEMENT GESONDHEID, WELSYN EN PENSIOENE: Gemeenskapsdiens deur oortreders. Lêer 8/3/2/1 : Guidelines for Probation Officers, April 1980.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDRY, R.G. : The Short-term Prisoner, Stevens & Sons, London, 1963.
2. BARNES, H.E. en TEETERS, N.K. : New Horizons in Criminology, 3rd Edition, Prentice Hall Inc., Englewood Cliffs, N.J., U.S.A., 1959.
3. BODENSTEIN, J.W. : "The Bantu ex-Prisoner: Some Cultural Patterns in his Reaction to Imprisonment and their Relevance Regarding Rehabilitation" Maatskaplike Werk, Jaargang 6, nommer 3, Augustus 1970.
4. BOSHOFF, M.S. : Sukses en Mislukking na Verbeteringskool-behandeling van Manlike Kleurlingjeugoordreders, Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing, Verslag nommer 5 - 61.
5. BRIGGS, D. : In Place of Prison, Maurice Temple Smith Society, Great Britain, 1975.
6. BURCHELL en HUNT. : South African Criminal Law and Procedure, Butterworths, Durban, 1970.
7. CAVADINO, PAUL : "Community Service: Practice and Philosophy" National Association for Probation Officers, October, 1974.
8. CARTER, ROBERT. (red.) : Probation Parole and Community Corrections, 2nd Edition, John Wiley & Sons, Inc., Los Angeles, 1975.
9. CORRY, T.M. : Crime and Imprisonment in South Africa with Particular Reference to Prison Labour, Ongepubliseerde dokterale proefskrif, Universiteit van Kaapstad, 1975.
10. CRESSEY, D.R. : The Prison: Studies in Institutional Organization and Change, Holt Rinehart & Winston, New York, 1961.
11. CROFT, I.J. (red.): Community Service in England and Wales: Summary of Progress Returns from Probation and After-care Areas, 1 April 1975 - 31 March 1976, Probation and After-care Department, London, 1976.
12. CROSS, RUPERT (red.) : "Punishment Prison and the Public", The Hamlyn Lectures, The Hamlyn Trust, Stevens & Sons, London, 1971.
13. GRUPP, STANLEY E. (red.) : Theories of Punishment, Indiana University Press, London, 1971.

14. DEPARTEMENT VOLKSWELSYN EN PENSIOENE : Verklarende Afrikaanse Woordeboek vir Maatskaplike Werk, Vaktaalkomitee vir Maatskaplike Werk, Pretoria, 1971.
15. DE WET, J.C. (red.) : Die Suid-Afrikaanse Strafbereg, Tweede uitgawe, Butterworths & Co. Ltd., Durban, 1960.
16. DIE VOLKSBLAD : "Krisis Dreig in Republiek se Tronke", Bloemfontein, Donderdag 5 Februarie, 1981.
17. DIE SUID-AFRIKAANSE HOFVERSLAE : 1975 (1) S.V. Ferreira, Oranje-Vrystaatse Provinsiale Afdeling, Juta & Co., en Butterworths, Durban, 1975.
18. DODGE, CALVERT R. (red.) : A Nation Without Prisons, D.H. Heath & Co., Lexington Books, Massachusetts, 1975.
19. FREEMAN, J.C. (red.) : Prisons Past and Future, Heineman Books, London, 1978.
20. GOFFMAN, E. : Asylums, Anchor Books, New York, 1961.
21. GLASER, D. : The Effectiveness of a Prison and Parole System, Bobbs Merrill Company, Inc., U.S.A., 1969.
22. GRASER, R. (red.): "Straftoemeting met Inagneming van die Belange van die Gemeenskap", Misdaad Straf en Hervorming, Volume 3, nommer 2, Junie 1974.
23. GROSS, F.A. : "A Need to find Alternatives to Imprisonment", Cape Times, 6 November 1978.
24. GROSS, F.A. : "Community Service Orders", Ongepubliseerde referaat gelewe tydens 'n simposium oor Misdaadvoorkoming in samewerking met NIMRO, SAVIO College, 17 Februarie 1979.
25. GROSS, F.A. : Who Hangs the Hangman?, Juta & Co. Ltd., Cape Town, 1966.
26. HALL WILLIAMS, J.E. : The English Penal System in Transition, Butterworths, London, 1970.
27. HAUSER, RICHARD : "Prison Reform and Society", The Prison Service Journal, Prison Staff College, Wakefield Volume III, October 1963.
28. HARCOURT, A.B. : "Crime and Punishment", Tydskrif vir Hedendaagse Romeins Hollandse Reg, Volume 35, Butterworths, 20 Augustus 1972.
29. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE : Non Custodial and Semi-Custodial Penalties, Report of the Advisory Council on the Penal System, 1970.
30. HER MAJESTY'S STATIONARY OFFICE : Power of Criminal Courts Act, 1973, London, 1973.

31. HOME OFFICE : "Probation Service can make Biggest Impact on Numbers going to Prison", says Home Secretary, News Release, 17 May 1980.
32. KASSELBAUM, G, WARD, D., WILNER, D. : Prison Treatment and Parole Survival: An Emperical Assessment, Wiley & Sons I.c, New York, 1971.
- 33. KLAPMUTS, NORA : "Community Alternatives to Prison", Crime and Delinquency Literature, National Council on Crime and Delinquency, Washington, June 1973.
34. KLOPPER, F.C. : Positiewe Voorwaardes in Opgeskorte Vonnisse, Ongepubliseerde memorandum opgestel vir gebruik deur die Minister van Justisie op 30 April 1979.
- 35. KÜPPER-WEDEPOHL, L : Alternatives to Traditional Incarceration with Speical Reference to Juveniles, Instituut vir Kriminologie, Universiteit van Kaapstad, April 1980.
36. MALAN, G. : "Arbeid en Opleiding" Nexus Gevangenisdiens Tydskrif, Jaargang 7 nommer 2, Februarie 1978.
37. MALAN, G. : "Vrylating van Gevangenes: Korttermyngevangenes" Nexus Gevangenisdiens Tydskrif, Jaargang 7 nommer 10, Oktober, 1978.
38. MALAN, G. : "Kritiek oor die S.A. Gevangenisdiens" Nexus Gevangenisdiens Tydskrif, Jaargang 7 nommer 5, Mei 1978.
39. McCALL, GEORGE T. : Records of the Cape Colony from August to October 1827, Volume XXXIII, printed for the Government of the Cape Colony, 1905.
- 40. MIDGLEY, JAMES, STEYN, J.H. en FRASER, R., (reds) : Crime and Punishment in South Africa, McGraw-Hill-Uitgewers, Johannesburg, 1975
- 41. MIDGLEY, JAMES. : "Two Studies of the Politics of Penal Change in South Africa", The Howard Journal of Penal Reform and Crime Prevention, Vol. XVI nommer 1. 1977.
42. MOHANAN, JOHN : Community Mental Health and the Criminal Justice System, Program in Social Ecology, University of California, Pergamon Press Inc., New York, 1976.
43. MORGAN, CLIVE : Community Service by Offenders: The Development of the Scheme in Gwent, Gwent Probation and After care Service, 104 High Street, Blackwoon, Gwent 1980.
44. MORGAN, CLIVE : Community Service for Juveniles: Punishment or Treatment, Gwent Probation and After-care Service Blackwood, November 1979.
45. MURTON, THOMAS : The Dilema of Prison Reform, Department of Criminal Justice Studies, University of Minnesota Holt Rinehart and Winston, New York, 1976.

46. NASIONALE INSTITUUT INSAKE MISDAADVOORKOMING EN REHABILITASIE VAN OORTREDERS : "Gemeenskapsdiens - 'n Opwindende Projek word geloods", NIMRO Nuus, Junie 1980.
47. NASIONALE INSTITUUT INSAKE MISDAADVOORKOMING EN BEHABILITASIE VAN OORTREDERS : Memorandum aan die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, Kaapstad, 1975.
- 48. NAUDE C.H.B. : "Die Afskrikwaarde van 'n Vonnis vir die Oortreder Self en vir Individue in die Samelewing", Misdaad Straf en Hervorming, Junie 1975, Kaapstad.
49. NATIONAL ASSOCIATION OF PROBATION OFFICERS : Community Service Orders - Practice and Philosophy, report of a working group, Thornton Heath Surrey, 1978.
50. NESER, J. : "Die Kommittering van die Geringe Oortreder", Nexus Gevangenisdiens-Tydskrif, Jaargang 9 nommer 1, Januarie 1980.
51. NEXUS : "Behandeling van die Gevangene in die Suid-Afrikaanse Gevangenisstelsel, (Redaksioneel) Gevangenisdiens - Tydskrif, Jaargang 6 nommer 9, September 1977.
52. NEXUS : "5 Stêr Hotelle" (Redaksioneel) Gevangenisdiens - Tydskrif, Jaargang 7 nommer 7, Julie 1978.
53. POLANSKY, NORMAN : Social Work Research, The University of Chicago Press, Sixth Impression, Chicago, 1970.
- 54. PEASE, KEN and McWILLIAMS : Community Service by Order, Scottish Academic Press, Edinburgh, 1980.
- 55. RABIE, A. : "Die Strafteorieë : 'n Oorsig", Misdaad Straf en Hervorming, Jaargang 5 nommer 2, Kaapstad, Junie 1976.
56. REPUBLIC OF SOUTH AFRICA : House of Assembly Debates, Fourth Session - Sixth Parliament, 24 to 28 March 1980.
57. REPUBLIC OF SOUTH AFRICA : Prison Administration in South Africa, Published by the Department of Foreign Affairs, Government Printer, Pretoria, 1969.
58. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Die Strafproseswet, Wet 51 van 1977, Staatsdrukker, Pretoria.
59. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Die Wet op Gevangenisse, Wet 8 van 1959, Staatsdrukker, Pretoria.
60. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Die Kinderwet, Wet 33 van 1969, Staatsdrukker, Pretoria.
61. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Jaarverslag van die Kommissaris van Polisie van die Suid-Afrikaanse Polisie vir die Periode 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978, (RP 26/1979) Staatsdrukker, Pretoria, 1979.

62. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Jaarverslag van die Kommissaris van die Suid-Afrikaanse Polisie vir die Tydperk 1 Julie 1978 tot 30 Junie 1979, (RP 27/1980) Staatsdrukker, Pretoria.
63. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Komitee van Onderzoek na die Noodsaaklikheid van Afsonderlike Wetgewing vir die Beroep Maatskaplike Werk, Staatsdrukker, Pretoria, 1976.
64. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Kommissie van Onderzoek na Aangeleenthede Rakende die Kleurlingbevolkingsgroep, (R.P. 38/1976) Staatsdrukker, Pretoria.
65. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Kommissaris van Gevangenisse vir die Tydperk 1 Julie 1977 tot 30 Junie 1978, (R.P. 28/1979) Staatsdrukker, Pretoria.
66. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Kommissaris van Gevangenisse vir die Tydperk 1 Julie 1978 tot 30 Junie 1979, (R.P. 36/1980) Staatsdrukker, Pretoria.
67. REPUBLIEK VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Kommissie van Onderzoek na die Strafstelsel van die Republiek van Suid-Afrika, (R.P. 78/1976) Staatsdrukker, Pretoria, 1976.
68. ROUX, J. : "Algemene Kriminologiese en Penologiese vraagstukke soos weerspieël tydens die agste internasionale Kriminologiese kongres van die International Society of Criminology". Gehou te Lissabon 4 tot 9 September 1978. Nexus, Gevangenisdiens Tydskryf, November 1979
69. SCULL, ANDREW T. : Decarceration: Community Treatment and the Deviant - A Radical View, Prentice Hall, Inc., London, 1977.
70. SLABBERT, M. : Repetitive Cycles: Analyses of Socialization and Institutionalization Patterns and Discussions of Crime Prevention, Intervention and Diversion Strategies, Institute of Criminology, University of Cape Town, 1980.
71. SLABBERT, M. : Some Implications of Tattooing In and Outside of Prison, Institute of Criminology, University of Cape Town, 1978.
72. STEYN, J.H. : Compensation for Victims as a Penal Reform Measure, Misdad Straf en Hervorming, Jaargang 3 nommer 1, Kaapstad, Februarie 1974.
73. STEYN, D.G. : Die Suid-Afrikaanse Gevangeniswese. 'n Uiteensetting en Beoordeling van die Gevangenisorganisasie en Beleid, Unie Boekhandel (Edms) Bpk., Pretoria, 1959.

74. SWAEN, GRAHAM : Community Service Orders: Guidelines for Young Volunteer Organisations, Leicester National Youth Bureau, 1975.
- 75. TANNENBAUM, FRANK : Crime and the Community, Genn and Company, Second Edition, New York, 1939.
76. TAFT, D.R., ENGLAND, R.W. : Criminology, The Macmillan Company, Fourth Edition, London, 1964.
77. THE CAPE TIMES : "A Bad Mixture", Hoofartikel, 23 Julie 1980.
- 78. THE SOUTH AFRICAN LAW JOURNAL : Edit. H.R. Haklo, Vol. LXXX, August, 1963.
79. TOUSSAINT VAN HOU, THEA : Rehabilitation of Adult White Offenders: An Analysis of Existing Extra-institutional Specialised Services in the Republic of South Africa, Ph.D. Thesis, University of Stellenbosch December, 1962.
80. UNIE VAN SUID-AFRIKA : Die Strafproseswet, Wet No. 56, van 1955, Staatsdrukker, Pretoria, 1955.
81. UNIE VAN SUID-AFRIKA : Verslag van die Kommissie op Straf en Gevangenshervorming, (UG 47/1947) Staatsdrukker, Pretoria.
82. VAN DEN BERG, P.J.H. : Proefdienste, Misdaad en die Gemeenskap, Deel 1, Redakteur P.J. van der Walt, Universiteit van Suid-Afrika, 1973.
83. VAN DEN HEEVER, L. : "Vonnisbepaling", NIMRO Nuus Uitgawe 17, Januarie 1980.
84. VAN DER WESTHUIZEN, J. (Redakteur) : Die Meting en Voorspelling van Parool sukses onder Langtermyn oortreders, Instituut vir Kriminologie, Universiteit van Suid-Afrika, 1980.
85. VAN GREUNEN, J.W. : "Enkele Fasette van Straftoemeting" Misdaad Straf en Hervorming, Jaargang 2 nommer 3, Kaapstad, Oktober 1973.
- 86. WEST, JENNY : Community Service Orders: Control without Custody Institute of Criminology, University of Cambridge 1976.
87. WILLIAMS, J.E. HALL : The English Penal System in Transition, Butterworth & Co. Ltd., London, 1970.
- 88. YOUNG, WARREN : Community Service Orders: The Development and Use of a New Penal Measure, Heineman Press, London, 1979.

VERTROULIK

DEPARTEMENT VAN VOLKSWELSYN EN PENSIONE

ALTERNATIEWE VIR KORTTERMYNGEVANGENISSTRAF MET SPESIFIEKE VERWYSING NA
GEMEENSKAPSDIENS

As 'n onderdeel van 'n navorsingsprojek wat daarop gemik is om gemeenskaps=diens as alternatief vir korttermyngevangenisstraf in die geval van Blankes te ondersoek, is dit noodsaaklik dat 'n algemene beeld verkry word van 'n groep korttermyngevangenes. Hierdie vraelys is ontwerp en bedoel om ingevul te word ten opsigte van alle Blanke verhoorafwagende gevangenes wat oor 'n period van een maand in Pollsmoorgevangenis opgeneem word.

Die vraelys is so ontwerp dat dit deur die Departement van Volkswelsyn en Pensione se elektroniese rekenaar verwerk kan word. Behalwe waar anders aangedui, moet slegs een kruisie by 'n vraag aangebring word. Die vrae wat nie van kodes voorsien is nie, sal per hand verwerk word.

By die invul van die vraelys moet vraag 1 geïgnoreer word, aangesien 'n kodenommer aan elke vraelys toegeken sal word wanneer dit verwerk word.

V R A E L Y S

PERSOONLIKE EN MAATSKAPLIKE BESONDERHEDE

1. Kodenommer

2. Van

3. Voorname

4. Ouderdom

5. Geslag

Manlik	1
Vroulik	2

 (6)

6. Huwelikstaat

Getroud	1
Geskei	2
Vervreemd	3
Wewenaar	4
Weduwee	5
Nooit getroud nie	6
Woon buite-egtelik saam	7

 (7)

7. Onderwyspeil:

(i) Hoogste onderwyskwalifikasie

(ii) Beroep waarvoor formeel opgelei

(iii) Beroep waarvoor informeel opgelei

8. Huistaal:

Afrikaans	1
Engels	2
Ander	3

9. Kerkverband:

Nederduitse Gereformeerde Kerk	1
Nederduitsch Hervormde Kerk	2
Gereformeerde Kerk	3
Rooms-Katolieke Kerk	4
Anglikaanse Kerk	5
Metodiste Kerk	6
Presbiteriaanse Kerk	7
Apostoliese Geloofsending	8
Joods	9
Geen	10
Ander (spesifiseer)	11

MAATSKAPLIKE AGTERGROND

10. Hoe sou u u kinderjare beskryf?

Baie gelukkig	1
Gelukkig	2
Ongelukkig	3
Baie ongelukkig	4

11. Dui aan watter van die volgende op u van toepassing is:

	JA	NEE
Ouers is geskei	1	2
Vader oorlede toe u onder die ouderdom van 18 jaar was	1	2
Moeder oorlede toe u onder die ouderdom van 18 jaar was	1	2

(Indien van toepassing kan in al die blokkies 'n kruisie gemaak word)

12. Sou u sê dat een of beide van u ouers 'n drank- of dwelmprobleem het, of gehad het?

Ja	1
Nee	2

13. Indien wel, beskryf watter ouer betrokke was asook die aard van die probleem:

.....

.....

.....

.....

14. Wat was die beroep van u vader?

15. Sou u sê dat u vader 'n pligsgetroue werker is of was?

Ja	1	(16)
Nee	2	

16. Meld u getal broers en susters

17. Het enigeen van u gesin van herkoms al met die gereg gebots?

Ja	1	(17)
Nee	2	

18. Indien wel, noem watter lid van die gesin dit was en beskrywe kortliks die omstandighede:

.....

.....

.....

.....

19. Was enigeen van u gesin van herkoms al in die gevangenis?

Ja	1	(18)
Nee	2	

20. Wat is u geboortetang?

1ste kind	1	(19)
2de kind	2	
3de kind	3	
4de kind	4	
5de kind	5	
6de kind	6	
7de kind	7	
8ste of meer	8	

21. Het enige welsynsorganisasie dienste gelewer ten opsigte van u gesin van herkoms of u gesin van prokreasie?

Ja	1
Nee	2

(20)

22. Indien wel, meld die omstandighede:

.....

.....

.....

.....

.....

23. In wie se sorg het u as kind verkeer en opgegroeï?

	Ja	Nee	
Biologiese ouers	1	2	(21)
Vader alleen	1	2	(22)
Moeder alleen	1	2	(23)
Vader en stiefmoeder	1	2	(24)
Moeder en stiefvader	1	2	(25)
Grootouers	1	2	(26)
Aannemende ouers	1	2	(27)
Pleegsorg by familie	1	2	(28)
Pleegsorg by vreemdes	1	2	(29)
Kinderhuis	1	2	(30)
Nywerheidskool	1	2	(31)
Verbeteringskool	1	2	(32)

(Indien van toepassing kan in meer as een blokkie van hierdie vraag 'n kruisie aangebring word.)

24. Indien u as kind in een of ander inrigting was, het u ooit uit die inrigting weggeloop?

Ja	1
Nee	2

(33)

KRIMINELE REKORD

25. Verstrek die volgende besonderhede oor u kriminele rekord:

Type oortreding	Jaar waarin gepleeg	Aard van vonnis
.....
.....
.....
.....

26. Wat is die aard van u huidige oortreding en vonnis?

.....

27. Was daar enige medepligtiges betrokke by die saak?

Ja	1
Nee	2

(34)

28. Indien wel, noem die rol wat hulle gespeel het om u tot die oortreding te beïnvloed?

.....

29. Houding ten opsigte van huidige vonnis:

	Ja	Nee	
Is skuldig	1	2	(35)
Voel dat straf regverdig is	1	2	(36)
Voel dat straf onregverdig is	1	2	(37)
Enige ander kommentaar in verband met die persoon se gevoelens omtrent die oortreding en vonnis			

(Indien van toepassing kan in meer as een blokkie van hierdie vraag 'n kruisie aangebring word.)

30. Is u van mening dat enige persoon of instansie verontreg is of skade gely het as gevolg van u optrede?

Ja	1
Nee	2

(38)

31. Indien wel, is u van plan om die skade te vergoed

Ja	1
Nee	2

(39)

ALGEMEEN

32. Watter soort werk doen u?

33. Beskryf kortliks u werkrekord

.....

.....

.....

.....

34. Het u u werk verloor as gevolg van die huidige vonnis ?

Ja	1
Nee	2

(40)

35. Sal dit vir u maklik wees om weer werk te vind?

Ja	1
Nee	2

(41)

36. Het u afhanklikes om te onderhou?

Ja	1
Nee	2

(42)

37. Indien wel, het u u afhanklikes in die verlede bevredigend onderhou?

Ja	1
Nee	2

(43)

38. Wie onderhou u afhanklikes terwyl u in die gevangenis is?

.....

.....

.....

.....

39. Voel u skuldig oor die vernedering en ongerief wat u as gevolg van u gevangesetting oor u afhanklikes gebring het?

Ja	1
Nee	2

(44)

40. Het u gesinslede u al in die gevangenis besoek?

Ja	1
Nee	2

(45)

41. Wat is u verhouding met u gesinslede?

Baie goed	1
Goed	2
Redelik	3
Swak	4
Baie swak	5

(46)

42. Hoeveel briewe het u al ontvang en van wie af is dit ontvang?

.....

43. Wat is u grootste aanpassingsprobleem in die gevangenis?

.....

.....

.....

44. Het 'n maatskaplike werker u bygestaan ten einde die aanpassingsprobleem te oorbrug?

Ja	1
Nee	2

(47)

45. Nommer in volgorde van belangrikheid wat u vernaamste probleme in die gevangenis is:

- (i) Die gehalte van voedsel ☐
- (ii) Die feit dat u korrespondensie gesensor word ☐
- (iii) Gebrek aan betekenisvolle werk ☐
- (iv) Kan nie met medegevangenes oor die weg kom nie ☐
- (v) Die gevangenispersoneel verstaan u volgens u eie mening nie ☐
- (vi) Gebrek aan privaatheid ☐
- (vii) Die dissipline in die gevangenis ☐
- (viii) Ander probleme ☐

46. Watter soort werk doen u in die gevangenis en by watter werkspan is u ingeskakel?

.....

47. Het gevangenisstraf vir u tot dusver enigiets positiefs beteken?

Ja	1
Nee	2

(48)

48. Indien wel, in watter opsig?

.....

49. Indien u by gevangenisstraf gebaat het, waaraan sal u dit toeskryf?

Die invloed van 'n bewaarder	1	2	(49)
Die invloed van 'n maatskaplike werker	1	2	(50)
Die invloed van 'n predikant	1	2	(51)
Die invloed van 'n mede-gevangene	1	2	(52)
Invloed van enige ander persoon	1	2	(53)

(Indien van toepassing kan meer as een kruisie in die blokkies van vraag 49 aangebring word.)

50. Was u voor u arrestasie besig met een of ander vorm van opleiding?

Ja	1
Nee	2

(54)

51. Indien wel, beskryf die aard daarvan:

.....

.....

52. Kan u na ontslag met hierdie opleiding voortgaan of moet u van nuuts af aan begin?

Ja	1
Nee	2
N.V.T.	3

(55)

53. Het 'n maatskaplike werker volgens u 'n taak in die gevangenis om te vervul?

Ja	1
Nee	2

(56)

54. Sou u graag in die gevangenis 'n vorm van opleiding wil ontvang?

Ja	1
Nee	2

(57)

55. Indien wel, watter soort opleiding sou u verkies?
-

56. Is daar enige spesifieke aktiwiteit waaraan u graag in die gevangenis sou wou deelneem dog nie die geleentheid daartoe gehad het nie?

Ja	1
Nee	2

(58)

57. Indien wel, meld die aard daarvan:
-
-
-

MAATSKAPLIKE AFWYKINGS

58. Is u afhanklik van:

Ja Nee

Alkohol	1	2
Dwelmmiddels	1	2

(59)

(60)

(Indien van toepassing kan in albei blokkies 'n kruisie aangebring word.)

59. Indien ja, hoelank misbruik u al die betrokke stof?
60. Het u al behandeling vir u afhanklikheidsprobleem gehad?

Ja	1
Nee	2
N.V.T.	3

(61)

61. Indien wel, in watter inrigting?
-
-
-

62. Meen u dat u behandeling nodig het vir enige probleem wat u het?

Ja	1
Nee	2

(6)

63. Indien wel, vir watter probleem?

.....

64. Meen u dat u u leefwyse moet verander?

Ja	1
Nee	2

(6)

65. Indien wel, in watter opsig en om welke redes?

.....

66. Wat is u toekomsplanne?

.....

.....

.....

.....

GEVOEL OOR OORTREDING

67. Gestel u was die benadeelde of slagoffer van die oortreding wat u gepleeg het, hoe sou u gereageer het?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

68. Watter straf sou u die "oortreder" toegewens het?
.....
.....
.....

69. Is u van mening dat u medegevangenes in die algemeen berou toon oor wat hulle verkeerd gedoen het?

Ja	1
Nee	2
Onbekend	3

(66)

70. Dink u dat u nou 'n les geleer het en nie weer in die gevangenis sal beland nie?

Ja	1
Nee	2

(67)

71. Motiveer u antwoord:
.....
.....
.....
.....

ALTERNATIEWE TOT GEVANGENISSTRAF

72. Is u van mening dat 'n oortreder vir sy/haar oortreding:

Gestraf moet word	1
Gerehabiliteer moet word	2
Gerehabiliteer maar ook gestraf moet word	3

(68)

73. Is 'n gevangenis volgens u mening die enigste en regte plek om 'n oortreder te straf en te rehabiliteer?

Ja	1
Nee	2
Onbekend	3

(69)

74. Indien nee, aan watter alternatiewe kan u dink?
.....
.....
.....

75. Sou u gereelde rapportering by 'n proefbeampte as straf beskou?

Ja	1
Nee	2

(70)

76. Sal u by 'n privaatpersoon wat as vrywilliger in die proefdiens gekeur is, rapporteer? En vrae beantwoord?

Ja	1
Nee	2

(71)

77. Sou u verkies om in plaas van gevangenisstraf enige gratis diens aan die gemeenskap te lewer?

Ja	1
Nee	2

(72)

78. Sou u in elke geval 'n keuse wil hê tussen 'n bepaalde gemeenskapsdiens en gevangenisstraf?

Ja	1
Nee	2

(73)

79. Indien u 'n gemeenskapsdiens in plaas van gevangenisstraf verkies, watter soort diens sou u dan graag wou lewer?
.....
.....
.....

80. Sou u in so 'n geval die diens gelewer het:

Gedurende naweke maar oor 'n lang periode	1
Vir 'n ononderbroke tydperk ten einde gou daarmee klaar te kry	2

(74)

81. Indien u 'n gemeenskapsdiens sou lewer in plaas daarvan om gevangenisstraf uit te dien, watter maatreëls behoort getref te word indien u sou versuim om die diens te lewer, of dit nie bevredigend doen nie?

Uitdien van gevangenisstraf	1
Verlenging van dienstydpark	2

(75)

VRAELYS MET BETREKKING TOT GEMEENSKAPSDIENS

1. Naam van u organisasie:
2. Maak u organisasie gebruik van die dienste van vrywilligers? JA/NEE
3. Indien u organisasie die dienste van vrywilligers gebruik noem die aard van take wat hulle verrig
 - (a) Administratiewe werk JA/NEE
 - (b) Die aanbieding van vervoer JA/NEE
 - (c) Herstel en instandhouding van geboue en ameublement JA/NEE
 - (d) Konsulterende werk bv. die gee van advies JA/NEE
 - (e) Help met fondsinsameling JA/NEE
 - (f) Die aflê van besoeke aan kliënte namens u organisasie JA/NEE
 - (g) Enige ander take - Spesifiseer

4. Indien u organisasie nie gebruik maak van die dienste van vrywilligers nie, meld die redes daarvoor
 - (a) Ons beskik nie oor die fasiliteite om vrywilligers te keur en op te lei nie JA/NEE
 - (b) As gevolg van die professionele aard van ons werk kan ons nie gebruik maak van die dienste van vrywilligers nie JA/NEE
 - (c) Ons kan nie vrywilligers vind om vir ons organisasie te werk nie JA/NEE
 - (d) Ons konstitusie maak nie voorsiening vir die gebruik van vrywilligers nie JA/NEE
 - (e) Ons het in die verlede te veel probleme ondervind met die gebruikmaking van vrywilligers in ons organisasie JA/NEE
 - (f) Ons wil verhoed dat ons organisasie verantwoordelik gehou kan word vir die moontlike nalatige optrede van vrywilligers in ons organisasie JA/NEE

- (g) Dit sal vir ons te veel administratiewe werk meebring om toesig uit te oefen oor vrywilligers JA/NEE
5. Sal u organisasie bereid wees om deel te neem aan 'n projek om 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders tō stand te bring JA/NEE
6. Sal u organisasie bereid wees om oorweging daaraan te skenk om sekere geselekteerde oortreders wat deur die hof gelas is om 'n vorm van gemeenskapsdiens te lewer, te aanvaar JA/NEE
7. Indien u organisasie gebruik maak van die dienste van vrywilligers, sal u van die vrywilligers kan gebruik om toesig uit te oefen oor die werksaamhede van geselekteerde oortreders in u organisasie JA/NEE
8. Indien u organisasie bereidwillig sal wees om geselekteerde oortreders vir gemeenskapsdiensake te aanvaar, gee 'n uiteensetting van moontlike take wat hulle by u organisasie kan verrig
- (a) Administratiewe werk (spesifiseer) JA/NEE
-
-
-
- (b) Instandhouding of oprigting van geboue, parke, tuine, omheininge, ens. (spesifiseer) JA/NEE
-
-
-
- (c) Instandhouding of maak van ameublement (spesifiseer) JA/NEE
-
-
-
- (d) Die aanbieding van vervoer (spesifiseer) JA/NEE
-
-
-

- (e) Help met fondsinsamelingsprojekte bv. straatkollekte (spesifiseer)

JA/NEE

.....
.....
.....

- (f) Enige ander dienste (spesifiseer)

JA/NEE

.....
.....
.....

9. Indien u organisasie nie oor die nodige personeel/vrywilligers beskik om toesig uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders nie, sal u dan bereid wees dat die toesig uitgeoefen word deur vrywilligers/personeel van 'n ander goedgekeurde welsynsorganisasie

JA/NEE

10. Noem in volgorde van belangrikheid die vernaamste vereistes wat u sal stel alvorens u oortreders vir gemeenskapsdiens sal aanvaar

- (a) Oortreders sal deur 'n paneel van deskundiges gekeur moet word om te bepaal of hulle bevoeg is om gemeenskaps-werktake te verrig

.....

- (b) Ons organisasie sal gevrywaar moet word van enige eise ten opsigte van skade of beserings wat mag voortspruit uit die optrede van oortreders

.....

- (c) Die persoon of organisasie wat 'n oortreder na ons vir gemeenskapsdiens wil verwys moet self personeel of vrywilligers tot ons beskikking stel om toesig uit te oefen oor die werksaamhede van oortreders

.....

- (d) Die gebruik van oortreders moet vir ons ekonomiese voordeel inhou en sonder bykomende uitgawes plaasvind

.....

- (e) Enige ander vereiste

.....

.....

11. Nie alle oortreders kan geskik geag word om gemeenskapsdiens te lewer nie en in die keuringsproses sal gelet word na die aard van die misdaad en die persoonlike omstandighede van oortreders. Dui volgens u mening aan die tipe misdade wat vonnisse van gemeenskapsdiens kan regverdig

- (a) Minder ernstige verkeersoortredings

JA/NEE

- (b) Winkeldiefstal

JA/NEE

(c)	Kindermishandeling	JA/NEE
(d)	Dronkbestuur	JA/NEE
(e)	Gewone aanranding	JA/NEE
(f)	Saakbeskadiging	JA/NEE
(g)	Seksuele oortredings	JA/NEE
(h)	Huisbraak en diefstal	JA/NEE
(i)	Poging tot huisbraak	JA/NEE
(j)	Bedrog	JA/NEE
(k)	Die besoedeling van die omgewing deur die stort
van vullis op ongeoorloofde plekke	JA/NEE
(l)	Crimen Juria	JA/NEE
(m)	Die besit van dagga	JA/NEE
(n)	Betreding	JA/NEE
12. Beantwoord die volgende vrae wat betrekking kan hê op die
persoonlike omstandighede van oortreders wat gekeur kan
word vir gemeenskapsdiens
(a)	Oortreders wat voorheen in die gevangenis was behoort
nie gekeur te word vir gemeenskapsdiens nie	JA/NEE
NIE NOODWENDIG NIE
(b)	Oortreders met 'n lang lys van vorige veroordelings
behoort nie gekeur te word vir gemeenskapsdiens
nie	JA/NEE/NIE NOODWENDIG NIE.
(c)	Gemeenskapsdiens blyk meer gepas te wees vir eerste
oortreders	JA/NEE/NIE NOODWENDIG NIE
(d)	Gemeenskapsdiens blyk meer gepas te wees vir
jeugdige oortreders	JA/NEE/NIE NOODWENDIG NIE
(e)	Oortreders moet verkieslik vaste betrekkinge
beklee	JA/NEE/NIE NOODWENDIG NIE
13. Sal u organisasie gebruik kan maak van die dienste van
geselekteerde oortreders wat op die gebied van sport
uitblink om te help met die afrigting van sport
(Motiveer asseblief u antwoord)
-
-
-

14. Sal u organisasie gebruik kan maak van geselekteerde oortreders wat oor professionele kwalifikasies beskik om van diens te wees vir u organisasie (Motiveer asseblief u antwoord). JA/NEE
-
-
-
15. Sal u organisasie bereid wees om sekere geselekteerde oortreders na gewone werksure (bv. oor naweke en in die aande) vir sekere take in u organisasie te aanvaar JA/NEE
16. Wat is die grootste probleme wat u voorsien by die inwerkingstelling van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders
- (a) 'n Tekort aan personeel om beheer oor die stelsel uit te oefen JA/NEE
- (b) Die negatiewe houding van die gemeenskap ten opsigte van so'n stelsel JA/NEE
- (c) 'n Vrees dat oortreders nie selektief gekeur gaan word nie JA/NEE
- (d) Die huidige wetgewing met betrekking tot die lewering van gemeenskapsdiens deur oortreders is te vaag JA/NEE
- (e) 'n Vrees dat die beeld van organisasies deur so'n stelsel benadeel kan word JA/NEE
- (f) 'n Vrees dat eise mag voortspruit as gevolg van beserings opgedoen terwyl oortreders aan diens is JA/NEE
- (g) 'n Vrees dat oortreders dalk nalatig kan optree en dat daar dan eise teen die organisasie ingestel kan word JA/NEE
17. Nommer in volgorde van belangrikheid die drie grootste probleme soos uiteengesit in vraag 16 wat u voorsien
- No. 1 16
- No. 2 16
- No. 3 16
18. Is u van mening dat 'n intermediêre organisasie bestaande uit verteenwoordigers van die verskillende organisasies en Staatsdepartemente gestig moet word (soos die geval in Engeland) om die inisiëring van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders te behartig JA/NEE

Gwent Probation and After Care ServiceCommunity Service DepartmentDeclaration By Person Subject to Community Service Order

NAME: REF:

ADDRESS:

I hereby confirm that I understand my responsibilities to the Community Service Order which are:

1. To notify the Community Service Office immediately of any change of address.
2. To report for work punctually as instructed by the Community Service Officer.
3. To notify the Community Service Office immediately if, for any reason, I am unable to meet a work appointment.
4. To perform work of a satisfactory standard.
5. To produce a Medical Certificate as directed by the Community Service Officer if this is considered necessary.
6. To return any protective clothing or footwear issued during the serving of the Order in a clean and reasonable condition.
7. To provide myself with food if I am working on a project all day.
8. To retain receipts (e.g. Bus tickets) for submission to the Community Service Office in support of expenses being claimed if repayment of such expenses has been sanctioned.
9. To accept changes in jobs occasioned by the requirements of work schedules or my own suitability.
10. To notify the Community Service Office of any change in my work situation (i.e. whether you become employed or unemployed).
11. No alcoholic beverages to be consumed during working hours.

Signed:

Date:

COMMUNITY SERVICE - PERMANENT RECORD

OFFENDER'S NAME ADDRESS

DATE OF BIRTH

ORDER FOR HOURS

MADE ON DATE

BY COURT

Changes of Address	Date Reported
1	
2	

Name of Work Agency	Work Appointment for (date) *	Hours Worked	Task	Performance	Total Hours Served

*N.B. Always make an entry for a failure to attend, indicating whether the reason for failure is regarded as ACCEPTABLE or UNACCEPTABLE.

PROBATION SERVICE NOTES:

NOTULE VAN VERGADERING GEHOU BY DIE LANDDROSKANTOOR, KAAPSTAD
RAKENDE DIE KWESSIE VAN GEMEENSKAPSDIENS DEUR OORTREDERS OP
8 MEI 1979 OM 14h15

TEENWOORDIG

Mnr. Swart, Beheer-Landdros
Mnr. A. Brink, Supervisor Hofdienste
Mnr. J. McLachlan, Senior Vakkundige Beampte
Mnr. I. Van Gass, " " "

DOEL VAN VERGADERING

In ooreenstemming met die notule van die Navorsingskomiteevergadering op 16 Maart 1979 en na samesprekings tussen mnr. Van Gass, Dr. Raubenheimer, mnr. Brink en mnr. Russouw in 'n samespreking gereël met mnr. Swart rakende die kwessie van gemeenskapsdiens van oortreders. Die primêre doel van die vergadering sou wees om vas te stel wat die howe se houding is ten opsigte van die inisiering van 'n gemeenskapsdiensprojek vir oortreders. Daar sou ook navraag gedoen word oor bepaalde omstandighede waaronder die howe bereid sou wees om persone te gelas om gemeenskapsdiens te lewer.

VERLOOP VAN VERGADERING

Mnr. Swart het enkele belangrike aspekte genoem wat kortliks as volg saamgevat kan word:

Die noodsaaklikheid van alternatiewe tot gevangenisstraf

Die noodsaaklikheid van alternatiewe vorms van straf is beklemtoon gesien in die lig van gevangenis wat oorvol raak en die onkoste verbonde aan die versorging van die persone. Daar is vraelyste gestuur deur Landdros Klopper, lid van die permanente Strafhervormingskomitee aan die verskillende landdroshowe rakende die kwessie van alternatiewe vorms van straf. Die algemene houding van plaaslike landdroste was dat daar meer gebruik gemaak moet word van alternatiewe vorms van straf soos positiewe vereistes gekoppel aan opgeskorte vonnisse, die skryf van opstelle en gemeenskapsdiens deur oortreders. Enkele uittreksels uit die landdroste se kommentaar is onder andere:

- (a) Daar is nie genoeg proefbeamptes om behoorlik reg te laat geskied aan toesigdienste nie. Kommer is uitgespreek dat daar nie voldoende beheer uitgeoefen word nie.
- (b) Vonnisse wat persone wat skuldig bevind word aan oortredings van dronkbestuur wat gelas word om behandeling te ondergaan blyk suksesvol te wees.
- (c) Proefbeampteverslae berus dikwels op hoorsê getuienis inligting word nie altyd gekontroleer nie.

- (d) Waar alternatiewe vorms van straf in gedrang kom is dit nodig dat die straf die misdaad pas.

Mnr. Swart het voorgestel dat daar 'n skrywe gerig word aan Landdros Kloppor, privaatsak X61, Pretoria indien ons 'n geheelbeeld wil hê van die verskillende Landdroshowe se kommentaar oor gemeenskapsdiens deur oortreders.

Wat betref die stelsel van gemeenskapsdiens deur oortreders is enkele belangrike aspekte genoem:

- (a) Daar word voorsiening gemaak vir die lowering van gemeenskapsdiens in terme van artikel 297 cc van Wet 51/1977.
- (b) Die organisering van 'n gemeenskapsdienstelsel vir oortreders is iets wat baie werk en organisasie sal vereis. Dit sal verwelkom word indien 'n instansie of die Departement Volkswelsyn en Pensioene so 'n projek kan aanpak. Daar sal sekere vereistes gestel moet word onder andere:
- (i) Oortreders behoort deeglik gekeur te word vir gemeenskapsdiens sodat hulle nie probleme lewer wanneer hulle diens lewer nie. 'n Voorstel dat proefbeampteverslae vooraf opgestel word om persone te keur vir gemeenskapsdiens word as oplossing vir die probleem voorsien.
- (ii) Dit mag dalk gebeur dat 'n persoon gelas word om 'n spesifieke vorm van gemeenskapsdiens te lewer en later dalk ongeskik mag wees om dieselfde diens te lewer of dit mag wees dat die fasiliteite vir die lowering van die gemeenskapsdiens later nie meer bestaan nie. 'n Voorstel dat persone in sekere gevalle gelas word om gemeenskapsdiens te lewer by 'n gemeenskapsdiensorganisasie soos bepaal deur 'n proefbeampte blyk prakties te wees.
- (iii) Rokening moet gehou word met die regsposisie van die oortreder wat by 'n spesifieke instansie diens lewer. Wat gebeur met die oortreder wat beweer word terwyl hy gemeenskapsdiens lewer? Die posisie van die oortreder wat gemeenskapsdiens lewer in Engeland word bespreek. Mnr. Swart stem saam dat dit prakties mag wees dat in die keuringsproses seker gemaak moet word dat die oortreders hul vrywillig bereid moet verklaar om gemeenskapsdiens te lewer. Die oortreder kan versoek word om 'n vrywaringsooreenkoms te onderteken.
- (iv) Dit is noodsaaklik dat daar voldoende beheer en toesig oor persone wat gemeenskapsdiens lewer sal moet wees. Persone wat by gebreke bly om gemeenskapsdiens te lewer soos gelas moet terug verwyys word na die hof.

AFSLUITING

Mnr. Swart het voorgestel dat daar voortgegaan word met die inisiëring van die beoogde gemeenskapsdiensprojek vir oortreders. Die vergadering was die mening toegedaan dat die eerste stap in die projek nou sal wees om kommentaar te verkry

van die verskillende diensorganisasies, wolsynsorganisasies om vas te stel watter gemeenskapsdiensfasiliteite beskikbaar is. Dit is verder voorgestel dat indien ons 'n verteenwoordiger van die landdroskantoor wil hê om op 'n gemeenskapsdienskomitee te dien om die versoek skriftelik moot rig. Ten slotte kan genoem word dat dit deur die vergadering voorgestel is dat die projek aanvanklik toegespits word op oortreders tussen die ouderdom van 17 - 25 jaar.

NOTULE VAN VERGADERING WAT GEHOU IS OOR DIE KWESSIE VAN
GEMEENSKAPSDIENS DEUR OORTREDERS WAT GEHOU IS BY DIE
DEPARTEMENT VOLKSWELSYN EN PENSIOENE, QUEEN VICTORIASTRAAT
48, KAAPSTAD OP 23 AUGUSTUS 1979 OM 14h00

1. TEENWOORDIG

Dr. J. Raubenheimer (Departement Volkswelsyn en Pensioene,
Kaapstad)

Mnr. F.C. Russouw (" ")

Mnr. I.G. van Gass (" ")

Mev. R. Thomas (NIMRO)

Mnr. J. Pegge (Nasionale Direkteur, NIMRO)

Dr. T. Toussaint van Hove (NIMRO)

Mnr. Kotze (Landdroskantoor, Wynberg)

Mnr. A.B. Brink (Departement Volkswelsyn en Pensioene)

2. VERSKONINGS

Mnr. Swart (Landdroskantoor, Kaapstad)

3. GEMEENSKAPSDIENSTELSELS VIR OORTREDERS IN ANDER LANDE

Die lede van die vergadering was vooraf voorsien van 'n skriftelike uiteensetting van gemeenskapsdiensstelsels in Engeland en die V.S.A. Daar is gevolglik slegs kortliks aandag gegee aan die onderwerp deur mnr. Van Gass.

4. DIE VEREISTES WAT DIE HOWE MAG STEL VIR DIE IMPLEMENTERING VAN 'n GEMEENSKAPSDIENSTELSEL VIR OORTREDERS

Mev. Thomas is van mening dat die oortreders in Suid-Afrika net soos in Engeland en in die V.S.A. 'n keuse moet hê of hulle gemeenskapsdiens wil lewer al dan nie. Wat betref die voorstel van mnr. Van Gass dat 'n nuwe organisasie gestig behoort te word om die gemeenskapsdiensstelsel te behartig, besluit die vergadering dat dit meer prakties sal wees dat die projek deel vorm van bestaande organisasies.

Mnr. Kotze stel dit dat hy van mening is dat die aard en omstandighede van die oortreding gepleeg 'n vonnis waar 'n oortreder gelas word om gemeenskapsdiens te lewer moet pas. Die vergadering keur dit in beginsel goed dat dit wenslik is dat daar van voorvonnisverslae gebruik gemaak moet word om oortreders te keur vir gemeenskapsdiens. Die beginsels wat betref die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel soos uiteengesit in die notules van die vergaderings met die landdroste van Wynberg en Kaapstad, word in die algemeen aanvaar. Dr. Toussaint wys daarop dat daar in die notule van die vergaderings melding gemaak word van 'n eksperiment met oortreders tussen die ouderdom van 17 en 25 jaar. Mnr. Van Gass stel dit dat dit bloot 'n voorstel was; die vergadering is van mening dat daar in die eksperimentele fase van die projek nie van rigiede keuringsvereistes gebruik gemaak moet word nie. Mnr. Kotze en Pegge stel voor dat daar 'n paneel saamgestel word, wat in samewerking met die proefbeampte (wat die voorvonnisverslag skryf) besluit onder watter omstandighede oortreders gemeenskapsdiens moet verri-

Mnr. Russouw is van mening dat die paneel

nie uit te veel persone moet bestaan nie. Die vergadering is van mening dat die paneel moet bestaan uit die betrokke proefbeampte wat die voorvonnisverslag skryf, 'n verteenwoordiger van die organisasie wat bereid is om die oortreders vir gemeenskapsdiens te aanvaar asook 'n verteenwoordiger van die oorkoepelende liggaam wat die gemeenskapsdiensstelsel gaan behartig.

Mnr. Kotze huldig ook die mening soos uiteengesit in die notules van die vorige vergaderings dat daar behoorlike beheer en toesig oor oortreders uitgeoefen moet word. Indien 'n oortreder sou versuim of weier om gemeenskapsdiens te lewer soos dit van hom vereis word, moet hy terugverwys word na die hof. Die vergadering is van mening dat die stelsel van gemeenskapsdienslewering plooibaar en elasties moet wees. Die proefbeampte bepaal in samewerking met 'n gemeenskapsdiensorganisasie die aard en tipe gemeenskapsdiens wat gelewer word. Indien 'n persoon bevredigend sou vaar en dit nie meer nodig is om gemeenskapsdiens te lewer nie, behoort hy van verdere verpligtinge onthef te word.

Melding word daarvan gemaak dat landdros F.C. Kloppe, lid van die permanente Strafhervormingskomitee, besig is met 'n ondersoek na die implementering van 'n gemeenskapsdiensstelsel vir oortreders. Mnr. Pegge het eersdaags 'n afspraak met mnr. Kloppe en sal dan ook gedagtes wissel oor die kwessie van gemeenskapsdiens deur oortreders. Die vergadering stem in beginsel saam dat dit wenslik is om kontak met landdros Kloppe te maak. Landdros Kloppe sal in alle waarskynlikheid die plaaslike landdroskantore nader in verband met die implementering van die gemeenskapsdiensstelsel.

5. BEPLANNING EN ORGANISASIES WAT GENADER KAN WORD BY DIE INISIËRING VAN DIE PROJEK

Dr. Raubenheimer noem aan die vergadering dat hy reeds met mnr. Van Gass die ontwerp van 'n vraelys wat aan verskillende organisasies gestuur kan word, bespreek het. Melding word daarvan gemaak dat daar in die verlede enkele gevalle was waar die houe oortreders gelas het om gemeenskapsdiens te lewer. Praktiese probleme het egter ontstaan omdat die administratiewe struktuur vir die koördinasie en beheer van oortreders wat gemeenskapsdiens lewer, ontbreek het.

Mnr. Kotze noem dat by die inisiëring van so 'n projek daar rekening gehou behoort te word met alle bevolkingsgroepe. Die grootste persentasie oortreders bestaan uit die ander bevolkingsgroepe. Mnr. Pegge stel dit dat NIMRO met alle bevolkingsgroepe werk en dat hy van mening is dat NIMRO se konstitusie voorsiening kan maak dat NIMRO kan optree as koördineerder van so 'n gemeenskapsdiensprojek. Die vergadering is van mening dat dit dus wenslik sal wees indien die betrokke Staatsdepartemente wat welsynsdienste lewer aan die ander bevolkingsgroepe, deel vorm van die projek. Die vergadering besluit dat dit prakties sal wees indien NIMRO kan optree as koördinerende liggaam vir so 'n gemeenskapsdiensstelsel. Dit word voorgestel dat 'n subkomitee saamgestel

word bestaande uit verteenwoordigers van die onderskeie Staatsdepartemente en NIMRO om verdere aandag te skenk aan die kwessie van gemeenskapsdiens.

Die vergadering besluit dat die besluit met betrekking tot watter organisasies en instansies deel moet vorm van die voorgestelde projek, oorgelaat moet word aan 'n beplanningskomitee. Die lede van die vergadering is dit egter eens dat verteenwoordigers van hospitale, die brandweer en ander diensinstansies deel behoort te vorm van die projek. Mnr. Pegge stel dit dat daar hoofsaaklik gebruik gemaak behoort te word van instansies wat oor naweke en na gewone werksure dienste lewer. Melding word daarvan gemaak dat die Stedeli Stigting 'n belangrike rol kan speel by die projek.

Daar word verder besluit dat dit wenslik sal wees om die projek eers op 'n eksperimentele basis in die landdroststrikte Kaapstad en Wynberg te begin. 'n Voorstel word aanvaar dat 'n beplanningskomitee voorlopig saamgestel word bestaand uit mnr. Pegg, mev. Thomas en mnr. Van Gass. Die komitee sal op 13 September 1979 vergader en mnr. Pegge sal die reëlins vir die vergadering tref. Op die vergadering sal die verteenwoordigers van die betrokke Staatsdepartemente genader word in verband met die projek.